

Møte mandag den 15. juni 2009 kl. 15.25

President: Berit Brørby

Dagsorden (nr. 50):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven)
(Innst. O. nr. 114 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 87 (2008–2009))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i finansavtaleloven mv. (gjennomføring av de privatrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF)
(Innst. O. nr. 124 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 94 (2008–2009))
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i barnevernloven
(Innst. O. nr. 121 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 69 (2008–2009))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova)
(Innst. O. nr. 130 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 96 (2008–2009))
5. Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover (gjennomføring av revisjonsdirektivet)
(Innst. O. nr. 101 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 78 (2008–2009))
6. Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsloven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandelloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapiriområdet)
(Innst. O. nr. 108 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 80 (2008–2009))
7. Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i ligningsloven mv. (tilleggsatt)
(Innst. O. nr. 118 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 82 (2008–2009))
8. Innstilling fra finanskomiteen om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)
(Innst. O. nr. 120 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 76 (2008–2009))
9. Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i skatte- og avgiftslovgivinga mv.
(Innst. O. nr. 125 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))
10. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i allmenngjøringsloven m.m. (solidaransvar mv.)
(Innst. O. nr. 131 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 88 (2008–2009))
11. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover
(Innst. O. nr. 119 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 97 (2008–2009))
12. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i lov 29. april 2005 nr. 21 om suppleran-

de stønad til personar med kort butid i Noreg (økning av stønadssatsene)

(Innst. O. nr. 129 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 99 (2008–2009))

13. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
(Innst. O. nr. 126 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 100 (2008–2009))
14. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven (opphevelse av adgangen til å delegere spesialistgodkjenningmyndighet til private yrkesorganisasjoner)
(Innst. O. nr. 122 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 83 (2008–2009))
15. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven m.m. (oppfølging av born som pårørende)
(Innst. O. nr. 123 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 84 (2008–2009))
16. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i apotekloven
(Innst. O. nr. 133 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 91 (2008–2009))
17. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i folketrygdloven m.m. (etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land)
(Innst. O. nr. 134 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 92 (2008–2009))
18. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om forklaringsplikt mv. for utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv
(Innst. O. nr. 132 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 90 (2008–2009))
19. Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om lovendring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen
(Innst. O. nr. 127 (2008–2009))
20. Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter
(Innst. O. nr. 128 (2008–2009))
21. Referat

Dessuten forelå følgende

tilleggsdagsorden (nr. 51):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Carl I. Hagen om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven)
(Innst. O. nr. 135 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:111 (2008–2009))

Statsråd Bård Vegar Solhjell overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Odelstinget behandler tilleggsdagsordenen etter sak nr. 20 på den ordinære dagsordenen. – Ingen innvendinger er framkommet mot dette forslag, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [15:26:45]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven) (Innst. O. nr. 114 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 87 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen – innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Freddy de Ruiten (A) [15:27:45] (ordfører for saken): Først vil jeg takke for et godt samarbeid med komiteen i denne saken. Gjennom en god prosess har vi stort sett kommet til enighet. Jeg vil derfor i dette innlegget fokusere på hva vi er enige om.

Den nye voksenopplæringsloven som vi behandler her i dag, skal erstatte gjeldende lov fra 1976. Mye har endret seg siden den gang, og behovet for et ny oppdatert lov er så absolutt til stede.

Den nye loven vil omfatte studieforbund, nettskoler og enkelte av de såkalte 6A-skolene, det vil si de av dem som ikke passer inn i privatskole- eller fagskoleområdet.

Ved å få en ny og oppdatert lov gir man også anerkjennelse til det viktige arbeidet for voksnes læring som studieforbund, nettskoler og 6A-skoler bidrar til. Livslang læring og voksnes læring har heldigvis fått økt fokus de siste årene. Behovene er store og tanken er bl.a. at studieforbund skal kunne spille en enda mer sentral rolle i å øke kompetansen hos voksne i årene som kommer.

Komiteen har som sagt jobbet godt med loven og gjort noen endringer med bakgrunn i de signaler som er kommet inn fra aktørene på dette området.

Jeg vil nå kort redegjøre for de forslag som en samlet komité eller et flertall i komiteen står bak. Når det gjelder § 6 nytt femte ledd, er alle i komiteen, unntatt Fremskrittspartiet, med på følgende tillegg:

«Kommuner og fylkeskommuner kan gi tilskudd til studieforbund ut fra kommunale og fylkeskommunale planer.»

Grunnen til at et flertall ønsker denne presiseringen i

loven, er at det i dag gis støtte til studieforbund fra enkelte fylkeskommuner og kommuner. Det er vi selvfølgelig positive til, i tillegg til at loven fra 1976 også peker på muligheter for lokal medvirkning.

En enstemmig komité foreslår også endringer i §§ 17, 18, 23 og 24. Alle de paragrafene omhandler 6A-skolene, og endringene omhandler i stikkordsform en viss mulighet til kjøp av opplæringstjenester, skolens mulighet til å definere sitt eget verdigrunnlag, adgang til betaling utover gratisprinsippet og krav til elevtall.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [15:30:40]: Det er i realiteten ikke mye igjen av den gamle voksenopplæringsloven fra 1976. Da den ble vedtatt i sin tid, var den unik i verdensammenheng, men etter hvert har mye av det loven regulerte, blitt tatt inn i andre lover. Tron-utvalget har gått gjennom studieforbundenes rolle og avgav sin innstilling høsten 2007. Vi er tilfreds med at mye av det utvalget foreslo, er blitt fulgt opp i forslaget til ny voksenopplæringslov. Vi er også fornøyde med at navnet på loven videreføres, da vi mener at det er det mest dekkende for lovens innhold.

For Fremskrittspartiet er voksenopplæring en viktig del av begrepet livslang læring. I budsjettammenheng er vi opptatt av å prioritere kompetansegivende utdanning og også det å mestre det å ha eller få en funksjonshemming, og vi stiller oss positive til opplæringstilbud rettet spesielt mot pensjonister. Her mener vi de organisasjonene som dekkes av denne loven, har en viktig funksjon.

Det er betenkelig at det i så stor grad legges opp til forskriftsfesting av viktige deler av rammebetingelsene innenfor voksenopplæringsfeltet. Det betyr i praksis at vesentlige deler av bestemmelsene ikke vil bli behandlet i Stortinget. Selv om vi har en flertallsregjering, og opposisjonen i mange tilfeller opplever at sakene er ferdig tygget og fordøyd før de kommer til Stortinget, er det gjerne i brytningen mellom de ulike politiske partier en kan finne de gode løsningene. Dette ser vi ikke minst i denne aktuelle saken, hvor det er en samlet komité som innstiller på flere endringer i loven i forhold til forslaget fra Regjeringen.

Det er imidlertid ett av disse endringsforslagene som Fremskrittspartiet ikke har gitt sin tilslutning til, som saksordfører nevnte, og la meg kommentere det med en gang. Det gjelder om kommuner og fylkeskommuner skal kunne gi tilskudd til studieforbund. Sett med våre øyne er vi fornøyde med at det ikke legges lovmessige føringer som forplikter kommunene til å gi tilskudd. Dette har med lokalt selvstyre å gjøre. Vi har merket oss at de øvrige partiene synes det er viktig å ha med i loven at kommunene kan gi tilskudd. Med respekt å melde synes vi dette er helt unødvendig. Kommunene disponerer såkalte frie midler, og hvis de har ønske om å gi tilskudd til voksenopplæringsinstitusjoner, står de uansett fritt til å gjøre det. Vi har mer enn nok av lover og regler i dette samfunnet, og det er ikke alt som kan sies, som bør sies i lovs form.

Retten studieforbundene har til gratis bruk av undervisningslokaler, videreføres i denne loven. Fremskrittspartiet støtter retten og prinsippet, men vil understreke at vi her er

inne på at ett forvaltningsorgan pålegger ett annet en oppgave som de utgangspunktet ikke får finansiert. Bruken av lokaler medfører en kapitalkostnad for kommunene når det gjelder bygningsmasse og utstyr. I tillegg kan det være snakk om vesentlige personalkostnader til både vaktmester og renhold utenfor den kjernetiden hvor det offentlige har sin virksomhet. Vi har derfor bedt om at departementet ser grundig på denne problematikken når forskriftene skal utarbeides, og vi forutsetter at man i departementet er svært lydhør overfor dem som får denne utfordringen i fanget, nemlig kommunene. Det er som kjent den som har skoen på, som kjenner hvor den trykker.

Fremskrittspartiet er videre fornøyd med vektleggingen av nettskolene og den viktige rollen de har i voksenopplæringssegmentet. Vi er av den oppfatning at nettskolene vil få en stadig større betydning på alle undervisningsnivå, spesielt i et land som Norge, både for å kunne høyne kvaliteten på undervisningen og for å kunne sette den inn i et livslangt læringsperspektiv.

De såkalte 6A-skolene som ikke finner sin plass innenfor fagskoleloven eller privatskoleloven, skal få sin plass i denne lovens kapittel 4. Disse skolene er i stor grad uten paralleller i den offentlige skolen, og det er viktig at de får mulighet til å beholde sin særegenhet. Vi ser også viktigheten av at loven åpner opp for kjøp av opplærings tjenester, noe som kan være formålstjenlig i en del tilfeller. Det er videre viktig at skolene ikke er bundet av gratisprinsippet, selv om de ikke har anledning til å ta utbytte. For disse skolene inngår ofte studieturer og ekskursjoner som en del av undervisningen. Dette er kjent for elevene før de begynner på skolen, og det kan da ikke legges lovmessig hinder for at elevene også betaler for dette.

Ett forhold som vi ikke har tatt opp i merknadene til denne saken, er det trekket i tilskudd som en del skoler får som følge av lengre utenlandsopphold for elevene. Vi har tidligere i denne sal understreket viktigheten og det positive med tanke på internasjonalisering av utdanningen. Den praksislæring disse elevene får gjennom utenlandsopphold, med innsyn i andre kulturer i bl.a. bistandsland, mener vi i seg selv inneholder positive læringselementer. Det paradoksale er at dette, med dagens ordning, fører til et vesentlig trekk i det offentlige tilskuddet. Ved behandlingen av revidert til fredag vil derfor Fremskrittspartiet fremme et forslag om å be Regjeringen gjennomgå ordningen med trekk i tilskudd for disse skolene på nytt. Vi håper selvsagt at vi får de andre partienes tilslutning til det forslaget.

Ellers er vi glade for at en samlet komité har tilpasset kravet om elevtall i § 24 mer til virkelighetens verden.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:35:26]: Lovproposisjonen vi behandler i dag, omhandler som sagt både studieforbund, nettskoler og de tidligere 6A-skolene, som alle er deler av voksenopplæringen. Det er stort sett en samlet komité som står bak innstillingen.

Når det gjelder studieforbundene, er jeg glad for den endringen som gjøres knyttet til at det fortsatt bør være en regional forankring. Dette har studieforbundene selv vært opptatt av å få gjennomslag for, og Kristelig Folkeparti er

fornøyd med at dette nå blir gjennomført. I tillegg foreslår Kristelig Folkeparti, sammen med Venstre, å opprette en kulturpott til fordeling blant studieforbundene, i tråd med Tron-utvalgets anbefalinger. Gjennom en slik pott knyttes til studieforbundene, framheves læringsperspektivet og verdien av å bygge kulturell kompetanse i befolkningen. En slik tilskuddsordning vil kunne fange opp andre aktiviteter og opplæringsrelaterte tiltak som ikke omfattes av dagens ordninger.

Så til 6A-skolene: I privatskoleforliket var det enighet om at de såkalte 6A-skolene skulle flyttes over i en ny lov. Regjeringen la fram et forslag som hadde noen punkter som trengte å bli rettet opp, og det meste av dette er nå rettet opp. Jeg vil gi honnør til saksordfører for å ha vært både god, konstruktiv og løsningsorientert i dialogen for å få dette til. Vi har fått til endringer på flere områder.

Skolene vil nå kunne kjøpe opplærings tjenester til mindre undervisningsoppdrag som skolen ikke har i sin faste lærerportefølje. Det kan bl.a. dreie seg om spesialister og fagfolk på spesielle områder i kortere perioder.

Skolenes ulike preg vil bli anerkjent og avspeilet i loven. Skolen vil selv få rett til å definere sitt eget verdigrunnlag. Et slikt definert verdigrunnlag vil også få konsekvenser for skolens drift, ansettelses og utforming av læreplaner osv.

I og med at utdanningen ikke er en del av grunnopplæringen, er det en viktig presisering at skolene ikke vil være bundet av gratisprinsippet, selv om de er bundet av nonprofittregler. Skolene vil nå kunne kreve betaling av elevene for studieturer og utgifter til prosjekter som inngår i opplæringen, og som er gjort kjent for søkerne til skolene på forhånd. Dette medfører også at henvisning til privatskoleloven, hvor det heter at «dersom ein skole har færre enn 15 elevar tre skoleår i samanheng, fell godkjenninga bort», endres. Dette er et for strengt krav for 6A-skolene, og derfor settes det gjennom det vi behandler i dag, en grense på ti elever de siste tre år i sammenheng.

Til sist presiseres det at normalsatsen for tilskudd fastsettes slik at de følger visse programområder i videregående opplæring, f.eks. studieforbund og musikkutdanning i VGO.

Dette er viktige endringer for skoleslaget som vi er veldig fornøyd med, og som ikke minst skolene selv er fornøyd med.

Det er to momenter jeg har lyst til å understreke i tillegg. Det første går på annen virksomhet. Vi mener det ville vært hensiktsmessig å la skolene få utnytte de ressursene de rår over, på en best mulig måte. Dette gjelder eiendom og bygninger, men også kunnskap og ferdigheter. Derfor bør det gis et fast unntak med mulighet for å ha korte kurs, som en lovlig virksomhet i skolen og utleie av skolens lokaler/internat uten å skille det ut som et eget rettssubjekt.

Det andre gjelder godkjenningsordningen. I dag heter det at nye skoler kan godkjennes etter en «samlet vurdering». Jeg vil bare understreke det vi ble enige om i forliket til privatskoleloven, at søknader som oppfyller grunnleggende krav, normalt bør godkjennes. Dermed ønsker jeg at dette også skal være gjeldende for disse skolene.

Denne stortingsperioden har på dette området vært preget av et historisk forlik om privatskoler mellom friskolepartiet Kristelig Folkeparti og de kanskje ikke fullt så mye friskolepartiene, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Jeg sa den gang avtalen ble underskrevet, at varigheten i forliket ville måles opp mot hvordan skolene blir behandlet etter loven. Her er det nok dessverre fortsatt mye å gå på. Det gjelder særlig fra Utdanningsdirektoratets side, som en nok av og til skulle tro levde litt i sin egen verden.

Samtidig vil jeg si at jeg har opplevd departementets og statsrådets vilje til å ordne opp i konkrete saker som god, og jeg vil på denne måten takke for det.

Jeg tar herved opp forslaget som står i innstillingen.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Bård Vegar Solhjell [15:40:17]: Eg merka meg med glede at det er stor einigheit i komiteen om dei sentrale elementa i lovforslaget.

Studieforbunda har ein sentral plass både i det dokumentet vi diskuterer i dag, og i samfunnet. Det var òg mykje av bakgrunnen for opprettinga av Tron-utvalet for nokre år sidan. Ei av tilrådingane frå det utvalet var altså å oppheva vaksenopplæringslova av 1976 og lage ei ny lov. Det vert føreslått ei rekkje endringar her for studieforbunda, bl.a. å lage ein ny tilskotsmodell for å kunne møte ei ny tid.

Vaksenopplæringslova av 1976 regulerer i tillegg til studieforbunda, dei frittstående fjernundervisningsinstitusjonane. Blant anna etter eit ønske frå institusjonane vert namnet i lova endra til nettskular, og det vert gjort endringar overfor dei. Den nye lova omfattar òg skular som tidlegare har vore omtalte som kapittel 6A-skular. Dei får no ei lovmessig forankring og får med seg det statlege tilskotet sitt. Dei kjem inn under den nye lova utan at dei må søkje på nytt.

Under arbeidet med forslaget til ny lov har departementet hatt god dialog med dei miljøa lova vil gjelde for, og vi har fått gode og tenlege innspel i høyringsrunden. Eg har òg registrert at det har vore ein god prosess i komiteen under arbeidet med dette lovforslaget. Når vi no skal utarbeide forskrifter til den nye lova, vil vi på same måten leggje vekt på kontakten med sentrale aktørar på dette feltet framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, se side 923)

Sak nr. 2 [15:42:05]

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i finansavtaleloven mv. (gjennomføring av de privatrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF) (Innst. O. nr. 124 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 94 (2008–2009))

Ingrid Heggø (A) [15:42:36] (ordfører for saka): Det er ein samla komité – men med litt ulik entusiasme, vil eg seia – som støttar gjennomføringa av betalingsdirektivet i norsk rett. Også spørsmålet om misbruk av konto og betalingsinstrument og reguleringar av tilfelle der kunden sjølv gjer feil ved betalingsoverføring, vert handsama her, og endringane vert støtta av komiteen.

Direktivet styrkjer i det store og heile forbrukarane sine rettar.

Fleirtalet meiner direktivet i utgangspunktet er eit fullharmoniseringsdirektiv, men at det gjev rom for nasjonale særreglar på enkelte område. Dette handlingsrommet har Regjeringa nytta seg av, bl.a. når det gjeld behandlingstid.

Direktivet legg opp til eit anna system enn kva Noreg har i dag, der det er nullfloat. Noreg har oppgjer mellom betalingsinstitusjonane, f.eks. DnB NOR og Sparebanken NOR som utgangspunkt, medan direktivet har utgangspunkt i betalar og mottakar. Direktivet legg ikkje opp til dette nullfloatsystemet, som både Sparebankforeningen og Finansnæringens Hovedorganisasjon støttar fullhjarta. Direktivet legg opp til ein dags float, noko som vil gje store ekstra inntekter til finansnæringa, på kundane sin kostnad.

Sidan både Sparebankforeninga og Finansnæringas Hovedorganisasjon ikkje ønskjer endring i floatreglane for overføringar innanlands, reknar fleirtalet med at dei vil greia å finna tenlege løysingar på problemet. Likevel har vi stor forståing for at ein kan trenga litt omrømingstid for å tilpassa seg nye reglar, og at tida fram til 1. november 2009 vert i knappaste laget. Derfor har vi lagt inn overgangsreglar i tråd med direktivet for papirbaserte tenester til 2012.

Eksemplet som oftast vert nytta på kva for konsekvensar nullfloatreglar kan ha for kundar, er betaling av husforsikring. Siste dagen før det siste varslet vert kunden friteken for ansvaret ved å levera giroen i banken. Det same gjeld betaling i nettbank, men der vil det ikkje verta problem med nye reglar.

Brenn huset om natta, er det forsikringsselskapet sitt ansvar så lenge ein har levert giroen i banken. Med nye reglar vil det verte sett «cut-off time», gjerne før banken si stengetid, og kunden er ikkje friteken for ansvar. Brenn det om natta, er det kunden sitt problem. Til det har eg to kommentarar. Den første er: Finst det verkeleg bankar i Noreg i dag som ikkje har ein PC? Den andre er: Kor mange slike tilfelle er det i løpet av eit år? Svaret på den første er sjølvsagt at alle bankane har PC, og kan såleis puncha inn alle opplysningane akkurat slik som når vi betalar i nettbank, og kunden er dermed fri ansvaret. Det andre er at det er svært få tilfelle. Eldre vert ofte brukte som eksempel på at dei likar å levere i banken og brukar ikkje nettbank. Dei fleste eldre leverer inn giroar i god tid før forfall. Det er i alle fall mi erfaring. Så vert jo dette ein konkurranse mellom bankane om kven som tek best vare på også dei eldre kundane som føretrekkjer papirbaserte tenester. Problemet oppstår når bedrifter leverer bunkevis med giroar rett før stengetid. I dag vert desse sende til BBS for handsaming, og då er ein også avhengig av postgangen. Problemet vil truleg vera størst for små bankar, så derfor gjev vi, som sagt, overgangsreglar til 2012.

Komiteen har også i ulikt språkval bedt om at viss det i ettertid viser seg at direktivet skal tolkast annleis, så må ein koma attende til Stortignet med dette på eigna måte.

Styrking av rettane til forbrukaren handlar det òg om når ein støttar at ein går frå to vekers varsling til to månaders varsling ved nedsetjing av renta på innskot. Sparebankforeningen og Finansnæringens Hovedorganisasjon seier at bankane truleg vil tilpassa seg og finna andre løysingar. Eg nemner til og med lægre rente for å ta høgd for forlenga varslingstid eller forskjellige referanserenter. Forskjellige referanserenter vil gjera det vanskeleg for kunden å samanlikna dei forskjellige tilboda. Ein samla komité har såpass tru på finansnæringa at vi trur at dei ønskjer at kundane skal kunna samanlikna produkta, og at dette dermed ikkje vil skje. Også opplysningsplikta før avtaleinngåelse vert utvida, og det vert ei samordning med opplysningskrav etter angrerettslova ved fjernsalstilfella.

Feil ved overføring i nettbank vert handsama her, og det er to hovudpunkt ein bør merka seg. Det første er at bankane har ansvar for at nettbankane har forsvarleg sikkerheit, elles er bankane sjølve ansvarlege for feil. Det andre er at maksimalt ansvar for kunden er sett til 12 000 kr. Det er viktig å få på plass reguleringar for dei tilfella der kunden sjølv gjer feil ved overføring.

Komiteen har merka seg innspela frå både Sparebankforeningen og Finansnæringens Hovedorganisasjon, men vil òg visa til at desse var representerte i arbeidsgruppa som kom med framlegget som danna grunnlaget for dei endringane vi handsamar her i dag. Innspela er også komne i høyringsrunden.

Heilt til slutt vil eg peika på at det er kome inn eit feil ord under komiteens merknad på side 13, andre kolonne, 8. avsnitt, første setning. Ordet «dugeleg» skal vera «eigna». Nokon har vore vel ivrig i nynorsk rettskriving her. Slutten av setninga vert såleis ... «komme attende til Stortinget med dette på eigna måte» – ikkje på dugeleg måte.

Presidenten: Presidenten regner med at det blir rettet opp i innstillingen.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.
(Votering, se side 927)

Sak nr. 3 [15:48:20]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i barnevernloven (Innst. O. nr. 121 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 69 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 10 minutter til saksordføreren, 5 minutter til de øvrige gruppene og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Det blir videre foreslått at de som måtte tegne seg på

talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin S. Woldseth (FrP) [15:49:19] (ordfører for saken): Vi skal i dag behandle endringer i barnevernsloven. Mange av endringene er svært viktige og svært nødvendige. Som saksordfører vil jeg understreke at mange av de endringene som er foreslått fra Regjeringen, står det en samlet komité bak. På et par punkter er vi ikke enige i Regjeringens forslag til endringer, og disse vil jeg komme tilbake til. Til slutt vil jeg også si litt – hvis tiden strekker til – om forslaget som Fremskrittspartiet står alene om.

Det er en samlet komité som mener det er grunnleggende for ethvert barn som vokser opp i Norge, at de får nødvendig beskyttelse og omsorg. Det klare utgangspunktet er at dette er foreldrenes plikt. Der hvor foreldrene av en eller annen grunn ikke er i stand til å gi sine barn den nødvendige kjærlighet og omsorg, må det offentlige inn, enten som en veileder og tilrettelegger for familien, eller også overta omsorgen i de tilfeller hvor det er nødvendig. Barnevernsloven er fundert på det minste inngreps prinsipp, noe som betyr at tiltak først og fremst skal settes i verk for barnet og familien i hjemmet.

Det er en samlet komité som slutter seg til forslaget fra Regjeringen om å evaluere tiltaksplaner for hjelpetiltak. Det skal ikke være nok at man lager en tiltaksplan og ikke følger den opp. Når man setter inn tiltak for barnet i hjemmet, kan det skje at tiltakene ikke har den tilsktede virkningen. Da er det viktig å fange opp dette, slik at man kan tilby barnet og familien tiltak som faktisk kan bedre barnets situasjon. I mange tilfeller har vi erfart at tiltaksplanene er lagt, og så evalueres de ikke fordi man er i den tro at dette fungerer godt. Derfor er en samlet komité glad for at en evaluering nå blir nedfelt i loven.

Komiteen støtter også Regjeringens forslag om å innføre kommunal plikt til å begrunne hvorfor ungdom som har hatt hjelp av barnevernet, ikke lenger skal motta hjelp etter fylte 18 år. Komiteen er kjent med at noen ungdommer møter vanskeligheter ved overgangen mellom det å være under offentlig omsorg og det å få et selvstendig liv. Noen kommuner med et trangt barnevernsbudsjett flytter ungdom over på sosialhjelpsbudsjettet og mener dermed at man er kvitt en utgiftspost. Slik skal det ikke være. Disse ungdommene kan når de fyller 18 år føle seg som fuglen som flyr ut av buret, men virkeligheten kan komme brått, og da står de totalt uforberedt til å møte den virkelige hverdagen.

En samlet komité mener at dette er helt uakseptabelt. Har det offentlige tatt på seg ansvaret for å fostre opp et barn, så slutter ikke det brått fordi om barnet blir 18 år. Man må hjelpe og veilede ungdommen til å stå på egne ben, og til å skape seg sin egen framtid. Så når kommunene heretter gir en ungdom over 18 år et avslag, skal det begrunnes, slik at ungdommen har en mulighet til å anke avslaget. Vi i opposisjonen viser til at vi tidligere har fremmet forslag om en samordning mellom barnevernstjenesten og sosialtjenesten som setter fokus nettopp på rettigheter, ansvarsområder og tiltaksplaner.

Komiteen slutter seg også samlet til Regjeringens forslag om en individuell plan i barnevernet. En individuell plan for barn betyr et formalisert samarbeid mellom barnevernstjenesten og andre tjenester, som f.eks. barnepsykiatri, leger m.m. Det kan oppfattes som en premiss for at barnet skal ha en individuell plan at barnet skal ha et langvarig tilbud fra barnevernet, og at omsorgen er overtatt av det offentlige. Dette er opposisjonen skeptisk til. Et barn kan ha opplevd svært traumatiske ting i livet sitt selv om det kun har et kortvarig tilbud fra barnevernet. Opposisjonen mener at alle barn som har behov for det, skal ha en individuell plan, noe som kan resultere i at de fleste barn der barnevernet er inne, kan ha behov for dette. Et tidsaspekt i denne sammenheng synes ikke opposisjonen er nødvendig.

Komiteen slutter seg også samlet til Regjeringens forslag om å lovregulere sentrene for foreldre og barn, og at tilsynsansvaret blir tydeliggjort i loven.

Komiteen er også glad for at man nå flytter det overordnede tilsynet med barnevernet til Statens helsetilsyn. Fremdeles kan de ulike ansvarsforholdene virke litt uavklarte, og det er viktig at ansvaret ikke pulveriseres slik at ingen i realiteten har noe ansvar i det hele tatt. Men dette er komiteen trygg på at man i Regjeringen vil finne klare retningslinjer på. Fremskrittspartiet har ved flere anledninger fremmet forslag om et fritt og uavhengig barnevernstilsyn. Vi ser at dette er et steg i riktig retning og støtter derfor forslaget.

Så langt er vi alle enige.

Men så kommer noen endringer som er svært kontroversielle, og som er vanskelige, hvor opposisjonen har valgt å gå imot forslag fra Regjeringen. La meg ta det første først. Det handler om § 4-21 om presisering av kriteriene for tilbakeføring etter omsorgsovertakelse. Opposisjonen har her en ulik tilnærming. Jeg antar at de andre partiene vil redegjøre for sine synspunkter, så jeg vil snakke om Fremskrittspartiets standpunkt.

Vi vil på det sterkeste advare mot en slik lovendring. Fremskrittspartiet er av den oppfatning at man skal være svært varsom med å hindre tilbakeføring av barn til biologiske foreldre når disse har kommet over en vanskelig livssituasjon. Dessverre kjenner jeg til flere konkrete eksempler på at barn fortsatt har blitt hos fosterforeldrene, selv når biologiske foreldre har kommet seg over en psykisk kneik. Slik skal det ikke være. Vi vil også vise til flere dommer fra Høyesterett der man har lagt til grunn at barn bør vokse opp hos sine biologiske foreldre. Når slike saker bygger på skjønnsmessige vurderinger, kan det hende at den enkelte saksbehandler som skal vurdere tilbakeføring til biologiske foreldre, har et tettere og nærmere samarbeid med fosterforeldrene og av den grunn gjør vurderingene på feil grunnlag. Vi er også kjent med saker der det har gått så prestisje i saken at biologiske foreldre har måttet gå rettens vei for å få barnet tilbakeført. Dette trygger ikke rettssikkerheten verken til barnet eller til de biologiske foreldrene. Slik Fremskrittspartiet ser det, bryter dette også med det minste inngreps prinsipp.

Videre vil jeg vise til hva Advokatforeningen skriver i sitt høringsvar, hvor de peker på at ved at man nå skjer-

per tilbakeføringsreglene, vil dette kunne være i strid med de europeiske menneskerettighetene. Også fylkesnemnda i Oslo og Akershus har en viktig påpeking i denne forbindelse, nemlig at det i svært liten grad gis medhold til private parter. I 11 av 13 saker fikk ikke foreldrene medhold i sak om tilbakeføring. Fremskrittspartiet kan ikke støtte noe som kan bryte med menneskerettighetene eller med barnekonvensjonen.

Fremskrittspartiet har ved en rekke anledninger fremmet forslag om å avvikle fylkesnemndene. Vi mener at det ordinære rettsapparatet bør håndtere omsorgsovertakelsesakene. Derfor fremmer vi dette forslaget nok en gang. Det bringer meg over på det neste punktet der opposisjonen ikke støtter Regjeringens forslag, nemlig økt bruk av adopsjon som barnevernstiltak.

Dette er vanskelig, og det gjør meg skremt at man kan fremme et slikt forslag og begrunne det på den måten som statsråden gjør. La meg forklare: Regjeringen ønsker altså å åpne for å øke bruken av adopsjon som tiltak i barnevernet, og statsråden svarer på et spørsmål fra undertegnede på følgende måte:

«Siden departementets forslag i proposisjonene ikke dreier seg om spørsmålet om det skal åpnes adgang for adopsjon uten foreldrenes samtykke, men gjelder et spørsmål om å endre praksis innenfor gjeldende barnevernlov, anså departementet det ikke nødvendig å vise til denne konvensjonen i proposisjonen.»

Konvensjonen man viser til, er den nylig reviderte adopsjonskonvensjonen fra Europarådet. Så vidt Fremskrittspartiet kan se, fratar man foreldrene omsorgen, ofte imot foreldrenes samtykke, for så å adoptere barnet bort, og begrunner det med at nå er det det offentlige som har omsorgen, og dermed gis det også mulighet for å adoptere barnet bort. Da er det jo i mange tilfeller mot foreldrenes ønske og samtykke. Dette betrakter Fremskrittspartiet som et av de groveste overgrep av alle. Staten tar et barn og gir det til noen andre.

Hvilke garantier har det offentlige for at barnet faktisk får det bedre, når vi vet hvilke sterke bånd det er mellom biologiske foreldre og barn? Hvordan kan det offentlige være sikker på at de biologiske foreldrene aldri kommer seg ut av de problemene de har? At flertallet velger å se bort fra artikkel 9 i FNs barnekonvensjon som omhandler beskyttelse mot at barn blir skilt fra foreldrene, får stå for deres regning, men dette kan ikke Fremskrittspartiet støtte. Adopsjon er ingen reversibel handling og bør derfor brukes svært forsiktig.

Fremskrittspartiet er svært redd for at å åpne for bruk av adopsjon som et tiltak i barnevernet faktisk kan bidra til at det offentlige overtar omsorgen for yngre barn, uten kanskje å ha prøvd alle de nødvendige tiltak i hjemmet først.

Det er en grunn til at man har adopsjonskonvensjonen i Europa. Grunnen er at i noen land tok det offentlige barn og solgte dem videre til adopsjon i andre land. Vi må sørge for at slikt ikke kan skje – jeg sier ikke at det skjer, men det må ikke gis mulighet for at dette kan skje – og at dette ikke gir noen mulighet til å omgå ulike regler og konvensjoner, ved å bruke argumenter som statsråden gjør.

Fremskrittspartiet mener at dette er et overgrep mot barn og foreldre, og håper at dette forslaget kan prøves for Menneskerettighetsdomstolen. Vi mener at dette lovforslaget i tillegg til å bryte med adopsjonskonvensjonen også bryter med barnekonvensjonens artikler 7, 8, 9 og 16.

Vi er prinsipielt uenig i denne saken, og det blir ikke bedre når man leser i proposisjonen at hvis flere adopterer fosterbarn, vil dette bidra til å få kostnadene i barne-

vernet ned. Jeg kan ikke støtte slike uttalelser. Alle barn i Norge skal føle seg trygge og så langt som det er mulig, ha det bra, og da betyr ikke penger noen ting.

Jeg tar herved opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har tatt opp det forslaget hun refererte til. Det er nå igjen et halvt minutt av formiddagens møtetid. Det betyr at møtet heves nå, og nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.00.

Møte mandag den 15. juni 2009 kl. 18

President: Berit Brørby

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 50)

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 3

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om endringer i barnevernloven (Innst. O. nr. 121 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 69 (2008–2009))

Gunn Karin Gjul (A) [18:01:02]: Gjennom de forslagene til endringer i barnevernsloven som vi gjør i kveld, vil barns rettigheter bli styrket. På en rekke punkter vil barnevernet og andre offentlige myndigheter bli pålagt en bedre oppfølging av barna enn det som er tilfellet i dag.

Barnevernstjenesten pålegges en plikt til å evaluere tiltaksplaner og hjelpetiltak. Gjennom en slik evaluering vil man kunne vurdere om tiltakene er tilstrekkelig målrettet og fører til en bedre situasjon for barna. Dette og en rekke andre av forslagene får bred tilslutning i komiteen. Jeg vil derfor bruke tida mi på de punktene hvor det er uenighet i komiteen.

Flertallet i komiteen, bestående av regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, er enig i behovet for å skjerpe kravet for tilbakeføring etter omsorgsovertakelse. Barnevernsloven § 4-21 regulerer i dag når et vedtak om omsorgsovertakelse skal oppheves. Grunnvilkåret for oppheving er at foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg, men det følger verken av forarbeidene eller lovbestemmelsene hvilke beviskrav som gjelder for vurdering av om foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg. Det er derimot antatt i juridisk teori at det kreves minst alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Flertallet er derfor enig med departementet i at man i loven bør skjerpe kravene til en bred og grundig gjennomgang av ulike side ved saken når oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse skal vurderes. Det er barnets beste som må veie sterkest når tilbakeføring til biologiske foreldre eventuelt skal iverksettes.

En undersøkelse av vedtak om tilbakeføring fra 2003 viser at det sjelden ble brukt som et argument for å opprettholde vedtak om omsorgsovertakelse, at barnet var særlig sårbart eller hadde et særlig omsorgsbehov. Det ble heller brukt som et støtteargument i de tilfellene foreldrenes omsorgsevne likevel ikke var god nok.

Arbeiderpartiet mener at barnets alder, graden av omsorgsbehov og andre forhold som angår barnets spesielle situasjon, må vektlegges tungt når man vurderer biologiske foreldres skikkethet og stabilitet.

Flertallet i komiteen mener at dagens lovgivning tillater for stor usikkerhet med hensyn til foreldrenes omsorgsev-

ne når barn tilbakeføres til hjemmet. Dette bidrar til fare for at vi faktisk fører barnet tilbake til en omsorgssituasjon som overhodet ikke er forsvarlig, og som kan være direkte negativ for barnet. Vi støtter derfor forslaget om at det i loven bør framgå hvilke beviskrav som stilles for å oppheve omsorgsovertakelsen, og at begrepet «overveiende sannsynlig» skal anvendes som kriterium for at tilbakeføring av barn til biologisk familie skal anses forsvarlig. Det betyr at tilbakeføring ikke skal skje dersom det er tvil om foreldre kan gi barnet forsvarlig omsorg. Dette er barn som i utgangspunktet er svært sårbare og som har opplevd ustabilitet og omsorgssvikt. Disse barna må skånes mot å være prøvekaniner for å bygge opp igjen ødelagte familier. Dette vil ha som konsekvens at det biologiske prinsipp i noen grad nedprioriteres noe i forhold til det som er det aller viktigste, nemlig barns beste.

Regjeringen foreslår å justere praksis, slik at flere barn som trenger det, får muligheten til å bli adoptert. Barnevernsloven § 4-20 gir i dag en hjemmel for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker til å frata foreldre foreldreansvaret og gi samtykke til adopsjon mot foreldrenes vilje. Flertallet i komiteen, regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti, støtter forslaget om økt bruk av adopsjon som barnevernstiltak. Vi vil poengtere at forslaget ikke dreier seg om en lovendring, men om å endre praksis slik at det blir mer bruk av adopsjon i tilfeller hvor det dreier seg om langvarig fosterhjems plassering, og hvor adopsjon i slike tilfeller vil bidra til mer forutsigbare og trygge oppvekstrammer for barnet.

Vi mener det er viktig å legge til rette for at flere saker blir fremmet og prøvd for fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. En forutsetning for at en sak om adopsjon blir behandlet av fylkesnemnda, er at barnevernstjenesten i kommunen mener at adopsjon vil være det beste for barnet.

Samtykke til adopsjon vil først skje etter en omfattende vurdering, hvor nettopp barnets beste skal veie tungt. Det må regnes som sannsynlig at foreldrene ikke vil kunne gi barnet forsvarlig omsorg, eller at barnet har fått slik tilknytning til mennesker og miljø der det befinner seg, at det etter en samlet vurdering kan føre til alvorlige problemer for barnet å bli flyttet.

Forskning viser at for enkelte barn kan adopsjon gi tryggere og bedre oppvekstvilkår enn langvarig fosterhjems plassering. Utenlandske undersøkelser konkluderer også med at det går bedre med adoptivbarn enn med fosterbarn.

Olemic Thommessen (H) [18:06:27]: Barnevern har i denne perioden vært et hett tema. Det er store utfordringer knyttet til barnevernet.

Jeg vil likevel innledningsvis kreditere statsråden for å ha vist vilje til handling, og for å virke troverdig i sitt engasjement i mange av de spørsmålene som vi har slitt litt med. Særlig må jeg si at jeg er veldig fornøyd med at det nå er signalisert at man vil foreta en full gjennomgang av rettighetsforskriften for barn i institusjon.

Så til saken i dag:

Forslag til endringer i lovverket hva angår økt bruk av

adopsjon og tilbakeførsel etter omsorgsovertakelse innebærer i dag en utfordring i relativt få tilfeller. Men dette er svært viktige saker for dem det angår, og i disse sakene skal en være forsiktig med å tro at en har det endelige svaret på hva som er riktig eller galt. Her blir det nødvendig å søke en prinsipiell tilnærming.

Høyre mener at innføring av nye statlige retningslinjer for å få opp bruken av adopsjon som et barnevernstiltak, er problematisk. Den begrunnelsen Regjeringen gir for sitt forslag, er at adopsjon *kan* gi tryggere rammer og mer forutsigbare oppvekstrammer enn langvarige fosterhjemplasseringer. Det kan det selvsagt, men noen absolutt sannhet er det jo ikke.

Med langvarige fosterhjemplasseringer snakker vi om omplasseringer av barn før de har etablert nære relasjoner til biologiske foreldre. Det er en svakhet at man ikke har et system for å registrere hvor mange barn under 18 år som årlig blir adoptert bort mot biologiske foreldres vilje, men det er grunn til å anta at tallet er meget lavt. Det fremgår heller ikke av proposisjonen hvor mange som har søkt om å få adoptere uten at dette er blitt innvilget, og hvor det er grunn til å anta at dette kan ha bidratt til mindre forutsigbarhet og utrygge rammer for barnet. Ei heller finner vi noe om hva som gjør at det å være adoptivbarn fremfor det å være fosterbarn, er av stor betydning for barnet. Dette gjør at vi er bekymret for at vi på vegne av barnet med dette forslaget til ny instruks kan komme til å velge bort barnets biologiske foreldre. Dette er en utvikling hvor barnets rettssikkerhet svekkes.

Når det gjelder vurderingen av tilbakeførsel etter en omsorgsovertakelse, er også dette en sak hvor man igjen må legge på vektskålen ulike argumenter som taler for eller mot innstramming i en skjønnsvurdering. Regjeringen er enig i at det ved en omsorgsovertakelse skal være en alminnelig sannsynlighetsovervekt, men mener altså at det skal være strengere kriterier for avgjørelse om tilbakeførsel. Dette er betenkelig, noe som også påpekes i høringen. Det som har avgjørende vekt for oss, er at vi der det hersker betydelig usikkerhet, har et lite antall barn. Vi mener at vi i disse tilfellene skal la tvilen komme foreldrene til gode, men at barnevernet selvsagt plikter å sørge for en nær og tett oppfølging etter tilbakeførselen. Høyre mener dette også må veies i forhold til Den europeiske menneskerettsdomstolens og FNs barnekonvensjons føringer knyttet til maktutøvelse overfor det enkelte mennesket.

Vi er glad for at det nå er fokus på at man skal bry seg når man oppdager barn som ikke blir tatt vare på. Det å bry seg og å varsle myndighetene skal likevel ikke være å anse som at varsler da gis rettigheter til å bli involvert i saken. Vi må ha tillit til at barnevernet gjør det de skal gjøre når melding kommer til dem, og hvis det som skal gjøres, ikke blir gjort, må vi ta tak i dette uten å ramme berørte foreldre eller barn ved å innføre systemer som åpner opp for at personsensitiv informasjon kommer på avveie. Mistanke om omsorgssvikt og manglende omsorgsevne rammer foreldre hardt, og må underlegges strenge reguleringer for personvern.

Vi har forståelse for at det der hvor det igangsettes en offentlig inngripen, er riktig at de som har meldt fra og som

daglig har direkte kontakt med barnet, gis hensiktsmessig informasjon. Derimot er vi uenig i at slik informasjon skal være en rettighet. Å innføre en generell tilbakemeldingsplikt kan enten bidra til en uthuling av personvernet eller, hvis informasjonen er begrenset, kun bidra til en økt byråkratisk byrde på en allerede presset sektor. Jeg mener således at personsensitiv informasjon kun skal gis der det er nødvendig ut fra hensynet til barnets beste.

Avslutningsvis vil jeg si at vi er meget fornøyd med at tilsynet nå flyttes til Statens helsetilsyn. Vi håper dette bidrar til større tillit til at tilsynsfunksjonen blir ivaretatt i tråd med lovverket, og at det ikke sås tvil om tilsynets integritet i forhold til de ulike aktører.

May Hansen (SV) [18:11:58]: Alle barn som bor i Norge, har rett til beskyttelse og omsorg. Alle foreldre ønsker det beste for sine barn, men det er noen barn som trenger omsorg fra det offentlige. Barnevernet er viktig for barn som trenger tiltak og hjelp. Barnevernet skal også være en forebyggende hjelpeinstans. Tiltak skal først og fremst settes i verk for barn og familie i hjemmet, men det er ikke alle hjelpetiltak i hjemmet som fungerer, eller som gir barnet den støtten og hjelpen som det har behov for.

Derfor er det ekstremt viktig, som jeg har sagt fra denne talerstolen mange ganger, at man evaluerer de tiltakene i barnevernet som iverksettes, slik at vi vet at de er målrettede og gode. Når man går inn i en familie og eventuelt overtar omsorgen for et barn, må man være helt sikker på at de tiltakene man iverksetter, er gode og gir barnet en bedre omsorg og beskyttelse. Jeg er derfor glad for at det nå lovfestes en plikt for barnevernstjenesten til å evaluere tiltaksplaner om hjelpetiltak. Det er veldig viktig og veldig nødvendig.

SV er også veldig glad for at Regjeringa foreslår å innføre kommunal plikt til å begrunne hvorfor ungdom som har hatt hjelp av barnevernet, ikke lenger skal motta slik hjelp etter fylte 18 år. Mange ungdommer møter vanskeligheter ved overgangen mellom det å være under den offentlige omsorgen og det å få seg et selvstendig liv. Noen kommuner gir avslag på konkrete ettervernstilltak fordi de har en trang økonomi. SV mener det er uakseptabelt at avslag gis på et slikt grunnlag, og er derfor glad for Regjeringas forslag om begrunnelse for avslag, i tråd med forvaltningsloven.

Det er svært viktig, som jeg var inne på i stad, at alle barn som er under omsorg av barnevernet, skal ha en individuell tiltaksplan. Når et barn trenger hjelp fra det offentlige, om bare for et kortere tidsrom, er det viktig at man har en plan for hvilke tiltak og hvilke tilbud hvert enkelt barn gis.

Når barnevernet har lagt fram en sak for fylkesnemnda, bør det i tillegg til selve begrunnelsen for å overta omsorgen for barnet, også foreligge en individuell plan for barnet. Har et barn vært utsatt for noe som gjør at det offentlige overtar omsorgen, betyr det at barnet også har spesielle behov som må ivaretas. Det barnevernet som reiser sak om omsorgsovertakelse, skal ha ansvaret for den individuelle planen og for oppfølgingen av denne. Dette

er en styrke for det kommunale barnevernet og omsorgen for barn.

Regjeringen foreslår en plikt for barnevernet til å gi tilbakemelding til den eller de som kommer med bekymringsmeldinger. I utgangspunktet skal alle som har sendt en bekymringsmelding, motta en generell tilbakemelding, mens meldere med opplysningsplikt skal opplyses om hvorvidt barnevernet har åpnet undersøkelsessak. Jeg mener at dette er helt nødvendig for å få til et godt samarbeid og et godt tiltaksapparat rundt barnet. Man gir også barnevernet muligheten til å unnlate å gi slike tilbakemeldinger der særlige hensyn taler mot det. Det føler SV er betryggende.

Jeg er svært glad for forslaget fra Regjeringen om å lovregulere sentrene for foreldre og barn, samt at tilsynsansvaret nå blir tydeliggjort i lov. Dette er en sak som SV har vært svært opptatt av helt siden forrige stortingsperiode, da vi foreslo dette. Det er mange mødre som er under barnevernets omsorg når de blir mødre. Det som skjedde da vi endret det fylkeskommunale barnevernet til statlig barnevern, var at denne tilsynsordningen falt vekk. Når ett barn blir til to barn, har man ikke noen godkjenningsordning og heller ikke noen tilsynsordning.

Det er også bra at det overordnede tilsynet med barnevernet legges til Statens helsetilsyn, og at dette må bidra til å øke antall tilsyn og kvaliteten på disse.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [18:17:10]: Kristelig Folkeparti støtter forslagene fra Regjeringen om endringer i barnevernsloven. Vi mener forslagene vil styrke samarbeidet mellom barnevern, helsetjeneste, barnehage og skole, og sikre at utsatte barn får rett til hjelp før problemene blir altfor store, samt bidra til at utsatte barn får en tryggere oppvekst.

Regjeringen foreslår at beviskravet ved tilbakeføring til biologiske foreldre heves fra at det skal være sannsynlig at en tilbakeføring vil være til barnets beste, til at «det er overveiende sannsynlig» at en tilbakeføring vil være til barnets beste. Det er uenighet i fagmiljøene om hvorvidt den foreslåtte lovendringen er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon. Dommerforeningens lovutvalg og Barne- og likestillingsdepartementet mener forslaget er i tråd med intensjonen i konvensjonen, mens Advokatforeningen mener det er i strid.

Et barn som vurderes tilbakeført, har som regel erfart sviktende omsorg over lang tid før det kom i fosterhjem. Det har måttet tilpasse seg en ny familie og en ny livssituasjon. Derfor bør det etter Kristelig Folkepartis syn kreves mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt for at de biologiske foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg.

Dommerforeningen anser det dessuten for sannsynlig at de fleste dommere i praksis allerede i dag krever mer enn sannsynlighetsovervekt for at omsorgen vil være forsvarlig, for at barnet skal tilbakeføres. Jeg vil understreke at det overordnede prinsippet i barnevernsloven er at det skal legges avgjørende vekt på hva som er barnets beste, ikke hva foreldrene ønsker. Kristelig Folkeparti støtter derfor Regjeringens forslag.

Forskning viser at for enkelte barn kan adopsjon gi

tryggere og mer forutsigbare oppvekstrammer enn langvarige fosterhjemplasjoner. Dersom det regnes som usannsynlig at de biologiske foreldrene vil kunne gi barnet forsvarlig omsorg, eller at barnet har så sterk tilknytning til fosterhjemmet at det kan føre til alvorlige problemer for barnet om det blir flyttet, skal kommunen vurdere adopsjon som barnevernstiltak. Regjeringen foreslår å legge til rette for økt bruk av adopsjon gjennom justering av praksis. Kristelig Folkeparti støtter en økt bruk av adopsjon i disse spesielle tilfellene for å sikre barnet en mest mulig stabil livssituasjon.

Kristelig Folkeparti ønsker å gå lenger enn Regjeringen når det gjelder å sikre rett til ettervern. Regjeringens forslag innebærer at barnevernstjenesten får plikt til å begrunne hvorfor ungdom som har hatt hjelp av barnevernet, ikke lenger skal motta hjelp etter fylte 18 år. Dette er et skritt i riktig retning, men Kristelig Folkeparti ønsker å lovfeste en rett til ettervern fram til fylte 23 år. Begrunnelsen for det er at en investering i ettervern for barnevernsbarn er svært viktig med tanke på muligheten til en god overgang til jobb eller videre utdanning.

Barnevernsbarn har ofte større behov for en trygg base enn dem som har hatt en stabil oppvekst med trygge og nære relasjoner og omgivelser. Mange opplever å bli kastet ut i en virkelighet de ikke er forberedt på. Derfor er det mange som sliter med ulike problemer etter at de har fylt 18 år, i den såkalte sviktfasen. Kristelig Folkeparti har gjentatte ganger foreslått å lovfeste retten til ettervern for alle barnevernsbarn fram til de fyller 23 år, for å gi ungdom som har mottatt tiltak fra barnevernet, en bedre start på voksenlivet. Vi fremmer nå forslaget på nytt. Dessverre får forslaget om en lovfestet rett til ettervern kun støtte fra Venstre.

Jeg tar dermed opp forslag nr. 1.

Presidenten: Representanten Åse Gunhild Woie Duesund har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Anniken Huitfeldt [18:21:51]: Diskusjonen om foreslåtte endringer i barnevernsloven og den diskusjonen vi hadde i Stortinget etter min redegjørelse, viser at det er annen politisk diskusjon om barnevernet i Norge i dag enn den vi hadde for en del år tilbake.

På 1990-tallet handlet det om et barnevern som tok ungene. Nå står disse ungene fram og forteller om en annen virkelighet, om et barnevern som kom for sent inn. NOVA-undersøkelsen har vist det samme. De barna som får tidlig hjelp, og de barna som får mye ettervern, går det bedre med enn dem som får for lite barnevern.

De siste årene har vi økt kravene til dokumentasjon ved omsorgsovertakelse. Det har vært riktig. Vi har også lagt økt vekt på hjelpetiltak i hjemmet. Det har også vært riktig. For det å bli sendt vekk på en institusjon hvis man har store atferdsproblemer, er ikke nødvendigvis nøkkelen til en løsning. Begge disse politiske målsettingene i norsk barnevern har vært viktige. Men samtidig har disse målsettingene ført til at det biologiske prinsipp er blitt sterkere enn det som nødvendigvis har vært politisk vedtatt. Derfor tar vi opp en diskusjon omkring dette i forbindel-

se med barnevernsloven. Vi sier også at vi ønsker å styrke barnets stemme i norsk barnevern når vi legger fram disse forslagene til endringer.

Så til spørsmålet om adopsjon. Det er ikke økonomiske argumenter for hvorfor vi ønsker å endre praksis på dette området. Det er noe vi er pålagt – at vi ved alle forslag til lovendringer som vi legger fram for Stortinget, skal redegjøre for økonomiske og administrative konsekvenser. Vi ønsker å justere praksis i tråd med det som har vært Høyesteretts siste dom, som har gått i en noe annen retning enn det som var høyesterettsdommene på 1990-tallet, hvor det har vært dommer i retning av at Høyesterett har støttet opp under adopsjon. Det blir selvfølgelig ikke den vanligste formen for omsorgsovertakelse, men vi vet at de barna som blir adoptert, klarer seg like bra som andre barn. Andre land har en helt annen praksis med tanke på adopsjon enn det vi har i Norge. Blant annet i Storbritannia og USA praktiserer de adopsjon i langt større grad enn det vi gjør. Vi har kommet fram til at vi ikke ønsker å endre loven nå, men vi ønsker å justere praksis.

Så har vi lagt fram et forslag til endringer i barnevernsloven, i et høringsutkast som Stortinget ikke får behandlet i dag, men hvor høringsfristen går ut i dag, som handler om åpen adopsjon, dvs. adopsjon som innebærer kontakt med de biologiske foreldrene.

Så til spørsmålet om tilbakeføring etter omsorgsovertakelse. Grunnen til at vi foretar disse endringene, er at vi vet at det har vært mange saker hvor barn har blitt tilbakeført til biologiske foreldre, og så har de havnet i et fosterhjem eller på en institusjon igjen. Det skaper mye uforutsigbarhet. Derfor ønsker vi at det skal være sikkert at den omsorgen de føres tilbake til, er god. I dagens lov, slik den kan leses, er det omtrent 50 pst. sjansje for at det skal være god omsorg, som er kriteriet for å bli tilbakeført. Det mener jeg er for svak rettssikkerhet for barn. Derfor ønsker vi å endre dette til overveiende grad av sannsynlighet.

Så til spørsmålet om ettervern. Vi er opptatt av at ettervern skal være regelen og ikke unntaket. Forslaget som Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer, handler om lovfesting av ettervern. Jeg vil si at det viktigste er innholdet i ettervernet. Ettervern kan være besøk en gang i måneden et sted. Det er ikke sikkert det er godt ettervern, så her vil jeg si at kvaliteten på ettervernet er langt viktigere enn en lovfestet rett til ettervern.

Jeg vil også si at mange takker nei til ettervern når de er 18 år. Derfor vil vi i loven skrive inn at man skal bli kontaktet av barnevernet når man er blitt 19 år, med tanke på å evaluere ettervernet og spørre om de som takket nei da de var 18, nå ønsker seg ettervern.

Når det gjelder individuell plan, handler det om samordning av tiltak overfor dem som får hjelp fra flere hjelpeinstanser. Det kan være funksjonshemmede, og det kan være de som får hjelp fra psykisk helsevern. Det er altså noe annet enn tiltaksplan og omsorgsplan. Derfor ville det være galt å stille krav om at individuell plan skal være på plass før vedtak i fylkesnemnda. Det kan forsinke saken. Jeg tror det har vært noe sammenblanding i diskusjonen her når det gjelder hva som er tiltaksplan. Det handler også om noe annet enn det som er tiltaksplan og omsorgs-

plan, det handler om en individuell plan som handler om samordning av ulike hjelpetiltak.

Tilbakemelding til melder handler ikke om at vi skal la personsensitive opplysninger flyte, men det handler om en bedre samordning av hjelpetiltak for barn og unge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [18:26:53]: Jeg har et konkret spørsmål til statsråden på bakgrunn av det svaret komiteen fikk på et spørsmål fra meg om dette var i strid med den nye reviderte adopsjonskonvensjonen. Vi fikk til svar at «departementets forslag i proposisjonen ikke dreier seg om spørsmålet om det skal åpnes adgang for adopsjon uten foreldrenes samtykke».

Når staten overtar omsorgen for et barn, ofte uten foreldrenes samtykke, og så adopterer det bort, er ikke det da nettopp adopsjon uten foreldrenes samtykke?

Statsråd Anniken Huitfeldt [18:27:26]: Jeg vil presisere at vi ikke på det nåværende tidspunkt foreslår noen endringer av loven. Det er kun en endring i praksis vi foreslår. Derfor er jeg helt overbevist om at når vi klargjør overfor kommunene at vi ønsker å gjennomgå praksis, så er det ikke i strid med verken adopsjonskonvensjonen eller barnekonvensjonen. Vi er helt trygge på at det vi her gjør, både er i samsvar med Høyesteretts siste dom og i samsvar med alle internasjonale konvensjoner. Det er andre land som har undertegnet adopsjonskonvensjonen, som har en helt annen praksis med tanke på mer adopsjon enn det vi har i Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Trine Skei Grande (V) [18:28:27]: På dette området er det jo ofte mange ting vi er veldig enige om. Jeg har lyst til å løfte noen av de feltene der vi ikke er blitt enige, og si litt om Venstres synspunkt på akkurat det.

Det kan se ut som om vi er veldig uenige når det gjelder koblingen med biologi. Jeg mener at vi politikere ofte prøver å finne systemer for å hjelpe de ungene som faller utenfor, og som opplever forferdelige ting. Vi prøver virkelig å lage systemer som skal fange dem opp, men kanskje burde vi ha innrømt at alt det vonde klarer vi ikke å ta bort. Det at noen blir født med foreldre som gjør feil ting, klarer vi aldri å ta bort med politiske vedtak, det kommer til å være noe man må leve med. Disse ungene lærer å leve med det, og det er det vi skal hjelpe dem med – lære dem å leve med det. Vi skal ikke tro at vi kan ta det bort eller late som det ikke er der, eller at smerten skal forsvinne gjennom enkle politiske grep, for det gjør den ikke.

Litt av utgangspunktet for Venstres stemmegivning her i dag handler om at de biologiske båndene er der uansett. Barn føler ofte ansvar for foreldrene, sjøl foreldre som gjør feil. Sjøl foreldre som ikke klarer å være gode foreldre, føler barn ansvar for og samhørighet med. Det er kanskje hovedutgangspunktet for det vi står for når det gjelder det å la fosterforeldre adoptere.

Man kan sikkert finne mange gode tilfeller der det er

riktig å la fosterforeldre adoptere, men jeg vil gjerne ta fra barn det ansvar å måtte velge mellom biologiske foreldre og fosterforeldre. Det å velge bort sine foreldre er et tungt ansvar som jeg ikke vil at unger skal bli påtvunget. Jeg har snakket med flere fosterbarn som i så å si ingen del av livet har bodd hos andre enn hos fosterfamilien, men der det likevel har vært vanskelig å velge unna biologiske foreldre, sjøl om de aldri egentlig har vært der for dem. Jeg tror man skal prøve å lage et system som framelsker det å si at når du er 18 år, kan du velge. Da er du stor nok til å velge, men da kan du også velge å bli en del av denne familien som du jo er på alle andre områder.

Jeg syns ikke det er klokkeklart at det ene er godt, eller det andre dårlig, men jeg mener at vi skal være veldig varsom med å få barn til å velge bort sine biologiske foreldre. Den delen av argumentasjonen som jeg nok reagerer mest på i proposisjonen, og som jeg nesten er litt tilbøyelig til ikke å tro at statsråden virkelig mener, sjøl om det står der, er at det vil være billigere med adopsjon kontra fosterhjem. At det er en billigere måte å ta vare på barna på, mener jeg er en helt feil inngang, og det håper jeg ikke at statsråden egentlig mener, for det kan ikke være utgangspunktet for om vi bruker adopsjon, eller om vi bruker fosterhjem.

Derfor ønsker vi å stemme for det forslaget vi er med på. Når det nå blir flertall for noe annet, vil jeg oppfordre til at dette må behandles med varsomhet, for dette kan stille barn overfor vanskelige valg – barn som har måttet ta mange vanskelige valg også tidligere i livet. Jeg håper at vi får gjort alt vi kan for at de valgene ikke skal være så vanskelige – at de må velge bort noen, sjøl om disse har sviktet.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Eirin Faldet (A) [18:33:20]: Det er nå sånn at barn ikke velger sine foreldre. De er helt avhengige av at foreldrene er i stand til å gi dem god omsorg. Stortinget kan ikke vedta barns lykke, men vi har et stort ansvar for å gi barn en mulighet til å vokse opp i så trygge omgivelser som mulig.

Jeg snakker ikke om at de økonomiske forholdene i hjemmet er avgjørende. Jeg tenker på omsorgssvikt. Det definerer jeg som mangel på kjærlighet og trygghet. Når barn blir utsatt for omsorgssvikt og overgrep, må barnevernet gripe inn. Barnets beste må alltid stå i fokus. I noen tilfeller er barnets beste å bli flyttet til fosterhjem.

Selv om vi har lett for å mene at biologiske foreldre er de viktigste i barns liv uansett, er det en grunn til at barnet må flyttes. Jeg er veldig fornøyd med at Regjeringen vektlegger at biologiske foreldre i større grad må bevise at de er skikket for å få ansvaret for barnet tilbake. Barn skal ikke være kasteballer eller prøveobjekt. Barn skal føle trygghet, og det er selvsagt en grunn til at biologiske foreldre blir fratatt barna sine. Det er forskjell på barnets rett og retten til barnet.

Representanten Woldseth nevnte at hun ville ha en presisering av kriteriene for tilbakeføring etter omsorgsovertakelse. Dette handler ikke om å hindre tilbakeføring. Det

handler om barns rett til å vokse opp i en trygg hverdag. Vi snakker her om de tause barna, som har krav på hjelp fra samfunnet når de biologiske foreldrene ikke er i stand til å gi dem den omsorg alle barn har krav på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 938)

Sak nr. 4 [18:35:42]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova) (Innst. O. nr. 130 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 96 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på tallerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Britt Hildeng (A) [18:36:57] (ordfører for saken): Etter vedtak i dag vil det bli et kommunalt ansvar å sørge for at personer som blir utsatt for vold i nære relasjoner, har et tilbud om vern, hjelp og oppfølging. Veien mot denne lovfestingen har en historie som likner historien til andre velferdstilbud som i dag er en del av velferdsstaten, der et behov for hjelp som ikke imøtekommes, er blitt løst gjennom frivillig innsats, og at ansvaret så overtas av fellesskapet.

Det var kvinnesolidariteten som utviklet seg i feminisms kjølvan på 1970-tallet, som åpnet familiens lukkede rom og synliggjorde den tabubelagte volden i nære relasjoner. Med synliggjøringen kom motet fra voldsopfrene til å søke hjelp. Krisesentrene har gjennom frivillig innsats basert på idealisme og søstersolidaritet i alle disse årene gitt hjelp til kvinner og barn som er blitt utsatt for vold. Det er en utrolig innsats som er gjort, en innsats som har betydd enormt for mange, mange kvinner. Når et flertall i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet og Venstre, nå ønsker å lovfeste kommunenes ansvar, er det for å sikre et krisesentertilbud til alle som utsettes for vold, og for å understreke fellesskapets ansvar.

Innholdet i de tjenestene som nå skal sikres, er i stor utstrekning basert på de samme tilbudene som i dag gis av krisesentrene. Hele komiteen understreker betydningen av at den kompetanse og det engasjement som er utviklet i krisesentrene, blir ivaretatt og videreført.

Flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at lovforslaget forutsetter samarbeid kommunene imellom, og at det må bli mer forpliktende enn hva tilfellet er i dag. Både en vertskommunemodell og en modell med interkommunale selska-

per kan være egnet til å organisere oppgavene etter loven.

Loven understreker at alle, dvs. kvinner, menn og barn som er utsatt for vold i nære relasjoner, skal sikres et krisesentertilbud. Det innebærer også at det er behov for å tilrettelegge for grupper som i dag ikke får god nok hjelp. Menn utsatt for vold er en slik gruppe.

Kommunene får plikt til å sikre et tilpasset tilbud i tråd med brukernes behov, iberegnet kjønnsespesifikke behov. På denne bakgrunn støtter flertallet lovforslaget om at botilbudene til kvinner og menn skal være fysisk atskilte.

Det har vært reist spørsmål om en bør ha en forskriftshjemmel som gir muligheter for å avgrense krisesentertilbudet overfor voldsutsatte uten lovlig oppholdstillatelse. Flertallet, alle unntatt Fremskrittspartiet og Venstre, er enig med departementet og med flertallet av høringsinstansene i at loven skal gjøres gjeldende for alle voldsutsatte som oppholder seg i riket, uavhengig av oppholdsstatus, og mener at en slik forskrift lett kan komme i strid med de menneskerettslige forpliktelser Norge har. Flertallet støtter forslaget om at de øremerkede tilskuddene skal avløses av rammefinansiering når krisesentertilbudet blir lovfestet som kommunalt ansvar, og legger til grunn at dette skjer ett år etter at loven har trådt i kraft.

Ulike mindretall i komiteen ønsker ikke lovfesting av krisesentrene og ønsker en annen overgangsordning. Jeg regner med at disse mindretallene selv vil begrunne sine standpunkter.

Karin S. Woldseth (FrP) [18:42:00]: Fremskrittspartiet mener at Norge i dag ikke kan greie seg uten et krisesentertilbud. Hverdagen for enkelte og dessverre så altfor mange er både rå og brutal, og disse kvinnene, barna og mennene har behov for et trygt sted å være, inntil man har fått oversikten over hva hjelpeapparatet og det offentlige kan bidra med for å trygge livssituasjonen. Så for å understreke: Vi er altså ikke imot krisesentrene og krisesentertilbudet, de har gjort og gjør en formidabel jobb, mange helt frivillig, for at de som er utsatt for psykisk eller fysisk vold, skal få et trygt sted å være.

Bekjempelse av vold i nære relasjoner må foregå på alle plan, fordi dette er en trussel mot liv og helse og rammer alle, menn, kvinner og barn. Vi støtter også Regjeringens handlingsplan mot vold i nære relasjoner, så vår motstand mot lovfesting av det kommunale krisesentertilbudet har en helt annen årsak. Jeg vil også legge til at denne regjeringen faktisk skal ha ros for den formidable innsats den har gjort mot vold i nære relasjoner. Det står det stor respekt av.

Så til hvorfor vi er imot krisesentertilbudet: Jeg vil begynne med å minne om at krisesentrene som startet opp for 30 år siden, var av privat og frivillig karakter. Uten en rekke flotte og engasjerte kvinner hadde vi ikke hatt et tilbud til kvinner som var utsatt for vold. Da gjør det meg be-tenkt at vi skal «offentliggjøre» dette flotte tilbudet, som har greid seg på tross av det offentlige i så mange år. Men, som det går fram av innstillingen, Fremskrittspartiet ønsker altså ikke å lovfeste krisesentertilbudet. En lovfesting av det kommunale krisesentertilbudet kan få som en kon-

sekvens at de krisesentrene som drives i dag, må avvikles. Det står sågar at kommunene må ansette folk «med relevant kompetanse». Man trenger ikke nødvendigvis mer kompetanse på et krisesenter enn det å være medmenneske. Det har holdt til nå, og jeg kan ikke forstå at det er nødvendig med noe mer.

Krisesentrene har til nå vært et lavterskeltilbud til alle som måtte ha behov for å komme unna vold i nære relasjoner. Det har dessuten vært et svært vellykket tiltak. Krisesentrene begynte ikke sin virksomhet som kommunale foretak. De ble åpnet av kvinner for kvinner og barn, og ingen stilte egentlig noen som helst spørsmål. Det var og er et trygt sted og et friminutt for kvinner og menn som har levd under svært vanskelige kår, med psykisk og fysisk terror. Det kan ikke være nødvendig å lovfeste alt i den tro at tilbudet blir bedre av den grunn. Til og med KS er imot en slik lovfesting, fordi de mener at dette er et unødvendig inngrep i kommunenes selvstyre.

Det er ikke først og fremst selvstyre som bekymrer meg, men å lovfeste uten at man kan forsikre innbyggerne om at dette tilbudet finnes i den enkelte kommune, blir på en måte ikke noe annet enn en papirlov.

En rekke krisesentre blir i dag drevet av frivillige og får det meste av sin finansiering via staten. Hva skjer så i en kommune med lite ressurser og et frivillig krisesentertilbud? Vil det resultere i at det ikke kan finansieres, og at tilbudet må avvikles? Vil kommunen hevde at det ikke er nok kompetanse, og så avvikle? Hva med sikringstiltak? Hva om et privat krisesentertilbud ikke er godt nok sikret, vil det da bli avvirket? I Regjeringens iver etter å lovfeste vil det frivillige tilbudet forsvinne helt?

Den tredje sektor gjør en fantastisk jobb på en rekke felter, og krisesentertilbud er ett av dem. Har Regjeringen sett på konsekvensene ved å pålegge kommunene å ha et tilbud? Eller er lovfesting av tilbudet rett og slett en måte å gjøre alle krisesentrene til offentlige institusjoner på? Jeg bare spør, for hvorfor røre ved noe som gjennom så mange år har fungert aldeles utmerket uten lovfesting?

At vi i 2005 fikk økt de statlige tilskuddene til krisesentrene fra 50 til 80 pst., og kommunene tok resten, gjorde at sentrene fikk en skikkelig finansiering. Vi ønsker at alle krisesentre skal sikres en skikkelig finansieringsform, og det må gjerne lovfestes, men det er langt fra det samme som å lovfeste et kommunalt krisetilbud.

Med dette tar jeg opp det forslaget som Fremskrittspartiet er med på.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Karin S. Woldseth har teke opp det forslaget ho refererte til.

André Oktay Dahl (H) [18:47:01]: Høyre er i hovedsak enig med Regjeringen i det grep som nå tas i forhold til krisesentrene. For mange har tilbud om krisesentre vært et spørsmål om liv eller død. Krisesenterbevegelsen hadde jo en trang fødsel. Noen få pionerer greide mot veldig dårlige odds å skape et tilbud, på tross av at veldig mange

syntes det var nødvendig, at det var å bry seg med ting ingen hadde noe med – det var veldig store motforestillinger. Mangelen på kunnskap og til tider direkte vrangvilje er heldigvis en tid som er forbi, selv om det fortsatt finnes den type mekanismer i deler av samfunnet. Men det er heldigvis på vikende front.

Gjennom mange år har man fått god erfaring med hva krisesentre kan bety, og ikke bety, og nå er tiden inne for å gjøre tilbudet tilgjengelig for alle i hele landet, på lik linje med andre viktige velferdstilbud, og også for menn. Høyre mener det er bra at man innser at også menn har behov for et slikt tilbud. For det er veldig mange tabuer og fordommer knyttet til menn som har vært utsatt for overgrep eller vold, ikke minst hvis noen av voldshandlingene begås av en kvinne. Man er ikke skikkelig mann hvis man blir utsatt for vold av en kvinne, er det veldig mange som får seg til å skrive i diverse blogger osv. Som lovgiver har vi en plikt til å sende et tydelig signal til alle som blir utsatt for dette, uansett hvilket kjønn de måtte ha.

Det er altså et poeng at man ikke skal stenges ute som ansatt ved krisesentrene på grunn av sitt kjønn. Alt må skje på brukernes premisser. Men jeg synes det er verdt å lytte til hva man har opplevd på flere av landet incestsentre. Vi har stilt direkte spørsmål til både ansatte og brukere om det ikke var et kjempeproblem at det var både menn og kvinner der, og da begynner de å le. For det hadde vært kjempegalt for ti år siden, men nå er det ingen som kritiserer det lenger, rett og slett fordi de finner ut at de har mye å gi hverandre, og at det er veldig uproblematisk å gjøre dette på brukernes premisser. Ønsker man en mann å snakke med, får man det, ønsker man det ikke, så slipper man det. Det løses veldig greit i praksis, og både menn og kvinner, enten de er brukere eller ansatte, har stor glede av at man faktisk også på et slikt senter forholder seg til at det er to kjønn i denne verden, som også er ganske bra pedagogisk. Så jeg synes vi skal lære av en del av incestsentrene når det gjelder frykten enkelte har for at man både har menn som brukere og som ansatte også på et krisesenter.

Vi stiller likevel spørsmål ved at man i proposisjonen, i kommentarene til de ulike paragrafene, ikke bruker kjønnsnøytrale begrep, men fremhever krisesentrene som et tilbud til kvinner. – Bare slik at Regjeringen legger seg på minne at det ikke bare er lovteksten, men også forarbeidene, som skal være fremtidig rettskilde, og at man legger en ensartet begrepsbruk til grunn.

Det vi derimot ikke er enig i, er at man velger å overføre oppgaven og finansieringen til kommunene før nødvendig omstilling i tråd med nytt lovverk er gjennomført. Den finansieringsordningen vi har i dag, er forutsigbar, og bør kunne fungere godt i en omstillingsfase. Så får staten sørge for å øke bevilgningen slik at omstillingen leder til en innfrielse av lovens krav. Først når tilbudet er utviklet i tråd med loven, bør ansvaret for finansieringen overføres til kommunene.

Et godt eksempel på hva som kan skje hvis man ikke tar seg noe tid, er Follo krisesenter. Dette senteret har allerede iverksatt de kvalitetsmessige forbedringene som lovforslaget forutsetter, men de frykter å få et kutt i den statlige overføringen på 2,8 mill. kr, av et totalbudsjett på i

dag 10 mill. kr. Det er noe å legge seg på minne. Det er også flere krisesentre som varsler om at anslagene er så pass lave at man risikerer å måtte legge vekk en del av de kvalitetsforbedringene de har gjort, før loven har trådt i kraft.

Vi støtter altså ikke forslaget om at det øremerkede tilskuddet skal avløses av rammefinansiering samtidig som lovfesting trer i kraft. Selv om vi på prinsipielt grunnlag er for lokalt tilpassede løsninger og lokalt selvstyre, har signalene på høring vært så pass klare. Vi tror ikke at dette har vært Regjeringens intensjon, men vi er redd for at det kan bli konsekvensene av dagens vedtak.

Så har jeg til slutt lyst til å komme med en liten kommentar til Fremskrittspartiet i tilknytning til dette: Jeg er helt enig i at det er viktig å være et medmenneske. Skal man gjøre en god jobb som profesjonell, er det en forutsetning at man også er et all right menneske. Men jeg tror ikke det holder. Hvis man f.eks. skal arbeide med døde, eller med kvinner med en helt annen etnisk bakgrunn, med en spesiell problematikk som en del har, tror jeg man kan være et så fantastisk menneske man bare vil, men det hjelper ikke hvis man ikke har kunnskap om hva problematikken dreier seg om. Selv om dette er et lavterskeltilbud, er min erfaring fra krisesenterbevegelsen, etter å ha sittet i styret i et av forbundene, at mangel på f.eks. lederkompetanse har gjort at man en del steder har så mye konflikter at jeg nesten ikke skjønner hvordan man får tid til å hjelpe brukerne.

Så det er ikke til forkleinselse for frivillig arbeid at man også fokuserer på kvalitet og kunnskap i lederutdanningen, og at man får mer formell kompetanse inn i krisesentrene. Det er ikke til forkleinselse for frivillig arbeid, men jeg tror ikke vi i dag, med de utfordringene vi har, bare kan satse på såkalt frivillige. De er jo også deltidsansatte og får lønn. De jobber ikke der fullstendig frivillig. Så det er jo egentlig et misvisende begrep i forhold til hvordan det brukes.

May Hansen (SV) [18:52:43]: Det første Dokument nr. 8-forslaget fra SV jeg var med på å fremme på Stortinget for snart åtte år siden, var om lovfesting av krisesentertilbudet. Det er derfor veldig bra å kunne stå her i dag og være med på å behandle lovfestingen av et kommunalt krisesentertilbud.

Vi har hatt en voldsutvikling i hjemmet som bekymrer, og når krisesentrene ble etablert, trodde vi at hvis vi bare fokuserte på voldsproblematikken, ville den bli borte. Det har ikke gått slik. Krisesentrene er dessverre mer nødvendig enn noen gang. Det gjøres et godt og viktig arbeid på våre krisesentre rundt omkring i landet.

Det har vist seg veldig mange ganger, noe mange har vært inne på før i debatten, at når kvinner iverksetter frivillige tiltak, er det helt nødvendig. Kvinner i dette landet har satt i gang flere tiltak som har blitt overtatt av det offentlige fordi det har vært nødvendig. Et annet godt eksempel er helsestasjonene.

De som i dag bor på krisesentrene, er ofte i en situasjon som er sammensatt og komplisert. Det kreves mer kompetanse og tilrettelagte senter som i større grad er tilpasset

barn, bevegelseshemmede osv. Det er helt nødvendig at krisesentrene får en forutsigbar ramme for sin drift også i framtida, slik at målet med å hjelpe ofrene samt å bidra til å redusere omfanget av vold, mishandling og overgrep, blir ivaretatt også i framtida.

Noen kommuner har ikke et krisesentertilbud, og de har argumentert med at det ikke er vold i deres kommune. Derfor er en lovhemling nødvendig. Det skal være et tilbud i alle kommuner, nå også til menn. Vold i nære relasjoner rammer både kvinner, menn og barn. 2 pst. av menn og 8 pst. av kvinner mellom 20 og 54 år er utsatt for grov vold av sin partner. Det er en undersøkelse fra 2007 som viser at gutter og jenter i oppveksten er om lag like mye utsatt for vold fra sine foreldre. Barn opplever like ofte grove fysiske krenkelser i oppveksten fra sine mødre som fra sine fedre.

Lovfesting vil tydeliggjøre at det offentlige har et ansvar for å sørge for at personer som er utsatt for vold i nære relasjoner, får vern, hjelp og oppfølging. Lovforslaget forutsetter samarbeid kommunene imellom, og det understrekes at samarbeidet utvikles og blir mer forpliktende enn det som eksisterer i dag, og de økonomiske avtalene kommunene imellom må ta høyde for at tilbudet skal være et gratis lavterskeltilbud, som det er i dag.

Kvinner fra etniske minoriteter er en stor brukergruppe av eksisterende krisesentre, og det er behov for særskilt tilrettelegging for hjelpen som gis denne gruppen. SV støtter forslaget om at det i loven stilles krav om at kommunene skal sørge for nødvendig tolketjeneste i forbindelse med tilbudet. Loven skal gjøres gjeldende for alle voldsutsatte som oppholder seg i riket, uavhengig av oppholdsstatus.

SV er bekymret for de signalene som har kommet fram under høringene om at beregningene som er gjort i forbindelse med overføring til rammetilskudd, er for lave. Det er svært viktig at vi nå får et krisesentertilbud framover som er styrket og ikke svekket, både når det gjelder opprusting av sentrene og kvalitet og innhold. Det er behov for en overgangsordning. Jeg mener at utviklingen må følges nøye, slik at vi ikke får et svekket tilbud, og overgangen må skje i nært samarbeid med de eksisterende krisesentrene og med den nødvendige fleksibilitet slike omorganiseringer krever.

Jeg vil understreke fra SVs side at de økonomiske konsekvensene av et kommunalt ansvar for et krisesentertilbud, med de føringene som ligger i lovforslaget, er usikre. Jeg vil også understreke det vi sier i innstillingen, at utgiftsøkningene som skyldes kvalitetsforbedringene som følger av lovforslaget, skal dekkes. Det er svært viktig at departementet kommer tilbake til merkostnadene ved lovforslaget i forbindelse med de årlige budsjettforslagene. Lovhemling av tilbudet må bli en styrking av tilbudet til barn, kvinner og menn som er utsatt for vold, ikke en svekkelse.

Björg Tørresdal (KrF) [18:57:37]: Vold i nære relasjoner er et alvorlig samfunnsproblem som særlig rammer kvinner og barn, men også menn. Vi vet at vold i familien er et økende problem som krever økt innsats. Kristelig Folkeparti mener at samfunnet har et ansvar for å forebygge

og avdekke den volden som skjer i hjemmet, sammen med familien.

Krisesentrene har lenge hatt en sentral plass i arbeidet mot vold i nære relasjoner, og Kristelig Folkeparti stemmer i dag for lovfesting for å tydeliggjøre at det offentlige har et ansvar for å sørge for at personer som er utsatt for vold i nære relasjoner, får vern, hjelp og oppfølging. Vi stemmer for at krisesentertilbudet skal lovfestes for å sikre krisesentertilbud til alle, dvs. til kvinner, menn og barn som er utsatt for vold i nære relasjoner. Vi stemmer for lovfesting for å sikre et krisesentertilbud i alle landets kommuner og for å bidra til bedre kvalitet på tilbudet.

Når det gjelder finansieringsmodellen, er Kristelig Folkeparti imidlertid ikke enig med flertallet. Kristelig Folkeparti er prinsipielt for det lokale selvstyret, og vi ønsker at kommunene selv skal kunne disponere kommunale midler til beste for kommunens innbyggere. Vi er derfor i utgangspunktet positivt innstilt til at mest mulig av statens tilskuddsmidler til kommunene overføres gjennom rammetilskuddet.

Men i dette tilfellet frykter vi at en beslutning om rammeoverføring, spesielt i en overgangsfase, vil føre til at eksisterende tilbud blir vesentlig redusert. Det vil skje fordi en utbygging må komme i kommuner som ikke allerede har et krisesentertilbud. Dersom bevilgningen ikke økes radikalt, vil alle eksisterende krisesentre måtte bygge ned sin virksomhet for at alle kommuner som ikke har etablert tilbudet, skal få etablert dette. Mange eksisterende krisesentre frykter at de må bygge ned sin virksomhet dersom bevilgningene ikke økes radikalt.

I tillegg vet vi at krisesentertilbudet har behov for betydelige omstillinger i den nærmeste framtid for å oppfylle lovens krav. Nye grupper skal gis et tilbud, herunder menn, stadig flere kvinner og menn med en annen etnisk og kulturell bakgrunn, og barn. Behovet for ny og bedre kompetanse er stort, og skoloring av ansatte og frivillige i krisesentrene er påkrevd. Det bør også skje en utvikling av samarbeidet med andre hjelpeinstanser, og det vil kreve mye tilrettelegging og midler. Tilbudet må fortsatt være et lavterskel gratistilbud, men kvaliteten skal fortsatt være god. Det skal være et gratistilbud med høy profesjonell kompetanse. Det er det ingen motsetning i.

Kravene til de nye krisesentrene er mange, og de er kostnadskrevende. Kristelig Folkeparti mener tilbudet må utvikles til den standarden loven nå krever. Vi må vite mer om kostnadene ved det kommende krisesentertilbudet. Så kan vi se på finansieringsmodellen og endre den.

Kristelig Folkeparti støtter altså ikke forslaget om at de øremerkede tilskuddene skal avløses av rammefinansiering samtidig som lovfestingen trer i kraft. Når så mange kommuner og krisesentre uttaler at ressursene som følger med loven er for knappe, mener vi det må tas på alvor.

Det viktigste for Kristelig Folkeparti er å sikre stabil fullfinansiering av krisesentrene. Bondevik II-regjeringen økte i budsjettet for 2005 det statlige tilskuddet til krisesentrene fra 50 pst. til 80 pst., slik at finansieringen av krisesentrene ble 100 pst. offentlig. Vi mener at denne finansieringsordningen bør fortsette en stund til, og at Stortinget skal komme tilbake til ny finansieringsordning og ram-

mefinansiering på et senere tidspunkt. Det er vår begrunnelse for å fremme forslag sammen med de øvrige opposisjonspartiene om at Regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med forslag om en helhetlig finansieringsplan for krisesentre.

Trine Skei Grande (V) [19:02:24]: Historiske sett er det sånn i det norske samfunnet at de aller fleste velferds- og omsorgstilbudene vi har – ja, alle jeg kan komme på – har begynt med et frivillig initiativ, fra sykehus til barnehager osv. Jeg har følelsen av at jeg har begynt mange innlegg med akkurat den setningen, men den er veldig relevant her. Som mange talere før meg har sagt, har krisesentertilbudet nettopp blitt til ved et engasjement mellom søstre, et tilbud om det som trengs på akkurat det området.

Når vi i Venstre i dag ikke stemmer for det forslaget som Regjeringa har lagt fram, er grunnen til det litt av ideologien bak krisesenteret, men det handler også om det vi tror gir best virkning av den jobben som gjøres. Det er faktisk ikke sånn at den viktigste jobben krisesentrene har gjort, har vært i selve krisesentrene. Like viktig som sjølve krisesentrene har det opplysningsarbeidet som krisesentrene har bedrevet, vært. Ja, den tiggerrunden de har hatt rundt omkring i kommunene betyr at hvert kommunestyre har måttet behandle dette temaet med jevne mellomrom. Jeg husker fra min tid i Unge Venstre i Nord-Trøndelag en arbeiderpartiordfører fra Meråker som var gammelungkar. Han nektet for at det fantes mannfolk i Meråker som kunne slå kjerringene sine, så dette måtte være en post han kunne spare inn på. Så han satte seg på trappa på krisesenteret og ventet for å se om det var noen kjerringer fra Meråker som møtte opp der. Det skapte selvfølgelig en kjempedebatt – og den debatten hadde Nord-Trøndelag veldig godt av.

De debattene som krisesentrene har fått til på grunn av den finansieringsmodellen som har vært opp igjennom tidene, har faktisk vært veldig viktig opplysningsarbeid, holdningsarbeid og endring av holdning-arbeid. Det er en av grunnene til at vi ønsker at denne symbiosen mellom stat og kommune skal fortsette. Det skal ikke være et kommunalt pålegg, men kommunene skal diskutere seg fram til at dette faktisk er en veldig viktig del.

Da vi satt i regjering, og vår justisminister i 1999 la fram den første handlingsplanen mot vold i nære relasjoner, var det viktig å øke finansieringen til krisesentrene fra 50 pst. til 80 pst. Vi i Venstre mener at det hadde vært et mye bedre tiltak for å sikre kvaliteten og driften hvis vi kunne øke prosentandelen som staten kan stå for. Det hadde vært et viktigere grep enn å pålegge kommunene å drive denne aktiviteten. Vi er veldig redde for det byråkratiet det kan føre til. Vi er veldig redde for at kvinner og menn kan føle at de ikke kan komme dit og være anonyme, vi er redde for behandlingsgarantier og varslingsplikter og tilsyn som byråkratiserer dette tiltaket.

Jeg er enig i mye av det som André Oktay Dahl sa, at det er viktig å få profesjonalitet inn i tilbudet. Men det å tro at kommunalt eierskap automatisk fører til profesjonalitet, kan ikke jeg forstå. Det å tro at kommunalt eierskap aldri fører til konflikter eller dårlig lederskap, er i hvert

fall ganske fjernt. I forhold til Oktay Dahls argumenter må jeg si at det å få inn faglighet handler om finansiering. Det å få ned konfliktnivået handler om godt lederskap. Men det gode lederskapet forutsetter ikke kommunalt eierskap. Godt lederskap, er kommunalt eierskap ganske enkelt ikke noen garanti for. Hvis man beveger seg i institusjoner rundt omkring i kommunene, ser man at det også fins kommunale institusjoner med høyt konfliktnivå.

Ut fra dette mener vi i Venstre at vi kunne ha sikret krisesentrene mye bedre ved å orke å ta belastningen med en større statlig finansiering istedenfor å pålegge kommunene denne driften. De garantiene som Regjeringen nå holder på å utstede på alle områder, er faktisk ikke det som sikrer drift, sikrer faglighet, sikrer god utvikling på området best. Man må innrømme at skal man få til bedre sikring, trengs det mer penger. Skal man få til en god lokal forankring, gjøres ikke det nødvendigvis ved kommunalt eierskap, men ved et stort frivillig engasjement og kommuner som alltid tar debatten om at dette faktisk er et viktig område for dem.

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:07:33]: Det er riktig at mange av de velferdstilbudene som vi har i det norske samfunnet, har blitt startet gjennom frivillig arbeid – helsestasjoner er startet av sanitetsforeninger, og husmorlag har startet mange barnehager. Men det er jo ingen av oss som ønsker oss tilbake til den tiden da det var tiggerunden som var kjernen i engasjementet. Nettopp derfor er det så riktig å lovfeste krisesenterbevegelsen – ikke fordi vi ønsker kommunalt eierskap, men fordi vi ønsker at det skal være et kommunalt ansvar å gi kvinner og menn som trenger det, en reell beskyttelse.

En av de kommentarene som representanten Skei Grande kom med i diskusjonen, og som jeg må si at jeg reagerte relativt kraftig på, var at nå skulle man snakke om varslingsplikten i krisesentrene. Det handler altså om hvordan barn blir mottatt på krisesentrene. Halvparten av brukerne er jo ikke kvinner, det er barn. Og de barna som er på krisesenter, har rett til beskyttelse selv om mor er på krisesenter. Så det at vi skal få mer profesjonelle krisesentre og ha fagfolk som skal ta seg av disse barna, synes jeg er en helt riktig utvikling. Gjennom denne lovfestingen skal vi ikke bare skal bruke noe av de midlene vi i dag bruker på krisesentre, men vi skal faktisk øke dem kraftig. Vi legger opp til at det skal være en økning i den statlige støtten på 40 pst. Det betyr at samfunnet skal ta økt ansvar. Jeg mener at ansvaret for denne gruppen kan vi ikke overlate til idealisme. Vi er avhengige av idealisme for å skape stor diskusjon om barneoppdragelse og om folkehelse, men det er ikke tiggerunder som gjør at vi får bukt med dette ondet som vold mot kvinner og menn er.

Det har også vært noe diskusjon om vi skal ha krisesentertilbud for menn, og jeg understreker at vi ikke ønsker at dette skal være de samme botilbudene. Det kan være vanskelig for et krisesenter i Oslo eller Bergen når en mann ringer på døra – kanskje sent om kvelden – å slippe ham inn, til alle døgnets tider. Men jeg vil understreke at det er et offentlig ansvar å gi menn som har behov for beskyt-

telse, samme grad av omsorg og beskyttelse som norske kvinner får.

Så tror jeg det var en misforståelse i representanten Bjørg Tørresdals innlegg, for vi legger opp til en lang overgangsperiode i dette lovforslaget. Loven trer i kraft 1. januar 2010, men det øremerkede tilskuddet vil bli beholdt enda et år, så vi har god tid på en overgangsordning i forbindelse med denne loven.

Det at vi nå får lovfestet krisesentre, viser at vi utvider velferdsstaten på et viktig område. Man snakker om velferdsstaten på 1970-tallet som den tiden da vi var flinke til å ta vare på hverandre, men det som kvinnebevegelsen har reist av ny diskusjon på dette området, viser at det er mange hull, og at det er deler av velferdstilbudet som ikke har vært godt nok. Derfor er jeg veldig stolt av at denne regjeringen foreslår å lovfeste krisesentrene. Vi kan ikke drive dette kun gjennom idealisme.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

André Oktay Dahl (H) [19:11:12]: Ser man på alle de kostbare tilrettelegginger som loven krever, men som ikke er avklart – det må nødvendigvis komme senere i form av kompetansekrav osv. – hva er grunnen til at Regjeringen ikke er villig til å vurdere lengre overgangsperiode før man skal ha dette som en del av rammefinansieringen?

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:11:34]: Det ligger nettopp en overgangsordning i dette forslaget.

André Oktay Dahl (H) [19:11:37]: Jeg sa «lengre overgangsperiode».

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:11:39]: Ja, men vi mener at dette er en lang overgangsordning. Vi sier også at dette vil koste mer penger. Det er sjelden vi politikere får anledning til å si at vi ønsker å øke en satsing med 40 pst., men det er altså det som ligger inne i dette forslaget til lov. Det er en omfattende satsing som ligger til grunn for dette lovendringsforslaget.

Bjørg Tørresdal (KrF) [19:12:09]: Kristelig Folkeparti er enig med Regjeringen i at det er fornuftig å lovfeste tilbudet. Vi er også enig i det som er sagt fra Regjeringens side, når det gjelder kompetanse. Og ut fra debatten i dag er det helt klart at vi skal ikke bare få en lovfesting, men vi skal også få et bedre krisesentertilbud. Så vår eneste bekymring i dag, når vi skal vedta denne lovfestingen, er at man kanskje ikke helt har oversikt over hva dette vil koste. Det er grunnen til at Kristelig Folkeparti vil ha noe lengre tid enn et år, for det tar et år å komme i gang med utbyggingen – etter at en har lovfestet, skal en altså bygge ut tilbudet og få en bedre kvalitet. Vår bekymring går på at det er for liten tid til å få riktige tall. Så hvorfor ikke lytte til – i det minste vurdere – gode råd i debatten om å ha en litt lengre overgangsperiode før det overføres til rammene?

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:13:04]: Jeg mener at dette stortinget ved å lovfeste et krisesentertilbud har over-

ført vesentlig større og nyere oppgaver som medfører langt større arbeidsbelastning på kommunene. Vi mener at det er en lang overgangsordning, det er et og et halvt år til det øremerkede tilskuddet vil forsvinne. Det mener vi er en lang overgangsordning. Når vi i tillegg skal bruke ekstra penger på dette, mener vi at dette er forsvarlig.

Trine Skei Grande (V) [19:13:34]: Det er tydelig at statsråden misforstod meg i forhold til varslingsplikt. Når det gjelder varslingsplikt for barn og varsling til barnevernet, har man det også i dag. Så statsråden mener vel ikke at det blir noen endring på akkurat det området?

Statsråd Anniken Huitfeldt [19:13:53]: På dette området ønsker vi en praksisendring. En del av de kvalitetsforbedringene vi ønsker å bidra til gjennom dette lovforslaget, handler nettopp om at den barnefaglige kompetansen skal sikres. Det innebærer at barna skal få et bedre tilbud når de bor på krisesentre, og at de som jobber der, skal ha bedre informasjon om varslingsplikten til barnevernet. Så alt i alt mener jeg at barnas interesser er langt bedre ivare tatt gjennom denne lovfestingen enn ved det som er tilbudet på krisesentre i dag.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

André Oktay Dahl (H) [19:14:50]: Jeg skal være kort.

Det var en utfordring fra representanten Skei Grande som jeg måtte kommentere. Det er ikke slik at jeg har forutsatt at kommunalt eierskap gjør at alle konflikter blir borte. Kommunalt eierskap er ingen forutsetning i vårt forslag.

Det jeg mente, og sa, er at vi trenger en større grad av profesjonalitet og kompetanse ved krisesentrene. Det er merkelig at hele krisesenterbevegelsen ønsker denne loven velkommen. Det krisesenterbevegelsen er kritisk til, er måten det skjer på, at man ikke har lang nok overgangsordning i forhold til kvalitetssikring og finansiering av tilbudene.

Jeg har så langt ikke møtt en eneste person i krisesenterbevegelsen som synes det er en dum idé at man faktisk lovfester og får klarere plassert ansvaret for krisesentrenes fremtid. Problemet i dag er jo at veldig mange krisesentre føler at de står mellom barken og veden. De har altfor mange å forholde seg til. Det at det ikke er lovregulert, er et problem for dem. Da synes jeg vel egentlig at representanten Skei Grande når det gjelder akkurat det spørsmålet kunne lytte litt mer til dem som faktisk driver med dette.

Det jeg er enig i, er at en lovfesting i seg selv – for raskt – kanskje vil bidra til det motsatte. Derfor er hele opposisjonen opptatt av at vi må ha flere overgangsordninger, slik at man får tid til å utvikle den kvaliteten som lovforslaget forutsetter. Lovfesting er et tveegget sverd – det er jeg enig i. Men jeg synes kanskje man bør lytte til den bevegelsen vi sier vi alle støtter, når det er virkningen av lovfestingen vi snakker om.

Trine Skei Grande (V) [19:16:42]: Først til det representanten Oktay Dahl sa, at det er en helt samlet krisesenterbevegelse. Jeg skjønner at representanten Dahl sitter i styret til Kriesesenterforbundet, men det er nok et litt mer sammensatt bilde enn det det ble gitt uttrykk for her, for veldig mange av dem som har kontaktet meg, har vært veldig kritiske til det som nå skjer.

Jeg mener at i dag er varslingsrutinene soleklare, og ansvaret knyttet til barn er helt soleklart. Hvis folk ikke gjør det de skal, er det fordi de ikke har fått god nok opplæring. Kommunalt ansvar betyr ikke at man nødvendigvis får god nok opplæring – det sikrer ikke den kommunale opplæringen. Det jeg snakket om – varslingsplikt – er jo at vi i dag f.eks. har et offentlig påtaleapparat når det gjelder vold mot kvinner, også vold i hjemmet. Vil det offentlige påtaleapparatet også kunne slå inn når det gjelder krisesentre, er jeg spent på hvilke følger dette får – når et slikt omsorgstilbud altså blir sauset sammen med et offentlig omsorgstilbud som blir helt annerledes. Sjøl om veldig mange av velferdstilbudene i samfunnet er blitt overtatt av det offentlige, betyr ikke det at alt skal overtas av det offentlige. Jeg synes speiderbevegelsen gjør en fantastisk jobb. Jeg synes 4H gjør en fantastisk jobb. Mange av dem har ansatte, mange av dem er profesjonelle. Noen av dem har konflikter i egen organisasjon, men jeg mener ikke at det blir bedre ved at kommunen overtar dem. Det er noe med at roten til frivillighet og frivillig engasjement faktisk har en mer verdi i samfunnet. Den merverdien mister vi når vi kommunaliserer alle velferdstilbud. Dette velferdstilbudet har vært veldig bra på utsiden, som et tillegg til det det offentlige har å tilby. Jeg er redd for at vi mister det tillegget – nemlig at dette er et sted der man kommer blant søstre eller brødre, og at det er noe annet enn om man kommer inn under en kommunal handlingsplan. Jeg er redd for at vi mister mye av det gode som det har medført, at man har hatt det søster- og brødrøffellskap som er blitt laget ved disse tiltakene. Jeg ville gjerne ha finansiert dem bedre. Jeg ville gjerne ha sørget for at kvaliteten blir bedre, med flere fagfolk. Men å tro at kommunene sikrer alt, er jeg ikke enig i.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, sjå side 941)

Sak nr. 5 [19:19:35]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i revisorloven og enkelte andre lover (gjennomføring av revisjonsdirektivet) (Innst. O. nr. 101 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 78 (2008–2009))

Ulf Leirstein (FrP) [19:20:14] (ordfører for saken): Jeg vil med dette legge fram innstillingen fra finanskomiteen om revisorloven.

La meg aller først få takke for et godt samarbeid i komiteen. Dette er en lov som i utgangspunktet ikke bør avstedkomme de største politiske brytninger, men under ko-

miteens arbeid med loven ble det oppdaget noen uklarheter i det lovarbeidet som ble oss forelagt. Og nettopp gjennom godt samarbeid mellom opposisjon og posisjon har vi fått ryddet opp i disse uklarhetene. La meg også si at dette er takket være rask respons fra Finansdepartementet. Så det har vært veldig bra.

Dermed mener jeg at vi legger fram en innstilling som burde tilfredsstillende de fleste parter. Selve lovforslaget tar høyde for å inkludere revisjonsdirektivet i tråd med våre EØS-forpliktelser. Hele formålet med direktivet er å øke tilliten til den finansielle rapportering hos revisjonspliktige. Sett i lys av den urolige økonomiske situasjonen som har preget det siste året, er også nå revisorloven en viktig brikke i arbeidet med fornuftige reguleringer og et fornuftig lovverk. I forbindelse med arbeidet med loven har det vært noen innspill fra aktører som ikke følges opp, og noen vil dermed oppleve at ikke alle innspill er hensyntatt.

Men la meg presisere at loven, slik den foreligger nå, bør gi et godt rammeverk, og den bidrar til et bedre rammeverk enn tidligere, noe jeg tror aktørene vil være godt fornøyd med. Det har tross alt vært få innvendinger til lovutkastet.

Det er også slik at i flere av direktivbestemmelsene er det lagt opp til at nærmere regler kan fastsettes av EU-kommisjonen. I departementets forslag er det derfor forutsatt at det på et senere tidspunkt kan oppstå behov for ytterligere gjennomføringstiltak for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser. Derfor er det foreslått forskriftshjemler knyttet til de bestemmelsene som omhandler spørsmål hvor det etter direktivet åpnes for at EU-kommisjonen kan fastsette nærmere regler. Det betyr at Regjeringen, i en ikke altfor fjern framtid, trolig vil måtte gjøre oppdateringer i loven. Da har man også en mulighet til å se at loven fungerer etter hensikten, og således kan man jo eventuelt ta hensyn til ytterligere innspill som har kommet fra aktørene.

Det er to konkrete forhold i loven jeg ønsker å kommentere. Det ene forholdet gjelder foretak av allmenn interesse, herunder kravet om revisjonsutvalg. I innstillingen har Høyre og Venstre en egen merknad om dette, en merknad som resten av komiteen har valgt ikke å slutte seg til. Komiteen har valgt å komme med utfyllende merknader knyttet til lovkrav om revisjonsutvalg. Det foreslås å innføre mulighet for unntak i første omgang, men komiteen anser det slik at Regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med en vurdering av om det er nødvendig å opprettholde unntakene etter at de nye reglene har fått virke en tid.

Det andre forholdet jeg ønsker å kommentere, er at lovens krav om rotasjon av revisor i foretak av allmenn interesse også gjelder for vesentlige datterselskaper, da det under høringen og komiteens arbeid har kommet synspunkter på dette som kan forstås dit hen at rotasjonskravet i praksis vil gjelde alle datterselskaper. Komiteen har i merknads form slått fast følgende – jeg refererer fra innstillingen:

«Komiteen vil presisere at utgangspunktet er at definisjonen av vesentlige datterselskaper ikke vil omfatte datterselskaper som skal utelates fra konsolideringen, jf. regnskapsloven § 3-8, og at det utover dette

må vurderes konkret om andre datterselskaper har tilstrekkelig betydning for konsernregnskapet til at det må gjennomføres rotasjon.»

Med disse kommentarer anbefaler jeg Odelstinget å slutte seg til finanskomiteens enstemmige innstilling.

Svein Flåtten (H) [19:24:07]: Det er ikke mye å tilføye. Jeg hadde bare tenkt å henlede statsrådets oppmerksomhet på en mindretallsmerknad fra Høyre og Venstre. Jeg har ikke noen illusjoner om at mindretallsmerknader har den aller største oppmerksomhet i departementet, men vi har sagt noe om hvordan man kan implementere revisjonsutvalgsbestemmelsene og valg av styrer inn i selskapene. Det er ordinære generalforsamlinger i aksjeselskaper om våren, og vi skriver i merkningen at man bør se på om ikke de noterte selskapene kan få «benytte de ordinære generalforsamlinger våren 2010 til å velge styrer som tilfredsstillende kriteriene i allmennaksjeloven», altså at man skal være kvalifisert for å kunne fungere som et revisjonsutvalg. Hvorvidt statsråden har lyst til å svare på det eller ei, får hun selv velge, men nå har jeg i hvert fall brukt litt ekstra tid på å henlede hennes oppmerksomhet på dette.

Statsråd Kristin Halvorsen [19:25:30]: Det er mulig vi er inne i avdelingen for spesielt interesserte, men slik er det når man har et så omfattende spekter av arbeid som det finanskomiteen har.

Jeg er litt usikker på hvordan merkningen fra Høyre og Venstre er å forstå. Det Regjeringens forslag legger opp til, er at hvis de nærmere krav til styrets sammensetning er oppfylt, anses styret å utgjøre et revisjonsutvalg i revisjonsdirektivets forstand. Det åpnes derfor for et unntak fra kravet om at det må nedsettes et særskilt utvalg for å oppfylle kravet til revisjonsutvalg. Men forslaget åpner ikke for at selskapet kan vedtektsfeste at styret ikke behøver å oppfylle de krav som stilles til revisjonsutvalg, bl.a. når det gjelder sammensetning og hvilke oppgaver det må utføre.

Det at det skal være adgang til å vedtektsfeste at styret – om det finner det ønskelig – kan etablere et revisjonsutvalg, virker litt underlig, for hvis generalforsamlingen ikke vedtektsfester at styret skal fungere som revisjonsutvalg, plikter styret selv å nedsette et særskilt utvalg. Men hvis det er vedtektsfestet at det samlede styret skal fungere som revisjonsutvalg, er det ikke meningen at styret etterpå skal kunne beslutte at noen styremedlemmer skal fritas fra å behandle de sakene som ellers hører inn under revisjonsutvalget.

Dette er forklaringen på at det er noe uenighet mellom et flertall og et mindretall i denne saken.

Presidenten: Fleire har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

(Votering, sjå side 942)

Sak nr. 6 [19:27:22]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsloven, verdipapirregis-

terloven, verdipapirhandeloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapiriområdet) (Innst. O. nr. 108 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 80 (2008–2009))

Rolf Terje Klungland (A) [19:28:07] (ordfører for saken): Jeg vil fortsette den gode trenden og takke opposisjonen for det gode samarbeidet vi har hatt i denne saken. Jeg har ikke for vane å takke opposisjonen, men jeg skal love å gjøre det i hver sak der vi har enstemmighet – fram til jeg går av på fredag.

Vi behandler i dag en proposisjon med forslag om lovendring på to ulike områder. For det første foreslås det endring i lovreglene om eierkontroll i finansinstitusjoner. For det andre foreslås det endring i lovreglene om eierbegrensninger og eierkontroll i infrastrukturforetak på verdipapiriområdet. Mens førstnevnte lovendring har sin bakgrunn i Norges forpliktelse til å gjennomføre nye EØS-regler i norsk rett, vil sistnevnte lovendring i hovedsak ha sin bakgrunn i et reelt nasjonalt behov.

Direktivet innfører endrede prosedyreregler og kriterier ved tilsynsmessig vurdering av erverv og forhøyelse av eierandeler i finansiell sektor.

Gjennomføring av direktivet og tilsvarende EØS-regler vil i første rekke skape større klarhet og forutsigbarhet for markedsaktører som ønsker å kjøpe seg opp i selskaper innen finansiell sektor, da deres søknad i større grad enn etter gjeldende regler må avgjøres innen konkrete frister, og vurderinger må skje etter bestemte kriterier. Myndighetenes mulighet for skjønnsutøvelse innsnevres tilsvarende, men utelukker ikke bruk av skjønn. Selv om egnethetsvurderingen skal skje i henhold til en uttømmende liste med kriterier, åpner kriteriene i seg selv for utøvelse av skjønn.

Når det gjelder regulerte markeder og verdipapirregistre, innebærer forslaget at erverv av eierandel som representerer minst 10 pst. av aksjekapitalen eller stemmene i slike foretak, må meldes til Kredittilsynet. Tilsynet skal foreta en egnethetsvurdering. Departementet kan i særlige tilfeller gi dispensasjon hvis eierandelen overstiger 20 pst. av aksjekapitalen i børs eller verdipapirregister. Videre skal departementet behandle søknader i henhold til unntaksbestemmelsen i børsloven § 35 tredje ledd og verdipapirregisterloven § 5-3 tredje ledd, herunder foreta en egnethetsvurdering og kontroll av bakenforliggende eierskap og dets virksomhet.

For infrastruktursektoren synes konsekvensene å være begrenset da lovforslaget ikke pålegger disse vesentlige endrede rammevilkår.

Heller ikke for eierne vil forslaget medføre umiddelbare konsekvenser for eierskapet. Forslaget er i samsvar med dagens dispensasjonspraksis for børs og verdipapirregistre. Slik sett vil ikke endringsforslaget medføre krav til endring av eksisterende eierforhold før dispensasjonstiden utløper. Dertil kommer at eiere med eierandel under 20 pst. i børs eller verdipapirregister kan videreføre sitt eierskap på varig basis i medhold av forslaget til verdipapirregisterloven. Unntaket i de samme lovbestemmelsene medfører dessuten at særskilte grupper og

foretak etter søknad kan kjøpe seg opp over 20 pst. i børs og verdipapirregister, forutsatt at det gis tillatelse fra departementet.

Alle eiere av oppgjørssentraler i Norge har dispensasjon fra eierbegrensningsreglene. Forslaget innebærer at dagens eierforhold i oppgjørssentraler ikke lenger trenger dispensasjon for å kunne videreføres.

Komiteens mindretall, Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, viser til at arbeidsgruppens flertall og et flertall av høringsinstansene foreslo en oppmykning av eierbegrensningsreglene, slik at eierskapstaket heves fra 10 pst. til 20 pst. De viser til at hevingen av taket skjer fordi ESA ikke ville godkjenne de nåværende begrensninger på 10 pst, og de er derfor usikre på om et tak på 20 pst. står seg særlig bedre vis-à-vis ESA enn den tidligere begrensningen. De støtter på tross av dette proposisjonens forslag om begrensning.

Med dette vil jeg anbefale komiteens innstilling.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

(Votering, sjå side 950)

Sak nr. 7 [19:33:21]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i ligningsloven mv. (tilleggsskatt) (Innst. O. nr. 118 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 82 (2008–2009))

Svein Flåtten (H) [19:33:57] (ordfører for saken): For å replisere litt til den forrige saksordføreren: Det ser ut som om formiddagens debatt om livskvalitet kan ha spredt seg i komiteen, slik at vi også lar dette influere litt på det forholdet som er mellom komiteens forskjellige partier. Ingen ting er bedre enn det. Også i denne saken, Ot.prp. nr. 82 for 2008–2009, er det en relativt samlet komité.

Denne proposisjonen er en oppfølging av arbeidet som Tilleggsskatteutvalget, presenterte i sin innstilling allerede i 2003. Dette utvalget ble nedsatt av forskjellige årsaker, men det skulle foreta en gjennomgang av systemet med de administrative sanksjoner ved brudd på skattyters opplysningsplikt og utrede forholdet mellom tilleggsskatt og straff i lys av den utviklingen som har skjedd ved praktiseringen av Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Det var nok det viktigste.

Underveis har det kommet rettspraksis og avklaringer på en del av de forhold som var uklare med hensyn til EMK etter fremleggelse av utvalgets innstilling. Det har derfor ikke vært noen vesentlig del av proposisjonen og heller ikke av komiteens innstilling.

Utvalget la til grunn at tilleggsskatt med både ordinær og forhøyet sats stenger for senere straffeforfølgning. Høyesterett har senere kommet til at ordinær tilleggsskatt ikke stenger for senere straffeforfølgning for samme forhold. Dette har inntil nylig vært praksis. To avgjørelser i EMK senere trekker i motsatt retning. Departementet har derfor i proposisjonen lagt opp til at ligningsmyndighete-

ne må velge mellom å ilegge tilleggsskatt eller å anmelde for skattesvik, og at både ordinær tilleggsskatt og skjerpet tilleggsskatt skal stenge for senere straffeforfølgning av samme person. Dette er det ikke noen diskusjon om i innstillingen.

Det er stor grad av enighet når det gjelder forslaget som kommer fra departementet. Det betyr at komiteen er enig om et tosporet sanksjonssystem med en objektiv tilleggsskatt i bunnen og en skjerpet administrativ sanksjon for de tilfeller der skattyter har utvist subjektiv skyld i saker av mer alvorlig karakter.

Man er enig om at regler i det administrative sanksjonssystem bør være enkle å praktisere for skatteetaten, og at de bør være forutberegnelige for skattyter. I tillegg må slike regler oppleves som rettferdige. Skattemyndighetene må så langt det er mulig, oppleves som en «felleskapets medspiller», ikke først og fremst som en firkanter motspiller. Skal et straffesystem få legitimitet, må det oppleves som rettferdig, det må oppleves som rimelig, og det må oppleves som forutsigbart.

Komiteen deler seg noe når det gjelder nyanseringen mellom de objektive reglene for å ilegge tilleggsskatt etter § 10-2 og reglene om de unnskyldelige grunner og de subjektive vilkår for å unnta fra tilleggsskatt etter § 10-3.

Opposisjonen mener at det bør være en mer direkte kobling mellom vurderingen av de unnskyldelige forhold hos skattyterne og vurderingen etter den objektive hovedregelen, og anbefaler at en slik kobling gjøres direkte i lovteksten, hvor den i hovedregelen i § 10-2 kobles mot og henviser til den vilkårsopplistingen som kommer senere i § 10-3, hvor man da kan frita av disse grunnene, når det er nødvendig og riktig. Ved å gjøre denne koblingen mener opposisjonen at man er enda litt sikrere på at dette blir gjort.

Når det gjelder tilleggsskattens størrelse, ser både Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre det på samme måte som Tilleggsskattutvalget, nemlig at 30 pst. tilleggsskatt vil kunne gi svært høye beløp, f.eks. for unnlatt levering av selvangivelse, hvor tilleggsskatten beregnes av den samlede skatt, som da kan være skjønnsmessig fastsatt.

Det er en rekke saker hvor skattytere som av forskjellige grunner kommer i en temporær vanskelig situasjon, ikke kommer seg ut av denne igjen fordi den første fasen av kontakt – eller manglende kontakt, kanskje helst det siste – med ligningsmyndighetene fører til fastlåste problemstillinger og derpå følgende økonomiske belastninger.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil ikke, som Tilleggsskattutvalget, ha en ordinær og redusert sats, men ønsker å redusere den alminnelig tilleggsskattesatsen. Komiteen er altså enig i at det skal være én tilleggsskattesats. Jeg tror ikke at det undergraver respekten for skattesystemet om denne satsen reduseres. Jeg tror det er mer enn tilstrekkelig til å skape en situasjon av alvor hos skattyterne og til å skape forståelse for systemet uten at det er helt ødeleggende økonomisk i første runde. Kanskje kan det være flere som kan få en konstruktiv dialog med skattemyndighetene ved en slik inngang når man har feilet. Derfor fremmer disse tre partiene et forslag om at satsen for den ordinære tilleggsskatten settes til 20 pst. i stedet for til 30 pst.

Så fremmes det videre i proposisjonen forslag om en endring i regelverket om tilleggsskatt ved skattemessig underskudd, hvor de nye reglene går ut på at man må betale tilleggsskatten ved opplysningssvikt med hensyn til fremførbart underskudd det samme inntektsåret som dette foregår. Slik det nå er, kommer dette til betaling først i år hvor inntekten igjen er positiv, og man da er i skatteposisjon. Det fremstår som lite rimelig å effektivere tilleggsskatt i år hvor man ikke har inntekt, gjerne med påfølgende dårlig likviditet, og faktisk heller ikke vet om man noensinne vil kunne nyttiggjøre seg det fremførbare underskuddet. Vi går derfor imot den regelendringen.

Når det gjelder forslagene om skjerpet tilleggsskatt, er komiteen enig om både betingelser, premisser og størrelsen på tilleggsskatten.

Jeg tar opp de forslag som Høyre fremmer i denne saken sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har teke opp dei forslaga han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:41:00]: Bare noen korte kommentarer rundt temaet tilleggsskatt:

Bakgrunnen er at tilleggsskatt skal være en ekstraskatt for dem som bevisst unndrar seg skatten, og ikke de mange flere som av ulike personlige grunner ikke får levert sin sjølangivelse – eller får levert den på den måten det skal gjøres.

Vi er fra flertallets side glad for det som står i innstillinga, hvor departementet foreslår at det etableres et tydeligere skille mellom ordinær tilleggsskatt på 30 pst. og skjerpet tilleggsskatt på ytterligere inntil 30 pst. For å sikre at skattyter oppfyller sin opplysningsplikt til ligningsmyndighetene, foreslår departementet at tilleggsskatt skal ilegges etter tilnærmet objektive kriterier. Grunnvilkårene for ileggelse av tilleggsskatt skal fortsatt være at skattyter har gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger eller i det hele tatt unnlatt pliktig levering av sjølangivelse eller næringsoppgave.

Tilleggsskatten skal fortsatt beregnes av den skatt som er eller kunne ha vært unndratt, og satsen for tilleggsskatt skal være 30 pst., som i dag. Som hovedregel vil de som i dag har fått 15 pst. tilleggsskatt, ikke få tilleggsskatt etter forslaget. Departementet foreslår derfor ikke å videreføre bestemmelsen om redusert sats.

Flertallet går altså inn for – for så vidt også mindretallet – at vi nå får én tilleggsskattesats, med en mer utstrakt bruk av unnskyldningsgrunner. Dermed vil en ramme dem som bevisst unndrar seg skatt, og de mange som ut fra ulike formildende hensyn i sin livssituasjon ikke blir berørt av tilleggsskatten. Og det er de mange som Regjeringa her har vært opptatt av ikke skal tas, men at en konsentrerer ressursene der hvor det er viktig å konsentrere dem – i det hele tatt: en avbyråkratisering og en forenkling i Regjeringas beste ånd.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

(Votering, sjå side 954)

Sak nr. 8 [19:43:09]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) (Innst. O. nr. 120 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 76 (2008–2009))

Svein Flåtten (H) [19:43:48] (ordfører for saken): Det er en glede å lede denne enigheten videre inn i neste sak.

I innstillingen til Ot.prp. nr. 76 om endringer i merverdiavgiftsloven er det også en svært enig komité. Dette er i det vesentlige en teknisk revisjon av en svært komplisert lov, og det er et par–tre materielle endringer her som jeg gjerne vil omtale.

Det ene gjelder omsetning og leveranser til kontinentalsokkelen som nå foreslås fritatt for avgift, som ved ordinær eksport til utlandet, noe som igjen medfører at innførsel fra sokkelen blir avgiftspliktig. Dette har påkalt en del kommentarer fra bransjen, selvsagt, fordi det er svært store beløp, store verdier, som går frem og tilbake mellom norsk kontinentalsokkel og fastlandet. Men jeg synes det er godt – ikke tilbakevist, men dokumentert i saken at dette ikke får spesielt stor betydning for petroleumsnæringen som veldig ofte har f.eks. et tollager og andre metoder som gjør at dette i praksis ikke blir problematisk.

Det andre er innskrenkningen i adgangen til lempninger etter § 70 for enkelttilfeller i merverdiavgiftsloven. Det har vært en sikkerhetsventil som kan frita fra avgiftsplikt under spesielle forhold. Den fjernes ikke, men tidligere har vedtakene etter denne paragrafen fått forskrifts gyldighet. Nå foreslås det begrensninger, slik at de skal få gyldighet som enkeltvedtak. Jeg har ikke noen problemer med å se at det er en mer praktisk ordning, og departementet sier selv at det over lang tid, som dette har vært, ikke er helt enkelt å holde orden på hvilke dispensasjoner som foreligger.

Det eneste som jeg har skrevet en liten merknad om, er opphevelsen av departementets omgjøringsrett i forhold til Klagenemnda for merverdiavgift. Jeg tror det er en viktig sak. På den annen side ønsker departementet fortsatt å kunne ha en rett til å gå til søksmål mot klagenemnda. En kan kanskje si at det blir en litt spesiell situasjon, å kunne gå til søksmål mot klagenemnda. Men jeg ser at den muligheten må departementet ha i en så viktig lov, hvor det av og til prinsipielt kan stå om betydelige verdier. Jeg tror så at det er viktig at klagenemnda settes i stand til å være motpart i eventuelle søksmål. Jeg tror også det er viktig – og det har vi skrevet i merknaden – at de dette gjelder, altså enkeltbedrifter, også settes i stand og får anledning til å være med i de sakene som reises. Med det tenker jeg f.eks. på økonomisk bistand, støtte, eller at det i alle fall legges opp slik at man får prøvd disse sakene på en tilfredsstillende og ordentlig måte.

Med dette anbefaler jeg selvsagt innstillingen.

Torgeir Micaelsen (A) [19:48:11]: Bare noen helt korte kommentarer fra Arbeiderpartiet og fra meg.

Jeg vil bare åpne med å si at jeg langt på vei er enig i den særmerknaden som opposisjonen har lagt inn i saken. Den rørende omfavnelsen av hverandre her fortsetter til det

fulle. Jeg vil ikke kalle det en inkurie at ikke posisjonen ble med på merknaden, men jeg tror den langt på vei er ivaretatt allerede av Regjeringen – både at avgiftssubjektet skal kunne ivareta rettighetene sine uten for store kostnader, og at klagenemnda settes i stand til å kunne håndtere disse eventuelle, ytterst få søksmålene vi snakker om. Det er bl.a. slik at departementet i proposisjonen på side 42 har presisert at søksmålsadgangen ikke må innvirke på muligheten til å få nemnda besatt med kompetente og uavhengige personer, og at nemnda må ha tilstrekkelige midler til å dekke eventuelle sakskostnader. Jeg tror det kommer til å bli tatt meget godt vare på.

Det er kanskje litt sært å nevne at det er en milepæl når vi nå får en ny teknisk gjennomgang av merverdiavgiftslovgivningen i Norge. Men den gamle loven går altså tilbake til 19. juni 1969, og nå avløses den av en tidsriktig lov. Det er en liten milepæl, og merverdiavgiftssystemet er – enten man liker det eller ikke – selve bærebjelken i velferdssamfunnet i Norge. Det er noe å hegne om, også i seg selv.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

(Votering, sjå side 956)

Sak nr. 9 [19:49:54]

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringar i skatte- og avgiftslovgivinga mv. (Innst. O. nr. 125 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 95 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske frå finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 5 minutt til kvar gruppe og 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Marianne Aasen (A) [19:50:53] (ordfører for saken): Ot.prp. nr. 95 for 2008–2009 er den siste skattesak av betydning vi behandlar i denne valgperioden. I den ligger de lovendringer som følger av revidert budsjett. I dette justerte budsjettforslaget, som i sin helhet behandles på fredag, følger det svært få systemendringer.

I finans- og skattepolitikken er det finanskrisen og tiltak mot den som har hatt og må ha hovedfokus. Det norske skattesystemet er i hovedsak godt og robust, også i slike kraftige konjunkturændringer som vi har vært vitne til i den senere tid. Ikke minst skyldes det hva vi kaller automatiske stabilisatorer. Disse bidrar til å dempe konjunktursvingninger uten at Stortinget har fattet vedtak om å endre statens inntekter eller utgifter. Eksempelvis tar det offentlige inn store skatteinntekter i en høykonjunktur som følge av at aktivitetsnivået er høyt. Dette bidrar til å dempe den innenlandske etterspørselen fordi veksten i inntektene i privat sektor blir lavere enn om skatteinntektene hadde vært upåvirket av høykonjunkturen. Motsatt vil en ned-

gangskonjunktur, som vi er i nå, redusere skatteinntektene, selv om skattesatsene holdes uendret. Dette reduserer inntektsbortfallet for privat sektor og bidrar isolert sett til å stimulere innenlandsk etterspørsel.

Det er bred enighet om de få forslagene Regjeringen legger fram. De fleste skatte- og avgiftsændringene i revidert budsjett omtales ikke i denne proposisjonen, siden det ikke trengs lovendringer. Unntaket er bl.a. rederiskatteordningen. Den endres slik at selskaper med gjenværende skattecreditter fra tidligere ordning skal kunne stille sikkerhet til fordel for selskaper utenfor ordningen. Dette er en oppfølging av tidligere vedtak i Stortinget. Dessuten endres skatteloven slik at Eksportutvalget for fisk blir unntatt for beskatning.

Opposisjonen har egne, gjenkjennelige forslag som de fremmer, som regjeringspartiene ikke kommer til å støtte. Jeg overlater til opposisjonen selv å redegjøre for sine posisjoner.

På vegne av finanskomiteen anbefaler jeg Stortinget å følge komiteens innstilling.

Ulf Leirstein (FrP) [19:53:14]: Det var vel slik at saksordføreren innrømmet at det for så vidt var få forslag her. Dette er jo etappe én av Odelstinget og Stortingets behandling av revidert. Den store debatten får vi ta på fredag, når man får se ting i sammenheng. I denne innstillingen ligger utdrag fra flere av opposisjonspartiene av hva man ønsker.

De forslagene som Regjeringen har fremmet, er stort sett teknikk, og det er lite politikk. Det føler jeg på mange måter har blitt litt typisk for det reviderte statsbudsjettet vi skal sluttbehandle i Stortinget på fredag – at Regjeringen, til tross for at vi er i den situasjonen vi er i, ikke kommer med noen særlig nye forslag rettet mot finanskrisen og den situasjonen vi bl.a. ser i norsk næringsliv. Derfor har det vært viktig for Fremskrittspartiet, også når det gjelder denne skatteproposisjonen, å komme med konkrete forslag som kan gjøre noe i forhold til situasjonen med finanskrisen og avhjelpe situasjonen i næringslivet. Fremskrittspartiet har fremmet en rekke forslag, og flere av disse forslagene står opposisjonen samlet om. Vi har bl.a. forslag som går på SkatteFUNN, og om å lage en bedre SkatteFUNN-ordning, som etterlyses av næringslivet. Vi har fremmet forslag om fortsatt å bedre en del av saldoavskrivningsreglene, som også vil være kjærkomment for næringslivet. Jeg konstaterer at flertallet ikke vil gå inn for noen av disse forslagene.

Fremskrittspartiet har også fremmet omfattende forslag knyttet til lettelse i personbeskatningen for lønsmottakere og pensjonister, nettopp for, i den situasjonen vi er i, å bruke skattepolitikken aktivt for å gi folk flest bedre kjøpekraft og således kunne opprettholde kjøpekraft, noe som vil komme tjenestesektoren til gode. Men jeg konstaterer at Regjeringen ikke ønsker å gå inn for noen av disse, og vil nå heller avvente og se hva som skjer, og se hvordan virkningen blir av de tiltakene man allerede har iverksatt, og som Stortinget har vært samlet om.

Men likevel, jeg konstaterer at Regjeringen ikke i noen særlig grad benytter revidert til å komme med tiltak, til

tross for at det er den siste saken man skal behandle i denne stortingssesjonen på fredag.

Så har jeg avslutningsvis lyst til å gå inn på noe jeg nesten vil kalle en liten kuriositet, som ligger i proposisjonen fra Regjeringens side, og som en samlet opposisjon har hatt en merknad til – for øvrig er man jo stort sett enig om alle de endringene som Regjeringen legger opp til. Det som jeg betegner som en kuriositet, er fradrag for pengegaver til frivillige organisasjoner, hvor man nå ønsker å gjøre en innskjerping. Jeg stusset lenge på hva i alle dager dette skulle være for noe, for jeg mener ordningen vi har i dag, fungerer utmerket. Men så registrerte jeg på Internett for en tid tilbake at bl.a. finansministeren og en del fremtredende i finansministerens parti var veldig bestyrtet over at det fantes en del Israel-venner som gav pengestøtte til organisasjoner som man mente bidrog til feil utvikling i Midtøsten, og spesielt i Israel. Hvis det er det man har i tankene, er jeg særs kritisk, men det vil man jo ikke si, det står ikke noe om det her. Men hvordan man skal kunne lage en ordning hvor man skal luke ut organisasjoner slik man nevner i dette forslaget, undres jeg over.

Jeg er veldig opptatt av det som opposisjonen har påpekt, og det håper jeg og tror også er Regjeringens intensjon, at hvis man skal gjøre endringer i denne ordningen, blir det en bred høring, og man gjør det i samarbeid med flere store organisasjoner som nyter godt av denne ordningen, ved at personer kan få fradrag for pengegaver til frivillige organisasjoner. Jeg håper at dette ikke blir noe som man skriver i proposisjonen, noe departementet gjør i samarbeid med Utenriksdepartementet, men at det gjøres etter en bred høringsrunde med de frivillige organisasjonene, som opposisjonen samlet har påpekt.

Med dette tar jeg opp de forslag som Fremskrittspartiet fremmer, enten alene eller sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Ulf Leirstein har teke opp dei forslaga han refererte til.

Svein Flåtten (H) [19:57:56]: Saksordføreren har på en grei og kort måte gjort rede for det som var proposisjonens innhold. Det er naturlig at det var kort, for det var, med respekt å melde, lite i denne proposisjonen og i regjeringens senere innstilling som var relatert til den økonomiske krisen som landets bedrifter nå står oppe i. Det er grunn til å være overrasket over at Regjeringen ikke benyttet anledningen til å fremme forslag til nye tiltak mot den stadige og raskt økende arbeidsledigheten og rekken av konkurser i næringslivet.

I tiltakspakken i januar ble det varslet at man ville komme tilbake med vurderinger i lys av den økonomiske utviklingen. Jeg konstaterer, basert på at det ikke foreslås noe i denne proposisjonen på skattesiden, at Regjeringen vurderer det slik at det ikke er behov for noen tiltak på det området for norske bedrifter og norske arbeidsplasser. Det eneste som med litt snev av velvilje kan sies å tilhøre krisen, er lovfesting av det som tidligere i vinter ble meldt om lempningen i forbudet mot å yte lån og sikkerheter for rederier. Det ble meldt samtidig med at man endelig gikk

tilbake på det bokføringstekniske når det gjaldt miljødelen av tilbakeføringen av kredittene for rederiselskapene. Vi mener at man burde gått lenger i dette, og foreslår det i innstillingen.

Vi mener at det er behov for flere tiltak for å skape enda større trygghet for arbeidsplassene og bedriftene. Derfor foreslår vi i forbindelse med både denne innstillingen og innstillingen til det reviderte budsjettet som kommer siden, en rekke tiltak som vi mener kunne bidra til det. Det gjelder SkatteFUNN-ordningen, som vi har omtalt, og det gjelder tilbakeføring av skatteskerpingene fra budsjettet i fjor, altså budsjettet for 2009 om 80 pst.-regelen, ligningsverdi på næringseiendom og skjerpning i forbindelse med generasjonsskifte i bedriftene. Vi foreslår nå også å fjerne arveavgiften i sin helhet. Det gjelder eiendomsskatt, det gjelder økte avskrivningssatser, og det gjelder ikke minst – men ikke i denne innstillingen – en midlertidig reduksjon i arbeidsgiveravgiften. Samlet foreslår Høyre skatte-reduksjoner på rundt 8 milliarder kr. Det er lettelser som går direkte inn på å styrke bedrifters konkurranseevne, lønnsomhet og mulighet til å overleve krisen. Jeg tror det primært er små og mellomstore bedrifter som ville nyte godt av dette. De har på mange vis ikke vært truffet av de tiltakene som er kommet, og som har skjedd veldig mye på kreditt- og finansieringssiden. Derfor mener vi det er behov for å gå lenger med de spissere tiltakene, en forsikring for mange bedrifter, en forsikring som vi bør ta oss råd til. Derfor – tilbake til innledningen – synes jeg det er synd at Regjeringen ikke så noe på dette området i denne skatteproposisjonen.

Jeg tar opp de forslag som Høyre fremmer alene eller sammen med andre. Jeg gjør spesielt oppmerksom på den endringen i rederiskattereglene, hvor vi går imot overgangsreglenes tiende ledd i sin helhet, men selvsagt ønsker voteringen arrangert slik at vi kan stemme for den utvidelsen som Regjeringen legger opp til.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Svein Flåtten har tatt opp de forslag han refererte til.

Heikki Holmås (SV) [20:02:25]: Revidert nasjonalbudsjett er en revidering av budsjettet. Vi gjorde jo de store endringene i budsjettet i vår, da vi satte i verk tiltakspakken med alt det som lå der. Der lå det også enkelte skatteletteforslag. Vi hadde midlertidige skatteletter som nettopp var rettet inn for å nå den delen av næringslivet som har problemer med likviditet, i tillegg til alt det andre vi gjorde. Tiltakene vi satte i verk, var først og fremst på de områdene som vi hadde varslet tidligere. Det gjaldt arbeidsmarkedstiltak, og det gjaldt ikke minst en satsing på studie plasser, men det skal vi komme tilbake til senere.

Men poenget med de skatteendringene og de skatteforslagene som kommer fra opposisjonen, og da særlig fra Høyre, er at det er omfattende skatteendringsforslag. Jeg har hørt at Jan Tore Sanner har vært ute og sagt at en lette i arbeidsgiveravgiften er det virkemiddel

av skatteletteforslagene som fungerer best for å bekjempe arbeidsløshet.

Til det er det å si to ting. Det ene er: Når vi har ønsket å gjøre noe av det vi har gjort, er det fordi det er vesentlig bedre grep med tanke på arbeidsløshet enn Høyres skatteletteforslag. Vi har brukt pengene på å ansette mange flere folk gjennom tiltak overfor byggebransjen og andre steder, istedenfor å benytte en generell lette i arbeidsgiveravgiften, som for det første er et mindre effektivt tiltak hvis man først skal bruke det, fordi man mener det er nødvendig å gjøre noe med krisen. Det er med andre ord et dyrere virkemiddel. For det andre fungerer det dårligere i distriktene, rett og slett fordi man der har en del som ikke betaler arbeidsgiveravgift i det hele tatt. I tillegg er det ikke målrettet.

Jeg vil gjerne bruke litt tid på det, for jeg synes det er et poeng å si at noe av det som vi ser på det norske arbeidsmarkedet nå, er at vi er i ferd med å få et veldig todelte arbeidsmarked, der deler av arbeidsmarkedet fullstendig mangler folk eller har knapphet på kompetente folk å ansette, samtidig som man innenfor noen bransjer har en sterk økning i arbeidsløsheten. Poenget er at arbeidsgiveravgiften som virkemiddel går ut til begge disse gruppene og er derfor vesentlig mindre målrettet enn om man retter inn virkemiddel mot de sektorene der man har en økning i arbeidsløsheten. Derfor vil jeg advare mot å bruke det virkemiddelet som Høyre tar til orde for. Det er også grunnen til at vi stemmer imot, i tillegg til at vi mener at de øvrige delene av revidert nasjonalbudsjett er godt og riktig tilpasset den situasjonen som vi er i.

Men som vi har sagt i alle de debattene der vi har diskutert budsjetter og finanskrisen i år: Her er det bare om å gjøre å være ganske ydmyk, for vi er inne i den største krisen som noen av oss som sitter her på Stortinget, har opplevd. Da er det bare å se an situasjonen og komme tilbake med målrettede virkemidler når vi mener at det er nødvendig.

Svein Flåtten (H) (fra salen): President, kan jeg få ta en replikk?

Presidenten: Presidenten mener at det ikke er åpnet for replikk i debattopplegget.

Hans Olav Syversen (KrF) [20:06:13]: Jeg er overbevist om at det ikke hadde vært Heikki Holmås imot at det hadde vært adgang til replikk, men sånn er det når man har bestemt seg for å holde dette innenfor en tidsramme.

Jeg skal være veldig kort, fordi hoveddebatten om dette kommer på fredag, og da blir det også satt inn i en større sammenheng. Jeg vil bare referere kort de forslag til endringer som Kristelig Folkeparti har innenfor proposisjonens område. Det gjelder selvfølgelig, som også representanten Flåtten var inne på, forslag som skal bedre situasjonen for næringslivet, bl.a. å bedre SkatteFUNN-ordningen, øke avskrivningssatsen for grønne investeringer og gi en litt mer åpen mulighet for å tilbakeføre underskudd. Fra Kristelig Folkepartis side har vi også et forslag knyttet til frivillig sektor

– ganske gjenkjennbare forslag. Disse forslagene tar jeg opp.

Avslutningsvis vil jeg bare, i likhet med representanten Leirstein, merke meg dette varslet om at gavefradraget skal ha en slags sensurordning ved seg. Det er vel slik det Regjeringen nå varsler, må forstås. Jeg vil si at man skal være meget forsiktig med å bruke sine politiske preferanser til å bestemme hvem som er verdig et skattefradrag eller ikke – eller står på den listen som gir enkeltpersoner mulighet til et slikt skattefradrag. Jeg vil nok si at i den grad organisasjonene forholder seg til norsk lov, bør dette være rammen for om en organisasjon er på den listen hvor det gis mulighet for enkeltpersoner som gir gaver til vedkommende organisasjon, til å få skattefradrag eller ikke. Jeg må si at jeg ser fram til en meget god begrunnelse hvis det er andre vurderinger som skal brukes. Da er man svært nær ved å komme i en situasjon hvor det skal være politisk bestemt hvilke organisasjoner som er verdige, eller ikke. Det tror jeg ikke vi er tjent med, verken om vi sitter med regjering A, B eller C.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp de forslag han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:08:59]: Bare noen korte kommentarer angående fradrag for pengegaver til frivillige organisasjoner og til noen av opposisjonens forslag:

Frادrag for pengegaver til frivillige organisasjoner er definert som et maksbeløp pr. skattyter, for tiden 12 000 kr, og det er definert til organisasjoner med vedtekter som driver en samfunnsgagnlig virksomhet. Det er altså en sammenheng mellom plikt og rett. Regjeringa foreslår en innstramning, slik at det ikke kan gis fradrag for pengegaver til frivillige organisasjoner, hvor det gis til formål i strid med folkeretten, eventuelt i strid med «lignende etiske normer».

Det som foregående taler sa om sensur og dess like, er ikke relevant i denne saken. Det som her sies, er langt mer i tråd med det som er de etiske retningslinjene for Oljefondet, noe som Kristelig Folkeparti stiller seg varmt bak. Jeg vil si det slik at det som det her legges opp til, er at en får en sikring av en oppslutning om en viktig ordning, slik at fradragordningen kan videreføres. Alle vi som er glade for en slik stimulans for frivillige organisasjoner, bør også stille oss positive til at det med jevne mellomrom går gjennom ordningene, slik at den oppslutningen kan sikres.

Når det så gjelder andre forslag fra komiteens mindretall, er det drøftet tidligere i forbindelse med budsjettet og tiltakspakker. Fra Senterpartiets side kan vi ikke se at forslagene har noen nye momenter i seg. Fra vår side er det sagt at tiltakene i forbindelse med finanskrisa må være målrettede. Når det da refereres til økte skattelettelser her, er jo ikke det målrettet nok når det f.eks. gjelder en rekke industribedrifter som står i en krevende omstillingsperiode. Da er det ikke skattelette, men tvert imot investeringsstøtte som i tilfelle er det mest hensiktsmessige virkemidlet.

Tilsvarende med arbeidsgiveravgifta, som er en av de viktigste finansieringskildene for velferdsstaten. Det å gi

en generell reduksjon i arbeidsgiveravgifta, er jo for det første svært kostbart, og det gir jo en reduksjon i avgiftene all over, uansett hvilken situasjon bedriftene er i, og det vil ikke være en god anvendelse av knappe midler.

Senterpartiet står fortsatt på skatt etter evne og målrettede tiltak, og vil følge opp det videre i budsjettene.

Til slutt: Det er fremmet forslag fra opposisjonen knyttet til sjølstendig næringsdrivende. Det er et forslag som Senterpartiet er spesielt årvåken overfor. Det er viktig å se på personfradraget for næringsinntekt, slik at det kan stå i et fordelingsmessig forhold til minstefradraget for lønnsinntakere.

Videre er det sentralt å se videre på de sosiale ordningene for sjølstendig næringsdrivende. Det er sentralt fra Regjeringas side, og Regjeringa har også – i motsetning til tidligere regjeringer – levert positive bidrag når det gjelder dette.

Helt til slutt: BSU-ordningen – Boligsparing for ungdom. Det er et forslag som også er sentralt å se på i en situasjon hvor renta nå er så lav, og dermed er det viktig også å bruke skattesystemet for å sikre at ungdom blir opplært til å spare og ta vare på de midlene som de får i ungdomsperioden, og som trengs godt når de skal stifte familie.

Gunnar Kvasshem (V) [20:13:00]: Regjeringen og regjeringspartiene foreslår få endringer i skatte- og avgiftsopplegget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det kan en vel kanskje kalle for en god nyhet.

Den dårlige nyheten er at Regjeringen tvivholder på sine skatteskjerpelser overfor næringslivet, som ble vedtatt like før jul – før vi helt så omfanget av finanskrisen.

Det er også dårlig nytt at Regjeringen og stortingsflertallet heller ikke nå viser noen reell vilje til å legge om skattesystemet i en mer miljøvennlig retning. Vi har hørt mange fine ord fra Regjeringen og representanter fra regjeringspartiene om hvor viktig det er å legge om skatte- og avgiftssystemet i mer miljøvennlig retning, men lite har skjedd. Dette er siste mulighet, og heller ikke nå leverer Regjeringen. Mens Venstre i denne fireårsperioden har foreslått et samlet skattesifte fra rødt til grønt på 7,5 milliarder kr, har Regjeringen i beste fall foreslått endringer på om lag en halv milliard. Dette er like mye som det i denne perioden er gitt i skattefradrag for fagforeningskontingent.

Regjeringens problem, men også mulighet, ligger i å ha låst seg fast til skattenivået fra 2004. Det er jo lett absurd at uansett økonomisk utvikling, er det skattenivået fra 2004 som er det helt perfekt fullkomne, ifølge Regjeringen. Etter Venstres syn er det innretningen i skattesystemet som er det viktige, og ikke at nivået er likt med det det var i 2004.

Den nære forhistorie har også vist at det å gi målrettede skattelettelse, slik den forrige regjering gjorde, medførte betydelig økte skatteinntekter fordi det stimulerte til arbeid og til investeringer i norske bedrifter og norske arbeidsplasser.

Regjeringens mulighet ligger i at når man har låst seg til et bestemt nivå, så kan alle endringer skje innenfor samme ramme. Nettopp dette burde man jo ha brukt til

en provenynøytral omlegging i en mer miljøvennlig retning i stedet for symbolpolitikk om å «ta de rike». Er det et tidspunkt hvor det hadde vært riktig å gjennomføre en mye mer kraftfull omlegging fra rød til grønn skatt, er det nettopp nå. Jeg er urolig for at Regjeringen i denne situasjonen, under finanskrisen, glemmer å holde trykket på de tiltak som er nødvendig for å møte klimakrisen, som er den viktigste utfordringen vi står overfor.

Det er sterkt beklagelig at Regjeringen med sikker presisjon opprettholder skatteskjerpelsene for næringslivet generelt og for eiere og investorer i småbedrifter spesielt.

Avviklingen av 80-prosentregelen er et målrettet angrep på dem som vil eie i norsk næringsliv. Innstramming i reglene for fritaksmodellen er også et målrettet angrep på dem som har aksjer, og som dermed eier norske bedrifter. Det samme er skjerpelsene i verdifastsettelsen av næringseiendom og endringene av verdifastsettelsen av aksjer. I en tid hvor de fleste piler peker bratt nedover for bedriftene, var dette feil tenkt i november da disse endringene ble vedtatt, og det er enda mer feil tenkt å tviholde på dem i dag, når vi vet at utviklingen har vært enda verre enn det Regjeringen la til grunn for et halvt år siden.

Derfor er Venstres viktigste forslag i den innstillingen vi nå behandler, å reversere skatteskjerpelsene overfor næringslivet. Det har en samlet kostnadsramme på 800 mill. kr.

I tillegg foreslår vi en rekke forbedringer: Vi foreslår å øke avskrivningssatsene med 5 pst. i saldogruppe d, og vi foreslår å endre avskrivningssatsene i mer miljøvennlig retning. Vi foreslår et eget minstefradrag for selvstendig næringsdrivende, fjerning av arbeidsgiveravgift for lærlinger og økte satser i SkatteFUNN-ordningen. I tillegg foreslår vi å bedre de sosiale ordningene for selvstendig næringsdrivende for å stimulere til at flere – og spesielt kvinner – finner det attraktivt å starte og utvikle nye næringsprosjekter. Alt dette er målrettet for å skape nye, varige arbeidsplasser, og er en helt annen tankegang når det gjelder viktigheten av å ta vare på bedrifter og bedriftseiere enn den som gjennomfører Regjeringen og regjeringspartienes politikk.

Samlet foreslår Venstre i sitt alternativ til revidert nasjonalbudsjett en netto skattelette på om lag 400 mill. kr og et skattesifte fra rød til grønn skatt på ca. 600 mill. kr, eller like mye som Regjeringen har foreslått i hele perioden.

Til slutt tar jeg opp de forslag som Venstre har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Gunnar Kvasshem har tatt opp de forslag han refererte til.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Svein Flåtten (H) [20:17:50]: Jeg tar ordet som en litt forsinket replikk til representanten Heikki Holmås.

Det var for så vidt interessant og også en nyhet at han er ydmyk i tilnærmingen til hvilke virkemidler som kan tenkes å ha virkning. Det tror jeg han gjør veldig rett i å være. Når han sier at vi har gjort mye og vi har særlig satt

inn tiltak overfor byggebransjen, byggenæringen, så er det helt riktig. Det er bare det at «vi» betyr alle, og ikke bare de rød-grønne partiene.

Når det gjelder skattelettelser, oppfatter jeg også at representanten Holmås nå ikke lenger snakker om det som noe som skal gagne de rike, men at det ikke er målrettet lenger. Det er for så vidt en fremgang. Jeg tror han da skal være oppmerksom på at f.eks. redusert arbeidsgiveravgift, som er det temaet han tar opp, er slik at det selvsagt vil treffe både bedrifter som går dårlig og de som går bedre. Men jeg tror at med den utviklingen vi ser i arbeidsmarkedet, er det også viktig å stimulere og hjelpe de bedriftene som fortsatt går godt. Dette kan bli verre før det bli bedre, og jeg tror at ydmykheten som han snakker om, er viktig å vise også i forhold til målrettetheten. Vi tror at nettopp den type tiltak vil kunne få virkning. De vil kunne inspirere bedrifter som fortsatt går brukbart, til mer optimisme, kanskje til og med til å ansette noen fra dem som ikke lenger har livets rett og vil gå under.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 979)

Sak nr. 10 [20:19:53]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om endringer i allmenngjøringsloven m.m. (solidaransvar mv.) (Innst. O. nr. 131 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 88 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Per Rune Henriksen (A) [20:21:25] (ordfører for saken): Sosial dumping har vært et hett tema i arbeidslivet siden vi fikk østutvidelsen av EU i 2004. Vi har sett at østeuropeiske arbeidstakere på oppdrag i Norge har blitt utnyttet på det groveste. Presseoppslag, rapporter fra Arbeidstilsynet og varsling fra fagbevegelsen har avdekket en side av norsk arbeidsliv som vi ikke ønsker: Folk som blir lurte på lønn, som blir tilvist helsefarlige og brannfarlige boforhold, som får sparken og blir deportert om de protesterer.

Bedrifter som behandler sine arbeidstakere på denne måten, har blitt gitt oppdrag av privatpersoner, av kommuner, av stat, av seriøse entreprenører og av useriøse aktører, særlig i bygg og i industri.

Arbeiderpartiet, de øvrige regjeringspartiene og fagbevegelsen er skjønt enige om at slike tilstander må motarbeides med de midler vi har til rådighet. Arbeid i Norge skal lønnes etter norske forhold – jobber du og skaper verdier i Norge, skal du tjene nok til å kunne leve her.

Seriøse norske håndverksbedrifter blir utkonkurrert av useriøse aktører, og hele vår arbeidslivsmodell har blitt truet.

Derfor utformet vi en handlingsplan mot sosial dumping i 2006. Denne ble fulgt opp av handlingsplan 2 i 2009-budsjettet.

- Vi har styrket tilsynsmyndighetene med flere stillinger og myndighet til å gjøre en jobb mot sosial dumping.
- Vi har gitt tillitsvalgte innsynsrett i lønns- og arbeidsvilkår for ansatte hos underentreprenører.
- Vi har pålagt oppdragsgivere plikt til å påse at lønns- og arbeidsvilkår er som de skal være – for å nevne noe.

Fagbevegelsen på sin side har stått på for de arbeidstakerne det gjelder. De har blitt organisert, fått hjelp, og de har blitt tatt inn i varmen i fagforeningene. Og bedriftene har bidratt. La det være klart at den store majoritet av norske bedrifter er seriøse og ønsker ikke å bli forbundet med sosial dumping. I byggebransjen har man hatt problemer med frynsete rykte også før sosial dumping dukket opp som tema. Bransjens eget seriøsitetsprosjekt i samarbeid med fagbevegelsen og myndighetene har ført til opprettelsen av StartBANK, som er en database over bedrifter som kan anses å være seriøse.

Byggeboomen er nå definitivt over. Den kraftige krisen i internasjonal økonomi bringer arbeidsledighetstallene opp mot det nivået vi hadde før regjeringsskiftet i 2005, og vi ser at ledigheten er størst og vokser fortest i de bransjer som i sterkeste grad har opplevd sosial dumping. Betyr dette at vi nå får færre utenlandske arbeidstakere og dermed mindre problemer med sosial dumping? Svaret på det tror jeg er både ja og nei.

Arbeidstilsynet gjennomførte i fjor 1 500 tilsyn mot sosial dumping i byggebransjen, hvorav 79 pst. endte med reaksjoner.

Etterspørsel etter arbeidskraft synker, og markedet for arbeidskraftutleie blir mindre. Men dette kan også føre til at konkurransen blir hardere og presset mot seriøse bedrifter blir tøffere. Sammen med oppheving av overgangsreglene for arbeidstakere fra åtte EU-land fører dette til at Arbeidstilsynet frykter at det blir mer sosial dumping i 2009.

På lang sikt må vi ta i betraktning at vi vil ha bruk for mer arbeidskraft enn det vi selv rår over. Et fritt europeisk arbeidsmarked fører til mer grensekryssende arbeid, men harmoniseringen av lønns- og arbeidsvilkår i regionen vil ta lang tid. Det vil derfor i overskuelig framtid være nødvendig å ha virkemidler på plass for å sikre likeverdige lønns- og arbeidsvilkår og for å hind-

re usunn konkurranse som truer det norske arbeidsmarkedet.

Lov om allmenngjøring av tariffavtaler er uten tvil det viktigste lovverket vi har til rådighet i arbeidet mot sosial dumping. Denne loven hjemler muligheten til å forskriftsfeste lønns- og arbeidsvilkår. Den lovhjemler alle de kraftigste virkemidlene vi har tatt i bruk, så som påseplikt for oppdragsgivere, innsynsrett for tillitsvalgte og nå solidaransvar.

Loven er robust i forhold til EU-retten, og den er tilpasset norske arbeidslivstradisjoner ved at det er partsforhandlede lønns- og arbeidsvilkår som allmenngjøres, ikke politisk bestemte nivåer på dette. Lønnsnivåene som allmenngjøres, er minstesatser i tariffavtalene.

La meg illustrere dette: Jeg er medlem av Tømrrernes Fagforening i Bergen og får utpå vårparten hvert år tilsendt informasjon om lønnsatser og lignende. I år er allmenngjort minste timelønn for byggfagene kr 142,75 for faglærte, mens gjennomsnitts timelønn i bransjen i henhold til Statistisk sentralbyrås lønnstatistikk er på kr 199,24. Det vil si at allmenngjort lønn er på vel 70 pst. av gjennomsnittet på landsbasis, mens den er på bare 60 pst. av lønnen for de tømrrerne i Bergen som jobber på akkord, og i snitt tjener 241 kr i timen. Dette er etter min mening et klart bevis på at allmenngjøring først og fremst sikrer utenlandske arbeidstakere en noenlunde anstendig lønn. Det er på ingen måte et proteksjonistisk tiltak for å beskytte norske arbeidsplasser.

Allmenngjøringsloven fungerer i hovedsak godt, men det er nødvendig å gjøre noen presiseringer og tilpasninger for å gjøre loven mer effektiv.

Kravet til dokumentasjon på at det foregår sosial dumping for at vedtak om allmenngjøring skal kunne fattes, er omdiskutert. Det er først og fremst arbeidstakersiden som begjærer avtaler allmenngjort, og ettersom fagbevegelsen ikke har noen lovhjemmel for å få ut lønnsavtaler, lønns slipper, ansettelseskontrakter osv., har dokumentasjonskravet vist seg å være et hinder for allmenngjøring. Det er derfor naturlig at vi nå i lovs form gjør det klart at dokumentasjonen som skal til for at tariffnemnden skal ta en sak til behandling, skal gi grunn til å tro at sosial dumping finner sted. Så er det opp til tariffnemnden å skaffe seg tilstrekkelig med dokumentasjon til at saken er så godt opplyst at vedtak kan fattes.

Videreføring av vedtak om allmenngjøring er også et tema hvor det er hensiktsmessig å presisere lovgivers intensjoner. I ny § 8 sier vi nå at nemnden kan treffe vedtak om videreføring av allmenngjøring uten at det framlegges ny dokumentasjon for lønns- og arbeidsvilkår i bransjen. Bakgrunnen for dette er at dersom et allmenngjøringsvedtak etterleves, vil det etter flertallets oppfatning ikke være mulig å oppfylle lovens krav til dokumentasjon, samtidig som det vil kunne være behov for fortsatt allmenngjøring for å unngå at det på nytt oppstår problemer. I høringssvaret til departementet om dette uttalte NHO at dette resonnementet etter NHOs syn en feilslutning.

«Dersom allmenngjøringsvedtaket etterleves, er det ikke lenger grunnlag for ordningen. I motsatt fall vil det være uproblematisk å oppfylle dokumentasjonskravet.»

Denne tolkningen av dokumentasjonskravet ved videreføring fra en så viktig aktør som NHO gjør det helt nødvendig å fastslå at vurderingstema ved videreføring av allmenngjøringsvedtak må være faren for at det på nytt skal oppstå problemer om allmenngjøringen oppheves. Det er klart at det ved første gangs videreføring vil være mindre behov for underbygging av disse vurderingene med dokumentasjon på tilstanden i bransjen enn ved senere videreføringsvedtak.

Komitéfletallet er av den oppfatning at ordlyden i Regjeringens forslag til annet ledd i § 8 vil kunne gi grunnlag for feiltolkning av intensjonen med første ledd og vi innstiller dermed ikke på vedtak av denne delen av Regjeringens forslag.

Vi har gjort mye for å sikre nivået på lønns- og arbeidsvilkår for utenlandske arbeidstakere på oppdrag i Norge, men vi har ikke hatt et godt nok legalt virkemiddel for disse arbeidstakerne når det gjelder å få utbetalt denne lønnen.

I notat til komiteen opplyser Fellesforbundet at Oslo Bygningsarbeiderforening i fjor førte saker om manglende utbetaling av lønn for 241 utenlandske arbeidstakere og at Fri rettshjelp i Oslo førte 123 saker. Det er med andre ord et stort omfang av slike saker, og for en arbeidstaker som er bosatt i f.eks. Polen, er det vanskelig å følge en normal rettsprosess i Norge for å få ut lønn, slik som en nordmann kan.

Solidaransvar for oppdragsgivere i en kontraktskjede vil gi disse arbeidstakerne rett til å få ut sin lønn fra enhver bedrift over egen arbeidsgiver i kontraktskjeden. Modellen som foreslås i proposisjonen, bygger på en tilsvarende tysk solidaransvarsordning som har fungert godt i ti år nå. Den bidrar til at arbeidstakerne får den lønn de har krav på, og den fører til at oppdragsgivere er nøye med å velge seriøse underleverandører. Flertallet mener det er all mulig grunn til å tro at en tilsvarende ordning vil få de samme virkninger i Norge.

Under behandlingen av saken har det vært stor uenighet mellom partene i arbeidslivet vedrørende frister for framsettelse av krav, og fra arbeidsgiverhold har det vært ønske om lengre frist for utbetaling av lønn. Flertallet i komiteen viser til at fastsettelsen av disse fristene bygger på en avveining mellom flere hensyn og støtter Regjeringens forslag på henholdsvis tre måneder og tre uker.

I denne saken er det skarpe motsetninger mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti på den ene siden og de resterende opposisjonspartiene på den andre siden. Disse motsetningene avspeiler også de motsetningene som finnes i arbeidslivet på disse punktene.

Fra Arbeiderpartiets side tror vi at partene har de beste forutsetningene for å rydde opp i arbeidslivet. Skal de kunne gjøre det, må vi på den ene siden pålegge arbeidsgivere ansvar, og vi må gi tillitsvalgte rettigheter til å være med på å rydde opp i bransjen.

Debatten i dag kommer til å vise at disse motsetningene eksisterer også mellom de politiske partiene. Det var ikke mulig å komme til en enstemmig innstilling i denne saken, men det tror jeg vi kan leve godt med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [20:31:08]: Det er ikke tvil om at innføring av solidaransvar vil føre til en kostnadsøkning for både næringslivet og forbrukeren. En av grunnene til det er at jeg går ut fra at underleverandørene vil måtte stille bankgaranti overfor hovedentreprenørene. Det fører selvfølgelig til en økt kostnad.

I tillegg vil det være slik at de mindre bedriftene kan få likviditetsproblemer. Dermed kan de ikke fornye utstyr og maskiner slik de burde kunne gjøre. Dette vil selvfølgelig føre til at enkelte bedrifter ramler ut av konkurransen. De fleste av disse bedriftene er små seriøse bedrifter som gir arbeidstakerne ordentlige vilkår. Er det slik at Arbeiderpartiet er redd for at mange av dem som jobber på disse plassene kan miste arbeidet?

Per Rune Henriksen (A) [20:32:09]: Det vi ser på som kanskje den viktigste effekten av innføringen av solidaransvar, er det preventive. Det er at man rett og slett vil velge underleverandører som man har tro på vil oppføre seg på en slik måte at solidaransvaret ikke blir aktivert. Det kan f.eks. gjøres ved at innleiebedriftene eller den bedriften som engasjerer underleverandører, bruker sjekklisten, som bl.a. Fremskrittspartiet viser til i sine merknader, overfor sine underleverandører, eller på andre måter sørger for at de får underleverandører som de vet vil betale sine arbeidstakere den lønnen de har krav på.

Dersom det at arbeidstakerne får sin lønn skulle medføre et økt kostnadsnivå i bransjen, tror jeg det er en nødvendig økning.

André N. Skjelstad (V) [20:33:12]: Representanten Henriksen sier at partene må ordne opp. Et spørsmål som brant hele veien her, som jeg ikke egentlig har skjønt, er: Hvorfor ikke kjøre solidaransvaret helt til topps? Det offentlige er jo fritatt. Det skjønner jeg ikke helt.

Så vises det i innstillingen til at dette er sammenlignbart med det i Tyskland. Tyskland har en litt annen bedriftsstruktur enn det vi har i Norge. Er ikke Henriksen litt nervøs for at dette vil kunne ramme småbedriftene i veldig stor grad? For risikoen for konkurser vil i høyeste grad være der.

I et intervju den 6. mai på Arbeiderpartiets egen hjemmeside sier representanten Henriksen at målet er arbeid for alle. Mye av dette kan faktisk virke mot akkurat det. Deler Henriksen min oppfatning om det?

Per Rune Henriksen (A) [20:34:12]: Gjennom disse årene i denne stortingsperioden hvor jeg har vært stortingsrepresentant og har jobbet med disse problemstillingene, har jeg fått henvendelser fra mange småbedriftsledere og hørt mange småbedriftsledere som har uttalt at de klarer ikke å overleve i konkurranse mot useriøse aktører. Jeg tror det er viktig for småbedrifter og for næringene som det dreier seg om her, å sørge for at vi får ryddige konkurranseforhold. Seriøse norske småbedrifter som opptrer på en skikkelig måte, er absolutt konkurransedyktige, men de kan ikke konkurrere mot noen som ikke betaler ut lønn.

Så til dette med byggherreansvaret, eller skal vi si oppdragsgivers ansvar, hvor representanten Skjelstad sier at

det offentlige er unntatt. Det er slik at alle bestillere eller oppdragsgivere øverst i kjeden, enten det er en byggherre eller det er en skipsreder for den saks skyld, er unntatt pr. i dag. Men det ligger i lovforslaget nå en forskriftshjemmel som gjør det mulig å innføre denne typen ansvar.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Kenneth Svendsen (FrP) [20:35:45]: I denne saken er innføring av solidaransvar den viktigste forandringen som foreslås. Selv om regjeringspartiene i Stortinget ikke er enige med Regjeringen, er Fremskrittspartiet enig i alle punktene som Regjeringen har foreslått, unntatt de paragrafene som har med solidaransvar å gjøre.

Det er flere grunner til at vi ikke støtter solidaransvar. En grunn er virketiden for nye tiltak i allmenngjøringsloven, og mulighetene til å styrke tiltakene i den. Her vil jeg spesielt vise til alle tiltakene som NHO fremmet ved forrige behandling av allmenngjøringsloven, der de fremmet forslag om innføring av en sjekkliste. En slik liste kan bl.a. bygge på

- dokumentasjon for at underentreprenøren har avgitt løfte om å følge kravene til lønns- og arbeidsvilkårene i allmenngjøringsforskriftene
- dokumentasjon for at underentreprenørene er registrert og har sendt opplysninger til skattemyndighetene
- dokumentasjon for at underentreprenøren er registrert i Brønnøysundregistrene
- krav om framleggelse av skatteattest
- krav om framleggelse av firmaattest fra hjemlandet

Innføring av en slik oppfølging vil ikke skape de problemstillingene som et solidaransvar gjør. Oppfølgingen vil tvert imot sette press på arbeidsgiveren til å påse at alle nedover i kontraktskjeden følger arbeidsmiljølovens intensjoner.

Innføring av solidaransvar vil føre til stor risiko for at mellomstore og mindre underleverandører, entreprenører som ikke er store nok til å påta seg en hovedentreprise, vil kunne ramle ut av konkurransen om nye oppdrag. Det er helt innlysende at lovforslaget fører med seg store kostnader som til syvende og sist må betales av noen.

Grunnen til det er at hovedentreprenøren vil sikre seg mot et erstatningskrav fra eventuelle underbetalte arbeidstakere, noe som igjen fører til at underentreprenørene må stille bankgarantier for at rett lønn blir utbetalt. Det ene er selvfølgelig at dette er kostbart, men det som kan være vel så farlig, er at likviditeten til bedriftene blir forverret. I mange tilfeller vil man kunne risikere at pengene som skulle gå til innkjøp av nye maskiner og utstyr, går til å stille bankgarantier. Det betyr at arbeidstakerne i slike bedrifter risikerer å måtte arbeide i et dårligere arbeidsmiljø med gamle maskiner og utstyr, eller i verste fall å miste jobben på grunn av det nye regelverket som innføres. Spesielt er dette bekymringsfullt i kjølvannet av finanskrisen, der mange av disse bedriftene er inne i en vanskelig periode. Det blir ekstra bekymringsfullt når man vet at ca. 80 pst. av alle bedrifter i Norge har mindre enn fem ansatte. Resultatet av dette kan føre til en overgang fra or-

ganisert arbeidsliv til mer svart arbeid, hvor alt er utenfor kontrollmyndighetenes rekkevidde. Dette vil i stedet for mindre sosial dumping kunne føre til mer.

Jeg tror at alle i Stortinget ønsker ordnede forhold for arbeidstakere. Derfor ser jeg at det er stor enighet om hovedpunktene i allmenngjøringsloven og tiltak for å sikre arbeidstakernes arbeidsforhold, og for å sørge for at det ikke utbetales lønninger som er så lave at det kalles for sosial dumping.

Det store flertallet av norsk næringsliv er seriøse bedrifter med hardt arbeidende eiere og arbeidstakere. Det er betenkelig at man for å ta en liten gruppe useriøse aktører, velger å ramme en hel næring. Innføring av en ordning som solidaransvar, vil i tillegg til å ramme norske arbeidsplasser, føre til at bygging og vedlikehold blir langt dyrere. For det er ikke slik at entreprenørene selv kommer til å betale bankgarantier eller kostnader som kommer i kjølvannet av solidaransvaret. Nei, det kommer til å bli videresendt til oppdragsgiverne, enten det er fylkeskommune, stat, bedrifter eller enkeltpersoner, dvs. at et allerede høyt prisnivå i Norge stiger ytterligere.

For en hovedentreprenør å kunne ha full kontroll over alle underentreprenørene vil være en umulighet, og useriøse aktører vil alltid finnes på markedet. For å komme det til livs er ikke svaret et solidaransvar, men heller en styrking av allmenngjøringsloven og håndheving av denne.

Jeg registrerer at regjeringspartiene ikke støtter Regjeringens forslag om innføringen av ny § 8 i proposisjonen. I den grad det er noen trøst gjør Fremskrittspartiet det, og fremmer forslag om ny § 8 som er identisk med det Regjeringen har foreslått.

Jeg tar opp de forslagene som Fremskrittspartiet står alene eller sammen med andre om i innstillingen.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Per Rune Henriksen (A) [20:40:36]: Fellesforbundet registrerte i fjor til sammen 364 saker der utenlandske arbeidstakere ikke hadde fått utbetalt lønn, bare i Oslo. Fremskrittspartiet har ikke nevnt disse arbeidstakernes interesser i sine merknader og heller ikke Kenneth Svendsen i sitt innlegg. Det er bedriftenes ve og vel som bekymrer partiet. Denne enøydheden fra Fremskrittspartiet viser jo tydelig hvilken side partiet står på.

Men er det nå riktig at solidaransvaret vil føre til konkurser og elendighet for norske bedrifter? I debatten for to år siden om påseplikt og innsynsrett viste jeg til malermester Harald Askautrud i Oslo, som kunne fortelle at han måtte si opp folk fordi han ikke klarer å konkurrere mot alle de useriøse aktørene i bransjen.

Tror ikke representanten Svendsen at trusselen om at man kan bli stilt til ansvar for manglende lønn, kan føre til at oppdragsgivere vil velge seriøse underleverandører, og at solidaransvaret i så måte faktisk vil styrke seriøse norske småbedrifters situasjon i konkurransen om oppdrag?

Kenneth Svendsen (FrP) [20:41:34]: Først til det at jeg ikke nevnte arbeidstakerne i innlegget mitt. Jeg la tydelig vekt på arbeidstakernes interesse, og derfor nevnte jeg også arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven. Vi er selvfølgelig redde for at det skal føre til en økning av konkurrammede bedrifter, og vi er også ute etter å ta useriøse bedrifter som driver på kanten av det arbeidsmarkedet vi har i Norge. Men da mener vi, som vi har sagt flere ganger, at man får ta alle andre midler i bruk, bl.a. den listen som NHO har lagt fram, for det vil ikke føre til noen økning av konkurser i andre bedrifter.

Karin Andersen (SV) [20:42:36]: Fremskrittspartiet og Kenneth Svendsen hevder at håndheving av allmenngjøringsloven er viktigere enn solidaransvar. Da er det jo litt interessant å se hva Fremskrittspartiet gjør med det apparatet som skal bedrive håndheving. I årets budsjett har Fremskrittspartiet kuttet 58 mill. kr i Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet. Da er det jo grunn til å spørre om hvordan denne kontrollen med allmenngjøringsinstituttet, eller de andre tiltakene mot sosial dumping, skal kunne foregå, når det tiltaksapparatet som skal passe på at vanlige folk ikke utnyttes, utsettes for slike øksehogg. Vi kan også lese i innstillingen hva Fremskrittspartiet mener om budsjetttiltakene mot sosial dumping: Det står der:

«Arbeidet mot sosial dumping har dessverre like mye vært et arbeid for å forhindre konkurranse på lønn»

Kanskje representanten også kunne forklare renholdere og bygningsarbeidere hvor mye de skal gå ned i lønn for å være med på den konkurransen Fremskrittspartiet synes er nødvendig?

Kenneth Svendsen (FrP) [20:43:42]: For det første er det konkurranse om lønn i dag i Norge, og det er en sunn konkurranse. Det er derfor vi har forskjellige lønnsnivåer i de forskjellige yrkene. Det er en del av det norske arbeidssystemet.

Når det gjelder kuttene i Petroleumstilsynet og i Arbeidstilsynet, så er det slik at vi kutter på veldig mange områder der vi legger press på effektivisering. Det er også en av grunnene til at vi har satt ut mange oppdrag på anbud. Jeg vil bare nevne det som skjedde i Mesta. Da Mesta ble gjort om til aksjeselskap og fikk delta aktivt i konkurransen, ble det produsert langt mer vei for færre kroner. Det er akkurat det samme som vi ønsker å gjøre i Arbeidstilsynet og i Petroleumstilsynet. Vi skal ikke sette dem ut på anbud, men vi skal sette krav til effektivisering. Det betyr at med mer effektiv drift kan de kanskje gjøre mer med de samme pengene enn de gjør i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Per-Kristian Foss (H) [20:44:55]: I dag vil Odelstinget vedta en lovendring som vil være til skade for norsk næringsliv, som vil gjøre det vanskeligere for bedriftene å være på riktig side av loven, og som til syvende og sist også vil være til skade for arbeidstakerne, ved å innføre, som flertallet går inn for, såkalt solidaransvar.

Det er et paradoks når det hevdes at Regjeringens for-

mål med saken er å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår i Norge. I 2007, forrige gang Odelstinget behandlet tiltak mot sosial dumping, mente Regjeringen at et solidaransvar for oppdragsgivere ville være et svært inngripende tiltak som «kan komme til å påføre virksomhetene betydelige økonomiske og administrative byrder». Det ble lagt vekt på at dette særlig ville komme til å ramme små og mellomstore virksomheter som ofte ikke vil ha den samme likviditeten som større virksomheter, eller ha de samme administrative ressurser til å undersøke hvorvidt oppdrags-taker er en seriøs virksomhet. I dag, to år senere, er denne holdningen totalt snudd. Før de endringer som ble gjort i 2007, har fått anledning til å sette seg, altså blitt praktisert og data om praktiseringen blitt innsamlet på en seriøs måte, foreslår man det tiltaket som Regjeringen tidligere har ment har vært for inngripende. Man kan jo stille seg spørsmål om hvorfor det skjer. I 2007 ble det vektlagt at solidaransvar var et krav fra fagbevegelsen. I 2009 er det valg. Her er det åpenbart en sammenheng.

Høyre er for sin del for arbeidsinnvandring og mot sosial dumping. Norske bedrifter har i lang tid nytt godt av at mennesker fra andre land kommer hit for å jobbe. I tiden før finanskrisen slo inn, var det behov for å stimulere til økt arbeidsinnvandring. Derfor tok Høyre initiativ til tiltak for å gjøre Norge til et mer attraktivt arbeidsmarked for arbeidsinnvandrere, et initiativ der flere av forslagene i ettertid også er fulgt opp av Regjeringen.

Ett av konkurransefortrinnene i Norge er at vi har et ryddig arbeidsliv. Vi har ordnede forhold i arbeidslivet, med lønns- og arbeidsvilkår som gjør at de som kommer hit som arbeidsinnvandrere, får anledning til å tjene gode penger til seg og sin familie. Arbeidsinnvandring er slik sett den beste form for sosial utjevning over landegrensene. Likevel er det dessverre ikke til å komme utenom at det finnes en rekke eksempler der utenlandsk arbeidskraft ikke gis de lønns- og arbeidsvilkår som vi alle er opptatt av skal gjelde i Norge. Useriøse aktører i arbeidslivet skal tas. For å få til det må vi ha et sterkt arbeidstilsyn, noe Høyre har lagt inn ressurser til i alle sine alternative statsbudsjetter. Måten vi skal sørge for å ta useriøse aktører som profiterer på å gi dårlige arbeidsvilkår til arbeidsinnvandrere på, skal være målrettet. Da er det avgjørende at de reguleringer som gjøres, er gjennomarbeidet og ikke svekker rammevilkårene for det samme næringslivet og arbeidslivet. Når flertallet i dag trumfer gjennom solidaransvar, er det nettopp det som skjer. Selv om formålet er mindre sosial dumping, kan resultatet lett bli mer sosial dumping. Når reguleringene blir så omfattende at mange virksomheter ikke vil ha likviditet til f.eks. å stille de lønnsgarantier som forventes, vil mange komme i den situasjonen at man har valget mellom å legge ned virksomheten eller å drive på kanten av loven. I sin iver etter å komme fagbevegelsen i møte på et av deres sterkeste krav inn mot en viktig valgkamp for de rød-grønne partiene, går Regjeringen uanfektet i strid med tidligere holdning til solidaransvaret.

I 2007 ble konsekvensene av solidaransvaret av Regjeringen beskrevet slik:

«Tiltaket vil også kunne ramme små virksomheter som opererer som oppdragstakere/underentreprenører,

fordi tiltaket trolig vil innebære at større, etablerte oppdragstakere med stor kapitalbeholdning blir favorisert i en anbudskonkurranse. Innføring av et solidaransvar for forpliktelser etter allmenngjøringsloven krever derfor at det foreligger tungtveiende allmenne hensyn og et klart dokumentert behov.»

Vi har altså ikke bare å gjøre med et tiltak som kan virke skadelig for næringslivet, men som i tillegg er konkurransevridende. Når vi vet at flertallet av norske arbeidsplasser i privat sektor er i små og mellomstore bedrifter, er dette bekymringsfullt. I den odelstingsproposisjonen som i dag ligger til behandling, skulle man forvente at det forelå slike tungtveiende allmenne hensyn og et klart dokumentert behov, slik Regjeringen la til grunn i 2007. Jeg kan ikke se at det gjør det. Tvert imot virker det som om Regjeringen og flertallet i denne sal lever i den villfarelse at flere avdekkingsstilfeller av sosial dumping utelukkende må bety at det foregår mer sosial dumping i dag enn det gjorde for noen år siden. Da er det grunn til å minne om at Stortinget og partene i arbeidslivet i mange år – også utover inneværende periode – har hatt et sterkt fokus på å avdekke og forebygge sosial dumping. Mange tiltak som alle partiene er enige om, er alt innført. Høyre har på sin side tatt til orde for og prioritert i sine alternative budsjetter en styrking av Arbeidstilsynet, noe som Regjeringen også selv etter hvert har lagt inn.

Vi har gjennomført en hel rekke ulike tiltak for å avdekke sosial dumping. Da kan det jo ikke være noen overraskelse for noen at vi faktisk også ser at tilsynsoppgavene er mer effektive, og at det avdekkes mer. Når vi har hatt som mål å avdekke sosial dumping gjennom tilsyn og andre tiltak, og har foreslått å bevilge penger til dette, er det et eksempel på at vi har gjort en god jobb i forebyggingsarbeidet, ikke at det nødvendigvis foregår sosial dumping i mer utstrakt betydning nå enn tidligere.

I høringsrunden til odelstingsproposisjonen har det kommet en rekke innspill fra arbeidsgiversiden, som nettopp peker på de vanskeligheter jeg har nevnt. Men næringslivet vet tydeligvis hva slags regjering de forholder seg til. De er pragmatikere, iallfall deres organisasjoner, og skjønner nå at når Regjeringen har bestemt seg for å innføre solidaransvar, blir det slik. Pragmatisk nok har det kommet innspill om endringer som i det minste ville gjøre det lettere å etterleve loven for næringslivet. For eksempel har dette kommet i forbindelse med hvor mange ledd en oppdragsgiver er solidaransvarlig for. Det har kommet frister for å levere lønnskrav til solidaransvarlig, og frister for solidaransvarlig til å utbetale lønn. Men ingen av disse innspillene er lyttet til. De tungtveiende vurderingene som Regjeringen var opptatt av i 2007, er altså ikke så viktige lenger.

Høyre ønsker at et arbeidsliv der useriøse bedrifter som utnytter arbeidstakerne, skal tas, men man skal ikke legge opp til et system der det store flertall av norske bedrifter, som er seriøse, skal betale for at det finnes noen få useriøse aktører. Jeg konstaterer at man med Regjeringens politikk derimot legger seg på en linje der rammevilkårene for det overveldende flertall av seriøse norske bedrifter forverres, fordi det finnes useriøse aktører. Vi mener dette er et dår-

lig forslag, og at det er lite målrettet, for å bruke et begrep som regjeringspartiene har brukt meget aktivt tidligere i den delen av revidertdebatten som foregikk i Odelstinget for en time siden, et forslag som i tillegg også vil gjøre det vanskeligere for norske bedrifter å være på riktig side av loven. Derfor vil Høyre stemme imot forslaget om solidaransvar, og vi kan selvsagt heller ikke ta ansvaret for de lovendringer som flertallet i dag presser igjennom. Jeg viser, som tidligere taler fra Fremskrittspartiet, til at opposisjonen tidligere har lagt frem forslag til alternativer, en sjekkliste som inneholder de forhold som det er viktig å dokumentere, og som i sin praktisering og administrering for bedriftene vil være en atskillig lettere byrde.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [20:53:08]: Det er feil når Høyre sier at flertallet og Regjeringen har snudd i denne saken. Tvert imot ble det varslet at utviklingen skulle følges nøye og nye tiltak komme om nødvendig. Det ble nødvendig.

Solidaransvar skal forebygge problemet med manglende utbetaling av lønn. Konsekvensene ved å bruke useriøse underleverandører skal slå tilbake på dem som velger å bruke dem framfor å bruke en seriøs, som betaler sine arbeidstakere det de har rett på, og som også må ta høyde for det i sine priser.

At Høyre ikke har noen sans for solidaransvar og i andre debatter om sosial dumping også har demonstrert at Høyre heller ikke har sans for rettigheter for tillitsvalgte og plikter for arbeidsgivere for å bekjempe sosial dumping, overrasker oss derfor ikke. Derimot har de en nærmest rørende tiltro til at en uforpliktende sjekkliste skal gjøre susen hvor underleverandøren gir løfter.

Men tror da ikke Høyre på at et solidaransvar vil føre til at oppdragsgiver, i alle fall av hensyn til eget ve og vel, vil sjekke sine underleverandører nøye før han hyrer dem inn, og på den måten oppnå en enda bedre og mer målrettet effekt i kampen mot sosial dumping?

Per-Kristian Foss (H) [20:54:24]: Jeg er ikke sikker på om jeg skjønner hva representanten legger i begrepet «snu». Jeg trodde det var når man har en annen oppfatning enn sist. Men det er mulig at det i og for seg, med den nåværende koalisjon, er et foreldet begrep. Man har nå et forslag som man ikke hadde sist, og som man sist advarte mot, fordi de ville påføre virksomheten «betydelige økonomiske og administrative byrder», fordi det ville føre til konkurransevridning, osv. Hvis det ikke er å snu å nå ha et forslag av samme type, skjønner jeg heller ikke hvordan man i løpet av to år kan fremlegge data som dokumenterer hvordan virkningene har vært. I hvert fall inneholder proposisjonen ikke noen slike overbevisende data.

Og selvfølgelig er det ikke der det ligger. Dette er politikk, og det er presset utenfra som har gjort dette nødvendig. Jeg skjønner at det er valgkamp. Jeg pekte jo selv på at vi ante hvor det bar hen.

Når det gjelder kostnadene for bedriftene, vil mange sikkert ta høyde for at disse kostnadene må de legge inn.

Sakens ordfører sa da også i et tidligere replikkordskifte at hvis det førte til kostnadsøkninger, var det riktige kostnadsøkninger.

Karin Andersen (SV) [20:55:40]: Vi får bare registrere at Høyre ikke er interessert i å svare på spørsmålet om de ikke tror at seriøse norske entreprenører vil velge seriøse underleverandører når de risikerer ansvar for lønn, slik som representanten nå unnlot å svare på. Men da kan jeg kanskje isteden utfordre Høyre til å svare på hva de mener med det de skriver i innstillingen til budsjettet for dette året:

«Arbeidet mot sosial dumping har dessverre like mye vært et arbeid for å forhindre konkurranse på lønn».

Det må jo bety at de som jobber i disse utsatte bransjene som sliter med sosial dumping, f.eks. norske bygningsarbeidere, eller for den saks skyld de som jobber i hotell- og restaurantbransjen, eller renholdere, skal konkurrere mer på sin lønn. Det betyr for alle vanlige arbeidsfolk å gå ned i lønn.

Kan Høyre forklare at dette er årsaken til at Høyre er imot tiltakene mot sosial dumping, nemlig at de ønsker større forskjeller i lønninger, og at norske arbeidsfolk skal ned i lønn?

Per-Kristian Foss (H) [20:56:46]: Nei, det er ikke det. Men for å svare direkte på siste spørsmål: At det foregår konkurranse på lønn i Norge, er vel ikke representanten ukjent med? Lønnsnivået er ikke det samme i et pressområde som i et utkantområde. Det er kanskje ikke det samme i Oslo og Bergen heller, eller i representantens hjemfylke, som det, i alle fall i pressårene vi nå har vært igjennom, har vært i Oslo-området. Så jo, konkurranse på lønn foregår, og det skal vi sannelig være glade for, for det er til fordel for arbeidstakerne at man kan by opp høyere lønn der presset er stort, og dette har arbeidstakere utnyttet til sin fordel mange, mange steder. Det er jeg glad for.

Ja, jeg tror man vil velge seriøse underleverandører, men det er ikke alltid så lett å se det, og da må man ta forsikringer som har kostnader, for å unngå den risikoen som ligger i solidaransvaret.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Karin Andersen (SV) [20:57:58]: SV er veldig glad for den saken vi har til behandling i dag, fordi det er behov for å sikre både at norske arbeidstakere har skikkelige lønns- og arbeidsvilkår, at alle som jobber i Norge, skal ha det, og at norske bedrifter ikke blir utsatt for useriøs konkurranse fra folk som ikke betaler lønn og gir gode arbeidsvilkår. Det er derfor utrolig viktig at vi har ordninger som sikrer at folk faktisk får den lønna de har krav på.

Regjeringen har gjennomført mange tiltak mot sosial dumping, og partene i arbeidslivet har også brukt allmenngjøringsinstituttet, som kanskje er det mest kraftfulle virkemidlet vi har mot sosial dumping. Solidaransvar blir også et virkemiddel som skal brukes under allmenngjøringsinstituttet. Det betyr at det er dokumentert i ut-

gangspunktet at det foregår sosial dumping, før man får en slik avtale allmenngjort. Og så er det minstelønna innafør dette tariffområdet som blir golvplanken i hele systemet, slik saksordføreren la vekt på.

Det er uhyre viktig at vi sikrer at man ikke får en negativ spiral og en negativ konkurranse på lønn, slik jeg forstår at både Fremskrittspartiet og Høyre er opptatt av at vi skal få. For det er nok ikke slik at en konkurranse på lønn mellom arbeidstakere som skal ta oppdrag i disse bransjene, ville gå ut på at man får mer i lønn.

Konkurranse på lønn i disse bransjene går jo ut på at man betaler altfor lav lønn, og at man også har et ønske om å presse lønnsnivået til norske arbeidstakere ned gjennom denne type konkurranse. Det er jo innenfor dette systemet både Høyre og Fremskrittspartiet har sagt at man anser at disse tiltakene er virkemidler for å hindre konkurranse på lønn – altså ikke når det gjelder andre arbeidstakere, men i de områdene der tariffavtaler er allmenngjort. Vi vet at det er usosial og ulovlig konkurranse på lønn, som går ut på at folk faktisk ikke får utbetalt det de har tjent, av sin egen arbeidsgiver.

Jeg er helt overbevist om at dette tiltaket vil føre til at man får luket ut de useriøse bedriftene. Jeg forstår at dette oppleves som en byrde for en del bedrifter, men det er ikke veldig annerledes enn det ansvaret de i dag har for skatter og avgifter i forhold til sine underleverandører. Jeg er aldeles overbevist om at det verste for norske småbedrifter er å bli utkonkurrert av useriøse bedrifter som ikke følger norsk tariffavtale, og som ikke følger norsk lov. I den konkurransen er norske småbedrifter totalt utslåtte og hjelpeløse. Veldig mange småbedrifter forteller oss at det er slik.

Det har kommet opp et spørsmål knyttet til hvorfor ikke store oppdragsgivere, som f.eks. det offentlige, skal ha det samme ansvaret. I proposisjonen og i vedtaket som legges fram nå, gis Regjeringen adgang til å ha en forskrift på dette temaet. Jeg mener det er grunn til å se på det, særlig i forhold til offentlig sektor. Men jeg vil også minne om at et av de tiltakene som Regjeringen har innført, er at ILO-konvensjon nr. 94 er gjort gjeldende for både staten og kommunesektoren. Det betyr at de som oppdragsgivere har ansvar for å påse at det er norske lønns- og arbeidsvilkår som gjøres gjeldende i de kontraktene som de inngår. Denne forskriftshjemmelen har Regjeringen gitt adgang til, og vi skal ikke se bort fra at det kan være behov for å bruke den, for det kan vises til tilfeller av sosial dumping der oppdragsgiver burde ha skjont at det anbudet man antok på et oppdrag, må basere seg på at noen ikke får lønn. I mitt eget hjemfylke har det nettopp vært en slik større sak. Den er nå løst, men det er ingen tvil om at den store oppdragsgiveren, som er en offentlig oppdragsgiver, burde ha forstått at det var noen som ikke fikk lønn.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [21:03:28]: Jeg oppfattet det sånn at representanten Andersen var veldig opptatt av dette med konkurranse på lønn, og at hun ikke hadde fått med seg at det er konkurranse på lønn i samfunnet. I tillegg oppfattet jeg at representanten Andersen mener at når Fremskrittspartiet ønsker konkurranse, er det negativ konkurranse, og når SV ønsker konkurranse, så er det positiv konkurranse. Det hadde vært interessant å få høre hva som er forskjellen på de to måtene å konkurrere på.

Jeg oppfattet kanskje representanten slik at hun ønsket lik lønn for likt arbeid uansett. Betyr det at representanten er imot lokale forhandlinger? Betyr det at man ønsker et fast lønnsnivå, som ligger omtrent midt på treet, der det ligger i dag? Ønsker hun da å sette ned lønnen til dem som har høyere lønn? Hvordan har man tenkt å organisere det når man nå er helt imot konkurranse på lønn?

Karin Andersen (SV) [21:04:26]: Denne replikken viser vel at Fremskrittspartiet er på rimelig tynn is i denne saken.

Jeg har også henvist til en merknad som Fremskrittspartiet og Høyre har skrevet i budsjettet, der det står at tiltakene «mot sosial dumping har dessverre like mye vært et arbeid for å forhindre konkurranse på lønn». Vi snakker altså om sosial dumping, og hvis man skal konkurrere på lønn med dem som driver med sosial dumping, kan ikke det bety annet enn at man ønsker at lønnsnivået for norske arbeidstakere skal gå ned. Det mener SV er feil. Det systemet vi har med lønnsforhandlinger i Norge, og med gode lønns- og arbeidsvilkår for norske arbeidstakere, er SV opptatt av å forsvare. Hvis vi ikke har tiltak mot sosial dumping, truer det lønns- og arbeidsvilkår for alle arbeidstakere i Norge. Det er SV sterkt imot. Derfor ønsker vi tiltakene – både av hensyn til dem som i dag utsettes for sosial dumping, og av hensyn til flertallet av norske arbeidstakere.

André N. Skjelstad (V) [21:05:36]: I et oppslag på SVs nettsider sier representanten Andersen at det er viktig å «luke ut useriøse bedrifter og skape trygghet for at folk får den lønna de har krav på». Det tror jeg ingen i denne salen er uenig i. Så sier representanten at alle må følge norsk lov. Ja, selvfølgelig! Det er vi da alle enige i, men det interessante som representanten kommer med, er at dette kan bli problematisk for småbedriftene. Ja, det tror jeg. I Fellesforbundets krav til solidaransvar ønsker de seks måneder i stedet for tre måneder. Jeg kunne godt tenke meg å høre representanten Andersens prinsipielle mening om det, om det hadde vært en bedre ordening enn det vi med stor sannsynlighet vedtar i dag.

Karin Andersen (SV) [21:06:36]: Jeg mener, som jeg sa i mitt innlegg, at den største trusselen mot norske småbedrifter er at vi ikke greier å luke ut de useriøse, som underbetaler folk og driver med arbeidsvilkår som er farlige, men billige. Sosial dumping er jo ekstremt lønnsomt. Derfor er vi nødt til å ha skarpe tiltak mot det.

Jeg står fullt ut inne for den løsningen med hensyn til frister som Regjeringen har valgt i denne saken, og jeg tror

at en bivirkning av å innføre det vi gjør i dag, kanskje er at en del bedrifter vil velge å ansette flere folk i sin faste stab, framfor å leie inn mange småleverandører. Det er en bieffekt som SV er veldig glad for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [21:07:39]: Regjeringen foreslår at det innføres en form for solidaransvar der oppdragsgiver hefter på objektivt grunnlag for forpliktelsene til oppdragstaker og dennes oppdragstakere nedover i kontraktkjeden til å betale lønn etter allmenngjøringsforskrifter. Tiltaket, som er foreslått innført som en ny § 13 i allmenngjøringsloven, skal sikre at utenlandske arbeidstakere får utbetalt lønn etter allmenngjøringsforskrifter.

Den framlagte modellen for solidaransvar er basert på reguleringen i det tyske regelverket om utsendte arbeidstakere. Tyskland har hatt regler om solidaransvar siden 1999. Ordningen bidrar ifølge departementet til at oppdragsgivere i større grad velger seriøse underleverandører. Da komiteen var i Berlin, fikk vi understreket fra både arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden at dette var noe de ville anbefale Norge. Dagens lov bygger på denne positive erfaringen med loven. I 2007 ble ordningen i Tyskland utvidet til også å gjelde renholdsbransjen og særlige posttjenester, og ytterligere utvidelser til seks nye bransjer er nå vedtatt.

Det er flere tiltak som skal motvirke sosial dumping knyttet opp mot allmenngjøringsordningen, bl.a. Arbeidstilsynets tilsynskompetanse, påseplikten og innsynsrett for tillitsvalgte. Selv om påseplikten kun har fått virke i kort tid, er tilbakemeldingene positive.

Etter en totalvurdering har imidlertid Kristelig Folkeparti kommet til at vi vil anbefale å støtte forslaget, siden det fortsatt er saker knyttet til sosial dumping i Norge, og siden det kan bli flere slike saker etter at overgangsordningene for bevegelse av arbeidskraft i EØS blir opphevet. Innføringen av et solidaransvar kan etter vårt syn effektivisere og utfylle påseplikten, fordi muligheten for å kunne komme i et økonomisk ansvar kan være en motivasjon til å foreta de undersøkelser og kontroller av oppdragstakere som påseplikten legger opp til. Erfaringene fra Tyskland viser at oppdragsgivere velger seriøse underleverandører. Jeg ser ingen grunn til at ikke dette også blir resultatet i Norge. Dette vil føre til ryddige konkurranseforhold i de bransjer hvor tariffavtalene er allmenngjort.

Oppfyllelse av lønnsforpliktelsene er en grunnleggende rettighet for arbeidstakere. Alle har økonomiske forpliktelser og behov og er helt avhengige av å få betalt lønn for utført arbeid.

Kristelig Folkeparti er generelt opptatt av at bedriftene skal ha best mulige rammevilkår og et enkelt mulig regelverk å forholde seg til. På denne måten legges grunnlaget for verdiskaping, velferd og trygge arbeidsplasser. Samtidig er det helt avgjørende for Kristelig Folkeparti å sikre arbeidstakernes rettigheter. Vi ser gode sosiale rettigheter som en sentral del av den nordiske modellen og

en vinn-vinn-situasjon for arbeidstakere og bedrifter i det lange løp.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [21:11:33]: Jeg vil først sette søkelyset på noe som har avgjørende betydning for at vi skal kunne bekjempe de uverdige forholdene i arbeidslivet som fører til økende grad av sosial dumping i stadig flere bransjer, og det er at vi opplever en fri flyt av vikar- og bemanningsselskaper innenfor EØS-området som skaper stadig flere midlertidige jobber, dårligere arbeidsvilkår og sosial dumping. Vi har regler for å kontrollere bemanningsselskapene, bl.a. krav til registrering i Arbeidstilsynet, og dette fungerer, så langt jeg kjenner til, ikke etter forskriften. Det er mer enn 1 800 bemanningsselskaper i Norge i dag. Bare drøyt 600 er registrert i Arbeidstilsynet. De øvrige 1 200 driver ikke etter Arbeidstilsynets krav, og det er noe av hovedårsaken til de store utfordringene med uverdige arbeidsforhold.

Det var resultatet av Blaalid-utvalgets innstilling, som i sin tid åpnet opp for fri flyt av vikar- og bemanningsselskaper. Det var et av mange tiltak for å tilpasse norsk arbeidsliv til EUs regler på grunn av EØS-avtalen. Tilhengere av EØS-avtalen støttet disse tiltakene i sin tid. Det er på tide vi tar et oppgjør med denne negative utviklingen og ser på hva vi kan gjøre for å få dette under kontroll. Det kom klare signaler fra LO-kongressen i mai til storting og regjering om å rydde opp i forholdene. Det er opp til de rød-grønne partiene å sette disse sakene på plass til beste for norsk arbeidsliv, for arbeidstakerne og dermed for å bedre produktiviteten og bevare og utvikle arbeidsplasser.

Det er allmenngjøring av tariffavtaler og solidaransvar som står på dagsordenen i dag, men jeg vil gjerne høre statsråden utdype den negative utviklingen med bemanningsselskaper og sosial dumping, som utvilsomt er en utfordring for den rød-grønne alliansen når det gjelder tillit blant breie lag av fagorganiserte og arbeidstakere i vårt land. Dette er en stadig mer krevende utfordring, for mens det blir mer interessant for baltere å arbeide i Norge, blir det samtidig færre jobber å tilby.

Sikring av norske lønns- og arbeidsvilkår gjennom allmenngjøring av tariffavtalene er en viktig sak. Det å effektivisere allmenngjøringsadgangen er viktig, og det er sentralt at flere bransjer kommer inn under det, når vi ser hvordan behovet presser seg på.

Når det gjelder sosial dumping, er bakgrunnen lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere fra utenlandske virksomheter som er midlertidig i tjenesteoppdrag i Norge. Det blir viktig nå når overgangsordningene for østeuropeiske EU-land, unntatt Romania og Bulgaria, er opphevet fra 1. mai, og det ikke lenger kan stilles krav til lønns- og arbeidsvilkår for innvilgelse av arbeidstillatelse.

Jeg ønsker å konsentrere meg om solidaransvaret, altså krav hos arbeidstaker overfor arbeidsgiver i kontraktkjeden for lønn og feriepengene. Erfaringer har vist at risikoen for at utsendte arbeidstakere ikke får utbetalt allmenngjort lønn, er større enn for arbeidstakere ansatt i norsk virksomhet. Lovendringen skjer altså ut fra erfaring, og jeg vil presisere at den jobben som Oslo Bygningsarbeiderforening har gjort her, er en stor innsats for å få ryddigere

forhold på arbeidsmarkedet, noe jeg tror alle i ettertid vil erkjenne.

Solidaransvaret er altså særlig viktig for arbeidstakere som er utsendt fra en utenlandsk virksomhet. Solidaransvar er et nødvendig virkemiddel for å skape ryddigere forhold innenfor aktuelle bransjer, og vil virke som en sterk motivasjon for oppdragsgivere til å velge underentreprenører som driver seriøst og etterlever norsk lov. Og det vil jeg understreke: Det vil også gi mer rettferdig konkurranse for oppdragsgivere, ikke minst vil norske selskaper dra stor nytte av det. Jeg har en rekke henvendelser som peker på at dette er sentralt å realisere.

Det er en interessant allianse vi ser i denne saken. Det er prisverdig at regjeringspartiene har fått støtte fra Kristelig Folkeparti, som ser behovet for en tydeliggjøring av det ansvaret som ligger i alle ledd i kjeden. Det gir ryddigere forhold, mer rettferdig konkurranse.

Frist for framsetting av krav overfor solidaransvarlig og for utbetaling fra solidaransvarlig bygger på en avveining av flere hensyn. Frist for framsetting av krav er foreslått til tre måneder, og utbetaling fra solidaransvarlig er tilsvarende tre uker. Til dette vil jeg be departementet gå inn for en presisering i forskriften, slik at varsel om krav innenfor tremånedersfristen betyr at fristen holdes. Arbeidstaker gis så en frist på tre uker for å underbygge varslene med et konkret krav til dekning av manglende utbetalt lønn og feriepenger. Dermed vil arbeidstaker få nødvendig tid til å framskaffe dokumentasjon, noe som i mange tilfeller er svært krevende.

Jeg er glad for at allmenngjøringsinstituttet og solidaransvar retter opp noen av problemene med stadig større omfang av vikar- og bemanningsselskaper, selskaper som ikke har tradisjon i norsk arbeidsliv. I norsk arbeidsliv har vi jamnbyrdige forhold, og de som har vært innleid, har vært innleid til selskaper som har egen aktivitet.

André N. Skjelstad (V) [21:16:48]: Det er litt underlig å høre debatten her i dag. Regjeringspartiene har tydeligvis stor interesse av å dyrke motsetninger når de angriper det de kaller høyresiden, for ikke å ta avstand fra sosial dumping. La oss derfor fastslå det med én gang: Venstre er imot sosial dumping i alle former. Å utnytte folk fra andre land ved å gi dem dårlige arbeidsvilkår eller lav lønn, er et uvesen som må bekjempes.

Vi er heller ikke en del av de såkalte høyrepartiene. Vi er et borgerlig sentrumsparti. Men vi aksepterer ikke at man ved å være imot det vi mener er symbolpolitikk, dermed blir stemplet for å ville utnytte andre lands arbeidskraft. Vi vil bekjempe sosial dumping, men vi har tatt inn over oss at det vi har mest av i dette landet, er små og mellomstore bedrifter. For dem vil ikke denne loven fungere.

I utgangspunktet høres solidaransvar fint ut. Ifølge loven vil et solidaransvar innebære at også den som setter ut et oppdrag, oppdragsgiver, skal være ansvarlig for de forpliktelsene oppdragstakere nedover i kontraktskjeden har til å betale lønn etter allmenngjøringsforskriftene. I praksis innebærer det et byråkrati som vi tror det blir helt umulig å følge, og vi tror også at andre og bedre løsninger og

allerede eksisterende ordninger kunne fungert bedre. Derfor står vi sammen med mindretallet om et forslag om en sjekkliste i stedet.

Vi deler Regjeringens syn på allmenngjøringsordningens betydning for å sikre lønns- og arbeidsvilkår for utenlandske arbeidstakere på oppdrag i Norge. Det er også viktig å framheve allmenngjøringsordningens betydning for å hindre konkurransevridning til ulempe for seriøse virksomheter som tilbyr sine ansatte anstendige lønns- og arbeidsvilkår. Sosial dumping er både hvis utenlandske arbeidstakere utsettes for brudd på helse-, miljø- og sikkerhetsregler, og tilbys lønn som er uakseptabelt lav.

Arbeidsinnvandring er positivt. Det bidrar til sosial utjevning; mennesker fra andre land kommer til Norge for kortere eller lengre perioder for å tjene penger, noe som igjen bidrar til vekst og velstand i deres hjemland. Derfor er det viktig at arbeidet mot sosial dumping har som utgangspunkt å sikre arbeidsinnvandrere gode arbeidsvilkår.

Vi tar avstand fra en definisjon som beskriver alt som ikke er allmenngjort, som sosial dumping.

Det er åpenbart slik at det offentlige må kunne stille krav om at oppdragsgivere foretar en god og ordentlig vurdering før de inngår kontrakter, og at oppdragsgivere stiller krav om at deres kontraktører retter seg etter gjeldende lover og forskrifter. Det er likevel slik at dersom oppdragsgivere skal være i stand til å påse at underleverandører/leverandører utbetaler lønn, dekker et visst antall hjemreiser, kost og losji samt overholder allmenngjøringsforskriftenes arbeidstidsbestemmelser osv., innebærer det at oppdragsgiver må gå inn i bedriftene og foreta kontroll. Dette er etter vårt syn en sak for Arbeidstilsynet. Derfor har vi også i våre alternative budsjetter prioritert flere ressurser til Arbeidstilsynet for å gi dem bedre mulighet til å utøve sin kontrollmyndighet.

Resultatet av å innføre solidaransvar overfor lønnsinntakere fra underleverandører kan føre til det motsatte resultat, nemlig at underleverandører ikke tar sitt ansvar for lønnsutbetaling alvorlig og overlater til oppdragsgiver å løse problemet overfor underleverandørens ansatte. Det vil være nærmest umulig å forholde seg til, fordi oppdragsgiver i de fleste tilfeller vil ha små muligheter for å kontrollere forholdene nedover i kjeden av underleverandører.

Venstre er bekymret for at mange bedrifter med få ansatte vil bli pålagt store ekstra arbeidsbyrder og ansvar som vi frykter vil føre til et økt antall konkurser og nedleggelse av virksomhet i norske bedrifter. Skal det stilles krav til oppdragsgivere om at de skal inneha nødvendig kompetanse for en slik kontroll? Spesielt problematisk vil det være for små bedrifter og oppdragsgivere å ha krav om en slik kontrollutførelse. Manglende kompetanse og økonomi er to store problemområder i så henseende. Vi tror at denne Regjeringen i liten grad forholder seg til virkeligheten, og at de tror at Norge består av kjempebedrifter, på lik linje med det man har bl.a. i Tyskland. Flere har pekt på at Langemyhr-saken ikke ville blitt forhindret med solidaransvar. Der var det det offentlige som var oppdragsgiver.

Jeg må få gjenta at sosial dumping er, og vil være, et uvesen. Men det finnes allikevel alternativer som vil

være mye bedre enn dagens lovforslag. Sjekklisten som jeg nevnte i stad, har jeg tro på ville kunne fungert og vært en langt mer ubyråkratisk modell enn det som flertallet i dag kommer til å gå for. Langt bedre løsninger finnes. Om lag 80 pst. av norske bedrifter har mindre enn ti ansatte. For disse, og derved det store flertallet av næringsvirksomheter i Norge, vil lovforslaget om solidaransvar føre til store utfordringer. Vi er særlig redd for at resultatet vil være mer sosial dumping og ikke mindre, mer svart arbeid og ikke mindre.

Statsråd Dag Terje Andersen [21:21:57]: Regjeringen er opptatt av at alle arbeidstakere i Norge skal ha gode og trygge arbeidsplasser og skikkelige lønns- og arbeidsvilkår. Siden vi tiltrådte høsten 2005, har vi arbeidet systematisk med å få på plass gode tiltak mot sosial dumping. Dette er viktig både for den enkelte berørte arbeidstaker, for seriøse bedrifter i konkurranse med useriøse, og for å sikre videreføring av den norske arbeidslivsmodellen.

Regjeringens første handlingsplan mot sosial dumping har hatt god effekt, særlig for store bedrifter i byggebransjen. Samtidig ser vi at utenlandske arbeidstakere fortsatt blir utnyttet ved at de tilbys lavere lønninger og dårligere sikkerhets- og arbeidsmiljøstandard enn det som er akseptabelt på det norske arbeidsmarkedet.

Når flertallet i dag går inn for solidaransvar, mener jeg dette er en reform som vil få stor betydning i norsk arbeidsliv. I dag er det arbeidsgiver som har ansvar for å utbetale lønn etter allmenngjøringsforskriften. Lovendringen vil innebære at også leverandører som setter ut oppdrag, skal være ansvarlig for lønnspliktene til underleverandører nedover i kontraktkjeden. Solidaransvaret skal inntre når arbeidstakers lønn ikke blir utbetalt som den skal. Arbeidstaker kan da rette krav mot en valgfri leverandør oppover i kjeden.

Ikke minst utenlandske arbeidstakere vil få større sikkerhet for at de får utbetalt den lønnen de har krav på, når lønnskravet også kan rettes mot en oppdragsgiver i Norge. Solidaransvar vil dessuten virke som en sterk motivasjon for oppdragsgivere til å velge underleverandører som driver seriøst og etterlever norsk lov. Reguleringen vil ikke minst treffe sosial dumping i de mindre og useriøse bedriftene.

Mindretallet er bekymret for hvilke konsekvenser solidaransvaret kan få, særlig for små og mellomstore virksomheter. Jeg mener solidaransvaret først og fremst vil bidra til å luke ut useriøse underleverandører. Seriøse virksomheter vil dermed få mer rettfærdige konkurransevilkår.

Det er riktig at små virksomheter som benytter underleverandører, vil få økte kostnader dersom de får lønnskrav rettet mot seg. Men det er opp til bedriftene selv å minimalisere den risikoen ved å sørge for å velge seriøse oppdragstakere. Erfaring tilsier at det er større fare for useriøsitet i bunnen av lange kontraktkjeder. Solidaransvar innebærer at leverandører skal være ansvarlig for lønnspliktene til underleverandørene nedover i hele kjeden. Etter mitt syn er det ikke urimelig at leverandører som velger å sette ut deler av et oppdrag, og som således har direkte nytte av at jobben utføres, får et slikt ansvar.

Mindretallet mener at fristen for å fremme krav overfor solidaransvarlig er for lang. Etter mitt syn innebærer fristen en hensiktsmessig avveining av hensynet til at arbeidstaker må få tid til å områ seg, og f.eks. kan avvente en ren betalingsforsinkelse fra arbeidsgiver, og hensynet til solidaransvarlig behov for at kravets størrelse begrenses.

Allmenngjøringsordningen er sentral i Regjeringen arbeid mot sosial dumping. Det er derfor avgjørende at ordningen fungerer godt. Jeg er glad for at det er så bred enighet om endringene, som vil føre til en mer effektiv ordning.

Samlet betyr lovendringene at allmenngjøring som virkemiddel i kampen mot sosial dumping nå vil bli enda viktigere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [21:25:52]: Statsråden startet med å si at Regjeringen ønsket gode og trygge arbeidsplasser. Det er jeg helt enig med han i. Men etter mitt syn ville arbeidstakerne kanskje få mer utrygge arbeidsvilkår i små og mindre seriøse bedrifter på grunn av de kostnadene som følger med det. Jeg er ikke redd for at man får kostnadsøkning i forbindelse med at man får rett lønn, men i forbindelse med bankgarantier.

Det heter i proposisjonen at konsekvensene av et solidaransvar for de seriøse bedriftene antagelig ikke vil bli så store. I 2007 sa samme regjering at det ville føre for langt å pålegge oppdragsgiver et solidaransvar. Det ville føre til for høye administrative kostnader og risiko for konkurransevridning å innføre solidaransvar.

Mitt spørsmål er: Hva er det som er forandret, og hvilke tiltak er det som er satt inn for at kostnadene for bedriftene og konkurransevridningen blir redusert?

Statsråd Dag Terje Andersen [21:26:55]: Ved behandlingen av saken i 2007 knyttet opp mot påseansvaret bl.a., var det, som representanten refererer til, en begrunnelse for at det på det tidspunkt ikke ble innført solidaransvar. Men det går klart fram av både Regjeringens dokumenter den gang og innstillingen fra Stortinget at det kan være aktuelt å vurdere solidaransvar på et senere tidspunkt. Så ble det altså argumentert for hvorfor det ikke var aktuelt den gangen.

Det som har skjedd i mellomtiden, er at vi har sett – og der er jeg for så vidt enig med representanten Foss i det han sa i stad – at de tiltakene vi har satt inn, avslører at det er juks å avsløre en del av jukset. Men samtidig har vi altså sett at det ikke i tilstrekkelig grad begrenser sosial dumping. Det som saksordføreren refererte til om erfaringene bare fra Oslo, med eksempler på 431 personer som ikke har fått utbetalt lønnen sin det siste året, burde være bevis godt nok på at vi trenger å gjøre mer, i tillegg til det vi har gjort, som allerede virker.

Kenneth Svendsen (FrP) [21:28:08]: Jeg føler ikke at jeg fikk svar på det spørsmålet. Jeg fikk en begrunnelse for hvorfor man ønsket å innføre solidaransvar, men ikke noe svar på hva slags tiltak som er gjort for å få ned kostnadene.

Det er jo faktisk slik at Regjeringen på det tidspunktet, i 2007, sa at det var administrative kostnader. I dag sier man at kostnadene vil være en lønnsøkning for dem som bryter solidaransvarsloven. Men det er jo ikke det som er tilfellet. Det vil være kostnader i forbindelse med bankgarantier, med binding av likviditeten for disse bedriftene. Det er da jeg spør: Hva er det som er forandret i forhold til konkurransevidningen? Hva slags tiltak har Regjeringen satt i gang for at bedrifter som er seriøse, kan overleve i den videre konkurransen?

Statsråd Dag Terje Andersen [21:28:57]: Et eksempel på det er tiltak som har blitt satt i verk allerede. Det er f.eks. det som gjelder større seriositet knyttet til utleie av arbeidskraft, som representanten Lundteigen var inne på. Der inntrådte fristen for å registrere seg 1. januar, og fristen var satt til 1. mai. Det er en måte å skille seriøse utleierye av arbeidskraft fra useriøse utleierye av arbeidskraft.

Mange saker har både argumenter imot og argumenter for. Det ble drøftet i 2007 med hensyn til solidaransvar. Men så ser vi altså at en lang rekke personer, og særlig arbeidskraft fra andre land, opplever å ikke få utbetalt sin lønn. Og når vi ser at de virkemidlene vi har satt inn, ikke er gode nok, setter vi inn flere virkemidler. Det som vil være det mest lønnsomme for bedriftene framover, er selvfølgelig å forsikre seg om at underleverandører er seriøse, slik at de ikke kommer i en solidaransvarsposisjon i forhold til sine underleverandører.

Per-Kristian Foss (H) [19:30:10]: Statsrådets gjengivelse av mitt innlegg var ukorrekt på den måten at mitt poeng ikke var å si at det er avdekket ulovlig eller irregulær virksomhet, men at vi ikke vet om det som er økt avdekking, skyldes økt kontroll eller illegal virksomhet. Det foreligger den ingen dokumentasjon på. Så det at man er overrasket over at det er avdekket mer, kan jo ha sammenheng med at det rett og slett er satt inn mer konkrete tiltak, med bred støtte i Stortinget.

Så var det et spørsmål til statsråden: Ser ikke statsråden det prinsipielle i at man nå langt på vei også privatiserer kontrollvirksomhet? Den virksomhet som Arbeidstilsynet driver, skal jo ha rett til å gå inn i bedrifter og kontrollere at riktig lønn utbetales. Men nå skal altså andre innen bransjen ha rett til å gå inn hos en konkurrent og kontrollere at rett lønn utbetales. Det vil jo være den sikreste måten å forsikre seg på at underleverandører oppfyller sine plikter. I realiteten vil vel dette bare føre til kostnadsøkninger for hovedentreprenøren fordi man må forsikre seg mot den type krav som kommer senere.

Statsråd Dag Terje Andersen [21:31:23]: Det er mulig det er en skuffelse for representanten Foss, men det var det han nå sa, som jeg sa at jeg var enig i, at vi har avdekket flere forhold med de tiltakene som er iverksatt. Men etter mitt syn er det likevel for mange tilfeller. Vi har ikke klart å redusere sosial dumping nok, og det er begrunnelsen for at vi nå setter inn et nytt tiltak.

Så er jeg ikke enig i beskrivelsen av privatisering. Det er en vanlig ansvarsfordeling i norsk arbeidsliv mellom de

tre partene at alle har et ansvar for et sosialt arbeidsliv. Det gjelder innenfor HMS-området, det gjelder innenfor alle de områdene som omfattes av arbeidslivet. Jeg ser at det vil føre til nye forpliktelser for selskapene å sørge for at de har seriøse underleverandører. Men opp mot det må vi holde det faktum at regningen for at mange i dag blir underbetalt eller ikke får sin lønn utbetalt, betales av den enkelte arbeidstaker. Jeg tror representanter bør se at det er en stor økonomisk utfordring for dem ikke å få lønnen sin.

André N. Skjelstad (V) [21:32:37]: Jeg vil litt tilbake til det representanten Svendsen var inne på når det gjelder kostnadene for småbedrifter. Det er ingen tvil om at dette med likviditet og det å sette av penger i tre måneder vil kunne være en kostnadsdrivende faktor i hele næringen og på mange måter gjøre at småbedrifter enten vil kollapse eller ha store problemer med å kunne være i det markedet. Det synes jeg er lite ivaretatt.

Det vi er helt enig om, er at vi ønsker et marked som skal fungere, og der det skal være seriøse aktører. Men det har kanskje også noe utilsiktet ved seg ved at det blir en relativt stor kostnadsdriver som ligger der ved at du er nødt til å sette av såpass mye likvider som det er behov for, samtidig som mange av de minste bedriftene vil kollapse på grunn av det som vil være gjeldende.

Statsråd Dag Terje Andersen [21:33:35]: I den grad det er en faktisk kostnad etter at anbudet er gjennomført eller i løpet av anbudsperioden, er det den kostnad som refererer seg til at det fins arbeidstakere i systemet som ikke har fått lønnen sin, som vi nå prøver å gjøre noe med. Men det jeg frykter mest for småbedrifter i Norge, som jeg, i likhet med Venstre og representanten, er opp-tatt av, er at useriøse bedrifter utkonkurrerer de seriøse. Jeg er overrasket over den motstanden dette forslaget har fått fra NHOs side, for jeg har snakket med mange småbedriftsdrivere som føler som den største trusselen mot sin framtid i norsk arbeids- og næringsliv at de blir utkonkurrert av useriøse aktører som underbetaler sine ansatte og driver med sosial dumping. Derfor er det viktig å stoppe sosial dumping nettopp av hensyn til de små og de svake bedriftene, som er de som blir utkonkurrert.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Eva Kristin Hansen (A) [21:34:56]: At vi skal ha et anstendig arbeidsliv, er en sentral verdi i det norske samfunnet. For Arbeiderpartiet er kamp mot sosial dumping en del av det å bygge opp rundt den verdien. Vi aksepterer ikke at utenlandske arbeidstakere får dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn de norske.

Regjeringen har kommet med en rekke virkemidler mot sosial dumping som vi har behandlet i denne salen tidligere, og som er satt ut i livet. Det er jeg veldig glad for. Jeg er også glad for at man nå går enda videre.

Å innføre solidaransvar for allmenngjort lønn er et av de nye virkemidlene. Det handler om, som også saksordføreren har gjort rede for, at arbeidstakere som ikke får lønn

av sin egen arbeidsgiver, skal kunne rette et krav oppover i kontraktkjeden, og at oppdragsgiver blir ansvarliggjort overfor underleverandøren. Dette betyr at man kan sikre at folk får lønnen sin.

Da komiteen hadde høring i saken, var det en klar anbefaling fra bl.a. LO om at det er helt riktig å innføre solidaransvar nå. Ikke overraskende mente NHO og HSH i den samme høringen at det ikke var en god idé. Flertallet støtter anbefalingene fra LO, mens Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre støtter NHO. Det er kanskje ikke så overraskende det heller.

Arbeiderpartiet mener at ved å innføre solidaransvar vil man støtte oppunder de seriøse bedriftene og bidra til å hindre at de useriøse får herje og utkonkurrere dem som driver anstendig.

I spørretimen 6. mai i år tok Fremskrittspartiets parlamentariske leder, Siv Jensen, opp spørsmålet om solidaransvar med statsministeren. Hun argumenterte mot å innføre det og sa at Regjeringen isteden

«heller burde fokusert på lavere skatter, lavere avgifter og færre byråkratiske hindre som hadde gjort det mulig å overleve og klare seg fast gjennom disse vanskelige tidene».

Dette handler ikke om å innføre byråkrati og gjøre ting vanskelig for dem som driver med seriøs virksomhet. Dette handler heller ikke om ikke å støtte oppunder næringslivet i en vanskelig tid. Dette handler om hvorvidt vi skal ha et anstendig arbeidsliv eller ikke.

Jeg mener Siv Jensens tilnærming til sosial dumping som hun hadde i spørretimen, godt illustrerer forskjellen mellom flertallet og mindretallet i denne saken. I innstillingen fra komiteen skriver da også mindretallet at de mener det er uansvarlig å innføre solidaransvar nå på grunn av finanskrisen og oppdragstørke.

For Arbeiderpartiet er kampen mot sosial dumping viktig både i oppgangstider og i nedgangstider. Vi vil aldri slutte å slå ring om arbeidstakernes vilkår og rettigheter, selv om vi er inne i en krevende tid. Useriøse aktører vil heller aldri hjelpe oss ut av en krise – tvert imot. Jeg mener også det er feil å tro at solidaransvar vil ødelegge for små og mellomstore bedrifter. Jeg tror faktisk at de bedriftene som velger å være seriøse, vil få styrket sin posisjon nettopp ved at de useriøse aktørene vil bli lite attraktive for oppdragsgiverne. Jeg tror også at oppdragsgiverne ikke ønsker å velge underleverandører der man risikerer å få et lønnskrav fra de ansatte mot seg, for gambler man med det, er sjansen ganske stor for at det faktisk bare slår tilbake på en selv.

I mange debatter om sosial dumping, og også i dag i innlegget fra representanten Skjelstad, kan man få inntrykk av at enkelte tror at det er Arbeidstilsynet alene som skal ta opp kampen mot de useriøse aktørene, at de alene bare skal rydde opp i sosial dumping. Ja, Arbeidstilsynet er åpenbart veldig sentralt i det arbeidet, og Regjeringen har da også økt bevilgningene kraftig til tilsynet i løpet av denne perioden, men Arbeidstilsynet vil aldri kunne klare å følge opp – og vi vil aldri få bukt med problemene – hvis vi ikke lager lover som setter klare grenser for hva vi tillater.

For Arbeiderpartiet har det alltid vært viktig at arbeidstakerne skal ha gode rettigheter, at de skal oppleve trygghet på arbeidsplassen sin, og at de skal ha en lønn å leve av. Derfor har vi alltid kjempet for å ha en arbeidsmiljølov som beskytter arbeidstakerne, at fagbevegelsen skal være sikret innflytelse, og vi aksepterer ikke at folk blir utnyttet på jobben sin. Jeg er glad for de forslagene som Regjeringen har kommet med, som flertallet støtter, og som vil bli vedtatt her i dag.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Steinar Gullvåg (A) [21:39:40]: Hva kan det egentlig komme av at høyrepartiene hver gang det fremmes et forslag om å sikre arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår, er imot det? Da vi for litt over én uke siden behandlet stortingsmeldingen om Entra Eiendom der regjeringspartiene bad om at det statlige eiendomsselskapet som byggherre skulle sørge for at lønns- og arbeidsvilkårene til arbeidstakerne ble sikret, var høyresiden imot. Når vi i morgen skal behandle offentlige innkjøp og stille krav om at offentlige instanser må se til at anbud ikke baseres på en konkurranse om lønns- og arbeidsvilkår, går høyrepartiene imot. Da vi nylig sørget for at transportarbeiderne som tvinges til å skifte arbeidsgiver i forbindelse med anbudskonkurranser, skal få ta med seg lønns- og arbeidsbetingelser over i det nye selskapet, var høyrepartiene imot.

Regjeringspartiene aksepterer ikke noen form for sosial dumping, ei heller at rederier som opererer i det statseide oljeselskapet StatoilHydros tjeneste på norsk kontinentalsokkel, kaster norske sjøfolk på land og erstatter dem med underbetalte filippinske mannskaper. Jeg skulle ønsket at solidaransvaret også ble trukket ut på sokkelen.

Det forbauser meg at det fra høyresiden argumenteres med at innføring av solidaransvar vil føre til kostnadsøkninger både for kjøpere og leverandører. Det må i så fall bety at lønns- og arbeidsvilkårene er et viktig konkurranseelement i dagens næringsliv. Dessverre finnes det en del selskaper der ute som i realiteten undergraver norske arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår. Og problemet er kanskje større enn vi vil innrømme, men da skal vi huske at solidaransvaret faktisk også er et forsvar for de bedriftene som er seriøse, og som i dag har vanskeligheter med å konkurrere med useriøse selskaper.

Så synes jeg at representanten Kenneth Svendsen skal være meget forsiktig med å referere til konkurransens velsignelser i veisektoren. Han bør nok oppdateres seg kraftig, særlig hva angår Mestas situasjon.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

(Votering, se side 986)

Sak nr. 11 [21:42:47]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover

(Innst. O. nr. 119 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 97 (2008–2009))

Presidenten: Skal det fremmes forslag fra Fremskrittspartiet i sak nr. 11?

Ib Thomsen (FrP) (fra salen): Ja.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har – fra salen – tatt opp forslaget fra Fremskrittspartiet. Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 988)

Sak nr. 12 [21:43:28]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg (økning av stønadssatsene) (Innst. O. nr. 129 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 99 (2008–2009))

Presidenten: Her foreligger det også et forslag fra Fremskrittspartiet. Skal det fremmes forslag fra Fremskrittspartiet i sak nr. 12?

Ib Thomsen (FrP) (fra salen): Ja.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har – fra salen – tatt opp forslaget fra Fremskrittspartiet. Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 991)

Sak nr. 13 [21:44:03]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om endring i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) (Innst. O. nr. 126 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 100 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 992)

Sak nr. 14 [21:44:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i helsepersonelloven (opphøvelse av adgangen til å delegere spesialistgodkjenningsmyndighet til private yrkesorganisasjoner) (Innst. O. nr. 122 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 83 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 992)

Sak nr. 15 [21:44:43]

Innstilling frå helse- og omsorgskomiteen om lov om endringar i helsepersonelloven m.m. (oppfølging av born som pårørande) (Innst. O. nr. 123 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 84 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 993)

Sak nr. 16 [21:45:05]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i apotekloven (Innst. O. nr. 133 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 91 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt adgang til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Olsen (A) [21:45:55]: Jeg skal gjøre det svært så enkelt. Jeg vil bare ta opp forslaget fra mindretallet i komiteen.

Presidenten: Representanten Gunn Olsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Harald T. Nesvik (FrP) [21:46:27] (komiteens leder): I helse- og omsorgskomiteen har vi den befriende situasjonen at dersom opposisjonen er samlet i komiteen, er det opposisjonen som har flertall der, slik at det vil gjenspeiles i innstillingen. Dette betyr at man i innstillingen i dag kunne åpnet for at Odelstinget faktisk kunne fatte en beslutning som ville gjort slutt på en endeløs debatt om hvorvidt apotekene er en del av helsetjenesten eller ei. En merknad om dette er skrevet av flertallet i komiteen i innstillingen. Dessverre er det slik for øyeblikket at regjeringspartiene har flertall i salen. Vi har hørt at regjeringspartiene har fremmet sitt forslag, der man tar ut den biten om endelig å slå fast i apotekloven at apotek er en del av helsetjenesten. Jeg hadde håpet at regjeringspartiene hadde tenkt seg litt om før man kom hit i dag, og ville stemt for dette forslaget, slik at det hadde vært sammenheng mellom det vi har sagt i en årrekke i denne salen, og det som vedtas i lovs form.

Et par andre forslag som har flertall i komiteen, men som det dessverre kan være all mulig grunn til å tro ikke vil ha flertall når denne kvelden er over, er forslag til stor bokstav B og stor bokstav C. Forslag til stor bokstav B dreier seg bl.a. om at Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å etablere internettapotek, e-apotek, i løpet av høsten 2009. Det er viktig at vi tar en lederposisjon også i

Norge. Dette er noe som kommer til å komme, enten Norge vil eller ei. Det hadde vært ønskelig om man kunne stemt for dette forslaget og sørget for at disse tingene hadde kommet på plass, slik at vi fikk et regelverk og en måte å gjøre dette på som kunne gi norske apotek en mulighet til å få på plass denne ordningen, før den blir påtvunget oss gjennom EØS-systemet.

Jeg ser fram til voteringen og håper at regjeringspartiene kan støtte disse forslagene til vedtak og ikke nødvendigvis stemme dem ned, fordi om det er opposisjonen som står bak dem.

Sonja Irene Sjøli (H) [21:49:05]: I den foreliggende proposisjonen har Regjeringen foreslått noen justeringer i apotekloven. I utgangspunktet ble det imidlertid ikke lagt opp til en drøfting av sentrale politiske spørsmål knyttet til apoteklovgivning og legemiddelpolitikk. Komiteen har imidlertid behandlet flere problemstillinger utover det proposisjonen la opp til, og Høyre er glad for å ha fått tilsutning på flere punkter.

Den nye apotekloven har bidratt til økt tilgjengelighet og service til brukerne. Apotekene representerer et svært viktig tilbud til pasientene, og har mye kompetanse som kan utnyttes bedre. Høyre støtter mindretallets forslag om at dette også bør forankres i lovs form.

Riksrevisjonens undersøkelse i Dokument nr. 3:7 for 2008–2009 viser at det fortsatt er behov for tiltak som stimulerer til lavere priser på legemidler. Dette vil bidra til å frigjøre ressurser som kan brukes til bedre pasientbehandling i en tid da helsetjenesten står overfor store prioriteringsutfordringer.

Fra Høyres side mener vi at dagens krav til fullsortiment i grossistledet bør revurderes, noe hele komiteen slutter seg til. Kravet om fullsortiment i apotek må imidlertid opprettholdes for å sikre at pasienten fortsatt har god tilgang til nødvendige legemidler.

Det er også gledelig at regjeringspartiene nå støtter vårt initiativ om en utvidelse av ordningen med salg av reseptfrie legemidler utenfor apotek. Dette vil bidra til bedre tilgang til disse preparatene for pasientene, og samtidig stimulere til konkurranse på pris. Det er også positivt at de som tidligere formulerte klar motstand mot nettbaserte apotek, nå innser at dette er en naturlig utvikling av markedet.

Det er viktig å merke seg at komiteen avviser forslaget fra Statens legemiddelverk om å tillate total integrasjon mellom apotek og legemiddelprodusent. Dette kan føre til at én aktør vil kunne kontrollere hele kjeden fra produksjon til pasient, noe som vil svekke tilliten til at apotekene formidler uavhengig legemiddelinformasjon. En slik total integrasjon kan også forsterke de konkurransemessige utfordringene i apotekmarkedet og dermed svekke muligheten for å redusere legemiddelprisene. Vi ber statsråden merke seg dette i det videre arbeidet med saken.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [21:51:42]: Gjeldende apoteklov trådte i kraft 1. mars 2001. Loven innførte to grunnleggende endringer: Adgangen til å etablere og å eie apotek ble liberalisert, og det ble innført

adgang til bytte av medisinsk likeverdige legemidler på apotek.

Tidligere bestemte myndighetene både antall apotek og hvor apotek skulle ligge. Dagens apoteklov setter ingen slike begrensninger, og kravet om at bare farmasøyter har adgang til å etablere apotek, er fjernet. Siden 2001 har antallet apotek i Norge steget fra under 400 til 640 i dag, og åpningstidene er utvidet, og servicen overfor publikum er bedret. Nye apoteker har blitt etablert, både i Distrikts-Norge og i byene. Denne økningen i antall apoteker har skjedd samtidig som det er innført adgang til salg av reseptfrie legemidler utenom apotek.

Ordningen med bytte av legemidler på apotek innebærer at pasienten kan få utlevert et annet legemiddel enn det legen har skrevet ut, så fremt Legemiddelverket har vurdert at legemidlene er medisinsk likeverdige. Apotekenes adgang til å bytte er en viktig forutsetning for at folketrygden og pasientene skal dra nytte av lavere legemiddelpriser – som følge av konkurranse når et legemiddel ikke lenger har markedseksklusivitet.

Fordi intensjonene med apotekloven er oppfylt, har forutsetningen for denne lovrevisjonen vært at de grunnleggende prinsipper for loven skal ligge fast. Det betyr også at det ikke skal rokkes ved de faglige krav som ligger i lovgivningen. Et apotek skal fremdeles framstå som en faghandel og en garantist for forsvarlig utlevering av legemidler. De lovendringer som Odelstinget skal ta stilling til i dag, er tilpasninger og forenklinger basert på erfaringer som er gjort de siste åtte årene. Jeg registrerer at forslagene til lovendringer har fått bred støtte, både i helse- og omsorgskomiteen og fra berørte aktører.

Dagens apotekmarked domineres av tre apotekkjeder med hver sin integrerte grossist. Konkurransetilsynet har foreslått at dagens krav om fullsortiment for legemiddelgrossister revurderes, for å styrke konkurransen i markedet. Jeg vil i samarbeid med konkurransemyndighetene vurdere om en opphevelse av fullsortimentskravet vil kunne bidra til ytterligere å oppfylle legemiddelpolitiske mål som Stortinget har sluttet seg til. I denne vurderingen må det tas hensyn til om fullsortimentskravet bidrar til å sikre tilgangen på viktige legemidler i hele landet, eller om det kan oppheves for å legge til rette for nye distribusjonsløsninger.

Jeg er kjent med at Apotekforeningen har tatt til orde for at apotekene bør kunne påta seg flere oppgaver, i form av nye helsetjenester. Helsedirektoratet har vurdert dette spørsmålet og oversendt en vurdering til departementet. Jeg er enig med helse- og omsorgskomiteen i at apotekene utgjør en viktig del av det samlede helsetilbudet i Norge, men jeg kan ikke se at det er riktig å endre lovens definisjon av apotek for å gi slike signaler. Apotekenes hovedoppgave – både nå og i fremtiden – bør være å sikre forsvarlig utlevering av legemidler og å medvirke til riktig legemiddelbruk i befolkningen. Disse oppgavene framgår av apoteklovens formålsbestemmelse. Dersom myndighetene skal stimulere til at apotekene skal utføre nye tjenester, må utgangspunktet være at dette bidrar til å utnytte apotekenes kompetanse best mulig, og at apotekene er en hensiktsmessig arena for den aktuelle tjenesten.

I innstillingen peker helse- og omsorgskomiteen på at det er på tide at det utarbeides regelverk knyttet til å tillate opprettelse av internettbaserte apoteker. Det som utgjør en praktisk hindring for opprettelse av internettapoteker, er begrensninger som er lagt på forsendelse av legemidler. I dag er forsendelse av legemidler som hovedregel begrenset til apotekenes naturlige geografiske nærrområde. Dette har vært begrunnet med behovet for veiledning og et ønske om lokale apoteker i distriktene.

Jeg er enig i komiteens intensjon om å åpne for økt foresendelse av legemidler. Det arbeides med dette nå, og i løpet av 2009 skal Statens legemiddelverk lage forslag til kvalitetskrav og praktiske løsninger for økt forsendelse – og vurdere økonomiske og administrative konsekvenser for apoteker og andre aktører.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16. (Votering, se side 994)

Sak nr. 17 [21:56:38]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om endringer i folketrygdloven m.m. (etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land (Innst. O. nr. 134 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 92 (2008–2009))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunn Olsen (A) [21:57:22]: I dette huset behandler vi hver eneste uke saker som får stor betydning for folks hverdag. Mange av de sakene der vi endrer lovverket, gjelder kun Norge, men vi har også noen internasjonale forpliktelser som gjør at vi må endre lovverket. Det er det vi skal gjøre i denne saken, om lov om endringer i folketrygdloven.

Intensjonen med refusjonsordningen er å få økt valgfrihet med hensyn til hvor en kan motta helsehjelp – med noen begrensninger. Det innstillingen omhandler, er altså etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land.

Det er ingen stor politisk uenighet i denne saken. Men Høyre og Fremskrittspartiet mener at en denne gangen går altfor kort når det gjelder pasientenes rettigheter. De mener at også sykehusbehandling burde vært en del av ordningen, og at det er for mye som begrenser pasientenes rettigheter. Dette vil de nevnte partier sikkert redegjøre for sjøl.

Vi i Arbeiderpartiet mener at vi med denne lovendringen er på rett vei, og at vi oppfyller våre forpliktelser over-

for EØS. De avgrensningene vi har gjort, er i tråd med vårt ønske om kontroll med egne offentlige budsjetter. Vi har tro på at dette vil gi pasienter mer valgfrihet, samtidig som de kan styre egne helsetjenester, slik en helst vil.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [21:59:25]: Jeg vil takke Gunn Olsen – som representerte saksordføreren – for en god redegjørelse.

Det er positivt at norske pasienter kan få refusjon for helsetjenester innenfor hele EØS-området. Dette vil bidra til større valgfrihet og til bedre behandlingstilbud for den enkelte pasient. Men det må understrekes at vilkårene for refusjon må utformes slik at de fremmer reell valgfrihet for pasientene, og at ordningen ikke avgrenses mer enn nødvendig.

Den enkelte pasients valgfrihet vil bli bedret med det som er foreslått i proposisjonen, men Fremskrittspartiet er av den oppfatning at Regjeringen kunne gått mye lenger enn den gjør i den nye refusjonsordningen. Ordningen har sterke avgrensninger, og Fremskrittspartiet mener at sykehusbehandling og andre pasientgrupper i EØS-området burde vært tatt med i den nye refusjonsordningen. Avtaler, kvalitetsvurderinger, autorisasjon og forhåndstilsagn om priser ved sykehusbehandling ville styrket pasientenes valgfrihet på en langt bedre måte enn det Regjeringen legger opp til i proposisjonen, og vi mener dette må komme på plass i framtiden. En slik ordning ville også kunne medføre at andre land kunne bruke norske sykehus for behandling. Det er, slik vi ser det, naturlig at denne delen av refusjonsordningen vil bli refundert av folketrygden.

Utdannelse, kompetanse, medisinsk forståelse og kirurgisk utøvelse er i vesentlig grad samordnet innenfor EØS-området, noe som sikrer en kvalitativt god behandling for pasientene. Det vil derfor, slik vi ser det, være naturlig å utvide ordningen til å gjelde både sykehustjenester og andre helsetjenester.

Fremskrittspartiet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen utrede nye refusjonsordninger som inkluderer bruk av sykehusbehandling og øvrige utelatte helsetjenester innen EØS-området.»

Presidenten: Representanten Jan-Henrik Fredriksen har teke opp det forslaget han refererte.

Sonja Irene Sjøli (H) [22:01:53]: Jeg mener det er positivt at Regjeringen omsider har lagt fram et forslag til en refusjonsordning for helsehjelp i EØS-området. Dette skjedde imidlertid ikke før ESA hadde påpekt Norges manglende etterlevelse av rettsavgjørelser i EF-domstolen. Ordningen omfatter i denne omgang helsehjelp utenfor sykehus.

Høyre er som kjent et parti som ønsker norsk EU-medlemskap, og vi er glad for at norske pasienter med dette forslaget får del i noen av fordelene ved det europeiske fellesskapet. Vi mener imidlertid at ordningen bør være så omfattende som mulig, i motsetning til regjeringspar-

tiene, som mener at ordningen bør begrenses så mye som mulig.

EU arbeider for tiden med et nytt pasientdirektiv som trolig også vil omfatte rett til sykehusbehandling i hele EØS-området. Dette vil gi norske pasienter mulighet til å velge behandling ved de beste sykehusene i Europa. For pasienter som eksempelvis er rammet av kreft, vil det være positivt at man får mulighet til å motta offentlig finansiert behandling ved de store sykehusene i Europa som har den fremste fagekspertisen på dette området. Høyre ber derfor Regjeringen om å sørge for at dette direktivet kan implementeres i Norge så snart det er ferdigbehandlet i EUs organer.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [22:03:31]: EU-parlamentet bestemte i februar 2006 at helsetjenester ikke omfattes av tjenstedirektivet. Men EF-domstolen har avgjort at helsetjenester er en del av det indre markedet. Derfor arbeides det med et eget helsedirektiv. Forslaget til dette er blitt sterkt forsinket. I påvente av dette pålegger ESA Norge å innføre en ordning med refusjon av utgifter til nærmere bestemte helsetjenester, slik at våre innbyggere kan velge fritt hvor de skal ha disse tjenestene innenfor EØS-området. Vårt eget fagdepartement vurderer det dit hen at Norge er forpliktet etter EØS-retten til å etablere et system for refusjon.

Senterpartiet er opptatt av at vi får beholde de restriksjoner i den frie bevegelighet for tjenester som trengs i den enkelte sak for å ivareta de grunnleggende prinsippene som våre velferdstjenester bygger på. Vi er tilfreds med de forsikringer vi har fått om at det er en snever fortolkning av begrepet «ikke-sykehustjenester» som legges til grunn i de forskrifter som nå skal lages. Vi mener det må gå an å argumentere sterkt for dette ut fra de forsikringer som Stortinget tidligere har fått om at EF-traktaten og EØS-avtalen ikke begrenser medlemslandenes kompetanse til å organisere sitt helsevesen og utforme lovgivning knyttet til dette.

Senterpartiet er sterkt opptatt av at den ordning som nå etableres, ikke skal undergrave det systemet vi i dag har for krav om offentlig tilknytning for de tjenesteleverandører som kan gi helsehjelp med refusjon fra folketrygden. Vi mener tilsvarende krav må stilles også til tjenesteytere i andre land. Vi er redd for at norske helseaktører som er misfornøyd med vårt system, vil etablere filialer i andre land dersom de derved kan få refusjon, og at vi i neste omgang kan bli anmeldt til ESA for ulovlig forskjellsbehandling.

Denne saken har både positive og utfordrende sider. Jeg har valgt å problematisere noe av det Senterpartiet ser som utfordrende, da dette kan bli den første av en rekke saker om pasientmobilitet. Det er viktig for oss å ha nasjonal styring med vårt helsevesen. For andre land, med lavere prisnivå og kjøpekraft, kan konsekvensene av en for sterk liberalisering bli større. Det er vel også årsaken til at motstanden innenfor EU har vært så stor mot å gjøre helse til en vanlig handelsvare. Det er liten tvil om at det er de rike fra de rike landene som blir vinnere om markedskreftene skal få friere spillerom enn i dag.

Til slutt: Jeg er glad for at flertallet i komiteen så sterkt understreker de ulike sidene ved denne saken, slik at man ikke hopper bukk over de utfordringene som også ligger i den.

Olav Gunnar Ballo (SV) [22:06:26]: Jeg vil slutte meg til den innstillingen som Gunn Olsen kom med på vegne av det som er mindretallet i komiteen, men som er flertallet i salen.

Da jeg bad om ordet, var det egentlig for å komme med en kommentar til Jan-Henrik Fredriksen og Sonja Irene Sjøli. Jeg registrerer at de to representantene snakker om organisering av spesialisthelsetjenesten som om det er snakk om et marked der et økt tilbud kan gi bedre kvalitet for befolkningen. Det er jeg ikke sikker på er korrekt. I andre sammenhenger har vi sett representanten Fredriksen med et sterkt engasjement for lokalsykehuset i Sør-Varanger, Kirkenes sykehus, og Sonja Irene Sjøli, med et prisverdig engasjement for strukturen på spesialisthelsetjenestene i Akershus og når det gjelder diskusjonen omkring størrelsen på ulike enheter, og hvordan de skal være. I forlengelsen av det er jeg overrasket over at de to representantene ikke ser noen grunn til bekymring dersom man, uten at det skulle være mekanismer for regulering, skulle gjøre hele Europa til en type helsemarked der man kan benytte seg av disse tjenestene uten større restriksjoner.

Man kan ikke forvente at befolkningen i hele Europa skal kunne orientere seg nærmest som om en kjøper varer i en butikk når det gjelder så kompliserte tjenester som helse. Derfor vil det fortsatt være en overordnet målsetting for norske helsemyndigheter å skape kvalitet på tjenestene, sentralisere de tjenestene som det er fornuftig å sentralisere og ha et lokalt forankret tilbud der sentralisering verken er nødvendig eller bidrar til økt kvalitet. Skal man få til det, må man ha en forutsigbarhet. Da må man vite hvor mange som skal benytte seg av den typen tjeneste og sikre seg at man ikke har store lekkasjer ut av Norge – noe som også vil gi betydelige merkostnader i form av reisekostnader for norske myndigheter.

Derfor er motstanden mot å gå så liberalt til verks som Fremskrittspartiet og Høyre her argumenterer for, velbegrunnet i forhold til ivaretagelsen av strukturer, som også Fremskrittspartiet og Høyre i andre sammenhenger argumenterer for – men som undergraves av de to samme partiene ved at de ønsker at det hele skal fungere som et marked i fri konkurranse mellom de ulike enhetene.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [22:09:08]: Formålet med lovforslaget som vi behandler nå, er å gi grunnlag for å etablere en ny refusjonsordning for utgifter til helsehjelp i andre EØS-land. Ordningen vil gi pasientene større valgfrihet med hensyn til hvor de vil motta helsehjelp. Men ordningen vil ikke omfatte andre typer helsehjelp enn det som gis på det offentlige bekostning i Norge. Som hovedregel vil også de samme vilkårene gjelde. Nærmere regler om ordningen vil fastsettes i forskrift.

Bakgrunnen for forslaget er en rekke dommer i EF-domstolen og EFTA-domstolen om hvordan reglene for fri bevegelighet for tjenester skal forstås. Når det gjelder

helsetjenester, har de kommet til at pasienter vil ha rett til å få refusjon for helsehjelp mottatt i andre EØS-land – i bestemte situasjoner.

Som omtalt i proposisjonen, har EU-organene til behandling et forslag til direktiv om pasientrettigheter ved grensekryssende helsetjenester. Målet er bl.a. å regelfeste EF-domstolens praksis når det gjelder rett til refusjon for helsehjelp i utlandet. ESA mener at det ikke er akseptabelt å utsette innføring av en norsk refusjonsordning for ikke-sykehusbehandling til direktivforslaget er ferdigbehandlet – dette fordi retten til å få refusjon for såkalt ikke-sykehusbehandling synes klar, ut fra rettspraksis, og fordi Norge ikke har noe slikt system. Refusjonsordningen skal i hovedsak omfatte helsehjelp som mottas utenfor sykehus, men nærmere avgrensning må fastsettes i forskrift og ved praksis. I arbeidet med å fastsette regler for den norske refusjonsordningen vil vi se hen til utviklingen i direktivprosessen. Særlig er det viktig å følge med på hvordan man skal trekke skillet mellom sykehusbehandling og ikke-sykehusbehandling.

Det er gledelig at helse- og omsorgskomiteen støtter forslaget som gir grunnlag for å opprette denne refusjonsordningen, som også regulerer fordelingen av utgiftene. Jeg mener det er en god løsning at refusjonsutgiftene belastes det forvaltningsnivået som har sørge for-ansvar for den aktuelle tjenesten. Dette vil være et incentiv til å sørge for best mulig tjenester i Norge. Det er ikke grunn til å tro at svært mange vil benytte denne muligheten til å få behandling i utlandet. Hvis det likevel skulle skje, kan det være aktuelt å vurdere andre finansieringsløsninger – slik det er nevnt i proposisjonen.

La meg bare helt til slutt kort kommentere forslaget om at man på dette tidspunktet skulle ha gått mye lenger og i tillegg ha innlemmet sykehus. Jeg har selvfølgelig respekt for at noen mener det, men min oppriktige oppfatning er at det ville ha vært veldig merkelig om Norge gjorde det nå. Hele Europa diskuterer nå hvordan dette pasientdirektivet skal se ut, og det er en prosess som også vi forsøker å påvirke så godt det lar seg gjøre, som ikke-medlem. For eksempel er det helt naturlig at jeg når jeg møter min svenske kollega og min danske kollega, tar opp norske interesser, og vi har også en omfattende kontakt med vår delegasjon i Brussel for å påvirke arbeidet med pasientdirektivet så godt det lar seg gjøre ut fra norske interesser. At vi nå, i denne situasjonen plutselig ensidig skulle fastsette de reglene i Norge, framstår for meg som et merkelig standpunkt. Jeg mener tvert imot at nå er det viktig at vi deltar i debatten i Europa med det ståsted vi har som ikke-medlem, påvirker debatten så langt det lar seg gjøre ut fra norske interesser. Vi må så selvfølgelig forholde oss til det direktivet når det er vedtatt, og raskt sørge for å implementere det i norsk lov. Men at vi skulle gjøre det nå, som det eneste landet i Europa, i forkant av direktivprosessen i Europa, det skjønner jeg virkelig ingenting av.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [22:13:51]: Det kan være litt pussig å høre på hvordan noen ønsker å misforstå andre. Fremskrittspartiet har gjort det helt klart at vi ønsker å få dette implementert en gang i framtiden. Vi ber faktisk om en utredning, ikke om et vedtak, av dette i dag. Det er en vesentlig forskjell. Samtidig vet vi – og det sier vi også – at utdanning, kompetanse, medisinsk forståelse og kirurgisk utøvelse i vesentlig grad er samordnet innenfor EØS-området. Dette vil sikre kvalitativt god behandling for pasientene. Derfor ønsker vi å få en utredning av dette i framtiden.

Når man snakker om EØS-området relatert til helse, har det veldig mange sider. Hvis man i en grensekommune – som jeg kommer fra – skulle vært så veldig redd for å ha helsesamarbeid, vil jeg si at vi allerede har et grenseoverskridende samarbeid, med Finland, som er et EØS-land. Veldig mange finske kvinner kommer til Kirkenes sykehus for å føde og for å utføre kirurgiske inngrep. Dette er et samarbeid som fungerer veldig godt, og når man vet at et helsetilbud faktisk fungerer godt og er til beste for pasienten, er det ikke så vanskelig å anbefale det som representanten Ballo frykter.

Olav Gunnar Ballo (SV) [22:16:08]: Med utgangspunkt i det representanten Fredriksen nå sa, oppfatter jeg at det er to skrivefeil i forslagene. I forslag nr. 1 fra Fremskrittspartiet og Høyre, står det:

«Stortinget ber Regjeringen så raskt som mulig sørge for at EUs pasientdirektiv implementeres i norsk rett, slik at også pasienter i Norge kan få mulighet til å benytte sykehustjenester i hele EU.»

Så vidt jeg forstod på Fredriksen nå, er «så raskt som mulig» ment å være «en gang i en fjern framtid».

Og likeledes når det gjelder forslag nr. 2, «Stortinget ber Regjeringen utrede nye refusjonsordninger osv.», forstår jeg på representanten Fredriksen at det skulle vært føyd til «en gang i en fjern framtid», men at det har falt ut.

Da kan jeg jo skjønne at det ikke var så alvorlig ment som det opprinnelig var gitt uttrykk for.

Harald T. Nesvik (FrP) [22:17:12]: Enkelte leser åpenbart forslag som en viss mann leser Bibelen.

Jeg vil henlede oppmerksomheten til representanten Olav Gunnar Ballo til øverst på side 4 første spalte. Der står det:

«Disse medlemmer mener derfor man bør legge til rette for en utvidelse av refusjonsordningen i fremtiden».

Det er nettopp det som fanger opp det Fredriksen sier; det vil ta tid å utrede nye refusjonsordninger. Dette er en lovsak, det vil jeg minne representanten Ballo om. Det er to anmodningsvedtak til Regjeringen som ligger til grunn her, dvs. at det er Regjeringen som måtte foreta det arbeidet, dersom dette ville fått flertall her i dag. Jeg tror nok representanten Ballo burde lest dette nøyere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 17.

(Votering, sjå side 997)

Sak nr. 18 [22:18:06]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om lov om forklaringsplikt mv. for utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv (Innst. O. nr. 132 (2008–2009), jf. Ot.prp. nr. 90 (2008–2009))

Harald T. Nesvik (FrP) [22:18:51] (komiteens leder): Jeg skal ikke bruke så veldig lang tid, bare knytte et par små kommentarer til selve saken.

Dette er en sak som viser at det går an å få til noe når man samarbeider godt i komiteen. Dette er en sak som viser at man kan få løst en del floker når man har god kommunikasjon, både innad i komiteen, i Stortinget, og ikke minst mot departementet, slik at man kan klare å få til en løsning som alle parter er enig om.

Utgangspunktet for denne saken var en relativt stor debatt som var i ferd med å utvikle seg til et spørsmål om hvorvidt dette forslaget til og med kunne være grunnlovsstridig. Det var en debatt knyttet til det som hadde med forklaringsplikt, og ikke forklaringsrett, å gjøre. I tidligere saker, bl.a. i forbindelse med Mæland-utvalget, har man arbeidet med forklaringsrett og opphevelse av taushetsplikten. Komiteen har kommet fram til en svært god løsning, en løsning som nå ender opp med at den enkelte uten å bli hindret av taushetsplikten kan gi utvalget de opplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid, dvs. at forklaringsplikten er bortfalt, og forklaringsretten er kommet inn. Det er svært viktig og veldig bra.

Det er også dette som gjør at spørsmålet knyttet til grunnlovsstridighet er falt bort, fordi den enkelte nå ikke lenger kan pålegges å uttale seg om fortiden mot sin vilje.

Jeg vil gi ros til hele komiteen. Jeg vil fra komiteens side bemerke at det er gjort svært godt arbeid, og vi er veldig glad for at vi nå har kommet fram til denne løsningen. Det er en god løsning knyttet til taushetsplikt, at helsepersonell har forklaringsrett, og ikke forklaringsplikt. Dette er et bevis på at det går an å få ting til hvis man har god kommunikasjon og samarbeider på en skikkelig måte.

Sonja Irene Sjøli (H) [22:21:10]: Denne saken tar utgangspunkt i flere dypt tragiske saker, der mennesker har blitt drept eller alvorlig skadet av mennesker som har psykiske lidelser. Dette rammer først og fremst dem som angripes og deres nærmeste. Samtidig skaper det utrygghet i samfunnet. Disse sakene rammer også mange psykisk syke indirekte gjennom økt frykt og utrettmessig stigmatisering. Men vi må allikevel ta disse sakene på alvor, og gjøre det vi kan for å forhindre at dette skjer igjen. Slik jeg ser det, er det særlig viktig å undersøke om vi kan styrke det psykiske helsevernet på en måte som bidrar til å forebygge slike tragiske hendelser.

Samtidig må ikke iveren etter å vise handlekraft føre til at vi begår overtramp mot enkeltmennesker, noe som ville vært konsekvensen av det opprinnelige lovforslaget fra Regjeringen. Det er positivt at Regjeringen nedsetter

et granskingsutvalg, men dette kan ikke ha ubegrensede fullmakter. I denne saken har regjeringspartiene imidlertid gjort full retrett, og det er bra. Det hadde likevel vært bedre om saken hadde vært skikkelig vurdert i utgangspunktet. Fra Høyres side mener vi det er svært kritikkverdig at Regjeringen har gjort unntak fra alminnelig utredningsplikt i en sak som berører viktige prinsipielle spørsmål knyttet til personvern og rettssikkerhet.

Høyre mener, i likhet med flere viktige høringsinstanser, at Regjeringens opprinnelige lovforslag gikk for langt i å pålegge privatpersoner og offentlig ansatte en forklaringsplikt for utvalget.

Høyre mener det ville ha vært særlig problematisk å pålegge privatpersoner å forklare seg for utvalget om private forhold om seg selv og sine nærmeste. Dette kunne oppfattes som en form for angiveri som ikke kan aksepteres. I et fritt og demokratisk samfunn må vi ha rett til å verne om private og sensitive opplysninger om oss selv og våre nærmeste. Offentlige myndigheter kan ikke ha ubegrensede fullmakter til å få informasjon om oss. Jeg antar at det er forståelse for dette i regjeringspartiene nå som de selv har reagert på det de mener kan være ulovlig overvåkning.

Fra Høyres side mener vi derfor det er gledelig at regjeringspartiene på Stortinget nå støtter vårt syn om at privatpersoner ikke kan pålegges å forklare seg om private og fortrolige forhold til det utvalget som skal undersøke disse sakene. Det er imidlertid grunn til å tro at flere ønsker å bidra til å belyse de aktuelle sakene. Med det forslaget som nå fremmes av komiteen, vil de ha mulighet for det, men ikke plikt til å gi en slik forklaring.

Det er også av grunnleggende verdi at pasienter kan formidle opplysninger til helsetjenesten i fortrolighet og tillit til at dette ikke bringes videre. Derfor skal vi ha gode grunner for å sette taushetsplikten til side. Fra Høyres side ser vi det slik at det kan være nødvendig for utvalget å få innsyn i enkelte taushetsbelagte opplysninger. Det er imidlertid viktig å begrense den informasjonen som formidles, til det som er relevant for utvalgets arbeid. Det er også viktig å understreke at helsepersonell etter komiteens forslag har rett, men ikke plikt til å forklare seg.

De endringene som er gjort med lovforslaget under komitébehandlingen, vil etter vårt syn bidra til større tillit til utvalgets arbeid.

Gunvald Ludvigsen (V) [22:24:31]: Venstre ville ikke ha kunna støtte det opphavlege lovforslaget, der § 2 innheldt ei forklaringsplikt for alle som utvalet ville finne interessante for sitt arbeid.

Venstre meiner det opphavlege lovforslaget innebar ei omfattande krenking av rettssikkerheita, og ikkje minst var det ein trussel mot personvernet.

Dei endringane som ein har gjort i § 2, slik at ein no kan gi utvalet opplysingar utan hinder av teieplikta, er, slik vi ser det, både ein siger for rettssikkerheita, og det er ein siger for personvernet.

Det er ikkje ofte, dessverre, at personvernet kan utpeikast som sigerherre i ei sak som blir behandla i denne salen. Mitt innlegg er derfor spesielt mynta på at

Venstre finn grunn til å markere denne gledelege hendin- ga.

Olav Gunnar Ballo (SV) [22:25:49]: Jeg er veldig enig i komitélederens framstilling av denne saken. Jeg synes at komiteen samlet sett har fungert veldig godt. Man har fått til en god dialog opp mot departementet, og man har tatt hensyn til høringsinstansene, spesielt Datatilsynet og Legeforeningen, men også en del andre.

Jeg synes for så vidt ikke det sånn sett er noen grunn til å kritisere Helse- og omsorgsdepartementet når den prosessen gjør at vi lander på et resultat som alle parter kan være omforente om. Jeg kan jo huske mange tidligere saker under mindretallsregjeringer der Stortinget gjennom prosesser har gjort endringer uten at det har vært noen grunn til å vurdere det som negativt, for i det øyeblikket man gjør det, kan man risikere at det knytter seg prestisje til denne type saker. Det opplever jeg at det ikke har gjort. Derfor vil jeg egentlig berømme både departementet for vilje til å gå inn i motforestillingene og komiteen for at man samlet har funnet en løsning.

Nå er ikke Dag Ole Teigen til stede her i salen, men jeg vil også berømme ham konkret for at viljen til å lytte til de ulike argumentene har vært så god som den har vært.

Dette synes jeg har vært Stortinget på sitt beste, også i et samarbeid opp mot Regjeringen.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [22:27:25]: La meg først si at jeg vel ikke helt greier å bruke denne anledningen til å feire personvernet. Det er viktig nok, men jeg synes kanskje at rammen rundt den saken vi nå diskuterer, er for alvorlig til å løfte fram *det* som den store saken.

Det har dessverre vært flere tilfeller de siste årene hvor personer med psykisk lidelse har tatt liv, og hvor det har vært kjent at disse personene i forkant har hatt oppfølging både fra psykisk helsevern og kommunale tjenester. Et sentralt spørsmål er om disse tragediene kunne ha vært unngått dersom gjerningspersonene hadde fått bedre oppfølging av hjelpeapparatet. Et annet viktig spørsmål er hvorvidt eller hvordan de ulike berørte instanser og tjenester har etablert systemer for å lære av slike hendelser med effekt på framtidig praksis.

Utvalget som er nedsatt av Regjeringen, skal se på disse problemstillingene og foreslå tiltak. Formålet med oppnevningen er å oppnå læring på feltet – la meg bare bruke noen andre ord for å beskrive hva jeg mener. Jeg har hatt ganske tett kontakt med det psykiske helsevernet i Oslo i ulike sammenhenger det året jeg har vært helse- og omsorgsminister. Jeg er helt sikker på at det psykiske helsevernet i Oslo har lært mye av det som skjedde i forbindelse med det tragiske trikkedrapet. Jeg merker, når jeg er i kontakt med folk både i de kommunale tjenestene og i spesialisthelsetjenesten, at det har skjedd lærdom i Oslo. Men det spørsmålet jeg stiller meg, er: Lærte man i Bodø noe av det som skjedde i Oslo? Og har man nå en situasjon der man i Ålesund, lærer noe av det som skjedde i Tromsø? Altså: Har vi greid å få helsevesenet vårt til å bli en lærende organisasjon, utover at de som satt nærmest de tragiske hendelsene, og som følte det veldig sterkt innpå seg, har lært?

Det er veldig viktig for meg å understreke at formålet med dette utvalget ikke er at man skal jakte på syndebukker. Jeg tror jeg velger å si det slik at det minste vi skylder ofrene og deres familier, er at vi som helsevesen kan si at vi gjorde alt vi kunne for å forsøke å hindre at det skulle skje.

Derfor ønsker jeg at dette utvalget ikke bare skal være opptatt av det som skjedde i den aktuelle situasjonen, og av samarbeidet f.eks. mellom den lokale sykehusavdelingen og de kommunale tjenestene, men også av hvordan tilsynsrapportene f.eks. ble fulgt opp av de regionale helseforetakene. Utvalget skal se like kritisk på departementets arbeid med å ta konsekvenser som på de lokale konsekvensene. Det er viktig for meg å understreke at det er det som er utgangspunktet for det arbeidet vi nå skal gjøre.

Jeg er av den oppfatning at det lovforslaget vi behandler her i dag, er helt nødvendig for å sikre at utvalget raskt får utført sitt arbeid, og at vi får belyst det jeg mener er viktige problemstillinger. Det er også grunnen til at det har vært nødvendig med en svært rask lovprosess. Jeg er selvfølgelig enig med representanten Sjøli i at dette har gått fort, men problemstillingen har vært at hvis vi ikke hadde greid å få det til med dette tempoet, ville utvalget ikke ha vært ordentlig i gang med sitt arbeid før kanskje rundt nyttår, og da hadde vi fått et nytt storting – med alt det som det ville ha ført til av problemer. Så jeg er veldig takknemlig for at komiteen har vært villig til å behandle dette, for jeg tror det er viktig at vi nå holder det momentet vi har i denne saken.

Jeg mener at det er riktig å gjøre endringene i lovforslaget § 2. Når vi har jobbet nærmere med dette, også i departementet, på grunnlag av spørsmål som er reist av komiteen, ser vi at det er en rett endring. I det ligger det selvfølgelig at jeg er glad for at vi får det vedtaket vi nå får.

Det er mange som har sagt at dette er gjort før, i form av at vi har rapporter fra Statens helsetilsyn, vi har rapporter fra politiet, og vi har delrapporter. Ja, vi har delrapporter, men det som har vært intensjonen med oppnevningen av dette utvalget, har vært at man skal se på den tverrfaglige og den sektorovergripende helheten i saken. Det har ikke dagens tilsynsorganer, som f.eks. Statens helsetilsyn, muligheten til.

Det har også vært reist kritikk mot at lovforslaget er en uthuling av taushetsplikten. Jeg presiserer at det er svært få personer som vil få tilgang til personsensitive opplysninger. Det vil være utvalget, som består av ti medlemmer, og i noen grad personer som bistår utvalget i deres arbeid. Det må også vektlegges at det er en midlertidig lov, som i all hovedsak mister sin praktiske funksjon etter at utvalget er ferdig med sitt arbeid. Utvalget er også pålagt like streng taushetsplikt som den som forklarer seg til utvalget.

Avslutningsvis vil jeg derfor bare si at det er et svært viktig arbeid utvalget er satt til å utføre. Gjennom Odelstingets vedtak i dag sikrer man at utvalget kan utføre sitt arbeid på en tilfredsstillende og forsvarlig måte.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 18.

(Votering, sjå side 988)

Sak nr. 19 [22:34:27]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om endring i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen (Innst. O. nr. 127 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, sjå side 999)

Sak nr. 20 [22:34:49]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om lov om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter (Innst. O. nr. 128 (2008–2009))

Berit Brørby (A) [22:35:26]: Presidentskapet fremmer i innstillingen forslag om enkelte endringer i stortingspensjonsloven.

Som kjent framla Johnsen-utvalget i forrige uke et forslag til en ny pensjonsordning for stortingsrepresentantene og enkelte andre grupper. Arbeidet med å få på plass en ny pensjonslov for representantene har vært en prioritert oppgave for Presidentskapet, og det er etter mitt syn viktig at den videre oppfølgingen av forslaget kan komme raskt i gang. Siden vi nå befinner oss helt på slutten av stortings sesjonen, vil dette bli en oppgave for det neste storting. Presidentskapet ønsker likevel å berede grunnen for et viktig utgangspunkt – nemlig at en ny pensjonsordning for stortingsrepresentantene skal kunne gjøres gjeldende for nyvalgte representanter, med virkning fra 1. oktober i år, slik det hele tiden har vært meningen. For å gi et tydelig signal om dette overfor nye representanter foreslår Presidentskapet at dette utgangspunktet uttrykkelig slås fast i gjeldende stortingspensjonslov § 12.

Det forutsettes for øvrig i Johnsen-utvalgets innstilling at det samme skal gjelde for regjeringens medlemmer.

De øvrige endringene som foreslås i innstillingen, knytter seg til kontrollen og oppfølgingen av gjeldende stortingspensjonslov. Som kjent ble oppgaven med å administrere pensjonsordningen for representantene i det alt vesentlige overført til Statens pensjonskasse tidligere i år.

Presidentskapet foreslår for det første en hjemmel i stortingspensjonsloven til å innhente opplysninger om medlemmenes inntektsforhold ved utbetaling av inntektsavhengig pensjon, på linje med det Pensjonskassen ellers har mulighet til.

Det foreslås videre at pensjonskasselovens regler om tilbakesøking av for mye utbetalt pensjon gis tilsvarende anvendelse for stortingspensjonsloven. Dette vil gi et bedre grunnlag for tilbakesøking enn det vi har i dag.

Endringene skal tre i kraft straks og vil gjøre det lettere å kontrollere pensjonsutbetalingene i tiden fram til en ny pensjonsordning for representantene kommer på plass.

Med dette anbefales Presidentskapets enstemmige innstilling.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 20.
(Votering, sjå side 999)

Sak nr. 1 på tilleggsdagsordenen (nr. 51): [22:38:13]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Carl I. Hagen om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Innst. O. nr. 135 (2008–2009), jf. Dokument nr. 8:111 (2008–2009))

Presidenten: Denne innstillinga har ikkje lege ute i den reglementsbestemte tida, dvs. 48 timar.

Med heimel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Odelstinget likevel handsamar denne saka no.

Ingen innvendingar er komne mot presidentens forslag. – Det er vedteke.

Til orientering for representantane vil presidenten gjere merksam på at Innst. O. nr. 135 ikkje ligg føre i endeleg trykt utgåve.

Karin Andersen (SV) [22:39:29] (ordfører for saken): Debatten om det politiske innholdet i denne saken vil bli tatt under debatten om trygdeoppgjøret for 2009, som vil gå på torsdag.

Jeg regner med at representanten fra Fremskrittspartiet har behov for å fremme forslaget sitt, men debatten vil vi altså ta ved en senere anledning.

Robert Eriksson (FrP) [22:39:58]: Jeg slutter meg til det saksordføreren har sagt i saken, men vil da ta opp det forslaget som Fremskrittspartiet fremmer i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har teke opp det forslaget han refererte til.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1 på tilleggsdagsordenen.

(Votering, sjå side 1000)

Berit Brørby gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Odelstinget skal da votere i sakene nr. 1–20 og saken på tilleggsdagsordenen.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Dagrun Eriksen satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en kulturpott til fordeling blant studieforbundene for å stimulere til opplæringsrelaterte tiltak innen kulturfeltet som ikke omfattes av dagens ordning.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om voksenopplæring (voksenopplæringsloven)

Kapittel 1. Formål og virkeområde

§ 1 Formål

Formålet med denne loven er å fremme livslang læring ved å legge til rette for organiserte læringsaktiviteter ved siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet.

§ 2 Virkeområde

Loven gjelder godkjenning for statstilskudd for godkjente studieforbund og godkjente nettskoler, og vilkår for slikt tilskudd, jf. kapittel 2 og kapittel 3 i loven.

Loven gjelder videre vilkår for statstilskudd for skoler som 30. juni 2010 er godkjent og i drift etter kapittel 6A i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skoler med rett til statstilskot (privatskolelova), jf. kapittel 4 i loven, og skoler som blir godkjent etter § 17 annet ledd i denne loven.

Kongen gir forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard og Jan Mayen, og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 3 Definisjoner

I denne loven menes med:

- Studieforbund*: ideell og demokratisk organisasjon godkjent etter lovens § 5, som utfører oppgaver innenfor voksenopplæring, og som har flere medlemsorganisasjoner.
- Samisk studieforbund*: studieforbund av og blant samer.
- Medlemsorganisasjon i studieforbund*: organisasjon som utfører oppgaver innenfor voksenopplæring, og som er medlem av et studieforbund, jf. § 5 bokstav f.
- Nettskole*: ideell virksomhet godkjent etter lovens § 13 som har fjernundervisning som hovedformål.
- Fjernundervisning*: opplæring ved fjernkommunikasjon hvor lærer og deltager er adskilt i rom eller tid.

Kapittel 2. Studieforbund

§ 4 Overordnede mål for studieforbundenes opplæringsaktivitet

Studieforbundene skal drive sin opplæringsaktivitet på grunnlag av følgende overordnede mål:

- Å bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere.

- Å gjøre det mulig for mennesker å påvirke egen livssituasjon.
- Å bekjempe utstøting og bidra til inkludering.
- Å bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle og slik møte behov i et samfunn og arbeidsliv i stadig endring.
- Å styrke kulturelt mangfold og øke deltagelse i kulturlivet.
- Å være en selvstendig arena for læring og et supplement til offentlige utdanningstilbud for voksne.

§ 5 Godkjenning av studieforbund

Departementet kan etter søknad godkjenne et studieforbund for tilskudd etter loven.

I tillegg til å drive sin opplæringsvirksomhet i samsvar med § 4, må et studieforbund oppfylle følgende vilkår:

- Det må ha opplæring som hovedformål, og ellers ha et ideelt formål.
- Det må ha betegnelsen «studieforbund» i navnet.
- Det må ha en demokratisk oppbygning.
- Det må ha virksomhet over hele landet, herunder en regional organisasjonsmessig forankring.
- Studieforbundets kursvirksomhet må utgjøre et minimumsnivå. Departementet fastsetter minimumsnivået, samt regler for rapportering, i forskrift.
- Studieforbundet må ha et minimum antall medlemsorganisasjoner. Departementet fastsetter minimumstallet i forskrift.

Hva gjelder bestemmelsene i bokstavene d, e og f i annet ledd, fastsetter departementet i forskrift egne krav for samiske studieforbund. Hva gjelder bestemmelsen i bokstav e i annet ledd, fastsetter departementet i forskrift egne krav for politiske partiers studieforbund.

§ 6 Modell for statstilskudd til studieforbund

Studieforbund som er godkjent etter § 5 i loven, kan få statstilskudd.

Statstilskuddet består av følgende komponenter:

- Grunntilskudd.
- Opplæringstilskudd.
- Tilretteleggingstilskudd.

Departementet gir forskrift om kriterier for tilskudd, beregningsregler, rapportering og kontroll. Departementet kan i forskrift fastsette at andre organisasjoner enn godkjente studieforbund kan få statstilskudd i en overgangsperiode etter at denne loven trer i kraft.

Departementet fastsetter i forskrift egne bestemmelser om tilskudd for samiske studieforbund.

Kommuner og fylkeskommuner kan gi tilskudd til studieforbund ut fra kommunale og fylkeskommunale planer.

§ 7 Gratis bruk av undervisningslokaler

Undervisningslokaler der driftsutgiftene dekkes av det offentlige, skal etter søknad stilles vederlagsfritt til disposisjon for studieforbund og medlemsorganisasjoner ved avholdelse av kurs med tilskudd etter kapittel 2 i loven. Departementet gir nærmere forskrifter.

§ 8 Fellesorgan for studieforbund

Fellesorgan for studieforbund kan etter søknad få tilskudd til drift, samt til samordningsoppgaver overfor studieforbundene og oppgaver for departementet.

§ 9 Beskyttelse av betegnelsen studieforbund

Betegnelsen studieforbund kan bare benyttes som navn av organisasjoner som er godkjent som studieforbund etter loven, jf. § 5.

§ 10 Dokumentasjon på gjennomført opplæring

Deltagere på kurs med tilskudd etter kapittel 2 i loven skal ha dokumentasjon på gjennomført opplæring. Departementet gir nærmere forskrifter.

§ 11 Tilsyn og kontroll

Departementet fører tilsyn og kontroll med virksomhet som hører under dette kapittel, og skal i den sammenheng ha tilgang til relevant dokumentasjon.

§ 12 Reaksjonsformer

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med loven, med forskrifter gitt i medhold av loven eller med forutsetningene for godkjenningen, kan departementet gi pålegg om å rette på forholdet.

Departementet kan holde tilbake statstilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkår i loven, vilkår i forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen ikke blir oppfylt. Departementet kan også kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd, og tilskuddsmidler som er brukt i strid med loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen.

Kapittel 3. Nettskoler

§ 13. Godkjenning av nettskoler

Departementet kan etter søknad godkjenne en nettskole for tilskudd etter loven.

Vilkårene for godkjenning etter første ledd er at nettskolen har et ideelt formål, og at den har fjernundervisning som hovedformål.

En godkjent nettskole skal drive på grunnlag av følgende overordnede mål:

- Å utvikle fjernundervisning som opplæringsmetode.
- Å gi tilgang til fleksibel og kvalitetssikret opplæring for å møte den enkeltes behov i samfunns- og arbeidsliv.
- Å utvikle opplæringstilbud tilrettelagt for den enkelte ut fra forutsetninger og behov.

§ 14. Tilskudd til nettskoler

Nettskoler som er godkjent etter § 13 i loven, og fellesorgan for disse, kan få statstilskudd til utvikling av undervisningsløsninger og læringsressurser, og til drift av fellesorgan.

Departementet kan gi forskrift om kriterier for tilskudd, behandling av tilskuddssøknader, rapportering og kontroll.

§ 15 Tilsyn og kontroll

Departementet fører tilsyn og kontroll med virksomhet

som hører under dette kapittel, og skal i den sammenheng ha tilgang til relevant dokumentasjon.

§ 16 Reaksjonsformer

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med loven, med forskrifter gitt i medhold av loven eller med forutsetningene for godkjenningen, kan departementet gi pålegg om å rette på forholdet.

Departementet kan holde tilbake statstilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkår i loven, vilkår i forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen ikke blir oppfylt. Departementet kan også kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd, og tilskuddsmidler som er brukt i strid med loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen.

Kapittel 4. Diverse skoler

§ 17 Godkjenning av skoler

Skoler som 30. juni 2010 er godkjent og i drift etter kapittel 6A i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskoleloven), har rett til statstilskudd og til å drive virksomhet etter dette kapitlet.

Departementet kan på grunnlag av søknad etter en samlet vurdering godkjenne driftsendringer og nye skoler etter dette kapitlet. Godkjenningen faller bort dersom ikke skolen starter opp sin virksomhet i løpet av tre skoleår etter at godkjenningen er gitt. Det samme gjelder dersom driften etter loven blir nedlagt.

Departementet kan i forskrift fastsette frister i forbindelse med søknad om godkjenning av driftsendringer og nye skoler.

Departementet kan gi forskrift om kjøp av opplærings-tjenester.

§ 18 Krav til innhold og vurdering i opplæringen

Skolen skal drive etter læreplaner godkjent av departementet. Det må gå frem av planene hvilke vurderingsformer og dokumentasjon skolen skal benytte. Skolen skal ha læreplaner som er på nivå over grunnskoleopplæring. Skolen definerer selv sitt eget faglige og/eller verdimeslige grunnlag. Opplæringen skal være på norsk eller samisk. Dersom særlige grunner tilsier det kan en skole, helt eller delvis, få godkjent annet undervisningsspråk enn norsk og samisk.

Departementet kan gi forskrift om vurdering av elever, klage på vurdering, eksamen og dokumentasjon.

Departementet kan gi forskrift om et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

§ 19 Inntak av elever

Skolene skal ha hele landet som inntaksområde.

Skolene skal ha et inntaksreglement som viser prioriteringen av søkere, dersom søkingen til skolen er større enn skolens kapasitet. Skolen kan i inntaksreglementet sette vilkår for inntak til skolen. Regler for prioritering av søkere og vilkår for inntak må være begrunnet ut fra saklige hensyn. Skolen avgjør i samsvar med reglementet hvilke av søkerne som skal tas inn.

Ved avgjørelse etter disse reglene gjelder forvaltningsloven. Avgjørelse om inntak er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 20 *Kompetansekrav til undervisningspersonalet*

Styret fastsetter krav til kompetanse, med mindre departementet i det enkelte tilfellet fastsetter noe annet.

Dersom det ikke er søkere som fyller kompetansekravene etter første ledd, kan andre ansettes midlertidig. Med mindre det er avtalt en kortere ansettelsesperiode, skal ansettelsen vare til og med 31. juli.

Ved ansettelse gjelder arbeidsmiljøloven §§ 13-3 og 13-4 og diskrimineringsloven §§ 4 og 7.

§ 21 *Lønns- og arbeidsvilkår*

Styret fastsetter de ansattes lønns- og arbeidsvilkår.

§ 22 *Bortvisning*

Skolen kan i ordensreglementet fastsette at elever som alvorlig eller flere ganger bryter reglementet, kan bortvises fra undervisningen. Elever kan bortvises i inntil fem dager. Daglig leder ved skolen vedtar bortvising etter å ha rådført seg med elevens lærere.

Når en elev over tid har vist en opptreden som i alvorlig grad går ut over orden og arbeidsro på skolen, eller når en elev alvorlig forsømmer sine plikter, kan eleven etter vedtak av styret bortvises fra resten av det kurset eleven er tatt inn på.

Før det blir gjort vedtak om bortvising, skal skolen vurdere andre hjelpe- eller refsingstiltak.

Forvaltningsloven gjelder ved vedtak etter denne paragraf. Avgjørelse om bortvisning er enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2. Departementet er klageinstans.

§ 23 *Offentlige tilskudd, skolepenger mv.*

Alt offentlig tilskudd og skolepenger for elevene skal komme elevene til gode. Dette innebærer blant annet at skolen ikke kan

- gi utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eierne eller deres nærstående, verken når skolen er i drift eller når driften blir nedlagt
- pådra seg kostnader i form av leieutgifter for eiendom eller lokale som tilhører skolens eiere eller deres nærstående, eller på annen måte pådra seg kostnader som kan innebære at alle offentlige tilskudd eller eiendeler fra elevene ikke kommer elevene til gode.

Departementet kan gi nærmere forskrift om forbud mot utbytte eller annen overføring som nevnt i bokstav a.

Skolene får statstilskudd til godkjent opplæring. Skolene får dekket 75 prosent av de driftsutgiftene som kommer inn under tilskuddsgrunnlaget ved statstilskudd. Tilskuddet blir regnet ut fra en normalsats. Forutsetningen er at elevene får undervisning som minst tilsvarer et halvt skoleår. Departementet kan gi forskrift om dokumentasjon for og om rapportering av elevtall.

Skolene kan kreve inn skolepenger. Styret fastsetter størrelsen på skolepengene. Skolepengene kan utgjøre inntil 25 prosent av tilskuddsgrunnlaget, med et beløp fastsatt av departementet i tillegg for dekning av utgifter til

husleie eller kapitalkostnader. Departementet kan i særlige tilfeller gjøre tidsavgrenset unntak fra kravet.

Skolene kan pålegge elevene å holde seg med undervisningsmateriell og utstyr til eget bruk som opplæringen normalt gjør det nødvendig å ha, og de kan kreve betaling fra elevene for utgifter til å kopiere slikt materiell. Skolene kan ikke kreve noen form for betaling for opplæringen fra elever utover det som følger av denne bestemmelsen eller forskrift gitt i medhold av denne bestemmelsen. Departementet gir nærmere forskrift om adgangen til å ta betaling for opplæringen.

§ 24 *Andre bestemmelser*

Følgende bestemmelser i privatskoleloven gjelder så langt de passer for skoler etter kapittel 4:

- § 2-2 om krav til virksomheten til skolen, med unntak av tredje ledd. Dersom en skole etter kapittel 4 har færre enn 10 elever tre skoleår i sammenheng, faller godkjenningen bort.
- § 2-4 om krav til skoleanlegg og skolemiljø
- § 3-3 tredje ledd om skolegangen
- § 3-4 om tilpasset opplæring og organisering av elevene i grupper, med unntak av tredje ledd
- § 3-9 om ordensreglement og lignende
- § 4-1 om ledelse
- § 5-1 om styret, med unntak av bokstavene a og c
- § 5-2 om styrets oppgaver, med unntak av bokstavene a og e
- § 5-3 om elevråd, med unntak av første ledd første og annet punktum
- § 7-1 om budsjett, regnskap og rapportering
- § 7-3 om taushetsplikt

§ 25 *Tilsyn*

Departementet fører tilsyn med skoler som driver sin virksomhet etter dette kapitlet og skal i den sammenheng ha tilgang til skoleanlegg og dokumentasjon.

Ved opphør av skoledriften kan departementet i alle tilfeller kreve tilbakeført gjenstående midler som skriver seg fra det offentlige tilskuddet.

Departementet kan gi forskrift som pålegger de ansvarlige for opplæringsvirksomheten og de som får opplæring, å gi opplysninger og delta i evalueringer og rapportere om forhold som er av betydning for evaluering av opplæringsvirksomheten.

§ 26 *Reaksjonsformer*

Dersom det blir oppdaget forhold i strid med dette kapitlet, med forskrifter gitt i medhold av dette kapitlet eller med forutsetningene for godkjenningen, kan departementet gi pålegg om å rette på forholdet.

Departementet kan holde tilbake statstilskuddet eller trekke tilbake godkjenningen dersom vilkår i dette kapitlet, vilkår i forskrifter gitt i medhold av dette kapitlet eller forutsetningene for godkjenningen ikke blir oppfylt. Departementet kan også kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd, og tilskuddsmidler som er brukt i strid med dette kapitlet, forskrifter gitt i medhold av loven eller forutsetningene for godkjenningen.

Første og annet ledd gjelder også dersom det er oppdaget forhold i strid med andre lover og forskrifter, og forholdet svekker tilliten til skolen.

Kapittel 5. Avsluttende bestemmelser

§ 27 Overgangsbestemmelser

Studieforbund som er godkjent etter lov 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring (voksenopplæringsloven), beholder sin godkjenning i 3 år etter at denne loven trer i kraft, jf. § 31. Departementet kan etter søknad gi særskilt tilskudd til sammenslåing av studieforbund.

Frittstående fjernundervisningsinstitusjoner som er godkjent etter lov 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring (voksenopplæringsloven), skal betegnes godkjente nettskoler etter at denne loven trer i kraft, jf. § 31, men beholder for øvrig sin godkjenning.

§ 28 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft 1. januar 2010.
Kapittel 4 trer i kraft 1. juli 2010.

§ 29 Endringer i andre lover

Fra det tidspunkt loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i annen lovgivning:

- 1) Lov 28. mai 1976 nr. 35 om voksenopplæring oppheves.
- 2) I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa skal § 4A-4 annet ledd lyde: Kommunen og fylkeskommunen kan nytte studieforbund, *godkjente nettskolar* og andre som gir tilbud om grunnskoleopplæring og videregående opplæring for å oppfylle plikta til å gi opplæring til vaksne.
- 3) I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot gjøres følgende endringer:

§ 1-2a annet ledd skal lyde:

Lova gjeld ikkje skolar som er omfatta av folkehøgskoleloven, fagskoleloven, *voksenopplæringsloven* eller skolar som driv verksemda si etter opplæringslova § 2-12. Lova gjeld heller ikkje skolar som blir drivne av politiske grupper eller parti på partipolitisk grunnlag.

§ 6-1 femte ledd siste punktum oppheves.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

1 o v

om endringer i finansavtaleloven mv.
(gjennomføring av de privatrettslige bestemmelsene i direktiv 2007/64/EF)

I

I lov 25. juni 1999 nr. 46 om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 annet ledd skal lyde:

- (2) Med lignende institusjoner menes i denne loven
- a) statsbank
 - b) finansmeglerforetak
 - c) finansagent eller finansrådgiver
 - d) samvirkeforetak
 - e) pensjonsinnretning som omfattes av forsikringsloven
 - f) institusjon som loven gjelder for etter forskrift med hjemmel i femte ledd bokstav a
 - g) *betalingsforetak*
 - h) *e-pengeforetak*
 - i) *postgirokontor*
 - j) *den europeiske sentralbank og nasjonal sentralbank, når disse ikke handler i egenskap av offentlig myndighet*
 - k) *stat, lokal eller regional myndighet, når disse ikke handler i egenskap av offentlig myndighet.*

§ 2 annet ledd annet punktum skal lyde:

Bestemmelsene i § 14, § 16 første til tredje ledd og fjerde ledd første punktum, § 19 første ledd første punktum, § 20 tredje ledd, § 24 annet til fjerde ledd, § 24 a, § 26 a, § 26 b, § 27, § 29 annet ledd annet til femte punktum, § 34, § 37 første ledd første og annet punktum med unntak av reklamasjonsfristen på 13 måneder, § 39 b første ledd annet punktum, § 39 c, § 43, § 48 og § 61 samt kapitlene 5 og 6 kan likevel ikke fravikes til skade for kunden.

Overskriften til kapittel 2 skal lyde:

Kapittel 2. Innskudd og betalingstjenester

§ 9 første og annet ledd skal lyde:

(1) Dette kapitlet gjelder for *rammeavtaler* om innskudd og *betalingstjenester*, jf. § 11, med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd. Dersom det er knyttet en kredittordning til en *rammeavtale*, gjelder også reglene i kapittel 3.

(2) Bestemmelsene i avsnitt VI gjelder forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer mv.

§ 9 tredje ledd første punktum oppheves. Nåværende

annet og tredje punktum blir nytt første og annet punktum.

§ 9 fjerde til sjette ledd skal lyde:

(4) Bestemmelsene i § 29 annet ledd annet til femte punktum, § 39 c og § 42 annet ledd gjelder bare for betalingstransaksjoner der både betalernes og betalingsmottakerens institusjon er etablert innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, og dersom tjenesten ytes i euro eller i valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro. Bestemmelsene i § 27 gjelder bare for betalingstransaksjoner i euro eller i valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro. Bestemmelsene i § 29 annet ledd første punktum, § 38 og § 39 gjelder ikke for betalingstransaksjoner til og fra utlandet.

(5) Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om betalingstransaksjoner til og fra land utenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet og for innenlandske valutatransaksjoner i andre valutaer enn euro eller valutaen i en stat innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som ikke er euro.

(6) Bestemmelsene i § 23 gjelder betalingstjenester som består i enkeltstående betalingstransaksjoner som ikke er omfattet av en rammeavtale. § 11, § 12, § 13, § 14, § 14 a, § 24 annet til fjerde ledd, § 24 a, § 26 a, § 26 c, § 28, § 29 annet ledd, § 33 a og avsnitt V, VI og VII gjelder tilsvarende for slike betalingstransaksjoner.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Betalingstjenester

(1) Med betalingstjenester menes i kapitlet her

- a) tjenester som gjør det mulig å sette inn på og ta kontanter ut av en konto og alle transaksjoner som er nødvendige for forvaltning av kontoen
- b) gjennomføring av betalingstransaksjoner, herunder overføring av midler som står på en konto eller er dekket av en kredittlinje, ved direkte debiteringer, herunder direkte engangsdebiteringer, betalingstransaksjoner ved betalingskort eller annet betalingsinstrument eller kredittoverføringer, herunder faste betalingsordre
- c) utstedelse av betalingsinstrument og innløsning av transaksjoner hvor slike instrumenter er benyttet
- d) pengeoverføringer, jf. § 12 bokstav k
- e) gjennomføring av betalingstransaksjoner hvor betalernes samtykke til transaksjonen er meddelt ved hjelp av telekommunikasjons-, digital- eller IT-utstyr, og betalingen skjer til operatøren av nettverket eller kommunikasjons- eller IT-systemet som bare opptrer som et mellomledd mellom kunden og leverandøren av varer eller tjenester.

(2) Kapitlet gjelder likevel ikke for

- a) kontante betalinger direkte fra betaleren til betalingsmottakeren uten mellomledd, jf. likevel §§ 38 og 39
- b) betalingstransaksjoner fra betaleren til betalingsmottakeren gjennom en handelsagent som har fullmakt

til å forhandle eller inngå avtale om salg eller kjøp av varer eller tjenester på vegne av betaleren eller betalingsmottakeren

- c) yrkesmessig fysisk pengetransport
- d) betalingstransaksjoner som består i innsamling og utlevering av kontanter i forbindelse med ideell virksomhet eller veldedighet utenfor næringsvirksomhet
- e) kontantuttak ved varekjøp
- f) veksling av kontanter uten at midlene står på en konto
- g) betalingstransaksjoner basert på papirbaserte reisesjekker, sjekker, vekslere, verdikuponger eller postanvisninger
- h) betalingstransaksjoner som gjennomføres i et system for oppgjør av betalinger eller verdipapirer mellom oppgjørsagenter, sentrale motparter, oppgjørssentraler og/eller sentralbanker samt andre deltakere i systemet og ytere av betalingstjenester
- i) betalingstransaksjoner knyttet til forvaltning av verdipapirer, herunder utbytte, inntekter og andre utdelinger, eller innløsning eller salg, som foretas av deltakere i system for oppgjør som nevnt i bokstav h eller av investeringsforetak, kredittinstitusjoner, foretak for kollektiv investering i verdipapirer, eller kapitalforvaltningsforetak som utfører investeringstjenester, og alle andre foretak som har tillatelse til å ha finansielle instrumenter i depot
- j) tjenester levert av ytere av tekniske tjenester som støtter tilbudet av betalingstjenester uten på noe tidspunkt å komme i besittelse av midlene som overføres
- k) betalingstransaksjoner mellom et morforetak og dets datterforetak eller mellom datterforetak av samme morforetak, uten at noen annen yter av betalingstjenester enn et foretak i samme konsern medvirker som mellomledd
- l) tjenester som gjelder uttak av kontanter i kontantautomater på vegne av én eller flere kortutstedere, der den som yter uttakstjenesten, ikke deltar i rammeavtalen med kunden som tar ut penger fra en konto, og ikke yter andre betalingstjenester
- m) betalingstransaksjoner som gjennomføres ved hjelp av telekommunikasjons-, digital- eller IT-utstyr, hvor de ervervede varer eller tjenester leveres til og skal anvendes ved hjelp av telekommunikasjons-, digital- eller IT-utstyr, forutsatt at telekommunikasjons-, digital- eller IT-operatøren ikke utelukkende opptrer som mellomledd mellom kunden og leverandøren av varer og tjenester
- n) tjenester basert på betalingsinstrument som bare kan benyttes til å kjøpe varer eller tjenester hos en leverandør i dennes forretningslokaler eller innenfor et begrenset nettverk av leverandører eller for et begrenset utvalg av varer eller tjenester. §§ 34 til 37 skal likevel gjelde for slike betalingsinstrumenter.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Definisjoner

I dette kapitlet betyr

- a) betalingstransaksjon: handling som iverksettes av en

- betaler eller betalingsmottaker for å innbetale, overføre eller ta ut midler, uten hensyn til eventuelle underliggende forpliktelser mellom betaleren og betalingsmottakeren*
- b) *betalingsordre: anmodning fra en betaler eller betalingsmottaker til en institusjon om å foreta en betalingstransaksjon*
- c) *betalingsinstrument: personlig instrument eller sett av prosedyrer som er avtalt mellom kunden og institusjonen, og som kunden benytter for å iverksette en betalingsordre*
- d) *betalingsmidler: pengesedler og mynter samt innskudd og kreditt på konto og elektroniske penger som definert i lov 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak § 1-1 annet ledd*
- e) *betaler: fysisk eller juridisk person som er innehaver av en konto og tillater en betalingsordre fra denne kontoen, eller, dersom vedkommende ikke har noen konto, som gir en betalingsordre*
- f) *betalingsmottaker: fysisk eller juridisk person som er den tiltenkte mottakeren av midlene som inngår i en betalingstransaksjon*
- g) *rammeavtale: avtale om betalingstjenester som regulerer den fremtidige gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner, og som kan inneholde forpliktelser og vilkår for oppretting av en konto*
- h) *konto: en betalingskonto i navnet på én eller flere kunder som benyttes for å gjennomføre betalingstransaksjoner*
- i) *unik identifikasjonskode: kombinasjon av bokstaver, tall eller symboler oppgitt av institusjonen til kunden, og som kunden skal benytte for utvetydig å identifisere en annen kunde og/eller dennes konto i forbindelse med en betalingstransaksjon*
- j) *direkte debitering: betalingstjeneste for belastning av betalerens konto der betalingstransaksjonen iverksettes av betalingsmottakeren på grunnlag av betalerens samtykke meddelt til betalerens egen institusjon, betalingsmottakerens institusjon eller betalingsmottakeren*
- k) *pengeoverføring: betalingstjeneste hvor det mottas midler fra en betaler uten at det opprettes en konto i betalingsmottakerens eller betalerens navn, utelukkende med sikte på å overføre et tilsvarende beløp til en betalingsmottaker eller til en institusjon på vegne av en betalingsmottaker og/eller der midlene tas imot på mottakerens vegne og stilles til mottakerens rådighet*
- l) *referansevekslingskurs: vekslingskurs som benyttes til å beregne en valutaveksling, og som stilles til rådighet av institusjonen eller stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde*
- m) *referanserentesats: rentesats som benyttes ved beregningen av renten som skal benyttes, og som stammer fra en offentlig tilgjengelig kilde som begge partene i en avtale om betalingstjenester kan kontrollere*
- n) *varig medium: enhver innretning som gjør det mulig for kunden å lagre informasjon som er rettet personlig til kunden på en måte som tillater fremtidig søking i et tidsrom tilpasset formålet med informasjonen, og*

som gir mulighet til uendret gjengivelse av den lagrede informasjonen

- o) *virkedag: dag hvor den relevante institusjonen til betaleren eller betalingsmottakeren som er involvert i gjennomføringen av en betalingstransaksjon, holder åpent som påkrevd for slik gjennomføring*
- p) *valuteringsdag: referansetidspunkt som benyttes av en institusjon for å beregne rente på midlene som belastes eller godskrives en konto*
- q) *autentisering: en prosedyre som gjør det mulig for institusjonen å verifisere bruken av et bestemt betalingsinstrument, herunder dets personlige sikkerhetsanordninger*
- r) *småpengeinstrument: betalingsinstrument som i henhold til rammeavtalen utelukkende gjelder individuelle betalingstransaksjoner på høyst 30 euro, eller som har en beløpsgrense på 150 euro, eller som ikke på noe tidspunkt lagrer mer enn 150 euro. Kongen kan gi forskrift om at beløpsgrensene reduseres eller dobles når det gjelder nasjonale betalingstransaksjoner, og om at de økes til 500 euro for forhåndsbetalte instrumenter.*

§ 13 skal lyde:

§ 13 Alminnelige vilkår

(1) De alminnelige vilkår for innskudd og betalingstjenester som en institusjon benytter, skal holdes tilgjengelig for kundene på ekspedisjonsstedene.

(2) Alminnelige vilkår for betalingstransaksjoner skal opplyse om høyeste antall virkedager for å gjennomføre betalingstransaksjoner, jf. § 26 c.

§ 14 første ledd skal lyde:

(1) Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingstjenester på vanlige vilkår.

I avsnitt I skal ny § 14 a lyde:

§ 14 a Forbud mot gebyr for oppfyllelse av opplysningsplikt mv.

(1) Institusjonen kan ikke kreve gebyr av kunden for opplysninger som skal gis etter §§ 15, 18, 21, 23 eller 30. Institusjonen og kunden kan imidlertid avtale gebyrer for at det på kundens forespørsel gis ytterligere eller hyppigere informasjon enn de nevnte bestemmelsene krever, eller for at informasjonen stilles til rådighet ved hjelp av andre kommunikasjonsmetoder enn de som følger av rammeavtalen. Dersom gebyr kan kreves i samsvar med annet punktum, skal gebyret være passende og stå i forhold til institusjonens faktiske kostnader.

(2) Institusjonen kan ikke kreve gebyr av kunden for oppfyllelse av sine plikter til å gi informasjon eller utføre korrigerende eller forebyggende tiltak etter §§ 14, 24 a, 28, 33 a, 34, 35, 37, 40 eller 43 med mindre noe annet er uttrykkelig bestemt i de nevnte bestemmelsene. Slike gebyrer skal være avtalt mellom kunden og institusjonen, være passende og stå i forhold til institusjonens faktiske kostnader.

§ 15 skal lyde:

§ 15 Opplysningsplikt mv.

(1) Institusjonen skal veilede kunden i valget mellom de ulike typer av kontoer og betalingstjenester som den tilbyr. På forespørsel fra en betaler skal institusjonen opplyse om det høyeste antall virkedager for å gjennomføre en bestemt betalingstransaksjon og om gebyrer som må betales. Dersom det er relevant, skal enkeltelementer i gebyrene spesifiseres.

(2) I rimelig tid før kunden blir bundet av en rammeavtale skal institusjonen gi kunden følgende opplysninger:

a) om institusjonen:

1. institusjonens navn og adresse, samt adressen til en filial eller agent etablert her i landet dersom dette er relevant, og enhver annen adresse, herunder e-postadresse, som er relevant for å kommunisere med institusjonen
2. relevant tilsynsmyndighet, det offentlige register hvor institusjonens tillatelse er registrert, og registreringsnummeret eller tilsvarende identifiseringsopplysninger

b) om tjenesten:

1. tjenestens viktigste egenskaper
2. de opplysningene eller den unike identifikasjonskode som kunden må oppgi for at en betalingsordre skal kunne gjennomføres korrekt
3. form og prosedyre for å gi og tilbakekalle samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon, jf. § 24 tredje ledd
4. tidspunktet for når en betalingsordre anses mottatt, og eventuelle avskjæringstidspunkter fastsatt av institusjonen, jf. § 26 a
5. det høyeste antall virkedager for å gjennomføre en betalingstransaksjon, jf. § 26 c
6. om det er mulig å avtale belastningsgrenser for bruk av betalingsinstrument, jf. § 24 a første ledd

c) om gebyrer, renter og vekslingskurser:

1. alle gebyrer som kunden skal betale til institusjonen, eventuelt med en spesifisering av enkeltelementene
2. når det er relevant, rentesatsene og vekslingskursene som skal benyttes, eller, dersom det benyttes en referanserentesats eller referansevekslingskurs, beregningsmetoden for den faktiske renten og den relevante dato og indeks eller grunnlag for fastsettning av slik referanserentesats eller referansevekslingskurs
3. dersom dette er avtalt, om den umiddelbare anvendelse av endringer i referanserentesatsen eller referansevekslingskursen og om hvordan det opplyses om disse endringene, jf. § 18 fjerde ledd

d) om kommunikasjon:

1. når det er relevant, om kommunikasjonsmetode partene har avtalt å benytte for opplysninger og meldinger, herunder om de tekniske kravene til kundens utstyr
2. måten opplysninger etter kapitlet her skal meddeles på og hvor ofte dette skal skje
3. hvilket eller hvilke språk rammeavtalen vil bli inn-

gått på og som det vil kommuniseres på under avtaleforholdet

4. kundens rett til å motta avtalevilkårene og andre opplysninger etter § 16 fjerde ledd

e) om beskyttelsesmekanismer og korrigerende tiltak:

1. når det er relevant, om de forholdsregler kunden må iakttas for å beskytte et betalingsinstrument og om hvordan underretning til institusjonen etter § 34 første ledd annet punktum skal foretas
2. vilkårene for en eventuell avtalt rett for institusjonen til å sperre et betalingsinstrument, jf. § 24 a annet ledd
3. institusjonens og kundens ansvar for uautoriserte betalingstransaksjoner etter § 35, herunder om de relevante beløp
4. institusjonens ansvar for gjennomføring av betalingstransaksjoner etter § 40, jf. § 41
5. hvordan og innen hvilken frist kunden skal underrette institusjonen om en urettmessig betalingstransaksjon eller en betalingstransaksjon som ikke er korrekt gjennomført, jf. § 37 første ledd, jf. § 40 fjerde ledd
6. vilkårene for tilbakebetaling etter § 33 a

f) om endringer i og opphør av avtalen:

1. dersom det er avtalt, om at avtalevilkårene kan endres med mindre kunden innen den foreslåtte ikrafttredelsesdatoen gir institusjonen melding om at endringene ikke aksepteres
2. avtalens varighet
3. kundens rett til å si opp avtalen, jf. § 20 første ledd, og eventuelle avtaler om oppsigelse, samt eventuelt om begrensninger i kundens oppsigelsesrett etter § 20 annet ledd

g) om tvisteløsning:

1. eventuelle bestemmelser om lovvalg og verneting i avtalen
2. utenrettslige tvisteløsningsordninger, jf. § 4, og muligheten for å klage til tilsynsmyndigheten

h) om hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti.

(3) Opplysningene nevnt i annet ledd skal gis på en klar og forståelig måte på papir eller annet varig medium på norsk eller et annet språk partene avtaler. Opplysningsplikten kan oppfylles ved å gi kunden en kopi av utkast til rammeavtale inneholdende opplysningene nevnt i annet ledd.

(4) For småpengeinstrumenter må institusjonen bare opplyse kunden om de viktigste egenskapene ved tjenesten, herunder om hvordan betalingsinstrumentet benyttes og om ansvar, priser og annen vesentlig informasjon som er nødvendig for at kunden skal kunne ta en informert beslutning. Institusjonen skal også gi kunden en angivelse av hvor opplysningene nevnt i annet ledd er stilt til rådighet på en lett tilgjengelig måte.

(5) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i annet ledd skal være tilgjengelig for alle kunder. Brosjyrer og lignende markedsføringsmaterieell om innskudd og betalingstjenester skal alltid inneholde opplysninger som nevnt i annet ledd bokstav c og opplysninger om eventuelle begrensninger i oppsigelsesrett som nevnt i annet ledd bokstav f nr. 3. I annet markedsføringsmaterieell der det gis

opplysninger om nominell rente knyttet til en konto, skal det opplyses om kostnader ved å etablere, ha eller avvikle kontoen, og det skal gis representative eksempler på effektiv rente.

§ 16 skal lyde:

§ 16 Rammeavtalen

(1) *Rammeavtalen skal være skriftlig. Den skal inneholde navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer på kunden og enhver som skal disponere en eventuell konto. Dersom slikt nummer ikke eksisterer, skal fødselsdato eller annen entydig identifikasjon benyttes.*

(2) *Rammeavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd. Opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd som institusjonen har gitt før avtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av rammeavtalen.*

(3) *Et vilkår som ikke er tatt inn i rammeavtalen, er ikke bindende for kunden med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er vedtatt av kunden.*

(4) *Institusjonen skal gi kunden et eksemplar av avtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kunden. Kunden har til enhver tid under avtaleforholdet rett til å motta avtalevilkårene samt vilkårene og opplysningene nevnt i § 15 annet ledd på papir eller annet varig medium.*

§ 18 skal lyde:

§ 18 Endring av rammeavtalen

(1) *Er partene enige om å endre rammeavtalen, gjelder §§ 15 og 16 tilsvarende så langt de passer.*

(2) *Endring av vilkårene i rammeavtalen til kundens skade kan tidligst settes i verk to måneder etter at institusjonen har sendt varsel til kunden om endringen. Varselet skal gis på samme måte som nevnt i § 15 tredje ledd, med mindre det gjelder et småpengeinstrument, og det fremgår av rammeavtalen at endringer kan varsles på annen måte.*

(3) *Dersom det er avtalt at kunden skal anses for å ha akseptert en endring hvis kunden ikke varsler institusjonen om det motsatte før iverksettelsesdatoen, jf. § 15 annet ledd bokstav f nr. 1, skal institusjonen opplyse om dette og om at kunden har rett til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettelsesdatoen.*

(4) *Endring i rentesats eller vekslingskurs kan anvendes straks og uten varsel dersom dette er avtalt i rammeavtalen og endringen bygger på referanserentesatsen eller referanseveklingskursen som er avtalt etter § 15 annet ledd bokstav c nr. 2 og 3. Kunden skal informeres om enhver endring i rentesatsen så snart som mulig i samsvar med § 15 tredje ledd, med mindre det er avtalt at opplysningene skal stilles til rådighet med en bestemt hyppighet eller på en bestemt måte. Endringer i rentesatser eller vekslingskurser som benyttes i betalingstransaksjoner, skal beregnes og gjennomføres på en nøytral måte uten forskjellsbehandling mellom kundene.*

§ 19 skal lyde:

§ 19 Vederlag ved avvikling

(1) *Institusjonen kan bare kreve vederlag (gebyr) for*

avvikling av rammeavtalen eller deler av den i den utstrekning dette følger av rammeavtalen. Vederlaget skal være passende og stå i forhold til institusjonens kostnader. Institusjonen kan uansett ikke kreve vederlag for oppsigelse av en rammeavtale inngått på ubestemt tid eller for en bestemt periode på mer enn tolv måneder hvis kunden sier opp avtalen etter utløpet av tolv måneder, bortsett fra i tilfeller av bindingstid som nevnt i § 20 annet ledd første punktum.

(2) *Dersom det kreves løpende gebyr, kan institusjonen bare kreve gebyr for perioden frem til oppsigelsestidspunktet. Forhåndsbetalte gebyrer skal tilbakebetales forholdsmessig. Kunden skal få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter frem til oppsigelsestidspunktet, eller saldoen hvis rammeavtalen gjelder et forhåndsbetalt betalingsinstrument.*

§ 20 skal lyde:

§ 20 Kundens oppsigelse og heving

(1) *Kunden kan til enhver tid si opp rammeavtalen med mindre det er avtalt en oppsigelsesfrist, som ikke kan overstige én måned.*

(2) *Rammeavtalen kan likevel fastsette at en konto ikke kan sies opp i en bestemt tidsperiode der det ikke kan foretas betalingstransaksjoner til eller fra kontoen. En slik betingelse kan ikke gjøres gjeldende dersom institusjonen endrer avtalevilkår til kundens skade, jf. § 18 annet ledd, og kunden sier opp rammeavtalen innen fire uker etter at varsel etter § 18 annet ledd er sendt til kunden.*

(3) *Uten hensyn til hva som er avtalt i rammeavtalen, kan kunden heve avtalen dersom det fra institusjonens side foreligger vesentlig brudd på opplysningsplikten eller rammeavtalen. Krav om heving må fremsettes innen rimelig tid etter at kunden ble eller burde ha blitt klar over hevingsgrunnen.*

(4) *Avsluttes en rammeavtale etter tredje ledd eller annet ledd annet punktum, har kunden rett til å få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter, eller saldoen hvis rammeavtalen gjelder et forhåndsbetalt betalingsinstrument, og uten fradrag for vederlag som nevnt i § 19 første ledd. Kunden har i disse tilfeller også rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av forhåndsbetalt periodeavgift.*

§ 21 skal lyde:

§ 21 Institusjonens oppsigelse og heving

(1) *Dersom det er avtalt i rammeavtalen, kan institusjonen si opp rammeavtale inngått på ubestemt tid med minst to måneders varsel på samme måte som nevnt i § 15 tredje ledd dersom det foreligger saklig grunn og det ikke er avtalt bindingstid i samsvar med § 20 annet ledd. Grunnen til oppsigelsen skal opplyses. § 20 fjerde ledd gjelder tilsvarende.*

(2) *Institusjonen kan skriftlig heve avtalen ved vesentlig mislighold fra kundens side. Grunnen til hevingen skal opplyses.*

Nåværende § 22 oppheves.

Nåværende § 23 blir ny § 22.

Ny § 23 skal lyde:

§ 23 Enkeltstående betalingstransaksjoner

(1) Før kunden blir bundet av en avtale om en enkeltstående betalingstransaksjon som ikke omfattes av en rammeavtale, skal institusjonen på en lett tilgjengelig måte gi kunden opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd bokstav b nr. 2 og 5 og bokstav c nr. 1. I tillegg skal institusjonen, når det er relevant, opplyse om den faktiske vekslingskursen eller referansevekslingskursen som skal anvendes ved transaksjonen. Når det er relevant, skal institusjonen også på en lett tilgjengelig måte gi andre relevante opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd. Opplysningene skal gis på en klar og forståelig måte, på norsk eller et annet språk avtalt mellom partene. Dersom kunden ber om det, skal institusjonen gi opplysningene på papir eller annet varig medium. Opplysningsplikten kan oppfylles ved å gi kunden en kopi av avtaleutkast eller utkast til betalingsordre inneholdende opplysningene nevnt i første til tredje punktum.

(2) Umiddelbart etter mottak av en betalingsordre skal betalerens institusjon gi eller stille til rådighet for betaleren opplysninger som nevnt i § 30 annet ledd.

(3) Umiddelbart etter at betalingstransaksjonen er gjennomført, skal betalingsmottakerens institusjon uten ugrunnet opphold gi betalingsmottakeren opplysninger som nevnt i § 30 tredje ledd bokstav a, c og e. I tillegg skal institusjonen opplyse om beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta midlene er stilt til rådighet for betalingsmottakeren, og om vekslingskursen benyttet av betalingsmottakerens institusjon og det mottatte beløp for valutaomregningen.

(4) Dersom betalingsordren for en enkeltstående betalingstransaksjon gis ved bruk av et betalingsinstrument som omfattes av en rammeavtale med en annen institusjon, skal institusjonen som utfører transaksjonen, ikke gi opplysninger som allerede er gitt eller vil bli gitt kunden etter rammeavtalen med den andre institusjonen.

Overskriften til avsnitt III i kapittel 2 skal lyde:

III. Bruk av konto, betalingstransaksjoner mv.

§ 24 skal lyde:

§ 24 Disponering av konto. Samtykke til betalingsstransaksjoner

(1) Kunden kan bruke konto og betalingsinstrument til innskudd, uttak og andre betalingstransaksjoner i samsvar med rammeavtalen.

(2) En betalingstransaksjon anses bare som autorisert dersom betaleren har gitt samtykke til transaksjonen. Samtykket kan gis før betalingstransaksjonen gjennomføres, eller, dersom det er avtalt mellom betaleren og dennes institusjon, etter gjennomføringen.

(3) Samtykke til å gjennomføre en betalingstransaksjon eller gjentatte betalingstransaksjoner gis i den form

og på den måte som er avtalt mellom betaleren og dennes institusjon.

(4) Samtykket kan tilbakekalles, men ikke senere enn tidspunktene angitt i § 28. Et samtykke til å gjennomføre gjentatte betalingstransaksjoner kan tilbakekalles slik at fremtidige transaksjoner anses som uautoriserte, jf. også § 26 femte ledd.

Ny § 24 a skal lyde:

§ 24 a Belastningsgrenser for betalingsinstrument.

Sperring

(1) Det kan avtales belastningsgrenser for et betalingsinstrument som benyttes til å samtykke til en betalingsstransaksjon.

(2) Institusjonen kan i rammeavtalen forbeholde seg rett til å sperre et betalingsinstrument av saklige grunner knyttet til betalingsinstrumentets sikkerhet eller mistanke om uautorisert eller svikaktig bruk. For betalingsinstrument det er knyttet kreditt til, kan institusjonen også forbeholde seg rett til å sperre instrumentet ved vesentlig forhøyet risiko for at betaleren ikke kan oppfylle sin betalingsforpliktelse.

(3) Institusjonen skal på avtalt måte varsle kunden om sperring etter annet ledd og om årsaken til sperringen. Varsel skal gis før betalingsinstrumentet sperres, eller, dersom dette er umulig, umiddelbart etter sperringen, med mindre varsel ville skade saklig begrunnede sikkerhets hensyn eller stride mot lov eller bestemmelser fastsatt i medhold av lov.

(4) Når årsaken til sperring er bortfalt, skal institusjonen oppheve sperringen av betalingsinstrumentet eller erstatte det med et nytt.

§ 26 første og annet ledd skal lyde:

(1) Denne bestemmelsen gjelder for avtale om gjentatte direkte debiteringer eller fast betalingsordre der belastning skal kunne foretas av institusjonen av eget tiltak.

(2) Kunden skal gi institusjonen skriftlig melding om avtale om gjentatt direkte debitering inngått med betalingsmottakeren eller betalingsmottakerens institusjon.

§ 26 femte ledd skal lyde:

(5) Kunden kan endre eller tilbakekalle fullmakten ved melding til institusjonen, jf. § 24 fjerde ledd annet punktum. Institusjonen skal gjennomføre endringen eller tilbakekallet senest første virkedag etter at meldingen er kommet fram.

§ 26 sjette ledd skal lyde:

(6) Bestemmelsene i annet til femte ledd kan fravikes ved avtale om innenlandske direkte debiteringer i euro og ved avtaler om direkte debitering til eller fra utlandet.

Ny § 26 a skal lyde:

§ 26 a Mottak av betalingsordre

(1) En betalingsordre, enten denne er gitt direkte av betaleren eller av eller via betalingsmottakeren, anses mot-

tatt på det tidspunktet betalerens institusjon mottar betalingsordren. Institusjonen kan fastsette at betalingsordre som mottas på et tidspunkt nær slutten av en virkedag, skal anses mottatt først den påfølgende virkedagen.

(2) Dersom kunden som iverksetter en betalingsordre, og dennes institusjon har avtalt at betalingsordren først skal gjennomføres på en bestemt dag eller ved utløpet av en bestemt periode eller på den dagen da betaleren har stilt midler til rådighet for sin institusjon, skal betalingsordren ved anvendelsen av § 26 c anses mottatt den avtalte dagen hvis dette er en virkedag, og ellers den påfølgende virkedagen.

Ny § 26 b skal lyde:

§ 26 b Avvisning av betalingsordre

(1) Ved avvisning av betalingsordre skal kunden underrettes om avvisningen og, om mulig, om grunnen til den og om fremgangsmåten for å rette eventuelle faktiske feil som ledet til avvisning, med mindre noe annet er bestemt i lov eller i medhold av lov.

(2) Underretningen skal gis eller gjøres tilgjengelig snarest mulig på avtalt måte og innenfor fristene etter § 26 c. Institusjonen kan kreve gebyr for underretning hvis dette følger av rammeavtalen og avvisningen er objektivt begrunnet.

(3) For småpengeinstrumenter kan det avtales at institusjonen ikke må underrette kunden om avvisning av betalingsordre hvis avvisningen fremgår tydelig av sammenhengen.

(4) Institusjonen kan ikke nekte å gjennomføre en autorisert betalingsordre hvis alle vilkårene i betalerens rammeavtale er oppfylt, med mindre noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov.

(5) En betalingsordre som er avvist, regnes ikke som mottatt etter bestemmelsene i § 26 c, jf. § 40.

Ny § 26 c skal lyde:

§ 26 c Overføringstid

(1) Betalerens institusjon skal sørge for at beløpet overføres til betalingsmottakerens institusjon senest innen utløpet av virkedagen etter at betalingsordren ble mottatt. Overføringstiden kan forlenges med én virkedag for papirbaserte betalingstransaksjoner. For innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner skal beløpet dessuten godskrives betalingsmottakerens institusjon samme dag som betalerens konto belastes.

(2) Når en betalingsordre er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, skal betalingsmottakerens institusjon oversende betalingsordren til betalerens institusjon innen fristen avtalt med betalingsmottakeren, ved direkte debiteringer slik at oppgjør kan skje på avtalt forfallsdag.

(3) Dersom betalingsmottakeren ikke har konto hos institusjonen som mottar beløpet på dennes vegne, skal institusjonen stille de overførte midlene til rådighet innen fristen etter første ledd. Dersom betalingsmottakeren har konto, skal midlene stilles til rådighet i samsvar med § 27 annet ledd.

(4) For småpengeinstrumenter kan det avtales andre overføringstider enn dem som er fastsatt i første til tredje ledd.

(5) Reglene i første til tredje ledd kan ikke fravikes ved avtale for innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner, betalingstransaksjoner i euro der både betalerens og mottakerens institusjon er etablert innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet, eller for betalingstransaksjoner innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet som bare omfatter en valutaomregning mellom euro og norske kroner der valutaomregningen foretas i Norge og en eventuell grensekryssende overføring skjer i euro. For andre betalingstransaksjoner kan det avtales lengre overføringstid, men likevel ikke mer enn fire virkedager fra mottak av betalingsordren for betalingstransaksjoner innenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet. Ved betalingstransaksjoner til land utenfor Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet skal overføringstiden være høyst åtte virkedager fra mottak av betalingsordren dersom det ikke er avtalt en annen tidsramme.

§ 27 skal lyde:

§ 27 Renteberegning ved godskriving og belastning av konto (valutering) mv.

(1) Ved innbetaling i kontanter på konto tilhørende en forbruker skal institusjonen stille beløpet til rådighet for kunden med valuteringsdag umiddelbart etter at institusjonen har mottatt midlene. Dersom kunden ikke er forbruker, skal beløpet stilles til rådighet med valuteringsdag senest virkedagen etter at beløpet er mottatt.

(2) Ved annen godskriving av konto skal valuteringsdagen for godskrivingen ikke være senere enn virkedagen når beløpet blir godskrevet institusjonens konto, og beløpet skal stilles til rådighet umiddelbart etter at det er godskrevet institusjonens konto.

(3) Valuteringsdagen for belastning av konto skal ikke være tidligere enn tidspunktet når beløpet belastes kontoen.

§ 28 skal lyde:

§ 28 Tilbakekall

(1) Kunden kan ikke tilbakekalle en betalingsordre etter at ordren er mottatt av betalerens institusjon, med mindre noe annet følger av annet til fjerde ledd.

(2) Når en betalingstransaksjon iverksettes av eller via betalingsmottakeren, kan betaleren ikke tilbakekalle betalingsordren etter at betaleren har gitt sin betalingsordre eller meddelt sitt samtykke til transaksjonen til betalingsmottakeren. Ved direkte debitering kan betaleren likevel tilbakekalle betalingsordren senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte belastningsdagen.

(3) I tilfeller som nevnt i § 26 a annet ledd kan kunden tilbakekalle betalingsordren senest innen utgangen av virkedagen før den avtalte dagen.

(4) Etter utløpet av fristene etter første til tredje ledd kan en betalingsordre bare tilbakekalles hvis det er avtalt

mellom kunden og dennes institusjon. I tilfeller som nevnt i annet ledd kreves i tillegg samtykke fra betalingsmottakeren. Institusjonen kan kreve gebyr for tilbakekallet hvis det er avtalt i rammeavtalen.

(5) For småpengeinstrumenter kan det avtales at en betalingsordre ikke kan tilbakekalles etter at ordren er avgitt, eller etter at betaleren har gitt samtykke til gjennomføring av betalingstransaksjonen til betalingsmottakeren.

§ 29 annet ledd skal lyde:

(2) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som institusjonen har til disposisjon for å utføre en betalingsordre. Institusjoner og andre involvert i betalingstransaksjoner skal overføre hele beløpet for transaksjonen uten å trekke fra gebyrer. Betalingsmottakeren kan likevel avtale med sin institusjon at institusjonen skal trekke fra sine gebyrer fra det overførte beløpet før det godskrives betalingsmottakeren. I så fall skal beløpet for transaksjonen og gebyrene skilles fra hverandre i opplysningene som gis betalingsmottakeren. Dersom gebyrer trekkes fra det overførte beløpet i andre tilfeller enn nevnt i tredje punktum, skal betalerens institusjon dersom betalingstransaksjonen er iverksatt av betaleren, eller betalingsmottakerens institusjon dersom betalingstransaksjonen er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, sørge for at betalingsmottakeren mottar det fulle beløpet for transaksjonen.

Overskriften til avsnitt IV i kapittel 2 skal lyde:

IV. Føring av konto mv.

§ 30 skal lyde:

§ 30 Informasjon om konto og betalingstransaksjoner

(1) Institusjonen skal jevnlig, og minst én gang i året, skriftlig informere kunden om rente- og gebyrsatser for alternative typer kontoer som institusjonen tilbyr.

(2) Etter at et beløp er belastet betalerens konto, eller, dersom betaleren ikke har konto, etter mottak av betalingsordren, skal institusjonen på måten fastsatt i § 15 tredje ledd uten ugrunnet opphold opplyse betaleren om

- a) en referanse så betaleren kan identifisere hver betalingstransaksjon, og, når det er relevant, informasjon om betalingsmottakeren
- b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valuta det har blitt overført fra betalerens konto eller i valutaen anvendt i betalingsordren
- c) eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen eller renten som betaleren skal betale, og, når det er relevant, med en spesifisering av enkeltelementene i gebyrene
- d) når det er relevant, vekslingskursen betalerens institusjon har benyttet i betalingstransaksjonen og det overførte beløp etter valutaomregningen
- e) valuteringsdatoen, jf. § 27 tredje ledd, eller datoen da betalingsordren ble mottatt.

(3) Etter at en betalingstransaksjon er gjennomført, skal betalingsmottakerens institusjon på måten fastsatt i

§ 15 tredje ledd uten ugrunnet opphold opplyse betalingsmottakeren om

- a) en referanse så betalingsmottakeren kan identifisere betalingstransaksjonen, og, når det er relevant, informasjon om betaleren, samt eventuelle ytterligere opplysninger som fulgte transaksjonen
- b) beløpet for betalingstransaksjonen i den valutaen betalingsmottakerens konto ble godskrevet
- c) eventuelle gebyrer for betalingstransaksjonen eller renten som betalingsmottakeren skal betale, og, når det er relevant, med en spesifisering av enkeltelementene i gebyrene
- d) når det er relevant, vekslingskursen benyttet av betalingsmottakerens institusjon og det mottatte beløp for valutaomregningen
- e) valuteringsdatoen, jf. § 27 annet ledd tredje punktum.

(4) For småpengeinstrumenter kan det avtales at institusjonen bare skal opplyse om eller stille til rådighet en referanse som gjør det mulig for kunden å identifisere betalingstransaksjonen, det overførte beløp og gebyrene. Dersom det er tale om flere betalingstransaksjoner av samme art til samme betalingsmottaker, skal det bare opplyses om det samlede beløp og de samlede gebyrer. Det er ikke nødvendig å gi opplysninger som nevnt i første og annet punktum dersom småpengeinstrumentet brukes anonymt eller det ikke er teknisk mulig for institusjonen å gi opplysningene. Institusjonen må likevel gi kunden mulighet til å kontrollere instrumentets saldo.

(5) Rammeavtalen kan fastsette at opplysninger som nevnt i annet til fjerde ledd skal gis eller stilles til rådighet periodisk minst hver måned på en avtalt måte som gjør det mulig for kunden å lagre og reprodusere informasjonen uendret.

(6) Dersom kunden har fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen og i god tro har belastet kontoen for større beløp enn disponibelt, kan institusjonen ikke kreve overtreksrente av kunden før kunden har fått rimelig tid til å rette på forholdet.

I avsnitt IV skal ny § 33 a lyde:

§ 33 a Tilbakebetaling der eksakt beløp ikke ble godkjent

(1) Betaleren har rett til tilbakebetaling fra sin institusjon av det fulle beløpet for en betalingstransaksjon iverksatt av eller via betalingsmottakeren hvis betaleren kan påvise at

- a) betaleren ikke har autorisert det eksakte beløpet for betalingstransaksjonen, jf. § 24 annet ledd første punktum, og
- b) beløpet oversteg hva betaleren med rimelighet kunne ha forventet ut fra sitt tidligere bruksmønster, vilkårene i rammeavtalen og omstendighetene for øvrig.

(2) Endringer i valutakursen kan ikke påberopes etter første ledd bokstav b dersom kursen ble beregnet på grunnlag av en avtalt referansevekslingskurs.

(3) Det kan avtales i rammeavtalen mellom betaleren og betalerens institusjon at betaleren ikke har rett til tilbakebetaling etter første ledd dersom samtykket til å gjennomføre betalingstransaksjonen ble gitt direkte til betale-

rens institusjon og, når det er relevant, opplysning om den fremtidige betalingstransaksjonen ble gitt eller stilt til rådighet for betaleren minst fire uker før forfallsdagen av institusjonen eller betalingsmottakeren.

(4) For direkte debiteringer kan betaleren i rammeavtalen gis rett til tilbakebetaling også der vilkårene i første ledd ikke er oppfylt.

(5) Betaleren må overfor institusjonen fremsette krav om tilbakebetaling senest åtte uker etter belastningsdagen.

(6) Innen ti dager etter å ha mottatt et krav om tilbakebetaling skal institusjonen enten tilbakeføre det fulle beløpet for betalingstransaksjonen eller gi et begrunnet avslag på kravet med opplysning om tvisteordning som er etablert etter § 4. Institusjonen kan ikke avslå et krav om tilbakebetaling i tilfeller som nevnt i fjerde ledd.

§ 34 skal lyde:

§ 34 Plikter ved bruk av betalingsinstrument

(1) En kunde som har rett til å bruke et betalingsinstrument, skal bruke det i samsvar med vilkårene for utstedelse og bruk, og skal herunder ta alle rimelige forholdsregler for å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til betalingsinstrumentet så snart instrumentet er mottatt. I tillegg skal kunden uten ugrunnet opphold underrette institusjonen, eller den institusjonen har oppgitt, dersom kunden blir oppmerksom på tap, tyveri eller uberettiget tilegnelse av betalingsinstrumentet, eller på uautorisert bruk.

(2) Institusjonen som utsteder et betalingsinstrument, skal, uten at det har betydning for kundens plikter etter første ledd, sørge for at de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til et betalingsinstrument ikke er tilgjengelige for andre enn den kunden som har rett til å bruke betalingsinstrumentet. I tillegg skal institusjonen sørge for at kunden til enhver tid kan foreta underretning som nevnt i første ledd annet punktum eller be om at eventuell sperring av betalingsinstrumentet oppheves, jf. § 24a fjerde ledd. Institusjonen skal også sørge for at kunden i 18 måneder fra underretning som nevnt i forrige punktum kan dokumentere å ha foretatt slik underretning, og skal dessuten hindre enhver bruk av et betalingsinstrument etter at underretning etter første ledd annet punktum er foretatt.

(3) Det kan avtales at første ledd annet punktum og annet ledd tredje punktum ikke skal gjelde for småpengeinstrumenter hvis det ikke er mulig å sperre instrumentet for bruk.

(4) Institusjonen skal ikke sende betalingsinstrument uoppfordret, bortsett fra til utskifting av betalingsinstrument som tidligere er utlevert til kunden. Institusjonen har risikoen for sending av betalingsinstrument til kunden og personlige sikkerhetsanordninger knyttet til instrumentet.

§ 35 skal lyde:

§ 35 Misbruk av konto og betalingsinstrument

(1) Institusjonen er ansvarlig for tap som skyldes uautoriserte betalingstransaksjoner, med mindre noe annet følger av paragrafen her. En betalingstransaksjon er uauto-

risert dersom kunden ikke har gitt samtykke til transaksjonen, jf. § 24.

(2) Kunden svarer med inntil kr 1 200 for tap ved uautoriserte betalingstransaksjoner som skyldes bruk av et tapt eller stjålet betalingsinstrument dersom personlig sikkerhetsanordning er brukt, eller som skyldes uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument dersom kunden har mislyktes i å beskytte de personlige sikkerhetsanordningene og personlig sikkerhetsanordning er brukt.

(3) Kunden svarer for hele tapet ved uautoriserte betalingstransaksjoner dersom tapet skyldes at kunden ved grov uaktsomhet har unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 34 første ledd. Dersom betalingstransaksjonen har skjedd ved bruk av et elektronisk betalingsinstrument, svarer kunden likevel bare med inntil kr 12 000. Dersom tapet skyldes at kunden forsettlig har unnlatt å oppfylle forpliktelsene etter § 34 første ledd, skal kunden bære hele tapet. Det samme gjelder dersom tapet skyldes at kunden har opptrådt svikaktig.

(4) Kunden svarer ikke for tap som skyldes bruk av tapt, stjålet eller uberettiget tilegnet betalingsinstrument etter at kunden har underrettet institusjonen i samsvar med § 34 første ledd annet punktum, med mindre kunden har opptrådt svikaktig. Kunden svarer heller ikke for tap som nevnt i første punktum hvis institusjonen ikke har sørget for at kunden kan foreta slik underretning, jf. § 34 annet ledd annet punktum.

(5) Dersom kunden nekter for å ha autorisert en betalingstransaksjon, jf. § 24 annet ledd, skal bruken av et betalingsinstrument ikke i seg selv anses som tilstrekkelig bevis for at kunden har samtykket til transaksjonen, eller for at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig eller grovt uaktsomt unnlatt å oppfylle en eller flere av sine forpliktelser etter § 34 første ledd. Det påhviler institusjonen å bevise at transaksjonen er autentisert, korrekt registrert og bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller annen feil.

(6) Det kan avtales at bestemmelsene i første til tredje ledd samt femte ledd ikke skal gjelde for småpengeinstrumenter som anvendes anonymt, eller dersom institusjonen av andre grunner knyttet til betalingsinstrumentets karakter ikke vil kunne bevise at en betalingstransaksjon ble autorisert. Det kan avtales at fjerde ledd ikke skal gjelde for småpengeinstrumenter som ikke kan sperres for bruk. For elektroniske penger som definert i lov 13. desember 2002 nr. 74 om e-pengeforetak § 1-1 annet ledd gjelder likevel første til fjerde ledd med mindre institusjonen ikke kan sperre kontoen eller betalingsinstrumentet.

§ 36 skal lyde:

§ 36 Lemping av kundens ansvar

(1) Kundens ansvar etter § 35 kan lempes dersom måten kontoen kan disponeres på ikke er betryggende, eller dersom betalings- eller kontokortsystemet ikke oppfyller forsvarlige standarder for identifikasjons-, kontroll- og varslingsrutiner, og den uautoriserte betalingstransaksjonen har sammenheng med dette. Det kan også tas hensyn til arten av de personlige sikkerhetsanordningene knyttet til betalingsinstrumentet som ble benyttet ved den

uautoriserte transaksjonen, og omstendighetene knyttet til hvordan instrumentet ble tap, stjålet eller uberettiget til-egnet, samt til manglende aktsomhet eller andre forhold på institusjonens side som har medvirket til at den uautoriserede transaksjonen kunne skje. Lemping kan ikke skje hvis tapet ved den uautoriserte betalingstransaksjonen skyldes at kunden har opptrådt svikaktig eller forsettlig unnlatt å oppfylle sine forpliktelser etter § 34 første ledd.

(2) Kundens ansvar kan også nedsettes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig. Første ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 37 første og annet ledd skal lyde:

(1) I den utstrekning kunden ut fra reglene i § 35 bestrider å ha ansvar for en uautorisert betalingstransaksjon, skal institusjonen tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet, forutsatt at kunden setter frem krav om tilbakeføring uten ugrunnet opphold etter at denne ble eller burde ha blitt kjent med forholdet, og senest 13 måneder etter belastningstidspunktet. Fristen på 13 måneder gjelder ikke der institusjonen ikke har gitt kunden de opplysninger om betalingstransaksjonen som kreves etter loven her. Plikten til tilbakeføring etter første punktum gjelder ikke for egenandel etter § 35 annet ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke dersom

- a) kunden skriftlig har erkjent ansvar for betalingstransaksjonen, eller
- b) institusjonen innen fire uker fra mottakelse av skriftlig innsigelse fra kunden har anlagt søksmål eller brakt saken inn for en nemnd som nevnt i § 4 første ledd.

§ 37 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Institusjonen kan kreve at en tredjeperson tilbakebetaler betalingsmidler som vedkommende urettmessig har mottatt som følge av en uautorisert betalingstransaksjon. Tilbakebetalt beløp som overstiger institusjonens tap, skal benyttes til å dekke kundens andel av tapet.

§ 39 annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) ved betaling fra forbruker når betalerens betalingsordre er mottatt av en finansinstitusjon

§ 39 tredje ledd skal lyde:

(3) Dersom en mottatt betalingsordre ikke skal utføres straks, regnes avbruddet av betalingsfristen fra den avtalte betalingsdagen.

§ 39 fjerde ledd skal lyde:

(4) Betalingsfristen avbrytes ikke dersom betalingsstransaksjonen ikke blir gjennomført og dette skyldes betalerens eget forhold. Institusjonen skal i så fall varsle betaleren om dette i samsvar med § 26 b.

I avsnitt VI skal ny § 39 a, ny § 39 b og ny § 39 c lyde:

§ 39 a Veksling

(1) Betalinger skal foretas i den valutaen som er avtalt.

(2) En betalingsmottaker eller en annen som på salgsstedet tilbyr en valutaomregning til betaleren før en betalingstransaksjon iverksettes, skal opplyse betaleren om gebyrer og om vekslingskursen som vil bli benyttet ved vekslingen. Betaleren skal samtykke til vekslingen på dette grunnlaget.

§ 39 b Gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument

(1) Dersom en betalingsmottaker krever gebyr eller gir rabatt for bruk av et bestemt betalingsinstrument, skal betaleren opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes. Institusjonen kan ikke hindre betalingsmottakeren i å kreve gebyr eller gi rabatt som nevnt. Kongen kan i forskrift forby eller begrense retten til å kreve slike gebyrer for å fremme konkurranse og bruk av effektive betalingsinstrumenter.

(2) Dersom institusjonen eller noen annen krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument, skal kunden opplyses om dette før en betalingstransaksjon iverksettes.

§ 39 c Fordeling av gebyrer

Dersom en betalingstransaksjon ikke omfatter en valutaveksling, skal betaleren betale sin institusjon gebyrene denne krever, og betalingsmottakeren skal betale sin institusjon gebyrene denne krever.

§ 40 skal lyde:

§ 40 Ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt

(1) Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av betaleren, er betalerens institusjon ansvarlig overfor betaleren for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjonen, med mindre institusjonen kan bevise at mottakerens institusjon har mottatt beløpet for transaksjonen innen utløpet av overføringstiden, jf. § 26 c første ledd. Er institusjonen ansvarlig etter første punktum, skal den uten ugrunnet opphold overføre beløpet for betalingstransaksjonen til betaleren og eventuelt gjenopprette tilstanden på betalerens konto slik den ville vært om den mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted. Etter at betalingsmottakerens institusjon har mottatt beløpet, er denne institusjonen ansvarlig overfor mottakeren for korrekt gjennomføring av transaksjonen, og skal i tilfelle umiddelbart sørge for at beløpet for transaksjonen gjøres disponibelt for betalingsmottakeren, eventuelt godskrives dennes konto.

(2) Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, er mottakerens institusjon overfor mottakeren ansvarlig for korrekt oversending av betalingsordren til betalerens institusjon, jf. § 26 c annet ledd, og skal i tilfelle umiddelbart oversende betalingsordren til betalerens institusjon på nytt. Betalingsmottakerens institusjon er også ansvarlig overfor betalingsmottakeren for oppfyllelse av sine forpliktelser etter § 27 annet ledd, og skal sørge for at beløpet for betalingstransaksjonen gjøres disponibelt for betalingsmottakeren umiddelbart etter at det er godskrevet institusjonens konto. Dersom betalingsmottakerens institusjon ikke er ansvarlig etter første og

annet punktum, er betalerens institusjon ansvarlig overfor betaleren og skal i så fall overføre beløpet for betalingstransaksjonen til denne uten ugrunnet opphold og gjenopprette tilstanden på betalerens konto til slik den ville vært om den mangelfullt gjennomførte betalingstransaksjonen ikke hadde funnet sted.

(3) Ansvar etter første og annet ledd omfatter i tillegg til det overførte beløp gebyrer og renter som må betales, og rentetap som skyldes at en betalingstransaksjon ikke er blitt korrekt gjennomført.

(4) § 37 første ledd om reklamasjon fra kunden gjelder tilsvarende.

(5) Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av betaleren, skal betalerens institusjon på forespørsel umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjonen og melde fra til betaleren om utfallet. Ved betalingstransaksjoner som er iverksatt av eller via betalingsmottakeren, skal mottakerens institusjon på forespørsel umiddelbart forsøke å spore betalingstransaksjonen og melde fra til mottakeren om utfallet.

(6) Dersom kunden hevder at en betalingstransaksjon ikke er korrekt gjennomført, påhviler det institusjonen å bevise at transaksjonen er korrekt registrert og bokført og ikke rammet av teknisk svikt eller andre feil.

§ 41 skal lyde:

§ 41 Annet tap

(1) De institusjonene som forestår betalingstransaksjonen, er i samsvar med ansvarsfordelingen fastsatt i § 40, ansvarlige for annet direkte tap, herunder kurstap, inkasogebyrer o.l., som betaleren eller mottakeren er påført som følge av at en betalingstransaksjon ikke er blitt korrekt gjennomført.

(2) For indirekte tap som betaleren eller mottakeren har lidet, er institusjonen ansvarlig dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonens side. Ved betalingstransaksjoner til og fra utlandet gjelder første punktum bare dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonen selv.

(3) Dersom institusjonen særskilt har påtatt seg ubetinget ansvar for at betaling skal være kommet fram til mottakeren innen en bestemt frist, kan kunden uten hensyn til reglene i paragrafen her kreve tapet erstattet av institusjonen.

§ 42 skal lyde:

§ 42 Omstendigheter utenfor kontroll. Regress

(1) Institusjonen kan ikke gjøres ansvarlig etter §§ 40 og 41 for tap som skyldes usedvanlige omstendigheter utenfor institusjonens kontroll som institusjonen ikke kunne forutse eller unngå følgene av, selv med enhver anstrengelse for å unngå dem, eller som skyldes plikter pålagt institusjonen etter annen lov eller i medhold av lov.

(2) En institusjon som har erstattet tap etter §§ 40 eller 41 som skyldes forhold hos en annen institusjon eller mellomledd, kan kreve tilbakeføring hos denne.

§ 43 skal lyde:

§ 43 Feil unik identifikasjonskode mv.

(1) En betalingsordre som er gjennomført i samsvar med den unike identifikasjonskoden, skal anses som korrekt gjennomført når det gjelder betalingsmottakeren den unike identifikasjonskoden utpeker.

(2) Institusjonen kan ikke gjøres ansvarlig etter §§ 40 til 41 dersom den unike identifikasjonskoden kunden har oppgitt, ikke er korrekt. Dersom kunden i tillegg til identifikasjonskoden har oppgitt ytterligere informasjon, skal institusjonen likevel bare være ansvarlig for gjennomføring av betalingsordren i samsvar med den unike identifikasjonskoden kunden har oppgitt.

(3) Selv om institusjonen ikke kan gjøres ansvarlig for at betalingstransaksjonen ikke gjennomføres korrekt, skal institusjonen likevel treffe rimelige tiltak for å få beløpet tilbakeført. Det kan kreves gebyr for dette hvis det er avtalt i rammeavtalen. § 37 fjerde ledd første punktum gjelder tilsvarende overfor en tredjeperson som urettmessig har mottatt betalingsmidler som følge av at kunden har oppgitt uriktig informasjon i betalingsordren.

Ny § 43 a skal lyde:

§ 43 a Erstatningsansvar for manglende sikkerhet i nettbaserte betalingstjenester

(1) Har kunden ved bruk av personlig kode eller annen lignende sikkerhetsanordning knyttet til en nettbasert betalingstjeneste gitt en betalingsordre som ved en feil har fått et annet innhold enn tilsiktet, kan kunden kreve at institusjonen erstatter tap som følge av at betalingsordren blir gjennomført dersom institusjonens nettbaserte betalingstjeneste ikke gir den sikkerhet mot slik feilbruk som en kunde eller allmennheten med rimelighet kunne vente.

(2) Institusjonen er ikke ansvarlig etter første ledd for tap som skyldes at kunden da betalingsordren ble gitt, bevisst har oversett en særskilt varslingsordning etablert for å hindre slik feilbruk. Det samme gjelder tap som skyldes forsettlig eller grovt uaktsom feilbruk fra kundens side.

(3) Ved avgjørelsen av om tapet skyldes grov uaktsomhet fra kundens side, skal det blant annet legges vekt på om slike krav til forsiktighet og egenkontroll som med rimelighet kan stilles til brukere av nettbaserte betalingstjenester er blitt klart tilsidesatt, og i hvilken utstrekning den nettbaserte betalingstjenesten gir slik sikkerhet mot feilbruk som en kunde eller allmennheten med rimelighet kunne vente.

§ 45 første ledd skal lyde:

(1) Uten særskilt samtykke fra låntakeren kan långiverens fordring bare overdras til en finansinstitusjon eller til en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstaver a, d, e eller f.

II

I lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett m.v. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerektloven) gjøres følgende endringer:

§ 7 a annet ledd skal lyde:

Hvis fjernsalgsavtalen gjelder betalingstjenester som definert i finansavtaleloven § 11, skal tjenesteyteren istedenfor opplysninger som nevnt i første ledd bokstav a, b, c, e, l, m, o, p og q gi opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 15 annet ledd, eventuelt opplysningene nevnt i finansavtaleloven § 23 første ledd hvis det gjelder en enkeltstående betalingstransaksjon som ikke er omfattet av en rammeavtale.

Nåværende annet til femte ledd blir nytt tredje til sjette ledd.

I sjette ledd skal nytt annet punktum lyde:

Dette gjelder ikke ved fjernsalg av betalingstjenester som definert i finansavtaleloven § 11.

III

I lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m. oppheves § 13.

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Frem til 1. januar 2012 kan betaleren og dennes institusjon ved unntak fra § 26 c første ledd første punktum avtale en overføringstid på høyst tre virkedager. Dette kan forlenges med en virkedag for papirbaserte betalingstransaksjoner. Bestemmelsene her gjelder ikke for innenlandske betalingstransaksjoner i norske kroner. Frem til 1. januar 2012 gjelder § 26 c første ledd tredje punktum ikke for papirbaserte betalingstransaksjoner.
3. I inntil seks måneder fra ikrafttredelsen av loven kan endringer i eksisterende avtalevilkår til ugunst for kunden med sikte på å bringe avtalevilkårene i overensstemmelse med lovens krav til rammeavtaler, jf. § 16, iverksettes én måned etter at institusjonen har sendt varsel til kunden om endringene. Institusjonen skal i varselet opplyse om at dersom kunden ikke motsetter seg endringene innen iverksettelsesdatoen, anses kunden å ha akseptert endringene i avtalevilkårene. I varselet skal kunden videre opplyses om retten til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettelsesdatoen. For øvrig gjelder § 18 tilsvarende så langt den passer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har det blitt satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Åse Gunhild Woie Duesund på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Karin S. Woldseth på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om lovfesting av rett til ettervern fram til fylte 23 år for ungdom som har mottatt hjelp av barnevernet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremlegge sak om avvikling av fylkesnemndene.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i barnevernloven

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) gjøres følgende endringer:

I § 1-3 annet ledd skal nytt tredje punktum lyde:

Opphør av tiltak ved fylte 18 år og avslag på søknad om tiltak etter fylte 18 år skal regnes som enkeltvedtak og skal begrunnes ut fra hensynet til barnets beste, jf. § 4-1.

§ 2-1 femte ledd skal lyde:

Administrasjonen skal utføre det daglige løpende arbeid, herunder

- a) gi råd og veiledning,
- b) treffe vedtak i henhold til loven, eventuelt innstille til vedtak, jf. tredje ledd,
- c) forberede saker for behandling i fylkesnemnda,
- d) iverksette og følge opp tiltak.

§ 2-1 sjette ledd skal lyde:

De organer som utfører oppgaver på vegne av kommunen, jf. tredje og fjerde ledd, utgjør kommunens barneverntjeneste.

§ 2-3 fjerde ledd bokstav c) skal lyde:

- c) føre tilsyn med institusjoner og sentre for foreldre og barn etter kapittel 5 og omsorgssentre for mindreårige etter kapittel 5 A.

§ 2-3 femte ledd skal lyde:

Departementet kan gi nærmere forskrifter om gjennomføringen av tilsynet, jf. fjerde ledd.

§ 2-3 syvende ledd skal lyde:

Departementet kan kreve at kommunale organer som hører under loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at departementet skal kunne utføre sine oppgaver etter første ledd. *Statens helsetilsyn og fylkesmannen kan kreve at kommunale organer som hører under loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at disse myndighetene skal kunne utøve sine tilsynsoppgaver i henhold til loven.* Statlige sentrale myndigheter, statlige regionale myndigheter, *Statens helsetilsyn* og fylkesmannen kan kreve at alle institusjoner og sentre for foreldre og barn som omfattes av kapittel 5 i loven, og omsorgssentre for mindreårige som omfattes av kapittel 5 A i loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at myndighetene skal kunne utføre sine oppgaver etter loven. Disse myndigheter kan også kreve adgang til alle institusjoner og sentre for foreldre og barn som går inn under kapittel 5, og omsorgssentre for mindreårige som går inn under kapittel 5 A.

Ny § 2-3 b skal lyde:

§ 2-3 b *Statens helsetilsyns tilsynsvirksomhet*

Statens helsetilsyn har det overordnede faglige tilsyn med barnevernsvirksomheten i de enkelte kommuner, og med institusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for mindreårige etter denne loven. Statens helsetilsyn skal utøve myndighet i samsvar med det som er bestemt i barnevernloven og forskrifter til denne.

Ny § 3-2 a skal lyde:

§ 3-2 a *Plikt til å utarbeide individuell plan*

Barneverntjenesten skal utarbeide en individuell plan for barn med behov for langvarige og koordinerte tiltak eller tjenester dersom det anses nødvendig for å skape et helhetlig tilbud for barnet, og det foreligger samtykke. Barneverntjenesten skal samarbeide om planen med andre instanser barnet mottar tiltak fra.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser i forskrift om hvilke grupper av barn plikten omfatter, og om planens innhold.

§ 4-4 annet ledd første punktum skal lyde:

Barneverntjenesten skal, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien, f.eks. ved å oppnevne støttekontakt, ved å sørge for at barnet får plass i barnehage, ved søkshjem, ved avlastningstiltak i hjemmet, ved opphold i senter for foreldre og barn eller andre foreldrestøttende tiltak.

§ 4-4 femte ledd første punktum skal lyde:

Når vilkårene i annet ledd er til stede, og dersom behovene ikke kan løses ved andre hjelpetiltak, kan barne-

verntjenesten også formidle plass i fosterhjem, institusjon eller omsorgssentre for *mindreårige*.

§ 4-5 første ledd skal lyde:

Når hjelpetiltak vedtas, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse. *Tiltaksplanen skal evalueres regelmessig.*

§ 4-21 første ledd første punktum skal lyde:

Fylkesnemnda skal oppheve et vedtak om omsorgsovertakelse når *det er overveiende sannsynlig at foreldrene kan gi barnet forsvarlig omsorg.*

§ 5-7 skal lyde:

§ 5-7 Tilsyn

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at institusjoner som er omfattet av § 5-1, *statlige sentre for foreldre og barn* og private og kommunale institusjoner og *sentre for foreldre og barn* som er godkjent etter § 5-8, drives i samsvar med denne loven og forskrifter til loven.

Finner fylkesmannen at institusjonen eller senteret drives uforsvarlig, kan fylkesmannen gi pålegg om å rette på forholdet, eller å nedlegge driften.

Til å føre løpende tilsyn med institusjonene og sentrene kan fylkesmannen oppnevne tilsynsutvalg. Departementet kan gi forskrifter om tilsynsutvalgenes arbeidsområde og sammensetning.

§ 5-8 skal lyde:

§ 5-8 Private og kommunale institusjoner og sentre for foreldre og barn

Private og kommunale institusjoner og private og kommunale sentre for foreldre og barn kan bare benyttes for barn som omfattes av loven dersom institusjonen eller senteret er godkjent av statlig regional barnevernmyndighet. Institusjonen eller senteret kan bare godkjennes dersom det drives i samsvar med denne loven og de forskrifter som gjelder for den, og ellers drives på en forsvarlig måte. Avgjørelser om godkjenning etter denne loven er enkeltvedtak og kan påklages til statlig sentral barnevernmyndighet. Departementet kan gi nærmere forskrifter om godkjenningsordningen, herunder om vilkår for godkjenning, og om klageordningen.

Departementet kan gi forskrifter om regnskapsføring og om innsyn for offentlige myndigheter i regnskapene.

Ny § 5-9 a skal lyde:

§ 5-9 a *Rettigheter under opphold i senter for foreldre og barn*

Sentre for foreldre og barn skal drives slik at foreldrenes og barnets rett til privatliv og familieliv og foreldrenes rett til å ta beslutninger i kraft av den daglige omsorg for

barnet respekteres, så langt dette er i samsvar med formålet med oppholdet og med senterets ansvar for driften, herunder trygghet og trivsel.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om barns og foreldres rettigheter og plikter i sentre for foreldre og barn.

§ 5-10 skal lyde:

§ 5-10 Generelle krav til institusjoner og sentre for foreldre og barn

For å sikre en forsvarlig standard på de institusjoner som er omfattet av § 5-1 og statlige sentre for foreldre og barn, kan departementet gi forskrifter om hvilke krav som skal stilles til institusjonene og sentrene, herunder faglige krav og krav til bygninger, utstyr og bemanning.

§ 6-1 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om at forvaltningsloven skal gjelde for avgjørelser som blir tatt mens barnet oppholder seg i institusjon eller barnet og foreldrene oppholder seg i senter for foreldre og barn.

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2 Anvendelse av forvaltningsloven på private institusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for mindreårige

For private institusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for mindreårige som er godkjent etter § 5-8, gjelder forvaltningsloven for klientsaker, med de særregler som er fastsatt i denne loven, jf. § 6-1.

§ 6-7 første ledd første punktum skal lyde:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, en institusjon, et senter for foreldre og barn eller et omsorgssenter for mindreårige etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

§ 6-7 annet ledd annet punktum skal lyde:

Opplysning om en klients oppholdssted kan likevel gis når det er klart at det ikke vil skade tilliten til barneverntjenesten, institusjonen eller senteret for foreldre og barn å gi slik opplysning.

§ 6-7 tredje ledd skal lyde:

Opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan bare gis når dette er nødvendig for å fremme barneverntjenestens, institusjonens, senteret for foreldre og barns eller omsorgssenteret for mindreåriges oppgaver, eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse. Også yrkesutøvere i medhold av helsepersonelloven kan gis opplysninger etter denne bestemmelsen. Uten hinder av taushetsplikt skal barneverntjenesten av eget tiltak gi opplysninger til sosialtjenesten når det er grunn til å tro at en gravid kvinne misbruker rusmidler på en slik måte at det er overveiende sannsynlig at barnet vil bli født med skade, jf. sosialtjenesteloven § 6-2 a. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av

sosialtjenesteloven, plikter barneverntjenesten å gi slike opplysninger.

Ny § 6-7 a skal lyde:

§ 6-7 a Tilbakemelding til melder

Barneverntjenesten skal gi den som har sendt melding til barneverntjenesten, jf. § 4-2, tilbakemelding. Tilbakemeldingen skal sendes innen tre uker etter at meldingen ble mottatt. Tilbakemelding kan unnlates i tilfeller der meldingen er åpenbart grunnløs, eller der andre særlige hensyn taler mot å gi tilbakemelding.

Tilbakemeldingen skal bekrefte at meldingen er mottatt. Dersom meldingen kommer fra melder som omfattes av § 6-4 annet og tredje ledd, skal tilbakemeldingen også opplyse om hvorvidt det er åpnet undersøkelsessak etter § 4-3.

Dersom det er åpnet undersøkelsessak, skal barneverntjenesten gi melder som omfattes av § 6-4 annet og tredje ledd, ny tilbakemelding om at undersøkelsen er gjennomført. Den nye tilbakemeldingen skal sendes innen tre uker etter at undersøkelsen er gjennomført og skal inneholde opplysninger om hvorvidt saken er henlagt, eller om barneverntjenesten følger opp saken videre.

Når barneverntjenesten skal iverksette eller har iverksatt tiltak som det er nødvendig å melder som omfattes av § 6-4 annet og tredje ledd får kjennskap til av hensyn til sin videre oppfølging av barnet, kan barneverntjenesten gi melder tilbakemelding om tiltakene.

§ 6-10 annet ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i en institusjon som er omfattet av § 5-1, eller i et statlig senter for foreldre og barn, i en privat eller kommunal institusjon eller senter for foreldre og barn som er godkjent etter § 5-8, eller et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5 A, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan kreves politiattest også fra andre som utfører oppgaver for institusjonen, senteret for foreldre og barn eller omsorgssenteret for mindreårige, og som har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der.

§ 9-4 første ledd skal lyde:

Når det gjelder barn under 20 år som blir plassert i fosterhjem eller institusjon eller får opphold i senter for foreldre og barn, skal statlig regional barnevernmyndighet dekke den del av kommunens utgifter som overstiger det kommunen plikter å betale etter § 9-5.

§ 9-5 første ledd skal lyde:

Den kommune som har søkt om inntak for et barn i institusjon eller for barn og foreldre i senter for foreldre og barn, skal yte delvis refusjon av oppholdsutgifter til statlig regional barnevernmyndighet etter satser fastsatt av departementet. Det kan også fastsettes satser for kommunal refusjon ved inntak i institusjon eller senter for foreldre og barn med tilknyttet spesialisttjeneste etter denne loven. Departementet kan gi forskrifter om refusjonsordningen.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser i forskrift.

Presidenten: Det voteres først over I § 4-21 første ledd første punktum og ny § 6-7 a.

Her har Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I § 4-21 første ledd første punktum og ny § 6-7 a ble bifalt med 45 mot 28 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.49.49)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt II.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av I samt II ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Karin S. Woldseth satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til en helhetlig finansieringsplan for krisesentre.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om kommunale krisesentertilbud
(krisesenterlova)*§ 1 Formålet med lova*

Formålet med denne lova er å sikre eit godt og heilskapleg krisesentertilbud til kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar.

§ 2 Krav til krisesentertilbudet

Kommunen skal sørge for eit krisesentertilbud som skal kunne nyttast av personar som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar, og som har behov for rådgjeving eller eit trygt og mellombels butilbud.

Tilbudet skal gi brukarane støtte, rettleiing, hjelp til å ta kontakt med andre delar av tenesteapparatet og skal omfatte:

- eit krisesenter eller eit tilsvarande gratis, heilårs, heildøgns, trygt og mellombels butilbud, og
- eit gratis dagtilbud, og
- eit heilårs og heildøgns tilbud der personar nemnde i første ledd kan få råd og rettleiing per telefon, og
- oppfølging i reetableringsfasen, jf. § 4.

Enkeltpersonar kan vende seg direkte til krisesentertilbudet som nemnt i andre ledd, utan tilvising eller timeavtale.

Kommunen skal sørge for god kvalitet på tilbudet, mellom anna ved at dei tilsette har kompetanse til å ta vare på dei særskilte behova til brukarane.

Butilbudet til kvinner og butilbudet til menn skal vere fysisk skilde.

Departementet kan gi forskrift om krav til kompetanse hos dei tilsette og krav til fysisk sikring av lokale.

§ 3 Individuell tilrettelegging av tilbud

Kommunen skal sørge for at tilbudet så langt råd er blir lagt til rette slik at det kjem dei individuelle behova til brukarane i møte.

Kommunen skal sørge for å ta vare på barn på ein god måte som er tilpassa deira særskilte behov, og skal også sørge for at barn får oppfylt dei rettane dei har etter anna regelverk.

Kommunen skal sørge for at brukarar av bu- og dagtilbudet får tilgang til kvalifisert tolk dersom det er nødvendig for at dei skal få eit fullgodt tilbud. Kommunen skal sørge for rutinar for kvalitetssikring, bestilling og betaling av tolketenester.

§ 4 Samordning av tenester

Kommunen skal sørge for at kvinner, menn og barn som er utsette for vald eller truslar om vald i nære relasjonar, får ei heilskapleg oppfølging gjennom samordning av tiltak mellom krisesentertilbudet og andre delar av tenesteapparatet.

Tilbud og tenester etter denne lova kan inngå som ledd i samordninga av ein individuell plan etter anna lovgiving, jf. sosialtjenesteloven § 4-3 a, pasientrettighetsloven § 2-5, psykisk helsevernloven § 4-1 og lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene § 6-2 a.

§ 5 Teieplikt

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, har teieplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Brot på teieplikta straffast etter straffeloven § 121.

Teieplikta gjeld også fødestad, fødselsdato, personnummer, statsborgarforhold, sivilstand, yrke, bustad, ar-

beidsstad og andre opplysningar som kan røpe at nokon har vore i kontakt med tilbodet.

Opplysningar til andre forvaltningsorgan, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, kan berre givast når dette er nødvendig for å fremme oppgåvene til kommunen etter denne lova, eller for å førebyggje vesentleg fare for liv eller alvorleg skade på helsa til nokon.

§ 6 Opplysningar til barneverntenesta

Alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova, skal i utføringa av arbeidet vere merksame på forhold som kan føre til tiltak frå barneverntenesta.

Utan hinder av teieplikta skal alle som utfører teneste eller arbeid etter denne lova av eiga tiltak gi opplysningar til barneverntenesta i kommunen når det er grunn til å tru at eit barn blir mishandla i heimen eller det ligg føre andre former for alvorleg omsorgssvikt, jf. barnevernloven § 4-10, § 4-11 og § 4-12. Det same gjeld når eit barn har vist vedvarande alvorlege åtferdsvanskar, jf. barnevernloven § 4-24.

Barnevernloven § 6-4 andre ledd tredje og fjerde punktum gjeld tilsvarende.

§ 7 Politiattest

Den som blir tilsett eller får tildelt oppgåver som inneber kontakt med brukarar av eit krisesenter eller tilsvarende bu- og dagtilbod, skal leggje fram politiattest.

Politiattesten skal vise om vedkommande er sikta, tiltalt, har vedteke førelegg eller er dømd for brot på straffeloven §§ 162, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 andre ledd, 201, 201 a, 203, 204 a, 219, 224, 229 andre og tredje straffealternativ, 231, 233, 267 og 268.

Brot på straffeloven §§ 192 til 197, 199, 200 andre ledd, 201 første ledd bokstav c, 201 a, 203, 204 a og 233 skal det opplysast om utan den tidsavgrensinga som følgjer av lov 11. juni 1971 nr. 52 om strafferegistrering § 6 første ledd nr. 4-9. Brot på dei andre føresegnene som er nemnde ovanfor, skal det opplysast om i samsvar med lov 11. juni 1971 nr. 52 om strafferegistrering § 6. Attesten skal ikkje vere eldre enn tre månader.

Departementet kan gi nærmare forskrift om krav til politiattest, medrekna retningslinjer om oppbevaring av attestane.

§ 8 Internkontroll

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at dei verksemdene og tenestene som utgjer krisesentertilbodet, utfører oppgåvene sine i samsvar med krav fastsette i lov eller forskrift. Kommunen må kunne gjere greie for korleis ein oppfyller denne plikta.

§ 9 Statleg tilsyn

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunen oppfyller pliktene pålagde etter §§ 2, 3, 4 og 8.

Reglane i kommuneloven kapittel 10 A gjeld for den tilsynsverksemda som er nemnd i første leddet.

§ 10 Bruk av lova på Svalbard

Kongen kan gi forskrifter om bruken av lova på Sval-

bard og har høve til å fastsetje særlege reglar der det blir teke omsyn til forholda på staden.

§ 11 Ikraftsetjing og overgangsreglar

Lova blir sett i kraft frå den tid Kongen bestemmer. Departementet kan i forskrift gi nærmare overgangsreglar.

§ 12 Endring i anna lovgjeving

Med verknad frå ikraftsetjinga av lova gjer ein denne endringa i anna lovgjeving: Barnevernloven § 6-4 a blir oppheva.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de ønsker å stemme mot loven.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 54 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.51.02)

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Venstre også her vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 54 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.51.32)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

1 ov

om endringer i revisorloven og enkelte andre lover (gjennomføring av revisjonsdirektivet)

I

I lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer gjøres følgende endringer:

Overskriften til kapittel 1 skal lyde:

Kapittel 1 Virkeområde mv.

Ny § 1-2 skal lyde:

§ 1-2 Revisors rolle

Revisor er allmennhetens tillitsperson ved utøvelse av

virksomhet som nevnt i § 1-1 annet ledd. Revisor skal utøve sin virksomhet med integritet, objektivitet og aktsomhet.

Overskriften til § 2-1 skal lyde:

§ 2-1 Revisjonsplikt og adgangen til å si opp revisor

§ 2-1 nytt femte ledd skal lyde:

Den revisjonspliktige kan ikke avsette revisor uten saklig grunn. Uenighet vedrørende regnskapsmessig behandling eller revisjonshandlinger anses ikke som saklig grunn for avsettelse. Den revisjonspliktige skal uten ugrunnet opphold gi melding til Foretaksregisteret om at revisors oppdrag er avsluttet. Dersom et revisjonsoppdrag avsluttes før utløpet av tjenestetiden, skal den revisjonspliktige dessuten sende begrunnelse for dette til Kredittilsynet.

§ 2-2 første ledd skal lyde:

Årsregnskapet til revisjonspliktige etter § 2-1 skal revideres av minst én ansvarlig revisor, jf. § 3-7.

§ 2-2 annet ledd skal lyde:

Revisjon som nevnt i første ledd kan utføres av revisjonsselskap som er godkjent av Kredittilsynet, jf. § 3-1 annet ledd. Revisjonsselskapet skal utpeke én ansvarlig revisor for hvert oppdrag, jf. § 3-7 (oppdragsansvarlig revisor).

§ 2-2 annet ledd tredje punktum oppheves.

Overskriften til kapittel 3 skal lyde:

Kapittel 3 Godkjenning av revisorer m.m.

§ 3-1 annet ledd første punktum skal lyde:

Revisjonsselskap som reviderer årsregnskap for revisjonspliktige må være godkjent av Kredittilsynet og tildelt revisorregisternummer.

§ 3-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved søknad om godkjenning som revisor eller revisjonsselskap, skal det gis opplysninger som nevnt i § 10-2 og § 10-3. Kredittilsynet kan registrere fødselsnummer for revisorer, styremedlemmer, varamedlemmer til styret, daglig leder og aksjeeiere eller deltakere i revisjonsselskap.

§ 3-2 første og annet ledd skal lyde:

Registrert revisor skal ha oppnådd bachelorgrad i revisjon i samsvar med fastsatt rammeplan for revisorutdanning.

Statsautorisert revisor skal ha oppnådd mastergrad i regnskap og revisjon.

§ 3-3 annet og tredje ledd skal lyde:

Minst to år av praksistiden skal gjennomføres etter bestått utdanning som nevnt i § 3-2.

Minst to år av praksistiden skal fullføres hos en godkjent statsautorisert eller registrert revisor eller et god-

kjent revisjonsselskap, som foretar revisjon av årsregnskap for revisjonspliktige.

§ 3-5 første ledd nr. 2 til 4 skal lyde:

2. *i henhold til selskapsavtale eller vedtekter skal revisorer eller revisjonsselskap som oppfyller kravene i nr. 1, inneha mer enn halvparten av stemmene i selskapets øverste organ,*
3. *selskapet skal ha fast kontorsted i Norge. Kravet til fast kontorsted i Norge gjelder ikke dersom selskapet har fast kontorsted i en annen EØS-stat hvor det har godkjenning og er underlagt hjemlandstilsyn.*
4. *selskapet skal være istand til å oppfylle sine forpliktelser etterhvert som de forfaller.*

§ 3-5 første ledd nr. 5 oppheves.

§ 3-6 skal lyde:

§ 3-6 Godkjenning av revisorer fra andre land m.m.

Departementet kan fastsette forskrift om godkjenning av og tilsyn med revisor og revisjonsselskap fra andre land.

Overskriften til § 3-7 skal lyde:

§ 3-7 Ansvarlig revisor

§ 3-7 første ledd skal lyde:

Med ansvarlig revisor menes i denne lov godkjent registrert eller statsautorisert revisor som i tillegg:

1. *tilfredsstiller krav til etterutdanning i samsvar med regler fastsatt av departementet,*
2. *oppfyller krav til fast kontorsted etter § 3-5 første ledd nr. 3,*
3. *er bosatt i EØS-stat,*
4. *har nødvendig sikkerhet for mulig ansvar etter kapittel 8 i samsvar med regler fastsatt av departementet, og*
5. *er tildelt revisorregisternummer fra Kredittilsynet etter å ha dokumentert at vilkårene i nr. 1 til 4 er oppfylt.*

Overskriften til kapittel 4 skal lyde:

Kapittel 4 Uavhengighet, objektivitet og etikk

Overskriften til § 4-1 skal lyde:

§ 4-1 Generelle krav til uavhengighet, objektivitet og etikk

§ 4-1 nytt sjettede ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette yrkesetiske regler og regler om uavhengighet og objektivitet dersom det er nødvendig for gjennomføringen av internasjonale forpliktelser.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

Ingen kan være oppdragsansvarlig revisor, jf. § 2-2, når andre revisorer eller ledende ansatte i revisjonsselskapet

eller medlemmer eller varamedlemmer i revisjonsselskaps styrende organer har et forhold til den revisjonspliktige som nevnt i § 4-1 første eller annet ledd.

§ 4-2 nytt femte ledd skal lyde:

Eiere, styremedlemmer og ledende ansatte i et revisjonsselskap eller tilknyttede selskaper skal ikke søke å påvirke utførelsen av et revisjonsoppdrag på en slik måte at det kan svekke revisors eller revisjonsmedarbeideres uavhengighet og objektivitet.

§ 4-3 nytt annet punktum skal lyde:

§ 4-1 annet ledd nr. 3 er likevel ikke til hinder for at det benyttes medarbeidere som har fordring eller gjeld til den revisjonspliktige på markedsmessige vilkår og som er tilbudt en ubestemt krets av personer.

§ 4-6 nytt annet ledd skal lyde:

En revisor kan ikke avtale betinget honorar. Honoraret kan heller ikke være helt eller delvis bestemt eller påvirket av levering av andre tjenester enn revisjon.

§ 5-2 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette krav til revisjonsutøvelsen dersom det er nødvendig for gjennomføringen av internasjonale forpliktelser.

§ 5-6 første ledd femte punktum skal lyde:

Revisjonsberetningen skal dateres og underskrives av oppdragsansvarlig revisor.

§ 5-6 åttende ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette regler om revisjonsberetningen dersom det er nødvendig for gjennomføringen av internasjonale forpliktelser.

Ny § 5-7 skal lyde:

§ 5-7 Særlige krav ved revisjon av konsernregnskaper

Revisor som er utpekt av revisjonsselskapet i samsvar med § 2-2 skal ved revisjon av årsregnskap for et morselskap avgi en felles revisjonsberetning for morselskapet og konsernet. § 5-6 første til åttende ledd gjelder tilsvarende.

Med sikte på konsernrevisjonen, skal revisor som nevnt i første ledd gjennomgå revisjonsarbeid utført av revisor i datterselskap av betydning for konsernregnskapet. Gjennomgangen skal dokumenteres på en måte som er tilstrekkelig til å kunne etterprøve arbeidet.

Ved revisjon av konsern hvor datterselskap revideres av revisor eller revisjonsselskap fra land utenfor EØS-området som ikke har gjensidig samarbeidsavtale om tilsyn med revisorer og revisjonsselskaper, skal revisor som nevnt i første ledd oppbevare kopi av dokumentasjon av revisjonsarbeid utført av datterselskapets revisor. Oppbevaringsplikt som nevnt gjelder ikke dersom betryggende tilgang til dokumentasjonen er sikret gjennom avtale revisor har inngått med datterselskapets revisor eller på annet vis. Dersom det er nødvendig for å sikre offentlige myndigheters tilgang til dokumentasjon, kan Kredittilsynet pålegge revisor å treffe andre hensiktsmessige foranstaltninger.

Revisor som nevnt i første ledd skal på forespørsel fremlegge dokumentasjon som nevnt i annet og tredje ledd, herunder dokumentasjon utarbeidet for konsernrevisjonen, for Kredittilsynet. Dette gjelder likevel ikke dokumentasjon som nevnt i tredje ledd dersom revisor hadde truffet betryggende foranstaltninger som der nevnt, og forhold utenfor revisors kontroll likevel gjør det umulig å fremlegge slik dokumentasjon.

Nytt kapittel 5a skal lyde:

Kapittel 5a Særlige plikter ved revisjon av foretak av allmenn interesse

§ 5a-1 Virkeområde

Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder for revisorer som reviderer årsregnskap for følgende revisjonspliktige foretak:

1. foretak som har utstedt omsettelige verdipapirer som er opptatt til handel på et regulert marked i EØS-land,
2. bank eller annen kredittinstitusjon,
3. forsikringselskap.

Kredittilsynet kan gjøre unntak fra kravet i dette kapittel dersom revisor er underlagt krav etter andre lands lovgivning.

§ 5a-2 Åpenhetsrapport

Revisorer omfattet av § 5a-1 skal årlig avgi en rapport som minst beskriver:

1. organisasjonsform og eierskap,
2. eventuelt samarbeid som nevnt i § 4-7 første ledd, herunder grunnlaget for samarbeidet,
3. styringsstrukturen,
4. interne kvalitetskontrollsystemer og retningslinjer for uavhengighet sammen med en erklæring fra styret om hvordan kvalitetskontrollsystemene har fungert og at retningslinjene har blitt overholdt,
5. tidspunktet for siste periodiske kvalitetskontroll etter § 5b-2,
6. hvilke foretak eller konsern som nevnt i § 5a-1 som er blitt revidert av revisor siste regnskapsår,
7. revisjonsselskapets etterutdanningspolitikk,
8. regnskapsopplysninger som viser omfanget av revisjonsvirksomheten, herunder samlet omsetning fordelt på honorar for revisjon og andre tjenester,
9. godtgjørelser til eierne.

Rapporten skal være underskrevet og gjøres tilgjengelig på revisors nettsted senest tre måneder etter regnskapsårets slutt. Kredittilsynet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra første ledd.

§ 5a-3 Kontakt med revisjonsutvalget

Har den revisjonspliktige revisjonsutvalg, skal revisor gi revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder særlig om vesentlige svakheter som er avdekket ved den interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen. Revisor skal dessuten overfor revisjonsutvalget:

1. hvert år skriftlig bekrefte sin uavhengighet,

2. opplyse om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til foretaket i løpet av regnskapsåret,
3. opplyse om eventuelle trusler mot uavhengigheten og dokumentere tiltak som er iverksatt for å redusere disse.

Opplysninger som nevnt i første ledd skal gis til styret dersom det samlede styret ivaretar revisjonsutvalgets oppgaver i henhold til særskilt hjemmel.

§ 5a-4 Rotasjon

Revisor kan ikke revidere årsregnskap for den samme revisjonspliktige i mer enn syv år sammenhengende. Revisor som omfattes av første punktum kan ikke på nytt påta seg revisjonsoppdrag for den samme revisjonspliktige før det har gått minst to år. For revisjonsselskap gjelder dette for den som er utpekt som ansvarlig revisor. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om rotasjon.

I tilfeller der revisjonsplikten gjelder konsernregnskap, kan det ikke avgis revisjonsberetning for konsernet dersom ett eller flere vesentlige datterselskap har revisor som etter bestemmelsens første ledd ikke kunne ha påtatt seg revisjonsoppdrag for et konsernselskap.

Kredittilsynet kan i særlige tilfeller samtykke til at revisjonsselskapet ikke utpeker ny ansvarlig revisor selv om det har gått syv år.

§ 5a-5 Forbud mot å tiltre i ledende stilling hos den revisjonspliktige

Revisor kan ikke tiltre ledende stilling i det foretaket som revideres innen en periode på minst to år fra revisjonsoppdraget ble avsluttet. For revisjonsselskap gjelder dette for den som er utpekt som ansvarlig revisor.

Nytt kapittel 5b skal lyde:

Kapittel 5b Kvalitetskontroll mv.

§ 5b-1 Intern kvalitetskontroll i revisjonsselskap

Revisjonsselskap skal etablere forsvarlige systemer for intern kvalitetskontroll av revisjonsvirksomheten.

§ 5b-2 Periodisk kvalitetskontroll

Revisor som reviderer revisjonspliktiges årsregnskap skal underlegges kvalitetskontroll minst hvert sjette år. Revisor som omfattes av § 5a-1 skal likevel kontrolleres minst hvert tredje år.

Kvalitetskontrollen skal minst omfatte en vurdering av uavhengighet, ressursanvendelse, revisjonshonorarer og revisjonsutførelsen. For revisjonsselskaper skal kvalitetskontrollen dessuten omfatte en vurdering av selskapets interne systemer for kvalitetskontroll, jf. § 5b-1. Resultatene av kvalitetskontrollen skal beskrives i en skriftlig rapport.

Merknader på grunnlag av kvalitetskontrollen skal følges opp av revisor uten ugrunnet opphold.

Kvalitetskontrollen utføres av den Kredittilsynet utpeker. Departementet kan fastsette forskrift om gjennomføring av kvalitetskontroll som utføres av andre enn Kredittilsynet. Departementet kan videre fastsette forskrift om kvalitetskontroll av revisorer som omfattes av § 5a-1.

§ 6-1 nytt sjette ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om unntak fra taushetsplikten overfor revisortilsyn i annen stat når den revisjonspliktige har utstedt omsettelige verdipapirer som er opptatt til handel på et regulert marked i vedkommende stat eller inngår i konsern som utarbeider konsernregnskap som er underlagt revisjonsplikt i vedkommende stat.

§ 7-1 tredje ledd siste punktum oppheves.

§ 7-1 nytt fjerde ledd skal lyde:

Ved opphør av revisors oppdrag skal revisor uten ugrunnet opphold gi melding til Foretaksregisteret om at oppdraget er avsluttet. Dersom et revisjonsoppdrag avsluttes før utløpet av tjenestetiden skal revisor sende begrunnelse for dette til Kredittilsynet.

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 Revisorregisteret

Kredittilsynet skal føre et register over revisorer og revisjonsselskaper som er godkjent etter denne lov. Registeret skal være offentlig tilgjengelig i elektronisk form.

Departementet kan gi nærmere forskrifter om føring og vedlikehold av Revisorregisteret og om registerets innhold.

§ 10-2 skal lyde:

§ 10-2 Opplysninger om registrerte og statsautoriserte revisorer

Revisorregisteret skal inneholde følgende opplysninger om revisorer:

1. navn og eventuelt foretaksnavn for enkeltpersonforetak,
2. bostedsadresse og eventuelt kontoradresse eller annen adresse for oppbevaring av dokumentasjon som gjelder klienter i Norge i henhold til § 3-5 annet ledd og § 3-7 annet ledd,
3. dato for godkjenning og angivelse av godkjent tittel,
4. om godkjenningen er tilbakekalt eller suspendert etter kapittel 9,
5. navn, adresse og organisasjonsnummer på revisjonsselskap dersom revisor er ansatt, partner eller på annen måte er tilknyttet et revisjonsselskap.

For ansvarlig revisor skal registeret i tillegg inneholde følgende opplysninger:

1. revisorregisternummer tildelt av Kredittilsynet,
2. om registrering i annet land, eventuelt navn på tilsynsmyndighet og revisorregisternummer tildelt i annet land, og
3. om det foretas revisjon av foretak som er revisjonspliktig i land utenfor EØS.

§ 10-3 skal lyde:

§ 10-3 Opplysninger om revisjonsselskaper

Revisorregisteret skal inneholde følgende opplysninger om revisjonsselskaper:

1. foretaksnavn,

2. kontoradresse og postadresse,
 3. organisasjonsnummer,
 4. dato for godkjenning,
 5. revisorregisternummer tildelt av Kredittilsynet,
 6. navn og revisorregisternummer på ansvarlige revisorer, jf. § 3-7, som er ansatt eller partner eller på annen måte tilknyttet revisjonsselskapet,
 7. navn på kontaktperson og eventuelt revisjonsselskaps nettstedsadresse,
 8. navn og adresse til hvert avdelingskontor i Norge,
 9. eventuell deltakelse i samarbeid som nevnt i § 4-7 første ledd, samt navn og adresser på andre selskaper som deltar eller på annen måte inngår i samarbeidet,
 10. om selskapets godkjenning er tilbakekalt eller suspendert etter kapittel 9,
 11. om revisjonsselskapet er registrert i annet land, eventuelt navn på tilsynsmyndighet og eventuelt revisorregisternummer og organisasjonsnummer tildelt i annet land,
 12. om det foretar revisjon av foretak som er revisjonspliktig i land utenfor EØS,
 13. navn og bostedsadresse for revisjonsselskapets styremedlemmer, varamedlemmer, daglig leder og aksjeeiere eller deltakere.
- For revisjonsselskaper som ikke reviderer årsregnskap for revisjonspliktige skal det ikke registreres revisorregisternummer etter første ledd nr. 5 eller opplysninger som nevnt i nr. 13.

§ 10-4 skal lyde:

§ 10-4 Oppdateringsplikt

Revisor og revisjonsselskap skal gi melding til Kredittilsynet når det skjer endringer i det som er registrert. Opplysninger om revisjonsselskap skal gis av daglig leder eller signaturberettiget. Opplysninger som nevnt kan oversendes elektronisk når det er benyttet en betryggende metode som autentiserer avsender og sikrer dokumentets innhold. Kredittilsynet kan kreve at endringer oppdateres elektronisk.

Gjeldende § 10-4 om sletting av opplysninger blir § 10-5.

Gjeldende § 10-5 blir ny § 10-6.

Annet ledd i ny § 10-6 skal lyde:

Departementet kan fastsette bestemmelser om registrering og tilsyn med revisor og revisjonsselskap som foretar lovpliktig revisjon av årsregnskap for selskap registrert utenfor EØS-området og som utsteder omsettelige verdipapirer notert på regulert marked i Norge.

II

I lov 7. desember 1956 nr. 1 om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringselskaper og verdipapirhandel m.v. gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd tredje punktum skal lyde:

Taushetsplikten etter denne bestemmelse og forvaltningslovens bestemmelser gjelder ikke overfor Norges

Bank, andre EØS-staters sentralbanker eller tilsynsmyndigheter som fører tilsyn som nevnt i § 1 første ledd nr. 1-6, nr. 9, 10 eller nr. 14, eller tilsyn med forvaltningsselskap for verdipapirfond.

§ 8 nytt tredje ledd skal lyde:

Tilsynet offentliggjør hvert år en oversikt over gjennomføringen og resultatet av den periodiske kvalitetskontrollen, jf. revisorloven § 5b-2.

III

I lov 24. mai 1961 nr. 1 om sparebanker gjøres følgende endringer:

Ny § 17 c skal lyde:

§ 17 c Revisjonsutvalg

I sparebanker skal det velges et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

Kredittilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra sparebankers plikt til å ha revisjonsutvalg, og kan gi utfyllende regler om revisjonsutvalgets sammensetning og oppgaver.

Ny § 17 d skal lyde:

§ 17 d Revisjonsutvalgets oppgaver

Revisjonsutvalget skal:

- a) forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,
- b) overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt bankens internrevisjon om slik funksjon er etablert,
- c) ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,
- d) vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjør en trussel mot uavhengigheten.

Ny § 17 e skal lyde:

§ 17 e Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Styremedlemmer som er ledende ansatte i sparebanken kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra bankens organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som bankens revisjonsutvalg, dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter annet ledd.

§ 34 annet ledd skal lyde:

Forstanderskapet velger revisor og fastsetter hans godtgjørelse, jf. § 12 annet ledd. *Dersom foretaket plikter å ha revisjonsutvalg etter § 17 c, skal revisjonsutvalgets uttalelse om forslaget til revisor forelegges forstanderskapet før valget.*

IV

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker gjøres følgende endringer:

§ 14 første ledd skal lyde:

Representantskapet skal velge revisor til å utføre revisjonsarbeidet i banken og i tilfelle til å kontrollere utførelsen av den daglige revisjon. Revisor skal være registrert eller statsautorisert. *Dersom foretaket plikter å ha revisjonsutvalg etter § 16 a, skal revisjonsutvalgets uttalelse om forslaget til revisor forelegges representantskapet før valget.*

Ny § 16 a skal lyde:

§ 16 a Revisjonsutvalg

I forretningsbanker skal det velges et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, gjelder første ledd ikke for forretningsbank som er heleid datterselskap i finanskonsern, dersom morselskapet har revisjonsutvalg som oppfyller kravene i loven her. Eierforetak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav e regnes ikke som morselskap i denne sammenheng.

Kredittilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra forretningsbankers plikt til ha revisjonsutvalg, og kan gi utfyllende regler om revisjonsutvalgets sammensetning og oppgaver.

Ny § 16 b skal lyde:

§ 16 b Revisjonsutvalgets oppgaver

Revisjonsutvalget skal:

- forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,*
- overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt bankens internrevisjon om slik funksjon er etablert,*
- ha løpende kontakt med bankens valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,*
- vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor utgjør en trussel mot uavhengigheten.*

Ny § 16 c skal lyde:

§ 16 c Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Styremedlemmer som er ledende ansatte i banken, kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra bankens organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som bankens revisjonsutvalg, dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter annet ledd.

V

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner gjøres følgende endringer:

§ 2a-11 tredje ledd skal lyde:

Foretakene i konsernet skal ha samme revisor når ikke annet følger av lov eller forskrift. Kredittilsynet kan samtykke i at datterforetak har egen revisor.

Ny § 3-11 a skal lyde:

§ 3-11 a Revisjonsutvalg

I finansieringsforetak med verdipapirer notert på regulert marked skal det velges et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, gjelder første ledd ikke for:

- finansieringsforetak som er heleid datterforetak i finanskonsern, dersom morselskapet har revisjonsutvalg som oppfyller kravene i loven her. Eierforetak som nevnt i § 2a-2 bokstav e regnes ikke som morselskap i denne sammenheng,*
- kredittforetak som utsteder fortrinnsberettigede obligasjoner etter bestemmelsene i denne lov kapittel 2 IV,*
- finansieringsforetak som ikke har utstedt aksjer eller grunnfondsbevis som omsettes på regulert marked, men som løpende eller gjentatte ganger bare har utstedt obligasjoner med samlet utestående pålydende på mindre enn 100 millioner euro og det ikke er offentliggjort prospekt.*

Kredittilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra finansieringsforetaks plikt til ha revisjonsutvalg, og kan gi utfyllende regler om revisjonsutvalgets sammensetning og oppgaver.

Ny § 3-11 b skal lyde:

§ 3-11 b Revisjonsutvalgets oppgaver

Revisjonsutvalget skal:

- forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,*
- overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt foretakets internrevisjon om slik funksjon er etablert,*
- ha løpende kontakt med foretakets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,*
- vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre*

tenester enn revisjon som er levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjør en trussel mot uavhengigheten.

Ny § 3-11 c skal lyde:

§ 3-11 c Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning
Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Styremedlemmer som er ledende ansatte i foretaket kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra foretakets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som foretakets revisjonsutvalg dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter annet ledd.

§ 3-13 første ledd skal lyde:

Revisor velges av representantskapet. Hvis foretaket ikke har representantskap, velges revisor av kontrollkomiteen. Dersom foretaket plikter å ha revisjonsutvalg etter § 3-11 a, skal revisjonsutvalgets uttalelse innhentes før valget av revisor.

VI

I lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper gjøres følgende endringer:

§ 7-2 nytt annet ledd skal lyde:

(2) Selskapet kan ikke avsette revisor før utløpet av tjenestetiden uten saklig grunn. Uenighet vedrørende regnskapsmessig behandling eller revisjonshandlinger anses ikke som saklig grunn for avsettelse.

§ 7-2 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 7-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Selskapet skal uten ugrunnet opphold gi melding til Foretaksregisteret om at revisors oppdrag er avsluttet. Hvis oppdraget opphørte før utløpet av tjenestetiden, skal selskapet sende begrunnelse for dette til Kredittilsynet.

VII

I lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper gjøres følgende endringer

I kapittel 6 ny del V skal overskriften lyde:

V Revisjonsutvalg

Ny § 6-41 skal lyde:

§ 6-41 Revisjonsutvalg

(1) I selskaper med verdipapirer notert på regulert marked skal det velges et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

(2) Første ledd gjelder ikke selskaper som siste regnskapsår oppfyller minst to av følgende tre kriterier:

- 1. gjennomsnittlig antall ansatte på under 250,*
- 2. balansesum på mindre enn 300 millioner kroner ved utgangen av regnskapsåret,*
- 3. nettoomsætning på mindre enn 350 millioner kroner.*

I selskaper som er unntatt fra kravet om revisjonsutvalg etter første punktum, skal styret utføre oppgavene som nevnt i § 6-43. Når styret utfører slike oppgaver, kan styreleder som er ledende ansatt i selskapet ikke delta i møtet.

(3) Første ledd gjelder ikke for heleid datterselskaper dersom det i morselskapet er etablert et revisjonsutvalg som oppfyller de kravene som stilles til revisjonsutvalg i datterselskapet.

Ny § 6-42 skal lyde:

§ 6-42 Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

(1) Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Styremedlemmer som er ledende ansatte i selskapet kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget.

(2) Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra selskapets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon.

(3) Det kan i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som selskapets revisjonsutvalg dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter første ledd annet punktum og annet ledd.

Ny § 6-43 skal lyde:

§ 6-43 Revisjonsutvalgets oppgaver

Revisjonsutvalget skal:

- a) forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,*
- b) overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt selskapets internrevisjon om slik funksjon er etablert,*
- c) ha løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,*
- d) vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjør en trussel mot revisors uavhengighet.*

§ 7-1 første ledd skal lyde:

(1) Generalforsamlingen skal velge en eller flere revisorer, og kan velge en eller flere vararevisorer. Bedriftsforsamlingen skal fremsette forslag. Dersom foretaket plikter å ha revisjonsutvalg etter § 6-41, skal revisjonsutvalgets uttalelse om forslaget til revisor forelegges generalforsamlingen før valget.

§ 7-2 nytt annet ledd skal lyde:

(2) Selskapet kan ikke avsette revisor før utløpet av tjenestetiden uten saklig grunn. Uenighet vedrørende regn-

skapsmessig behandling eller revisjonshandlinger anses ikke som saklig grunn for avsettelse.

§ 7-2 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 7-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Selskapet skal uten ugrunnet opphold gi melding til Foretaksregisteret om at revisors oppdrag er avsluttet. Hvis oppdraget opphørte før utløpet av tjenestetiden skal selskapet sende begrunnelse for dette til Kredittilsynet.

VIII

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. gjøres følgende endringer

§ 5-9 første ledd skal lyde:

Representantskapet velger en eller flere registrerte eller statsautoriserte revisorer og godkjenner revisors godtgjørelse. Dersom selskapet plikter å ha revisjonsutvalg etter § 5-10, skal revisjonsutvalgets uttalelse om forslaget til revisor forelegges representantskapet før valget.

Ny § 5-10 skal lyde:

§ 5-10 Revisjonsutvalg

I forsikringsselskaper skal det velges et revisjonsutvalg. Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, gjelder første ledd ikke for forsikringsselskap som er heleid datterselskap i finanskonsern, dersom morselskapet har revisjonsutvalg som oppfyller kravene i loven her. Eierforetak som nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-2 bokstav e regnes ikke som morselskap i denne sammenheng.

Kredittilsynet kan i forskrift eller ved enkeltvedtak gjøre unntak fra forsikringsselskapers plikt til ha revisjonsutvalg, og kan gi utfyllende regler om revisjonsutvalgets sammensetning og oppgaver.

Ny § 5-11 skal lyde:

§ 5-11 Revisjonsutvalgets oppgaver

Revisjonsutvalget skal:

- a) forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen,*
- b) overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt selskapets internrevisjon om slik funksjon er etablert,*
- c) ha løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet,*
- d) vurdere og overvåke revisors uavhengighet, jf. revisorloven kapittel 4, herunder særlig i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor eller revisjonsselskapet utgjør en trussel mot uavhengigheten.*

Ny § 5-12 skal lyde:

§ 5-12 Valg av revisjonsutvalg og dets sammensetning

Revisjonsutvalgets medlemmer velges av og blant styrets medlemmer. Styremedlemmer som er ledende ansatte i selskapet kan ikke velges til medlemmer av revisjonsutvalget.

Revisjonsutvalget skal samlet ha den kompetanse som ut fra selskapets organisasjon og virksomhet er nødvendig for å ivareta sine oppgaver. Minst ett av medlemmene i revisjonsutvalget skal være uavhengig av virksomheten og ha kvalifikasjoner innen regnskap eller revisjon.

Med mindre Kredittilsynet bestemmer noe annet, kan det i vedtektene fastsettes at det samlede styret skal fungere som selskapets revisjonsutvalg dersom styret til enhver tid oppfyller kravene etter annet ledd.

IX

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Kongen kan fastsette nærmere overgangsregler.

Den som er godkjent registrert eller statsautorisert revisor og som er innført i Revisorregisteret, anses godkjent etter kapittel 3 også etter endring i § 3-2 om utdanning og § 3-3 om praksis.

Den som har bestått treårig revisorutdanning etter fastsatt rammeplan eller høyere revisorutdanning med normert varighet på minst ett og et halvt år før loven trer i kraft, kan godkjennes som henholdsvis registrert eller statsautorisert revisor etter de tidligere utdanningskrav.

Praksis som er opparbeidet etter bestått revisorutdanning, siviløkonomeksamen, juridisk eller sosialøkonomisk profesjonsutdanning eller annen utdanning godkjent av Kredittilsynet i samsvar med tidligere annet ledd i § 3-3, kan godkjennes som praksis etter nytt annet ledd i revisorloven § 3-3.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i finansieringsvirksomhetsloven, børsloven, verdipapirregisterloven, verdipapirhandelloven mv. (eierskap i finansinstitusjoner og i infrastrukturforetak på verdipapirområdet)

I

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Erverv av eierandeler i finansforetak mv.*

(1) Erverv som vil medføre at erververen blir eier av en kvalifisert eierandel i en finansinstitusjon, kan ikke gjennomføres uten at det på forhånd er sendt melding etter § 2-3 til Kredittilsynet. Det samme gjelder erverv som vil medføre at en kvalifisert eierandel økes slik at den vil utgjøre eller overstige henholdsvis 20, 30 eller 50 prosent av kapitalen eller stemmene i finansinstitusjonen, eller slik at eierandelen gir bestemmende innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3 i finansinstitusjonen. Som kvalifisert eierandel regnes en eierandel som representerer 10 prosent eller mer av kapitalen eller stemmene i finansinstitusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av foretaket og dets virksomhet.

(2) Erverv av eierandel i finansinstitusjon som omfattes av første ledd, kan bare gjennomføres i henhold til tillatelse gitt av departementet etter reglene i §§ 2-4 og 2-5. Erverv som foretas av to eller flere erververe etter samråd, regnes som ett erverv.

(3) Enhver som vil avhende en kvalifisert eierandel, eller redusere den så meget at eierandelen deretter er mindre enn en prosentvis grense som er nevnt i første ledd, skal gi melding om dette til Kredittilsynet.

(4) En eiers samlede eierandel beregnes ut fra de eierandeler denne direkte eller indirekte eier og vil bli eier av ved ervervet, samt i tillegg:

- a) eierandeler som denne etter avtale har rett til å erverve på eget initiativ,
- b) eierandeler som denne etter avtale har rett til å utøve stemmerett for, unntatt stemmerettsfullmakt som nevnt i aksjeloven § 5-2 og allmennaksjeloven § 5-2 når det ikke er gitt vederlag for fullmakten, og
- c) eierandeler som en person som omfattes av § 2-6, eier eller har rett til å erverve eller utøve stemmeretten for.

(5) Ved beregning av eierandeler omfattes ikke eierandeler eller stemmeretter som er overtatt av en kredittinstitusjon eller et verdipapirforetak som følge av fulltegningsgaranti, forutsatt at disse ikke brukes til å utøve innflytelse i institusjonen og blir avhendet innen ett år etter overtakelsen. Heller ikke eierandeler eller stemmeretter ervervet ved avtale som er betinget av tillatelse etter finanslovgivningen omfattes, med mindre avtalen innebærer at:

- a) eierne gis rett til vederlag på mer enn 5 prosent av markedsverdien av eierandelene på tilbudstidspunktet,
- b) eierne gis rett til lån fra tilbyderer, eller
- c) eiernes rett til å utøve stemmerettigheter knyttet til aksjene begrenses.

(6) Departementet kan gi forskrift til utfylling, gjennomføring og avgrensning av bestemmelsene i §§ 2-2 til 2-6, herunder regler med retningslinjer for egnethetsvurderingen etter § 2-4. Departementet kan også gi forskrift om plikt for finansinstitusjoner til å gi melding om eiere som har kvalifiserte eierandeler i institusjonen, og om plikt for juridiske personer som har kvalifiserte eierandeler i en finansinstitusjon til å gi melding om hvem som inngår i styret og ledelsen.

§ 2-3 skal lyde:

§ 2-3 *Saksbehandlingsregler*

(1) Melding etter § 2-2 første ledd skal angi størrelsen på den eierandel det tas sikte på å erverve, og størrelsen av den samlede eierandel i finansinstitusjonen etter ervervet. Meldingen skal opplyse om de forhold som vil være av betydning ved beregningen av eierens samlede eierandel etter reglene i § 2-2.

(2) Meldingen skal også inneholde de opplysninger som vil være av betydning ved vurderingen av om tillatelse skal gis. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innholdet av meldingen.

(3) Spørsmålet om det skal gis tillatelse etter § 2-2 annet ledd, skal avgjøres innen en periode på 60 arbeidsdager, regnet fra det tidspunktet Kredittilsynet har bekräftet å ha mottatt meldingen (vurderingsperioden). Har departementet eller Kredittilsynet før det er gått 50 arbeidsdager fremsatt skriftlig krav om ytterligere opplysninger, avbryter kravet vurderingsperioden i tiden inntil svaret fra erververen er mottatt, men ikke i mer enn 20 arbeidsdager, eller i mer enn 30 arbeidsdager hvis erververen ikke er undergitt tilsyn eller er hjemmehørende utenfor EØS-området. Andre krav om ytterligere opplysninger er uten virkning for lengden av vurderingsperioden.

(4) Har to eller flere erververe gitt melding etter § 2-2 første ledd om erverv av eierandeler i samme finansinstitusjon, skal det ikke skje ugrunnet forskjellsbehandling.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Egnethetsvurdering mv.*

(1) Ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis etter § 2-2 annet ledd, skal departementet ut fra behovet for å sikre forsvarlig og betryggende ledelse av finansinstitusjonen og dennes virksomhet og i betraktning av den grad av innflytelse som erververen som eier vil kunne utøve i institusjonen etter ervervet, foreta en vurdering av erververens egnethet som innehaver av sin samlede eierandel etter ervervet, og av om ervervet av eierandelen er finansielt betryggende for institusjonens nåværende og fremtidige virksomhet.

(2) Ved vurdering etter første ledd skal departementet særlig ta i betraktning:

- a) *erhververens alminnelige omdømme, faglige kompetanse, erfaring og tidligere handlemåte i forretningsforhold,*
- b) *alminnelig omdømme, faglig kompetanse, erfaring og tidligere handlemåte i forretningsforhold hos personer som etter ervervet vil inngå i styret eller ledelsen av institusjonens virksomhet,*
- c) *ved anvendelsen av bokstav a og b skal det tas i betraktning om erververen vil kunne bruke den innflytelse eierandelen gir, til å oppnå fordeler for egen eller tilknyttet virksomhet, eller indirekte øve innflytelse på annen næringsvirksomhet, samt om ervervet vil kunne føre til at institusjonens uavhengighet i forhold til andre næringslivsinteresser blir svekket,*
- d) *om erververens økonomiske situasjon og tilgjengelige økonomiske ressurser er betryggende, særlig sett i forhold til de former for virksomhet som institusjonen driver eller må antas å engasjere seg i etter ervervet, samt om erververen og dennes virksomhet er undergitt finansielt tilsyn,*
- e) *om finansinstitusjonen er og fortsatt vil være i stand til å oppfylle soliditets- og sikkerhetskrav og andre tilsynskrav som følger av finanslovgivningen,*
- f) *om eierforholdene i institusjonen etter ervervet eller særlige bindinger mellom erververen og en tredjeperson vil vanskeliggjøre effektivt tilsyn med institusjonen, særlig om den gruppe institusjonen vil inngå i etter ervervet, er organisert på en slik måte at det ikke vanskeliggjør forsvarlig tilsyn, herunder effektiv utveksling av informasjon og fordeling av tilsynsoppgaver mellom berørte tilsynsmyndigheter,*
- g) *om det er grunn til å anta at det i forbindelse med ervervet foregår eller blir gjort forsøk på hvitvasking av penger eller finansiering av terrorvirksomhet, eller at ervervet vil øke risikoen for dette.*

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5 Tillatelsen

(1) *Departementet gir tillatelse etter § 2-2 annet ledd i den utstrekning departementet finner at erververen tilfredsstiller kriteriene som nevnt i § 2-4. Tillatelsen skal angi størrelsen av den eierandelen som kan erverves i henhold til tillatelsen.*

(2) *Departementet skal ikke gi tillatelse til ervervet dersom departementet finner at det er rimelig grunnlag for tvil om erververens egnethet som innehaver av den samlede eierandelen etter ervervet, eller at det er grunnlag for tvil om de finansielle forhold etter ervervet vil være betryggende for institusjonens nåværende og fremtidige virksomhet. Departementet skal heller ikke gi tillatelse til ervervet dersom plikten til å gi melding etter § 2-2 første ledd, jf. § 2-3 første ledd, ikke er oppfylt, eller dersom opplysninger fremlagt av erververen er ufullstendige eller viser seg å være uriktige. Erververen skal i tilfelle gis skriftlig underretning med begrunnelsen for vedtaket.*

(3) *Det kan settes vilkår for tillatelsen, herunder tidsfrist for gjennomføringen av ervervet. Det kan ikke settes som vilkår at en eierandel av en fastsatt minste størrelse må være ervervet før fristens utløp.*

(4) *Er spørsmålet om tillatelse ikke avgjort innen utløpet av vurderingsperioden etter § 2-3 tredje ledd, skal tillatelse anses gitt til erverv av den eierandelen som er angitt i meldingen til Kredittilsynet etter § 2-2 første ledd.*

(5) *Departementet kan tilbakekalle en tillatelse dersom det er grunn til å anta at innehaveren utviser slik handlemåte at forutsetningene for tillatelse ikke lenger er til stede. For øvrig kan tillatelse tilbakekalles etter alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.*

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6 Konsolidering av eierandeler

(1) *Like med en eiers egne eierandeler regnes eierandeler som nevnt i § 2-2 fjerde og femte ledd og som direkte eller indirekte eies eller overtas av:*

- a) *eierens ektefelle eller person som eieren har felles husholdning med,*
- b) *eierens mindreårige barn, samt mindreårige barn til person omfattet av bokstav a som eieren bor sammen med,*
- c) *selskap innen samme konsern som eieren,*
- d) *selskap hvor eieren alene eller sammen med personer som nevnt i bokstav a, b og e har slik innflytelse som nevnt i aksjeloven § 1-3 og allmennaksjeloven § 1-3, og*
- e) *noen som det må antas eieren har forpliktende samarbeid med, når det gjelder å gjøre bruk av rettighetene som aksjeeier.*

(2) *Departementet avgjør i tvilstilfelle om eierandeler som eieren ikke selv eier, skal likestilles med egne eierandeler etter reglene i første ledd.*

§ 3-3 sjettede ledd skal lyde:

Søknad om tillatelse etter første ledd skal nektes med mindre Kongen er overbevist om at eiere av kvalifiserte eierandeler er egnet til å inneha slike eierandeler og utøve slik innflytelse i foretaket som eierandelene gir grunnlag for. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som beregnet etter reglene i § 2-2, representerer 10 prosent eller mer av kapitalen og stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

§ 5-2 tredje ledd skal lyde:

(3) *Eierandel ervervet i strid med reglene om eierkontroll skal umiddelbart tvangsselges. Det samme gjelder dersom en tillatelse er tilbakekalt etter § 2-5 femte ledd. Tvangsfullbyrdsloven § 10-6, jf. § 8-16 kommer ikke til anvendelse. Stemmerett knyttet til slike eierandeler kan ikke anvendes. Dersom departementet har grunn til å anta at en eier av en kvalifisert eierandel i en finansinstitusjon utviser eller vil utvise handlemåte som vil være i strid med forsvarlig og betryggende forvaltning av institusjonen, kan departementet treffe vedtak om pålegg eller forbud etter reglene i første og annet ledd, herunder at stemmerett knyttet til eierandelene ikke kan anvendes.*

II

I lov 24. mai 1961 nr. 2 om forretningsbanker skal § 8a tredje ledd lyde:

Søknad om tillatelse etter § 8 første og annet ledd skal nektes med mindre Kongen er overbevist om at eiere av kvalifiserte eierandeler er egnet til å inneha slike eierandeler og utøve slik innflytelse i banken som eierandelene gir grunnlag for. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som beregnet etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2, representerer 10 prosent eller mer av kapitalen og stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

III

I lov 10. juni 2005 nr. 44 om forsikringsselskaper, pensjonsforetak og deres virksomhet mv. (forsikringsvirksomhetsloven) skal § 2-1 første ledd tredje og fjerde punktum lyde:

Tillatelse skal nektes med mindre Kongen er overbevist om at eiere av kvalifiserte eierandeler er egnet til å inneha slike eierandeler og utøve slik innflytelse i foretaket som eierandelene gir grunnlag for. Med kvalifisert eierandel menes en eierandel som beregnet etter reglene i finansieringsvirksomhetsloven § 2-2, representerer 10 prosent eller mer av kapitalen og stemmene i institusjonen, eller som for øvrig gir adgang til å utøve en vesentlig innflytelse i ledelsen av institusjonen og dens virksomhet.

IV

I lov 29. juni 2007 nr. 74 om regulerte markeder (børsloven) gjøres følgende endringer:

§ 17 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke for erverv som utløser plikt til å søke om tillatelse i medhold av § 35 tredje ledd. Det samme gjelder når det ved reduksjon av eierandel oppstår meldeplikt som nevnt i § 35 tredje ledd.

§ 35 skal lyde:

§ 35. Eierbegrensninger

(1) Ingen kan eie aksjer som representerer mer enn 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i en børs. Likestilt med aksjeeier regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som reelt erverv av aksjene. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre tidsbegrenset unntak fra reglene i leddet her.

(2) Begrensningene i første ledd er ikke til hinder for at en børs eies 100 prosent av et foretak med hovedkontor i en EØS-stat når foretaket ikke driver annen virksomhet enn å forvalte eierinteresser i datterselskaper, og datterselskapene i det vesentlige driver eller eier regulert marked, liknende markeds plass eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet. Første ledd gjelder tilsvarende for slike foretak.

(3) Departementet kan etter søknad gi foretak som i det vesentlige driver eller eier regulert marked, liknende markeds plass eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet, til-

latelse til å eie aksjer som representerer mer enn 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i en børs eller i et holdingselskap som nevnt i andre ledd. Slik tillatelse kan bare gis dersom departementet finner eieren egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av børsen. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- a) eierens tidligere handlemåte,
- b) eierens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
- c) om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte,
- d) konkurransemessige forhold på det relevante markedet,
- e) muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i eierens hjemland,
- f) om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for aktørene på vedkommende børs, og
- g) om den bakenforliggende eierstruktur hos eieren er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse.

Eier som gis tillatelse etter dette ledd, plikter å søke departementet om slik tillatelse også ved endringer som medfører at vedkommende får kontroll med eierandel til eller stemmerett for mer enn $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$ eller $\frac{9}{10}$ av aksjene. Ved reduksjon av eierandel eller stemmerett som nevnt i foregående punktum samt i første ledd skal det gis melding til departementet.

(4) Dersom en aksjeeier besitter aksjer i strid med reglene i paragrafen her, kan departementet fastsette en frist for å bringe eierforholdet i overensstemmelse med loven. Dersom denne fristen overskrides, kan departementet selge aksjene etter reglene om tvangssalg av omsettelige verdipapirer så langt de passer. Tvangsfullbyrdesloven § 10-6, jf. § 8-16, kommer ikke til anvendelse. Vedkommende aksjeeier skal varsles om at tvangssalg vil bli foretatt to uker før salg foretas.

(5) Inntil nedsalg eller tvangssalg har funnet sted kan aksjeeieren for den del av aksjene som overstiger tillatt nivå, ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling av bestemmelsen her.

§ 36 skal lyde:

§ 36. Stemmerettsbegrensninger

(1) På generalforsamling i børs kan ingen stemme for mer enn 20 prosent av stemmene i foretaket eller for mer enn 30 prosent av de stemmene som er representert på generalforsamlingen.

(2) Reglene i denne paragraf gjelder ikke på generalforsamling i børs som omfattes av bestemmelsene i § 35 første ledd tredje punktum og § 35 annet og tredje ledd.

V

I lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter (verdipapirregisterloven) gjøres følgende endringer.

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2 Eierkontroll

(1) Erverv av betydelig eierandel i verdipapirregister kan bare gjennomføres etter at melding om dette på forhånd er sendt til Kredittilsynet.

(2) Med betydelig eierandel menes direkte eller indirekte eierandel som representerer minst 10 prosent av aksjekapitalen eller stemmene, eller som på annen måte gjør det mulig å utøve betydelig innflytelse over forvaltningen av selskapet. Likt med vedkommende aksjeeiers egne aksjer regnes i denne sammenheng aksjer som eies av aksjeeiere som nevnt i § 5-5.

(3) Kredittilsynet skal innen tre måneder fra den dagen melding som nevnt i første ledd er mottatt, nekte slikt erverv dersom vedkommende aksjeeier ikke anses egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av foretaket.

(4) Ved avhendelse av eierandel som medfører at eierandelens størrelse kommer under grensen som nevnt i annet ledd, skal det gis melding til Kredittilsynet.

(5) Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke for erverv hvor det skal søkes om tillatelse i medhold av § 5-3 tredje ledd. Det samme gjelder når det ved reduksjon av eierandel oppstår meldeplikt som nevnt i § 5-3 tredje ledd.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 Eierbegrensninger

(1) Ingen kan eie aksjer som representerer mer enn 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i et verdipapirregister. Likestilt med aksjeeier regnes erverv av rett til å bli eier av aksjer når dette må anses som reelt erverv av aksjene. Departementet kan i særlige tilfelle gjøre tidsbegrenset unntak fra reglene i leddet her.

(2) Begrensningene i første ledd er ikke til hinder for at et verdipapirregister eies 100 prosent av et foretak med hovedkontor i en EØS-stat når foretaket ikke driver annen virksomhet enn å forvalte eierinteresser i datterselskaper, og datterselskapene i det vesentlige driver eller eier verdipapirregister, liknende registerfunksjoner eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet. Første ledd gjelder tilsvarende for slike foretak.

(3) Departementet kan etter søknad fra foretak som i det vesentlige driver eller eier verdipapirregister, liknende registerfunksjoner eller tilknyttet infrastrukturvirksomhet, gi tillatelse til å eie aksjer som representerer mer enn 20 prosent av aksjekapitalen eller stemmene i et verdipapirregister eller i et holdingselskap som nevnt i andre ledd. Slik tillatelse kan bare gis dersom departementet finner eieren egnet til å sikre en god og fornuftig forvaltning av verdipapirregisteret. Ved denne vurderingen skal det særlig legges vekt på:

- eierens tidligere handlemåte,
- eierens tilgjengelige økonomiske ressurser og hensynet til forsvarlig virksomhet,
- om eierskapet vil kunne føre til uønskede virkninger for finansmarkedenes virkemåte,

- konkurransmessige forhold på det relevante markedet,
- muligheten for å utøve et effektivt tilsyn, herunder om det er etablert samarbeid med tilsynsmyndighetene i eierens hjemland,
- om eierskapet vil kunne påvirke rettigheter og plikter for brukerne av vedkommende verdipapirregister, og
- om den bakenforliggende eierstruktur hos eieren er i samsvar med de hensyn som ivaretas i denne bestemmelse.

Eier som gis tillatelse etter dette ledd, plikter å søke departementet om slik tillatelse også ved endringer som medfører at vedkommende får kontroll med eierandel til eller stemmerett for mer enn $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$ eller $\frac{9}{10}$ av aksjene. Ved reduksjon av eierandel eller stemmerett som nevnt i foregående punktum samt i første ledd skal det gis melding til departementet.

(4) Dersom en aksjeeier besitter aksjer i strid med reglene i paragrafen her, kan departementet fastsette en frist for å bringe eierforholdet i overensstemmelse med loven. Dersom denne fristen overskrides, kan departementet selge aksjene etter reglene om tvangssalg av omsettelige verdipapirer så langt de passer. Tvangsfullbyrdesloven § 10-6, jf. § 8-16, kommer ikke til anvendelse. Vedkommende aksjeeier skal varsles om at tvangssalg vil bli foretatt to uker før salg foretas.

(5) Inntil nedsalg eller tvangssalg har funnet sted kan aksjeeieren for den del av aksjene som overstiger tillatt nivå, ikke utøve andre rettigheter i selskapet enn retten til å heve utbytte og til å utøve fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse.

(6) Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling av bestemmelsen her.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4 Stemmerettsbegrensninger

(1) På generalforsamlingen i et verdipapirregister kan ingen stemme for mer enn 20 prosent av stemmene i foretaket eller for mer enn 30 prosent av de stemmene som er representert på generalforsamlingen.

(2) Reglene i denne paragrafen gjelder ikke på generalforsamling i verdipapirregister som omfattes av bestemmelsene i § 5-3 første ledd tredje punktum og § 5-3 annet og tredje ledd.

§ 5-5- skal lyde:

§ 5-5 Konsolidering av eierandeler

(1) Likt med aksjeeierens egne aksjer regnes ved anvendelsen av reglene i §§ 5-2, 5-3 og 5-4 de aksjer som eies eller overtas av aksjeeierens nærstående, jf. verdipapirhandelloven § 2-5.

(2) Departementet avgjør i tvilstilfelle om aksjer som aksjeeieren ikke eier, skal likestilles med egne aksjer etter reglene i første ledd.

VI

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) gjøres følgende endringer:
§ 13-1 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling av første punktum.

§ 13-1 syvende ledd oppheves.

VII

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelser skal tre i kraft til ulik tid.

Kongen kan gi overgangsregler.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Svein Flåtten på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Svein Flåtten på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i ligningsloven mv. (tilleggsskatt)

I

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) gjøres følgende endring:

§ 10-51 bokstav f skal lyde:

- f) tilleggsskatt etter ligningsloven §§ 10-2 til 10-5, tilleggsavgift etter lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift §§ 64 og 73, lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 44, lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 3 og § 4 første ledd, lov 19. juni 1959

nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter § 3, og tilleggstoll etter tolloven § 16-10

II

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endring:

§ 2-5 bokstav f skal lyde:

- f) enhver som i løpet av de siste ti år er ilagt *skjerpet* tilleggsskatt etter § 10-5.

III

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 *Forsinkelsesavgift*

1. Skattyter som leverer selvangivelse, næringsoppgave eller pliktig selskapsoppgave med vedlegg etter *leveringsfristen, men før tidspunktet for utlegg av skattemessig liste*, skal svare en forsinkelsesavgift. Avgiften fastsettes på grunnlag av den samlede formue og inntekt ved ligningen. Avgiften skal være
 - a) 1 promille av nettoformuen og
 - b) 2 promille av nettoinntekten når forsinkelsen ikke er over én måned,
 - c) 1 prosent av nettoinntekten når forsinkelsen er over én måned eller
 - d) 2 prosent av nettoinntekten når forsinkelsen er over tre måneder regnet fra de leveringsfrister som følger av § 4-7 og svalbardskatteloven § 4-4.
2. Avgiften skal ikke settes lavere enn 200 kroner og skal når forsinkelsen ikke er over én måned, begrenses oppad til 10 000 kroner. *Er forsinkelsen over én måned, begrenses avgiften oppad til 15 000 kroner.*
3. Reglene under nr. 1 og nr. 2 kommer ikke til anvendelse når skattyterens forhold må anses unnskyldelig på grunn av sykdom, alderdom, uerfarehet eller annen *årsak*.
4. Avgiften tilfaller statskassen.

§§ 10-2 til 10-5 skal lyde:

§ 10-2 *Tilleggsskatt*

1. Skattyter som har gitt ligningsmyndighetene uriktige eller ufullstendige opplysninger, eller som har unnlatt pliktig levering av selvangivelse eller næringsoppgave, ilegges tilleggsskatt når opplysningssvikten har ført til eller kunne ha ført til skattemessige fordeler. Som unnlatt levering av selvangivelse eller næringsoppgave, regnes levering etter tidspunktet for utlegg av skattemessig liste, jf. § 8-8.
2. Før tilleggsskatt fastsettes, skal skattyter gis et varsel med minst tre ukers frist for å uttale seg.
3. Tilleggsskatt kan fastsettes samtidig med utligningen av den skatt den skal beregnes av, eller ved en senere særskilt fastsetting. Tilleggsskatt kan ikke ilegges utenfor fristene i § 9-6.

§ 10-3 *Unntak fra tilleggsatt*

1. Tilleggsatt fastsettes ikke når skattyters forhold må anses unnskyldelig på grunn av sykdom, alderdom, uerfarenhet eller annen årsak.
2. Tilleggsatt fastsettes heller ikke
 - a) av riktige og fullstendige opplysninger som er forhånd-sutfylt i selvangivelsen,
 - b) når de uriktige eller ufullstendige opplysningene skyl-des åpenbare regne- eller skrivefeil,
 - c) når skattyter frivillig retter eller utfyller opplysninger som er gitt eller lagt til grunn tidligere, slik at det kan beregnes riktig skatt. Dette gjelder ikke hvis rettingen kan anses fremkalt ved kontrolltiltak som er eller vil bli satt i verk, eller ved opplysninger som ligningsmyn-dighetene har fått fra andre. Tidligere ilagt tilleggsatt faller ikke bort.
 - d) når tilleggsatten i alt vil bli under 600 kroner, eller
 - e) når skattyter er død.

§ 10-4 *Sats og beregningsgrunnlag for tilleggsatt*

1. Tilleggsatt beregnes med 30 prosent av den skatt som er eller kunne vært unndratt.
2. Formues- og inntektstillegg som gir grunn for å an-vende tilleggsatt, anses å utgjøre den øverste del av skattyters formue og inntekt.
3. Har skattyter et skattemessig underskudd, beregnes til-leggsatten av den skatt som ville blitt utlignet på grunnlag av den unndratte formue eller inntekt. Det samme gjelder når den utlignede skatt er lavere enn den skatt som ville blitt utlignet på grunnlag av den unndratte formue eller inntekt.
4. Ved tidfestingsfeil beregnes tilleggsatten av netto-fordelen ved den utsatte beskatningen. Tidfestingsfeil foreligger i denne sammenheng når
 - a) de uriktige eller ufullstendige opplysningene har ført til en skattebesparelse som uten at det er nød-vedig med nye opplysninger fra skattyter, ville ha ført til en tilsvarende skattebyrde i senere inntektsår,
 - b) skattyter selv har inntektsført inntekten eller unn-latt å fradragføre kostnaden i senere inntektsår, før ligningsmyndighetene har tatt opp forholdet, eller
 - c) ligningsmyndighetene har tatt opp forholdet, men skattyter sannsynliggjør at inntekten uansett ville blitt inntektsført eller kostnaden fradragført i se-nere inntektsår.

§ 10-5 *Skjerpet tilleggsatt*

1. Skattyter som forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt ligningsmyndighetene uriktige eller ufullstendige opp-lysninger, eller som har unnlatt pliktig levering av selv-angivelse eller næringsoppgave, og som forsto eller burde forstått at dette kunne ha ført til skattemessi-ge fordeler, ilegges skjerpet tilleggsatt. Skjerpet til-leggsatt kan bare ilegges i tillegg til tilleggsatt etter § 10-2. § 10-3 nr. 2 gjelder tilsvarende.
2. Skjerpet tilleggsatt kan fastsettes i eget vedtak sam-tidig med eller etter fastsetting av tilleggsatt. § 10-2 nr. 2 og nr. 3 annet punktum gjelder tilsvarende.

3. Skjerpet tilleggsatt beregnes med 30 eller 15 prosent av den skatt som er eller kunne vært unndratt. § 10-4 nr. 2 til 4 gjelder tilsvarende.
4. Skal skattyter for samme år svare skjerpet tilleggsatt etter forskjellige satser, fordeles den skatt som skjer-pet tilleggsatt skal beregnes av, forholdsmessig etter størrelsen på den formue eller inntekt som de ulike satser skal anvendes på.

IV

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygd-loven) gjøres følgende endring:

§ 24-4 tredje ledd annet punktum skal lyde:

For et slikt vedtak gjelder ligningsloven kapittel 9 om saksbehandling, §§ 10-2 til 10-5 om tilleggsatt, og § 11-2 om søksmål fra det offentlige.

V

Endringene under I trer i kraft 1. januar 2010.

Endringene under II trer i kraft 1. januar 2010, men likevel slik at reglene gjelder tilsvarende for enhver som i løpet av de siste ti år er ilagt tilleggsatt etter § 10-4 nr. 1 annet punktum.

Endringene under III og IV trer i kraft 1. januar 2010 med virkning for saker som er tatt opp ved varsel om tilleggsatt etter utgangen av 2009. For saker med tidli-gere varsel gjelder de tidligere regler. Det samme gjelder saker der opplysningssvikten er begått før 2010, for så vidt samlet tilleggsatt hadde blitt høyere etter de nye reglene.

Presidenten: Det votes først over I, II, IV og V.

Votering:

Komiteens innstilling til I, II, IV og V ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes så alternativt mellom ko-miteens innstilling til III § 10-2 nr. 1 første punktum og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endring:

§ 10-2 nr. 1 første punktum skal lyde:

1. I den grad det ikke foreligger unnskydelige grunner etter § 10-3, skal skattyter som har gitt lig-ningsmyndighetene uriktige eller ufullstendige opplys-ninger, eller som har unnlatt pliktig levering av selv-an-givelse eller næringsoppgave, ilegges tilleggsatt når opplysningssvikten har ført til eller kunne ha ført til skattemessige fordeler.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til III § 10-2 nr. 1 første punktum og forslaget fra Frem-

skrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstilling bifalt med 40 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.53.49)

Presidenten: Det voteses så alternativt mellom komiteens innstilling til III § 10-4 nr. 1 og forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslaget lyder:

«I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) gjøres følgende endring:

§ 10-4 nr. 1 skal lyde:

Tilleggsskatt beregnes med 20 prosent av den skatt som er eller kunne vært unndratt.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til III § 10-4 nr. 1 og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble innstillingen bifalt med 45 mot 28 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.54.16)

Presidenten: Det voteses så over komiteens innstilling til III, § 10-4 nr. 3.

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til III § 10-4 nr. 3 ble bifalt med 45 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.54.40)

Presidenten: Det voteses over resten av III.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av III ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteses over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Kapittel 1 Lovens virkeområde. Definisjoner

§ 1-1 Saklig virkeområde

(1) Denne loven gjelder merverdiavgift. Merverdiavgift er en avgift til staten som skal beregnes ved omsetning, uttak og innførsel av varer og tjenester.

(2) Stortinget pålegger merverdiavgiften og fastsetter de satser som skal gjelde, jf. Grunnloven § 75 bokstav a.

§ 1-2 Geografisk virkeområde

(1) Denne loven får anvendelse i merverdiavgiftsområdet.

(2) Med merverdiavgiftsområdet menes det norske fastlandet og alt område innenfor territorialgrensen, men ikke Svalbard, Jan Mayen eller de norske bilandene.

§ 1-3 Definisjoner

(1) I denne loven menes med

- a) omsetning: levering av varer og tjenester mot vederlag,
- b) varer: fysiske gjenstander, herunder fast eiendom, og elektrisk kraft, vann fra vannverk, gass, varme og kulde,
- c) tjenester: det som kan omsettes og som ikke er varer etter bokstav b, herunder begrensede rettigheter til varer, og utnyttelse av immaterielle verdier,
- d) avgiftssubjekt: den som er eller skal være registrert i Merverdiavgiftsregisteret,
- e) utgående merverdiavgift: merverdiavgift som skal beregnes og betales ved omsetning og uttak,
- f) inngående merverdiavgift: merverdiavgift som er påløpt ved kjøp mv. eller ved innførsel,
- g) unntak fra loven: omsetning og uttak som ikke er omfattet av loven, likevel slik at § 15-11 gjelder,
- h) fritak for merverdiavgift: omsetning og uttak som er omfattet av loven, men der det ikke skal beregnes utgående merverdiavgift,
- i) fjernleverbare tjenester: tjenester der utførelsen eller leveringen etter tjenestens art ikke eller vanskelig kan knyttes til et bestemt fysisk sted,
- j) offentlig virksomhet: statlig, kommunal og fylkeskommunal virksomhet,
- k) spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs: fartøy som er spesielt bygget eller ombygget til bruk i petroleumsvirksomheten og som har oppdrag i slik virksomhet.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med

- a) personkjøretøy
- b) kunstverk, samleobjekter, antikviteter og brukte varer
- c) bagatellmessig verdi
- d) fartøy og luftfartøy i utenriks fart

Kapittel 2 Registreringsplikt og -rett

§ 2-1 Registreringsplikt

(1) Næringsdrivende og offentlig virksomhet skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret når omsetning og uttak som er omfattet av loven til sammen har overstegget 50 000 kroner i en periode på tolv måneder. For velledige og allmenntilgode institusjoner og organisasjoner er beløpsgrensen 140 000 kroner.

(2) Tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester skal registreres når leveranser omfattet av § 3-30 fjerde ledd og femte ledd første punktum til sammen har overstegget 50 000 kroner i en periode på tolv måneder.

(3) Konkursbo skal registreres dersom skyldneren var registrert eller registreringspliktig.

(4) Dødsbo skal være registrert dersom avdøde var registrert eller registreringspliktig.

(5) Avgiftssubjekter som ikke har forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet, skal registreres ved representant. Representanten må ha hjemsted eller forretningssted i merverdiavgiftsområdet.

(6) Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

§ 2-2 En registreringsenhet

(1) Flere virksomheter som drives av samme eier, skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret som ett avgiftssubjekt.

(2) En del av et avgiftssubjekt kan registreres som et eget avgiftssubjekt dersom denne delen fysisk og formelt er skilt ut. Ved vurderingen av om slik registrering skal tillates, skal det blant annet legges vekt på om den delen som ønskes utskilt, har særskilt varekjøp, særskilte varelagre og egne ansatte. Det er et vilkår for slik registrering at det føres særskilt regnskap for den utskilte delen.

(3) To eller flere samarbeidende selskaper kan registreres som ett avgiftssubjekt dersom minst 85 prosent av kapitalen i hvert selskap eies av ett eller flere av de samarbeidende selskapene. Alle deltakende selskaper i en fellesregistrering er solidarisk ansvarlig for betaling av merverdiavgift.

§ 2-3 Frivillig registrering

(1) Næringsdrivende og offentlig virksomhet som leier ut bygg eller anlegg, kan frivillig registreres i Merverdiavgiftsregisteret dersom bygget eller anlegget brukes

- i virksomhet som er registrert etter denne loven,
- av offentlig virksomhet der øverste myndighet er kommunestyre, fylkesting eller annet styre eller råd etter kommuneloven eller kommunal særlovgivning,
- av interkommunale og interfylkeskommunale sammenslutninger organisert etter kommuneloven eller kommunal særlovgivning.

Beløpsgrensene i § 2-1 gjelder tilsvarende.

(2) Bortforpaktere av landbruksseiendom på minst fem dekar og utleiere av jordbruksarealer uten bygninger, kan frivillig registreres.

(3) Foreninger som har til formål å bygge og vedlikeholde skogsvei, kan frivillig registreres.

(4) Utbyggere som utenfor næring oppfører vann- og avløpsanlegg i privat regi, kan frivillig registreres. Det er et vilkår at anlegget etter ferdigstillingen overtas av noen som er registrert etter § 2-1 for virksomhet i vann- eller avløpssektoren.

(5) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for registrering.

§ 2-4 Forhåndsregistrering

(1) Den som ikke har nådd beløpsgrensen for registrering, kan forhåndsregistreres i Merverdiavgiftsregisteret dersom

- vedkommende har foretatt betydelige anskaffelser som har direkte sammenheng med senere merverdiavgiftspliktig omsetning,
- merverdiavgiftspliktig omsetning hos vedkommende vil overstige beløpsgrensen senest innen tre uker fra det tidspunktet omsetningen igangsettes.

(2) Departementet kan gi forskrift om vilkår for forhåndsregistrering.

§ 2-5 Lottfiske

Ved lottfiske skal den reder, høvedsmann eller fisker som leverer fisken til kjøperen eller som på fartøyets eller fiskerens vegne mottar oppgjøret for fisken, registreres i Merverdiavgiftsregisteret.

Kapittel 3 Merverdiavgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel

I Omsetning

§ 3-1 Varer og tjenester

(1) Det skal beregnes merverdiavgift ved omsetning av varer og tjenester.

(2) Omsetning av varer i kommisjon anses både som kommisjonærens og kommittentens omsetning.

(3) Selv om omsetning av en tjeneste er unntatt fra loven, gjelder loven likevel dersom tjenesten omsettes eller formidles ved elektroniske kommunikasjonstjenester og vederlaget for tjenesten oppkreves av den som yter kommunikasjonstjenesten.

§ 3-2 Helsetjenester mv.

(1) Omsetning og formidling av helsetjenester er unntatt fra loven, herunder tjenester som

- omfattes av kommunehelsetjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven
- omfattes av tannhelsetjenesteloven, samt tanntekniske tjenester
- omfattes av folketrygdloven kapittel 5 og 10
- ytes av yrkesgrupper med autorisasjon eller lisens etter helsepersonelloven
- ytes av bedriftshelsetjenesten

(2) Andre varer og tjenester som omsettes som et naturlig ledd i ytelsen av helsetjenester er omfattet av unntaket i første ledd dersom varen eller tjenesten leveres av den som yter helsetjenesten.

(3) Formidling og utleie av arbeidskraft der arbeidstakeren skal utøve helsetjenester er unntatt fra loven.

(4) Utleie av utstyr, tilgang til pasientportefølje og lignende til næringsdrivende som yter helsetjenester er unntatt fra loven dersom

- a) utleieren er en næringsdrivende som yter helsetjenester,
- b) utleieren er en virksomhet som er eiet av næringsdrivende som yter helsetjenester,
- c) utleieren er en offentlig virksomhet som yter helsetjenester.

(5) Tannteknikers omsetning av egenproduserte tann tekniske produkter er unntatt fra loven.

(6) Omsetning og formidling av ambulansetjenester med særskilt innrettet transportmiddel er unntatt fra loven.

§ 3-3 *Alternativ behandling*

(1) Omsetning og formidling av alternativ behandling er unntatt fra loven dersom tjenestene ytes av yrkesgrupper med autorisasjon eller lisens etter helsepersonelloven eller av utøvere som er registrert i det frivillige registeret for utøvere av alternativ behandling etter lov 27. juni 2003 nr. 64 om alternativ behandling av sykdom mv. § 3. Omsetning av akupunktur, homøopati, osteopati, naprapati, soneterapi, aromaterapi, ernæringsterapi og urtemedisin, kinesiologi og klassisk (svensk) massasje er likevel unntatt fra loven selv om utøveren ikke er registrert i registeret nevnt i første punktum.

(2) § 3-2 annet, tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 3-4 *Sosiale tjenester mv.*

(1) Omsetning og formidling av sosiale tjenester er unntatt fra loven, herunder sosiale tjenester

- a) etter sosialtjenesteloven og barnevernloven
- b) som ytes i barne- og ungdomsinstitusjoner, fritidsklubber, feriekolonier og lignende
- c) som gjelder pass av barn

(2) Andre varer og tjenester som omsettes som et naturlig ledd i ytelsen av sosiale tjenester er omfattet av unntaket i første ledd dersom varen eller tjenesten leveres av den som yter den sosiale tjenesten.

(3) Utleie av arbeidskraft der arbeidstakeren skal utøve sosiale tjenester er unntatt fra loven.

(4) Tjenester som gjelder drift av trygghetsalarmer er unntatt fra loven.

§ 3-5 *Undervisningstjenester mv.*

(1) Omsetning og formidling av undervisningstjenester er unntatt fra loven.

(2) Unntaket omfatter også andre varer og tjenester som omsettes som et naturlig ledd i ytelsen av undervisningstjenester.

(3) Utleie av arbeidskraft der arbeidstakeren skal utøve undervisningstjenester er unntatt fra loven.

(4) Servering fra elev- og studentkantiner er unntatt fra loven.

§ 3-6 *Finansielle tjenester*

Omsetning og formidling av finansielle tjenester er unntatt fra loven, herunder

- a) omsetning av forsikringstjenester
- b) omsetning av finansieringstjenester, likevel ikke finansiell leasing
- c) utføring av betalingsoppdrag
- d) omsetning av gyldige betalingsmidler
- e) omsetning av finansielle instrumenter og lignende
- f) forvaltning av verdipapirfond
- g) forvaltning av investeringsselskap

§ 3-7 *Kunst og kultur mv.*

(1) Omsetning og formidling av tjenester i form av adgang til teater-, opera- og ballettforestillinger, konserter, utstillinger i gallerier og museer, sirkus, fornøylesparker, opplevelsessentra, dansetilstelninger med levende musikk, samt datatreff og lignende arrangementer som er rettet mot barn og ungdom er unntatt fra loven. Unntaket omfatter ikke striptease. Unntaket omfatter programmer, suvenirer og lignende gjenstander av bagatellmessig verdi som omsettes i forbindelse med slike tjenester.

(2) Omsetning og formidling av tjenester i form av kunstnerisk framføring av åndsverk er unntatt fra loven. Unntaket omfatter også tjenester som er en integrert og nødvendig del av framføringen.

(3) Omsetning og formidling av omvisningstjenester er unntatt fra loven.

(4) Opphavsmannens omsetning av egne kunstverk og opphavsrett til egne litterære og kunstneriske verk er unntatt fra loven. Det samme gjelder slik omsetning ved mellommann i opphavsmannens navn.

(5) Formidling av kunstverk for opphavsmannen er unntatt fra loven.

(6) Bytte av kunstverk mellom offentlige museer og kunstsamlinger er unntatt fra loven. Unntaket omfatter også tilfeller der offentlige museer og kunstsamlinger mottar kunstverk fra private i bytte med kopier eller reproduksjoner. Unntaket omfatter ikke bytte som skjer med eller gjennom en som driver omsetning av kunst som næring.

§ 3-8 *Idrett*

(1) Omsetning og formidling av tjenester i form av adgang til idrettsarrangementer er unntatt fra loven.

(2) Omsetning av tjenester i form av rett til å utøve idrettsaktiviteter er unntatt fra loven.

§ 3-9 *Offentlig myndighetsutøvelse mv.*

(1) Omsetning av tjenester som ledd i offentlig myndighetsutøvelse er unntatt fra loven.

(2) Omsetning av tjenester mellom deltagere i offentlige servicekontorer er unntatt fra loven dersom tjenesten gjelder etablering eller drift av servicekontoret.

(3) Omsetning av tjenester fra medhjelper til namsmyndighetene i forbindelse med tvangssalg er unntatt fra loven.

§ 3-10 *Tjenester innen staten*

Omsetning av tjenester fra en statlig enhet til en annen statlig enhet er unntatt fra loven dersom leverandøren ikke driver økonomisk aktivitet. Unntaket omfatter også omsetning av varer som leveres som et naturlig ledd i ytelsen av tjenesten.

§ 3-11 *Fast eiendom*

(1) Omsetning og utleie av fast eiendom og rettighet til fast eiendom er unntatt fra loven. Unntaket omfatter også omsetning av varer og tjenester som leveres som ledd i utleien.

(2) Følgende omsetning er likevel omfattet av loven:

- a) utleie av rom mv. og lokaler som nevnt i § 5-5 første og annet ledd, samt omsetning av varer og tjenester som nevnt i § 5-5 tredje ledd
- b) utleie av selskapslokaler i forbindelse med servering
- c) utleie av parkeringsplasser i parkeringsvirksomhet
- d) omsetning av rett til å disponere plass for reklame
- e) utleie av oppbevaringsbokser
- f) omsetning av trær og avling på rot dersom omsetningen skjer uavhengig av grunnen
- g) omsetning av rett til å ta ut jord, stein og andre produkter av grunnen
- h) omsetning av rett til jakt og fiske
- i) omsetning av rett til å disponere lufthavn for luftfartøy og jernbanenett til transport
- j) omsetning av rett til å disponere kommunal havn mot havneavgifter eller vederlag i samsvar med havne- og farvannsloven kapittel VI
- k) utleie av fast eiendom og omsetning av rettighet til fast eiendom som er omfattet av en frivillig registrering etter § 2-3 første, annet og tredje ledd

(3) Departementet kan gi forskrift om at omsetningen av rett til jakt og fiske likevel skal være unntatt fra loven, herunder fastsette vilkår for unntaket.

§ 3-12 *Veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner*

(1) Omsetning fra veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner av følgende varer og tjenester er unntatt fra loven:

- a) varer av bagatellmessig verdi
- b) varer til betydelig overpris
- c) annonser i medlemsblader og lignende
- d) brukte varer fra butikk dersom varene er mottatt vederlagsfritt og butikken benytter ulønnet arbeidskraft
- e) varer fra enkeltstående og kortvarige salgsarrangementer

(2) Unntaket i første ledd bokstav a og b omfatter også omsetning fra kommisjonær.

(3) Veldedige og allmenntilgjengelige institusjoners og organisasjoners omsetning av varer fra kiosk og omsetning av serveringstjenester er unntatt fra loven. Det er et vilkår at omsetningen skjer i forbindelse med arrangementer og at det benyttes ulønnet arbeidskraft.

(4) Omsetning av tjenester fra veldedige og allmenntilgjengelige institusjoner og organisasjoner til ledd innenfor samme organisasjon er unntatt fra loven. Det er et vilkår at tjenestene er direkte knyttet til organisasjonens ideelle virksomhet.

(5) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for unntak og om registrerings- og dokumentasjonsplikt

mv. av regnskapsopplysninger. Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at en eller flere enheter eller ledd innen en organisasjon ikke omfattes av unntaket i fjerde ledd.

§ 3-13 *Ideelle organisasjoner og foreninger*

(1) Omsetning av varer og tjenester fra ideelle organisasjoner og foreninger er unntatt fra loven dersom vederlaget mottas i form av medlemskontingent. Det er et vilkår at omsetningen er ledd i organisasjonens ideelle virksomhet.

(2) Omsetning av tjenester fra ideelle organisasjoner og foreninger til ledd innenfor samme organisasjon er unntatt fra loven. Det er et vilkår at tjenestene er direkte knyttet til organisasjonens ideelle virksomhet.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for unntak og registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger. Departementet kan også gi forskrift om at ideelle organisasjoner og foreninger likevel skal beregne og betale merverdiavgift dersom unntaket i første ledd medfører vesentlige konkurransevridninger i forhold til avgiftssubjekter som omset- ter tilsvarende varer og tjenester. Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at en eller flere enheter eller ledd innen en organisasjon ikke omfattes av unntaket i annet ledd.

§ 3-14 *Lotteritjenester*

Omsetning og formidling av lotteritjenester er unntatt fra loven.

§ 3-15 *Seremonielle tjenester*

Omsetning av seremonielle tjenester i tilknytning til begravelser og bisettelser er unntatt fra loven.

§ 3-16 *Forvaltningstjenester fra boligbyggelag til borettslag*

Omsetning av forvaltningstjenester fra et boligbyggelag til et tilknyttet borettslag er unntatt fra loven.

§ 3-17 *Tjenester som medlem av styre mv.*

Omsetning av tjenester i form av å være medlem av styre, representantskap, utvalg, råd og lignende er unntatt fra loven dersom vederlaget for tjenesten inngår i grunnlaget for beregning av arbeidsgiveravgift.

§ 3-18 *Frimerker, sedler og mynter*

Omsetning av frimerker, sedler og mynter som samleobjekt er unntatt fra loven.

§ 3-19 *Varer brukt privat mv.*

Omsetning av varer som har vært brukt privat eller til andre formål som ikke har gitt fradragsrett for inngående merverdiavgift er unntatt fra loven.

§ 3-20 *Sletting av klimavoter*

Omsetning av tjenester i form av sletting av klimavoter er unntatt fra loven.

II Uttak

§ 3-21 Varer

(1) Det skal beregnes merverdiavgift når en vare tas ut fra den registrerte eller registreringspliktige virksomheten. Det skal likevel ikke beregnes merverdiavgift for kapitalvare som nevnt i § 9-1 dersom varen tas ut til formål innenfor den samlede virksomheten.

(2) Det skal beregnes merverdiavgift etter første ledd bare i det omfang avgiftssubjektet har hatt rett til fradrag for inngående merverdiavgift ved anskaffelsen eller framstillingen av varen. Det skal likevel beregnes merverdiavgift dersom den manglende fradragsretten skyldes at varen ved anskaffelsen er fritatt for merverdiavgift.

§ 3-22 Tjenester

(1) Det skal beregnes merverdiavgift når en tjeneste tas ut fra den registrerte eller registreringspliktige virksomheten til privat bruk eller til andre formål utenfor den samlede virksomheten.

(2) For tjenester som nevnt i § 3-23 og tjenester som består i oppføring, oppussing, modernisering mv. av bygg eller anlegg, herunder byggeledelse, byggeadministrasjon og annen administrasjon av slike arbeidere, skal det beregnes merverdiavgift også når tjenestene tas ut til formål som er unntatt fra loven.

§ 3-23 Særlige formål

Det skal beregnes merverdiavgift når varer og tjenester fra den registrerte eller registreringspliktige virksomheten brukes i virksomheten til

- kost til eller naturalavlønning av virksomhetens innehaver, ledelse, ansatte og pensjonister
- oppføring, vedlikehold, innleie og drift av fast eiendom som skal dekke bolig- eller velferdsbehov, herunder løsøre og utstyr til slike eiendommer
- representasjon
- gave og utdeling i reklameøyemed og dersom verdien ikke er bagatellmessig

§ 3-24 Motorkjøretøy

Det skal beregnes merverdiavgift når en bilforhandler registrerer et kjøretøy på eget navn i motorvognregisteret selv om kjøretøyet ikke tas i bruk. Dette gjelder likevel ikke dersom kjøretøyet

- tas i bruk som utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet
- tas i bruk som middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet
- ikke er et personkjøretøy og tas i bruk som driftsmiddel i virksomheten

§ 3-25 Varer og tjenester til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøy

Det skal beregnes merverdiavgift når varer og tjenester fra en registrert eller registreringspliktig virksomhet brukes til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøy. Første punktum gjelder ikke dersom kjøretøyet brukes som

- salgsvare
- utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet

- middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet

§ 3-26 Oppføring av bygg eller anlegg for egen regning

Det skal beregnes merverdiavgift når næringsdrivende tar i bruk varer og tjenester i virksomhet med oppføring, oppussing, modernisering mv. av bygg eller anlegg for salg eller utleie, herunder byggeledelse, byggeadministrasjon og annen administrasjon av slike arbeidere, og det drives slik virksomhet bare for egen regning.

§ 3-27 Tilsvarende unntak som ved omsetning

Uttak av varer og tjenester er unntatt fra loven dersom tilsvarende omsetning er unntatt etter dette kapitlet.

§ 3-28 Offentlig virksomhet

Uttak av varer og tjenester fra offentlige virksomheter som hver for seg eller i fellesskap driver virksomhet som hovedsakelig har til formål å tilgodese egne behov, er unntatt fra loven dersom merverdiavgiftspliktig omsetning av tilsvarende varer og tjenester over en periode på tolv måneder utgjør mindre enn 20 prosent av den totale produksjonen.

III Innførsel

§ 3-29 Varer

Det skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer til merverdiavgiftsområdet.

§ 3-30 Tjenester

(1) Det skal beregnes merverdiavgift av fjernleverbare tjenester som er kjøpt utenfor merverdiavgiftsområdet. Dette gjelder likevel ikke dersom tjenesten inngår i beregningsgrunnlaget etter § 4-11 første ledd.

(2) Merverdiavgiftsplikten etter første ledd oppstår dersom mottakeren er næringsdrivende eller offentlig virksomhet hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet og tjenesten er merverdiavgiftspliktig ved omsetning i merverdiavgiftsområdet.

(3) Dersom tjenesten er til bruk i merverdiavgiftsområdet av noen som nevnt i annet ledd, skal det beregnes merverdiavgift selv om tjenesten leveres til mottaker som er hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet. Dette gjelder likevel ikke dersom det kan dokumenteres at det er beregnet merverdiavgift av tjenesten utenfor merverdiavgiftsområdet.

(4) For fjernleverbare tjenester i form av elektroniske kommunikasjonstjenester oppstår merverdiavgiftsplikten også når tjenesten leveres til andre mottakere enn nevnt i annet ledd og forutsatt at mottakeren er hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet. Det samme gjelder for andre tjenester når disse omsettes eller formidles av en tilbyder av elektroniske kommunikasjonstjenester ved bruk av elektronisk kommunikasjon, og vederlaget oppkreves av denne tilbyderen.

(5) Skjer leveringen av elektroniske kommunikasjonstjenester gjennom en fast terminal i merverdiavgiftsområdet, skal det beregnes merverdiavgift selv om mottakeren

ikke er hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet. Skjer leveringen gjennom fast terminal utenfor merverdiavgiftsområdet, skal det ikke beregnes merverdiavgift selv om mottakeren er hjemmehørende i merverdiavgiftsområdet.

Kapittel 4 Grunnlaget for beregning av merverdiavgift

I Omsetning

§ 4-1 Hovedregel

(1) Ved omsetning av varer og tjenester er beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften vederlaget, herunder tilskudd som utgjør en del av prisen på varen eller tjenesten. Selve merverdiavgiften regnes ikke med i beregningsgrunnlaget.

(2) Som en del av vederlaget anses blant annet ikke

- godtgjørelse for utlegg pådratt i kjøpers navn og for kjøpers regning
- lovbestemt inkasso- og purregebyr
- forsinkelsesrente etter forsinkelsesloven

§ 4-2 Hva inngår i beregningsgrunnlaget

(1) I beregningsgrunnlaget inngår alle kostnader ved oppfyllelsen av avtalen, enten de inngår i vederlaget eller det kreves særskilt betaling, herunder

- toll og andre avgifter fastsatt med hjemmel i lov eller Stortingets plenarvedtak, unntatt engangsavgift på motorvogner mv.
- tilknytningsavgifter, gebyrer og andre beløp som påløper ved levering av varer eller tjenester
- auksjonssalær, provisjoner og lignende

(2) Forhåndsavtalte, betingede rabatter gitt direkte i forbindelse med salget, kommer til fradrag i beregningsgrunnlaget i den utstrekning de er blitt effektive.

(3) Departementet kan gi forskrift om at nærmere bestemte kostnader mv. ikke skal inngå i beregningsgrunnlaget.

§ 4-3 Byttehandel mv.

(1) Består vederlaget helt eller delvis av annet enn vanlige betalingsmidler, er beregningsgrunnlaget prisen på den leverte ytelsen. Dersom prisen i slike tilfeller er lavere enn den alminnelige omsetningsverdien for tilsvarende varer eller tjenester som omsettes i virksomheten, er beregningsgrunnlaget den alminnelige omsetningsverdien. Det samme gjelder hvis det ikke er avtalt noen særskilt pris.

(2) Departementet kan gi forskrift om redusert beregningsgrunnlag når varer er mottatt til bearbeiding og tilsvarende mengde av samme slags vare leveres tilbake i bearbeidet stand. Departementet kan også gi forskrift om hva som menes med alminnelig omsetningsverdi ved bytte av motorkjøretøy.

§ 4-4 Interesséfelleskap

(1) Består det et interesséfelleskap mellom leverandør og mottaker av varer og tjenester, og dette interesséfelleskap må antas å kunne føre til en annen fastsettelse av vederlaget enn om det ikke hadde foreligget, kan beregningsgrunnlaget ikke settes lavere enn den alminnelige omsetningsverdien.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med alminnelig omsetningsverdi ved omsetning av motorkjøretøy i tilfeller der det består et interesséfelleskap.

§ 4-5 Videresalg av brukte varer mv. – enkeltstående kjøp og salg

(1) Når brukte varer, kunstverk, samleobjekter eller antikviteter er kjøpt for videresalg, herunder salg i kommisjon eller ved auksjon, kan beregningsgrunnlaget ved videresalget settes til differansen mellom innkjøpsprisen og salgsprisen for den enkelte varen. Det er et vilkår at varen er kjøpt fra en selger som ikke skal beregne merverdiavgift av salget eller som ikke oppgir merverdiavgift i salgsdokumentet etter bestemmelser gitt i eller i medhold av bokføringsloven.

(2) Når kunstverk, samleobjekter eller antikviteter er innført for videresalg, kan beregningsgrunnlaget ved videresalget settes til differansen mellom beregningsgrunnlaget fastsatt etter § 4-11 første ledd og salgsprisen for den enkelte vare.

(3) Dersom innkjøpsprisen etter første eller annet ledd overstiger salgsprisen, kan differansen ikke trekkes fra i beregningsgrunnlaget for andre salg.

§ 4-6 Videresalg av brukte varer mv. – samlet kjøp og salg

Dersom kjøpet eller videresalget som nevnt i § 4-5 skjer samlet og prisen på den enkelte varen ikke er kjent, er beregningsgrunnlaget ved videresalget differansen mellom innkjøpsprisen og salgsprisen for varene samlet for hele terminen. Dersom slike kjøp eller salg utgjør mer enn 80 prosent av kjøp eller salg i terminen, kan avansen for andre brukte varer mv., der salgsprisen overstiger innkjøpsprisen, også beregnes samlet og terminvis. Overstiger verdien av kjøp verdien av salg i en termin, kan det overskytende beløpet regnes med i verdien av de samlede kjøpene i etterfølgende terminer.

§ 4-7 Tap på utestående fordringer og heving

(1) Beregningsgrunnlaget kan korrigeres dersom en utestående fordring som det tidligere er beregnet utgående merverdiavgift av, på grunn av skyldnerens manglende betalingsevne anses endelig konstatert tapt.

(2) Beregningsgrunnlaget skal korrigeres dersom kjøpet eller salget blir hevet.

(3) Departementet kan gi forskrift om når en utestående fordring kan anses som endelig konstatert tapt.

§ 4-8 Forenklet beregningsgrunnlag

(1) Registrerte avgiftssubjekter som etter anbud utfører tjenester som nevnt i § 6-7 og § 6-8 der anbudet også omfatter levering av varer, kan sette beregningsgrunnlaget for varene til innkjøpsprisen tillagt ti prosent.

(2) Avgiftssubjekter som velger å benytte det forenklete beregningsgrunnlaget, må bruke det for alle slike anbudsarbeid og kan ikke gå over til et annet beregningsgrunnlag uten avgiftsmyndighetenes samtykke.

(3) Departementet kan gi forskrift om registrering og dokumentasjon mv. av regnskapsopplysninger.

II Uttak

§ 4-9 Hovedregel

(1) Ved uttak av varer og tjenester er beregningsgrunnlaget den alminnelige omsetningsverdien for tilsvarende varer og tjenester.

(2) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med alminnelig omsetningsverdi ved uttak av varer og tjenester.

§ 4-10 Brukte varer, kunstverk, samleobjekter og antikviteter

Ved uttak av brukte varer, kunstverk, samleobjekter og antikviteter kan beregningsgrunnlaget fastsettes etter § 4-5 eller § 4-6.

III Innførsel

§ 4-11 Varer

(1) Ved innførsel av varer skal beregningsgrunnlaget fastsettes etter tolloven kapittel 7 om grunnlag for beregning av toll. Toll og andre avgifter som oppkreves ved innførselen inngår i beregningsgrunnlaget.

(2) Ved innførsel av kunstverk, samleobjekter og antikviteter er beregningsgrunnlaget 20 prosent av beregningsgrunnlaget etter første ledd.

(3) Ved innførsel av tanntekniske produkter kan beregningsgrunnlaget settes til verdien av materialer, komponenter og lignende som er brukt til framstillingen av produktene dersom disse omkostningene er særskilt fastsatt.

(4) Ved gjeninnførsel av varer etter foredling, bearbeiding eller reparasjon er beregningsgrunnlaget omkostningene ved arbeidet og ved forsendelsen fram og tilbake. Tolloven § 7-4 første ledd bokstav c gjelder tilsvarende for varer som gjeninnføres etter reparasjon.

§ 4-12 Tjenester

(1) Ved kjøp av tjenester som nevnt i § 3-30 er beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften vederlaget. Bestemmelsene om beregningsgrunnlag ved omsetning gjelder tilsvarende.

(2) Vederlag som er angitt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ut fra omregningskursen på leverings-tidspunktet fastsatt med hjemmel i tolloven § 7-19.

Kapittel 5 Merverdiavgiftssatsene og områdene for disse

§ 5-1 Alminnelig og redusert sats

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med alminnelig sats, med mindre omsetningen eller uttaket er fritatt for merverdiavgift eller det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførselen.

(2) Loven §§ 5-2 til 5-8 gjelder i den utstrekning det følger av Stortingets vedtak om merverdiavgift at det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats.

§ 5-2 Næringsmidler

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert

sats ved omsetning, uttak og innførsel av næringsmidler. Det skal likevel beregnes merverdiavgift med alminnelig sats for næringsmidler som omsettes som del av en serveringstjeneste.

(2) Som næringsmiddel anses enhver mat- eller drikkevare og enhver annen vare som er bestemt til å konsumeres av mennesker.

(3) Som næringsmiddel anses ikke legemidler, tobakkvarer, alkoholholdige drikkevarer og vann fra vannverk.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med næringsmidler, serveringstjenester og omsetning av næringsmidler.

§ 5-3 Persontransport mv.

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester som gjelder persontransport og ved formidling av tjenester som gjelder persontransport.

§ 5-4 Transport av kjøretøy på fartøy

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester som gjelder transport av kjøretøy på ferge eller annet fartøy på innenlands veisamband. Det er et vilkår at kjøretøyet er i bruk som kjøretøy når det tas om bord og settes i land fra ferger. Den reduserte satsen omfatter også varer under transport på kjøretøyet.

(2) Transport på innenlands veisamband foreligger når fergeforbindelsen er etablert for å tjene som bindeledd mellom deler av det innenlandske veinettet.

(3) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med kjøretøy i denne paragrafen.

§ 5-5 Romutleie i hotellvirksomhet mv.

(1) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester som gjelder utleie av

- rom i hotellvirksomhet og lignende virksomhet
- fast eiendom til camping
- hytter, ferieleiligheter og annen fritidseiendom

(2) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved utleie av lokaler til konferanser og møter mv. fra virksomhet som nevnt i første ledd.

(3) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av varer og tjenester som etter sin art ikke er omfattet av merverdiavgiftsloven og som utgjør et naturlig ledd i utleie som nevnt i første ledd dersom det ikke kreves særskilt vederlag for varen eller tjenesten.

(4) Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved formidling av tjenester som nevnt i første og annet ledd.

(5) Departementet kan gi forskrift om fordeling av vederlaget mellom alminnelig sats og redusert sats i virksomheter som nevnt i denne paragrafen.

§ 5-6 Kinoforestillinger

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av tjenester i form av rett til å overvære kinoforestillinger.

§ 5-7 Kringkastingsavgiften

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved omsetning og uttak av kringkastings tjenester som er finansiert av kringkastingsavgift, jf. kringkastingsloven § 6-4.

§ 5-8 Råfisk

Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved fiskeres omsetning til eller gjennom fiskesalgslag som er opprettet i medhold av råfiskloven. Det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats ved fiskesalgslagens formidling eller godkjenning av slik omsetning.

Kapittel 6 Fritak for merverdiavgift

I Innenlands omsetning

§ 6-1 Aviser

Omsetning av aviser som er trykt på papir og som utkommer regelmessig med minst ett nummer ukentlig, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-2 Tidsskrift

(1) Omsetning av tidsskrift som hovedsakelig omsettes til faste abonnenter eller som hovedsakelig deles ut til foreningsmedlemmer, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(2) Omsetning av tidsskrift med overveiende politisk, litterært eller religiøst innhold, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om hva som menes med tidsskrift og om vilkår for fritak. Departementet kan også gi forskrift om at trykking av tidsskrift skal være fritatt for merverdiavgift.

§ 6-3 Bøker

(1) Omsetning av bøker, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket gjelder tilsvarende for parallellutgaver av bøker utgitt som lydbøker.

(2) Fritaket gjelder ikke publikasjoner som selges sammen med en vare av annet slag og som inngår som en del av en felles vareenhet.

(3) Trykking av bøker er fritatt for merverdiavgift dersom oppdragsgiveren skal dele ut hele opplaget gratis eller oppdragsgiverens videresalg er av så lite omfang at oppdragsgiveren ikke blir registreringspliktig etter § 2-1 første ledd. Fritaket gjelder tilsvarende for framstilling av parallellutgaver av bøker utgitt som lydbøker.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med bøker.

§ 6-4 Andre publikasjoner

(1) Trykking av menighetsblad, skoleaviser og gatemagasin, er fritatt for merverdiavgift dersom oppdragsgiveren ikke er et avgiftssubjekt. Med gatemagasin menes et magasin som omsettes av vanskeligstilte.

(2) Utgiveres omsetning av gatemagasin til vanskeligstilte er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-5 Elektrisk kraft mv. til husholdningsbruk i Nord-Norge

(1) Omsetning av elektrisk kraft og energi levert fra alternative energikilder til husholdningsbruk i fylkene Finnmark, Troms og Nordland, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Når elektrisk kraft og energi levert fra alternative energikilder omsettes dels til husholdningsbruk og dels til bruk i næringsvirksomhet som helt ut er omfattet av loven, omfatter fritaket også den del av kraften som brukes i næringsvirksomheten. Det er et vilkår for fritak at leveringingen skjer etter samme tariff og på samme måler.

(3) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med husholdningsbruk og om hvilke energikilder som omfattes av fritaket.

§ 6-6 Kjøretøy mv.

(1) Omsetning av kjøretøy som bare bruker elektrisitet til framdrift, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket gjelder bare kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om engangsavgift § 5 første ledd bokstav i og som er registreringspliktige etter vegtrafikkloven.

(2) Omsetning av kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om omregistreringsavgift, er fritatt for merverdiavgift dersom kjøretøyet har vært registrert her i landet. Departementet kan gi forskrift om at fritaket i dette ledd omfatter andre varer enn selve kjøretøyet og arbeid som utføres på kjøretøyet.

§ 6-7 Tjenester som gjelder offentlig vei

(1) Omsetning av tjenester i form av bygging, vedlikehold mv. av offentlig vei, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke tjenester som omfattes av fritaket og om hva som menes med offentlig vei.

§ 6-8 Tjenester som gjelder baneanlegg

(1) Omsetning av tjenester i form av bygging, vedlikehold mv. av baneanlegg som utelukkende benyttes til skinnegående, kollektiv persontransport, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke tjenester som omfattes av fritaket og om hva som menes med baneanlegg eller del av baneanlegg.

§ 6-9 Fartøy mv.

(1) Omsetning av følgende fartøy er fritatt for merverdiavgift:

- fartøy på minst 15 meter til bruk for persontransport mot vederlag, varetransport, sleping, berging eller redning, isbryting eller fangstvirksomhet
- spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs
- skolefartøy
- fartøy på minst ti meter som anskaffes til Forsvaret

- e) fartøy til bruk for forskning og værvarsling
- f) fartøy på minst seks meter til bruk for yrkesmessig fiske

Fritaket omfatter også driftsutstyr som leveres sammen med slike fartøy.

(2) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av fartøy som nevnt i første ledd eller driftsutstyr for slike fartøy, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(3) Omsetning av tjenester fra fartøy i form av berging av fartøy, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Utleie av følgende fartøy, er fritatt for merverdiavgift:

- a) fartøy på minst 15 meter til bruk i utenriks fart
- b) fartøy på minst 15 meter til bruk i innenriks fart dersom fartøyet er bestemt for persontransport mot vederlag
- c) spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs
- d) fartøy på minst ti meter som anskaffes til Forsvaret

(5) Departementet kan gi forskrift om hva som menes med fartøy til yrkesmessig fiske etter første ledd bokstav f.

§ 6-10 *Luftfartøy mv.*

(1) Omsetning og utleie av luftfartøy til yrkesmessig luftfartsvirksomhet og militære luftfartøy, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket omfatter også driftsutstyr som leveres sammen med slike luftfartøy.

(2) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av luftfartøy som nevnt i første ledd eller driftsutstyr for slike luftfartøy, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(3) Omsetning av tjenester fra fartøy i form av berging av luftfartøy, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Omsetning av flysimulatorer eller deler og komponenter til disse til bruk i sivil luftfart, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-11 *Plattformer, rørledninger mv.*

(1) Omsetning og utleie av oljeboringsplattformer og andre flyttbare plattformer til bruk i petroleumsvirksomhet, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket omfatter også driftsutstyr som leveres sammen med slike plattformer.

(2) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av plattformer som nevnt i første ledd eller driftsutstyr for slike plattformer, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(3) Omsetning av tjenester fra fartøy i form av berging av plattformer som nevnt i første ledd, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Omsetning av varer og tjenester til bruk i forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av rørledninger mellom havområder utenfor merverdiavgiftsområdet og land, er fritatt for merverdiavgift

i siste omsetningsledd. Departementet kan treffe enkeltvedtak om at fritaket skal gjelde tilsvarende for tilhørende anlegg på land som er til direkte bruk i forbindelse med gjennomstrømming av gass.

§ 6-12 *Oppføring av ambassadebygg*

(1) Omsetning av tjenester som står i direkte forbindelse med oppføring av ambassadebygg, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Fritaket omfatter også varer som leveres i forbindelse med slike tjenester.

(2) Med ambassadebygg menes bygg som eies av senderstaten og som er til offisielt bruk som kanselli.

§ 6-13 *Internasjonale militære styrker og kommandoenheter*

Departementet kan på grunnlag av traktater og andre internasjonale avtaler gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester til bestemte internasjonale militære styrker og kommandoenheter, er fritatt for merverdiavgift. Departementet kan videre gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester fra internasjonale kommandoenheter til deres personell, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-14 *Overdragelse av virksomhet*

Omsetning av varer og tjenester som ledd i overdragelse av en virksomhet eller del av denne til en ny innehaver, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-15 *Biologisk materiale*

Omsetning av menneskeorganer, blod og lignende til sykehus eller medisinske laboratorier for bruk, undersøkelse eller kontroll, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-16 *Begravelsestjenester*

(1) Begravelsesbyråers omsetning av tjenester som gjelder transport av avdøde, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Begravelsesbyråers omsetning av tjenester som gjelder pakking og forsendelse av urner etter bisettelser, er fritatt for merverdiavgift.

II Uttak

§ 6-17 *Tilsvarende fritak som ved omsetning*

Uttak av varer og tjenester er fritatt for merverdiavgift dersom tilsvarende omsetning er fritatt etter dette kapitlet.

§ 6-18 *Bedriftskantiner mv.*

Uttak av varer og tjenester for oppføring eller vedlikehold av kantiner til bruk i egen virksomhet, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket omfatter også løst inventar til slike kantiner.

§ 6-19 *Veldedige formål mv.*

(1) Tjenester som ytes vederlagsfritt på veldedig grunnlag, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Varer og tjenester som leveres vederlagsfritt til frivillige organisasjoner som ledd i en nødhjelpsaksjon i tilknytning til en naturkatastrofe, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-20 *Primærnæringer*

(1) Uttak av produkter fra eget fiske, skogbruk eller jordbruk med binæringer, er fritatt for merverdiavgift dersom produktene skal brukes privat eller til formål innenfor rammen av disse næringene.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av første ledd. Departementet kan også gi forskrift om at uttak av varer og tjenester til bruk for oppføring eller vedlikehold av fast eiendom i tilknytning til primærnæringer, skal være fritatt for merverdiavgift.

III Utførsel og omsetning med tilknytning utenfor merverdiavgiftsområdet

§ 6-21 *Utførsel av varer*

Omsetning av varer ut av merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket gjelder likevel ikke dersom varene er tatt med i samlet terminvis oppgjør etter § 4-6.

§ 6-22 *Utførsel av tjenester*

(1) Omsetning av tjenester som helt ut er til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Omsetning av fjernleverbare tjenester er fritatt for merverdiavgift når mottakeren er næringsdrivende eller offentlig virksomhet hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet. For omsetning av fjernleverbare tjenester til andre mottakere hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet, gjelder første ledd.

(3) Omsetning av fjernleverbare tjenester i form av elektroniske kommunikasjonstjenester, er fritatt for merverdiavgift også når tjenesten leveres til andre mottakere hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet enn de som er nevnt i annet ledd. Første punktum gjelder likevel ikke dersom levering av elektroniske kommunikasjonstjenester skjer gjennom fast terminal i merverdiavgiftsområdet. Skjer levering av slike tjenester gjennom fast terminal utenfor merverdiavgiftsområdet, er leveringen fritatt. Første ledd gjelder ikke elektroniske kommunikasjonstjenester.

§ 6-23 *Varer som legges inn på tollager*

Omsetning av varer som etter tolløven § 4-30 legges inn på kjøpers tollager for utførsel, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-24 *Varer som videreselges ut av merverdiavgiftsområdet*

Omsetning av varer til et registrert avgiftssubjekt, er fritatt for merverdiavgift dersom kjøperen videreselger varene ut av merverdiavgiftsområdet før varene er levert. Det er et vilkår for fritak at kjøperen umiddelbart tollekspederer varene for utførsel.

§ 6-25 *Varer til turister*

(1) Omsetning av varer til personer som er bosatt utenfor merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift dersom varene føres ut av merverdiavgiftsområdet som reisegods. Fritaket gjennomføres ved at selgeren be-

regner merverdiavgift ved omsetningen, men tilbakefører avgiften når varene utføres.

(2) Personer bosatt i andre land enn Danmark, Finland og Sverige og personer som oppholder seg på Svalbard eller Jan Mayen, må utføre varene innen en måned fra levering. Personer bosatt i Danmark, Finland eller Sverige må i umiddelbar tilknytning til kjøpet innføre varene til hjemlandet, og det må beregnes merverdiavgift eller tilsvarende omsetningsavgift ved innførselen.

(3) Departementet kan gi forskrift om minstepeløp for fritak.

§ 6-26 *Utsalg på lufthavn ved utreise*

(1) Omsetning av alkoholholdige drikkevarer, tobakkvarer, sjokolade- og sukkervarer, parfymen, kosmetikk og toalettpreparater fra avgiftsfritt utsalg på lufthavn (tollager C) ved utreise fra merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Omsetning av andre varer i transitthall på lufthavn ved utreise fra merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift dersom varene selges til andre enn personer bosatt i Danmark, Finland, Norge eller Sverige.

§ 6-27 *Utsalg på lufthavn ved ankomst*

(1) Omsetning av alkoholholdige drikkevarer, tobakkvarer, sjokolade- og sukkervarer, parfymen, kosmetikk og toalettpreparater fra avgiftsfritt utsalg på lufthavn (tollager C) ved ankomst fra andre land, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke varetypen og -mengden den enkelte reisende kan ta med seg.

§ 6-28 *Transporttjenester*

(1) Omsetning av transporttjenester som finner sted i merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift dersom transporten skal skje direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet. Transporten anses å skje direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet når det er sluttet en avtale om sammenhengende transport fra et sted i merverdiavgiftsområdet til et sted utenfor merverdiavgiftsområdet, eller omvendt.

(2) Fritaket gjelder også tilknytningstransport.

(3) Fritaket gjelder også tjenester som i alminnelighet leveres i forbindelse med transporttjenestene.

(4) Fritaket gjelder ikke for noen del av rundreiser i merverdiavgiftsområdet ut over 24 timer.

(5) For varetransport gjelder fritaket bare for tjenester som ytes før varen stilles til mottakerens disposisjon på avtalt bestemmelsessted.

(6) Fritaket gjelder ikke for Posten Norge AS' transport av brev fra merverdiavgiftsområdet, med mindre det gjelder masseforsendelser av slike brev.

(7) Departementet kan gi forskrift om vilkår for fritak.

§ 6-29 *Formidlingstjenester*

(1) Formidling av persontransport er fritatt for merverdiavgift dersom transporten skjer utenfor merverdiavgiftsområdet eller direkte til eller fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Formidling av følgende tjenester er fritatt for mer-

verdiavgift dersom tjenestene leveres utenfor merverdiavgiftsområdet:

- a) tjenester som nevnt i § 3-11 annet ledd bokstav a
- b) serveringstjenester
- c) utleie av transportmidler

(3) Omsetning av meglertjenester til norske redere eller oppdragsgivere knyttet til fartøy som umiddelbart skal brukes i utenriks fart eller i petroleumsvirksomhet til havs, er fritatt for merverdiavgift. Det samme gjelder slike tjenester knyttet til plattformer som nevnt i § 6-11.

§ 6-30 Varer og tjenester til fartøy

(1) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk for utenlandske fartøy som nevnt i § 6-9 første ledd, er fritatt for merverdiavgift.

(2) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk for fartøy på minst 15 meter, er fritatt for merverdiavgift dersom fartøyet i utenriks fart frakter varer eller driver persontransport mot vederlag.

(3) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs, er fritatt for merverdiavgift.

(4) Departementet kan gi forskrift om hvilke varer og tjenester som omfattes av fritakene i denne paragrafen og om vilkår for fritak. Departementet kan gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester også til bruk for andre fartøy under opphold utenfor merverdiavgiftsområdet, er fritatt for merverdiavgift.

§ 6-31 Varer og tjenester til luftfartøy

(1) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk for luftfartøy til yrkesmessig luftfartsvirksomhet, er fritatt for merverdiavgift når luftfartøyet går i utenriks fart.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvilke varer og tjenester som omfattes av fritaket og om vilkår for fritak. Departementet kan gi forskrift om at omsetning av varer og tjenester også til andre luftfartøy enn luftfartøy i utenriks fart er fritatt for merverdiavgift dersom luftfartøyet for den enkelte tur har bestemmelsessted utenfor merverdiavgiftsområdet.

§ 6-32 Varer og tjenester til petroleumsvirksomheten

(1) Omsetning av nærmere bestemte varer og tjenester til bruk i havområder utenfor merverdiavgiftsområdet i forbindelse med utforskning og utnyttning av undersjøiske naturforekomster, er fritatt for merverdiavgift dersom omsetningen skjer til rettighetsselskaper, boreselskaper og eiere og leietakere av plattformer. Det samme gjelder omsetning til andre som ikke er avgiftssubjekter og som utenfor merverdiavgiftsområdet utfører tjenester vedrørende anlegg og innretninger som har tilknytning til utforskning og utnyttning av undersjøiske naturforekomster.

(2) Omsetning av nærmere bestemte tjenester fra registreringspliktig baseselskap på baseområdet til personer som nevnt i første ledd, og til eiere eller leietakere av spesialfartøy til bruk i petroleumsvirksomhet til havs, er fritatt for merverdiavgift.

(3) Departementet kan gi forskrift om hvilke varer og tjenester som omfattes av fritakene i denne paragrafen.

§ 6-33 Reklamepublikasjoner på fremmed språk mv.

Omsetning av reklamepublikasjoner på fremmed språk og reklamefilmer med utenlandsk tale, er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd til oppdragsgiver i merverdiavgiftsområdet dersom publikasjonene og filmene er bestemt til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet. Fritaket gjelder tilsvarende for omsetning av tjenester i form av trykking og produksjon av slike publikasjoner og filmer.

IV Forskriftsfullmakt

§ 6-34 Forskriftsfullmakt

Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

Kapittel 7 Varer som det ikke skal beregnes merverdiavgift av ved innførsel

§ 7-1 Varer som er fritatt eller unntatt ved omsetning i merverdiavgiftsområdet

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 3-6 bokstav d, § 3-7 fjerde ledd, § 3-18, §§ 6-1 til 6-3, § 6-6 første ledd og § 6-15.

§ 7-2 Varer som det ikke skal beregnes toll av ved innførsel

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-1, § 5-2 første ledd bokstav b og c, § 5-3, § 5-4 første ledd bokstav a, c, d, f og g, § 5-5, § 5-6, § 5-7 første ledd bokstav e og § 5-9. Det skal heller ikke beregnes merverdiavgift ved gjeninnførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-4 første ledd bokstav e dersom den som utfører og innfører varen er samme person. Vilkåret om at den som innfører og utfører varen må være samme person, gjelder likevel ikke dersom varen tidligere er endelig belastet merverdiavgift.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved midlertidig innførsel av varer som nevnt i tolloven §§ 6-1 til 6-4. Tollregionen kan kreve sikkerhetsstillelse for merverdiavgift av varer som innføres midlertidig etter tolloven §§ 6-2 til 6-4.

§ 7-3 Fartøy og varer til fartøy mv.

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av fartøy og driftsutstyr som nevnt i § 6-9 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-2 første ledd bokstav a, d og e.

(3) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved midlertidig innførsel av reservedeler og driftsutstyr til bruk for utenlandske fartøy som nevnt i § 6-9 første ledd. Det er et vilkår at varene leveres til det utenlandske fartøyet og gjenutføres sammen med dette.

§ 7-4 *Luftfartøy og varer til luftfartøy mv.*

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av luftfartøy og driftsutstyr som nevnt i § 6-10 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 6-10 fjerde ledd.

(3) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i tolloven § 5-2 første ledd bokstav a, d og e.

(4) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av nærmere bestemte varer til bruk for luftfartøy som nevnt i § 6-10 første ledd dersom luftfartøyet går i utenriks fart eller for den enkelte tur har bestemmelsessted utenfor merverdiavgiftsområdet. Departementet kan gi forskrift om hvilke varer som omfattes og om vilkår for at det ikke skal beregnes merverdiavgift.

§ 7-5 *Plattformer mv.*

(1) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av plattformer og driftsutstyr som nevnt i § 6-11 første ledd eller ved gjeninnførsel av slike varer etter ombygging, reparasjon eller vedlikehold utenfor merverdiavgiftsområdet.

(2) Det skal ikke beregnes merverdiavgift når eierselskap innfører varer til bruk i forbindelse med bygging, ombygging, reparasjon og vedlikehold av rørledninger i petroleumsvirksomhet. § 6-11 fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(3) Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av deler av plattformer som nevnt i første ledd dersom delene innføres for destruksjon eller til bruk i undervisningsvirksomhet ved skoler og institusjoner.

§ 7-6 *Varer som mottas vederlagsfritt*

Departementet kan gi forskrift om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som mottas vederlagsfritt.

§ 7-7 *Elektrisk kraft*

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av elektrisk kraft.

§ 7-8 *Varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art*

Departementet kan gi forskrift om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer av utdannende, vitenskapelig og kulturell art.

Kapittel 8 Fradrag for inngående merverdiavgift

§ 8-1 *Hovedregel*

Et registrert avgiftssubjekt har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelser av varer og tjenester som er til bruk i den registrerte virksomheten.

§ 8-2 *Fradragsrett for anskaffelser delvis til bruk i registrert virksomhet*

(1) Et registrert avgiftssubjekt som anskaffer varer og

tjenester som er til bruk både i den registrerte virksomheten og til andre formål, har rett til fradrag for inngående merverdiavgift bare for den del av varen eller tjenesten som er til antatt bruk i den registrerte virksomheten. Dersom den bruk som ikke gir rett til fradrag for inngående merverdiavgift finner sted innenfor avgiftssubjektets samlede virksomhet, gjelder § 8-5 bare for tjenester som nevnt i § 3-23 og § 3-26.

(2) Offentlig virksomhet som etter § 3-28 ikke skal beregne merverdiavgift ved uttak, har rett til fradrag for inngående merverdiavgift bare for anskaffelser av varer og tjenester som omsettes til andre.

(3) For varer og tjenester som er til bruk både i den registrerte virksomheten og til andre formål, er det ingen fradragsrett dersom omsetningen fra den registrerte virksomheten normalt ikke overstiger fem prosent av virksomhetens samlede omsetning i løpet av et regnskapsår. Dette gjelder likevel ikke for virksomheter som hovedsakelig omsetter tjenester som er unntatt etter § 3-6.

(4) For varer og tjenester som er til bruk både i den registrerte virksomheten og til andre formål, er det full fradragsrett dersom den delen av en virksomhets omsetning som er unntatt fra loven, normalt ikke overstiger fem prosent av virksomhetens samlede omsetning i løpet av et regnskapsår.

(5) Departementet kan gi forskrift om fordelingen av inngående merverdiavgift. Departementet kan også gjøre unntak fra første ledd for beltemotorsykel som brukes i reindriftsnæringen.

§ 8-3 *Andre begrensninger i fradragsretten*

(1) Fradragsretten omfatter ikke inngående merverdiavgift på

- a) servering
- b) kostnader vedrørende leie av selskapslokaler i forbindelse med servering
- c) kunst og antikviteter, med mindre kjøperen omsetter varer av samme slag i sin virksomhet
- d) kost til og naturalavlønning av virksomhetens innehaver, ledelse, ansatte og pensjonister
- e) representasjon
- f) gaver og varer og tjenester til utdeling i reklameøyemed når verdien ikke er bagatellmessig, likevel slik at det er fradragsrett for varer dersom de utføres til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet
- g) oppføring, vedlikehold, innleie og drift av fast eiendom som skal dekke bolig- eller velferdsbehov, herunder løsøre og utstyr til slike eiendommer. Det er likevel fradragsrett for inngående merverdiavgift på oppføring og vedlikehold av bedriftskantiner, herunder løst inventar til bedriftskantiner.

(2) Det er likevel fradragsrett for varer som nevnt i første ledd til bruk for luftfartøy i utenriks fart eller fartøy på minst 15 meter når det i utenriks fart frakter varer eller driver persontransport mot vederlag.

(3) Departementet kan gi forskrift om at det også skal være fradragsrett for anskaffelser til bruk for oppføring og vedlikehold av fast eiendom i tilknytning til primærnærin-

gene. Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

§ 8-4 Personkjøretøy

(1) Fradragsretten omfatter ikke inngående merverdiavgift på anskaffelse, drift og vedlikehold av personkjøretøy. Det er likevel fradragsrett for inngående merverdiavgift på personkjøretøy til bruk som

- a) salgsvare
- b) utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet
- c) middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 8-5 Varer og tjenester av samme art som omsettes i virksomheten

Selv om fradragsretten er begrenset etter §§ 8-2 til 8-4, skal et registrert avgiftssubjekt fradragsføre inngående merverdiavgift i sin helhet på varer og tjenester som er av samme art som de varer og tjenester som omsettes i den registrerte virksomheten.

§ 8-6 Anskaffelser foretatt før registrering

(1) Et registrert avgiftssubjekt har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på varer og tjenester som er anskaffet inntil tre år før registrering i Merverdiavgiftsregisteret (tilbakegående avgiftsoppgjør) i den utstrekning anskaffelsene har direkte sammenheng med omsetningen i den registrerte virksomheten. Dette gjelder likevel ikke for varer og tjenester som er omsatt før registreringen. Retten til fradrag for inngående merverdiavgift på varer og tjenester som inngår i en kapitalvare som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, omfattes ikke av tidsbegrensningen i første punktum.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 8-7 Fradragsrett ved konkurs og skifte av insolvent dødsbo

(1) Konkurskyldneren har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på levering av varer og tjenester fram til åpning av bobehandling. Etter dette tidspunktet har konkursboet rett til fradrag.

(2) Ved skifte av insolvent dødsbo har boet rett til fradrag for inngående merverdiavgift på varer og tjenester som er levert etter åpningen av bobehandlingen.

Kapittel 9 Justering og tilbakeføring av inngående merverdiavgift

I Justering eller tilbakeføring mv.

§ 9-1 Justering eller tilbakeføring av inngående merverdiavgift

(1) Inngående merverdiavgift på kapitalvarer som er anskaffet, framstilt eller fullført etter 31. desember 2007, skal ved endret bruk mv. justeres etter §§ 9-2 til 9-5 eller tilbakeføres etter § 9-7.

(2) Med kapitalvarer menes

- a) maskiner, inventar og andre driftsmidler der inngående merverdiavgift av kostpris utgjør minst 50 000 kroner, likevel ikke kjøretøyer som er fritatt for merverdiavgift etter § 6-6 annet ledd
 - b) fast eiendom som har vært gjenstand for ny-, på- eller ombygging der inngående merverdiavgift på kostnadene ved dette utgjør minst 100 000 kroner
- (3) Inngående merverdiavgift på bygg eller anlegg som er fullført før 1. januar 2008, skal ved salg mv. tilbakeføres etter § 9-8.

(4) Departementet kan gi forskrift om hva som skal regnes som inngående merverdiavgift påløpt i forbindelse med byggetiltak som nevnt i annet ledd bokstav b.

II Justering av inngående merverdiavgift

§ 9-2 Når inngående merverdiavgift skal justeres

(1) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når bruken av en kapitalvare etter anskaffelsen, framstillingen eller fullføringen endres fra fradragsberettiget formål til ikke-fradragsberettiget formål, eller motsatt. Dersom avgiftssubjektet får rett til fradrag for inngående merverdiavgift som følge av lovendring, har avgiftssubjektet likevel ikke rett til å justere inngående merverdiavgift for anskaffelser mv. foretatt før lovendringens ikrafttredelse.

(2) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav a omsettes, forutsatt at omsetningen er merverdiavgiftspliktig og det ikke er gitt fullt fradrag for inngående merverdiavgift ved anskaffelsen mv. Justeringsbeløpet kan ikke overstige 25 prosent av vederlaget, merverdiavgift ikke medregnet.

(3) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b overdras.

(4) Registrert avgiftssubjekt skal justere inngående merverdiavgift når kapitalvarer overdras som ledd i overdragelse av virksomhet eller del av denne, og overdragelsen er fritatt for merverdiavgift etter § 6-14.

(5) Inngående merverdiavgift skal likevel ikke justeres dersom det skal beregnes merverdiavgift etter § 3-21 første og annet ledd.

§ 9-3 Overføring av retten og plikten til å justere inngående merverdiavgift

(1) Justering etter § 9-2 tredje og fjerde ledd kan unnlates i det omfang den som overtar kapitalvaren overtar justeringsforpliktelsen.

(2) Den som overdrar kapitalvaren, skal foreta en samlet justering av inngående merverdiavgift for endringer som nevnt i § 9-2 første ledd som skjer i vedkommendes eiertid. Den som overtar kapitalvaren får rett og plikt til å justere for senere endringer.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 9-4 *Justeringsperioden*

(1) For kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav a, skal justering foretas for endringer som skjer i løpet av de fem første regnskapsårene etter anskaffelsen eller framstillingen. I justeringsperioden medregnes det regnskapsåret kapitalvarene ble anskaffet eller framstilt.

(2) For kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, er justeringsperioden ti år etter fullføringen. Slike kapitalvarer anses fullført når det er utstedt ferdigattest eller midlertidig brukstillatelse, eller dersom slik attest eller tillatelse ikke er nødvendig, når kapitalvarene er tatt i bruk. I justeringsperioden medregnes det regnskapsåret kapitalvarene ble fullført.

(3) Et avgiftssubjekt som har justert inngående merverdiavgift samlet på grunn av opphør av merverdiavgiftspliktig virksomhet og som beholder kapitalvarene i virksomheten, kan fortsette å justere dersom og fra det tidspunkt vedkommende senere i justeringsperioden blir registrert i Merverdiavgiftsregisteret.

§ 9-5 *Beregning av justeringsbeløpet mv.*

(1) En femdel av den inngående merverdiavgift som påløp ved anskaffelsen eller framstillingen av kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav a, skal justeres i det enkelte regnskapsår. For kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, skal en tidel av den inngående merverdiavgift som påløp i forbindelse med ny-, på- eller ombyggingen justeres i det enkelte regnskapsår.

(2) Justeringen foretas på grunnlag av endringen i fradragprosenten som finner sted innenfor det enkelte regnskapsår i forhold til fradragprosenten ved justeringsperiodens begynnelse. Ved justering som følge av opphør av virksomhet eller overdragelse av kapitalvarer, skal justering foretas samlet for den resterende delen av justeringsperioden. I den resterende delen av justeringsperioden regnes også med det regnskapsåret bruken av kapitalvarene endres eller kapitalvarene overdras.

(3) Det skal ikke foretas justering dersom endringen i fradragprosenten er mindre enn ti prosentpoeng i forhold til fradragprosenten ved justeringsperiodens begynnelse.

(4) Dersom endringen i bruken kun gjelder en del av en kapitalvare som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b, skal justering foretas for inngående merverdiavgift som knytter seg til denne delen. Det samme gjelder ved overdragelse av slik del.

(5) Justeringsbeløpet skal tas med i omsetningsoppgaven som en økning eller reduksjon av inngående merverdiavgift.

(6) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

III Tilbakeføring av inngående merverdiavgift

§ 9-6 *Salg mv. av personkjøretøy*

(1) Denne paragrafen gjelder for personkjøretøy som brukes som utleiekjøretøy i yrkesmessig utleievirksomhet eller som middel til å transportere personer mot vederlag i persontransportvirksomhet. Fradragsført inngående mer-

verdiavgift for slike personkjøretøy skal tilbakeføres dersom kjøretøyet i løpet av de tre første årene etter registreringen selges eller omdisponeres til bruk som ikke ville gitt fradragsrett. Det samme gjelder dersom virksomheten senere blir unntatt fra loven.

(2) I tilbakeføringsbeløpet skal det gjøres fradrag for 1/36 for hver hele måned regnet fra registreringstidspunktet.

(3) Inngående merverdiavgift skal ikke tilbakeføres dersom salget eller omdisponeringen skyldes at

- a) kjøretøyet blir kondemnert
- b) eierens bo tas under konkursbehandling eller offentlig gjeldsforhandling
- c) eieren dør

(4) Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at tilbakeføring kan unnlates dersom salget eller omdisponeringen skyldes forhold avgiftssubjektet ikke har hatt kontroll over eller en tilbakeføring av andre grunner vil virke særlig urimelig. Et vedtak om unnlatt tilbakeføring gis virkning fra det tidspunktet personkjøretøyet selges eller på annen måte omdisponeres til bruk som ikke ville gitt fradragsrett.

§ 9-7 *Salg mv. av fast eiendom før fullføring*

(1) Fradragsført inngående merverdiavgift skal tilbakeføres dersom kapitalvarer som nevnt i § 9-1 annet ledd bokstav b før fullføringen selges eller omdisponeres til bruk som ikke ville gitt fradragsrett.

(2) Tilbakeføring kan unnlates i det omfang den som overtar kapitalvaren overtar plikten til å tilbakeføre den fradragsførte inngående merverdiavgiften.

(3) Departementet kan gi forskrift om vilkår for overføring av tilbakeføringsplikten.

§ 9-8 *Salg mv. av bygg og anlegg fullført før 1. januar 2008*

(1) Fradragsført inngående merverdiavgift på bygg eller anlegg fullført før 1. januar 2008 skal tilbakeføres dersom bygget eller anlegget innen tre år etter fullføringen selges, leies ut eller på annen måte disponeres til ikke-fradragsberettiget formål. § 9-4 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(2) Plikten til å tilbakeføre gjelder inngående merverdiavgift på anskaffelser i forbindelse med oppføring eller ombygging av bygg eller anlegg, men ikke vedlikehold eller reparasjoner.

(3) Inngående merverdiavgift skal ikke tilbakeføres dersom salget eller omdisponeringen skyldes at

- a) bygget eller anlegget blir ekspropriert
- b) eierens bo tas under konkursbehandling eller offentlig gjeldsforhandling
- c) eieren dør

(4) Skattekontoret kan treffe enkeltvedtak om at tilbakeføring kan unnlates dersom salget eller omdisponeringen skyldes forhold avgiftssubjektet ikke har hatt kontroll over eller en tilbakeføring av andre grunner vil virke særlig urimelig overfor avgiftssubjektet. Vedtaket gis virkning fra bruksendringstidspunktet.

IV Forskriftsfullmakt

§ 9-9 Forskriftsfullmakt

Departementet kan gi forskrift om registrerings- og dokumentasjonsplikt mv. av regnskapsopplysninger.

Kapittel 10 Refusjon av merverdiavgift

I Merverdiavgift påløpt ved innenlands omsetning

§ 10-1 Næringsdrivende uten forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet

(1) Næringsdrivende i utlandet som ikke har hatt avgiftspliktig omsetning i merverdiavgiftsområdet de siste tolv måneder, har rett til refusjon av inngående merverdiavgift dersom

- a) merverdiavgiften gjelder anskaffelse av varer eller tjenester i merverdiavgiftsområdet eller innførsel av varer til merverdiavgiftsområdet, og varene eller tjenestene er til bruk i virksomheten,
- b) omsetningen utenfor merverdiavgiftsområdet hadde medført registreringsplikt eller rett til frivillig registrering dersom omsetningen hadde skjedd i merverdiavgiftsområdet, og
- c) merverdiavgiften hadde vært fradragsberettiget dersom virksomheten var registrert i merverdiavgiftsområdet.

(2) Inngående merverdiavgift refunderes ikke for varer som anskaffes eller innføres til merverdiavgiftsområdet og deretter omsettes her. Det samme gjelder merverdiavgift for varer som innføres for å leveres til kjøper i merverdiavgiftsområdet.

(3) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for refusjon. Departementet kan også gi forskrift om at refusjonen er betinget av at søkerens hjemland yter tilsvarende refusjon av merverdiavgift eller annen omsetningsavgift til næringsdrivende med forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet. Det samme gjelder for refusjon av merverdiavgift på varer og tjenester til bruk for lastebiler registrert eller hjemmehørende utenfor merverdiavgiftsområdet når lastebilene brukes i transport til eller fra merverdiavgiftsområdet.

§ 10-2 Fremmede lands ambassader og konsulater

(1) Fremmede lands ambassader og konsulater med diplomatiske representanter har rett til refusjon av inngående merverdiavgift påløpt ved kjøp av nærmere bestemte varer og tjenester til

- a) statseide eiendommer
- b) offisielt bruk for diplomatiske misjoner og fagkonsulater
- c) diplomatiske representanters og konsulære fagtjenestemenns personlige bruk

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om hvilke varer og tjenester som omfattes av refusjonsordningen og om vilkår for refusjon.

§ 10-3 Internasjonale organisasjoner og samarbeidsprosjekter

Departementet kan på grunnlag av traktater og andre internasjonale avtaler gi forskrift og treffe enkeltvedtak om refusjon av inngående merverdiavgift til bestemte internasjonale organisasjoner og samarbeidsprosjekter, herunder fastsette vilkår for refusjon.

§ 10-4 Nødhjelpsaksjoner

(1) Det gis refusjon av inngående merverdiavgift påløpt ved kjøp av varer som innen to måneder etter levering føres ut av merverdiavgiftsområdet som ledd i en nødhjelpsaksjon.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for refusjon.

§ 10-5 Varer til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet

Departementet kan gi forskrift om refusjon av eller kompensasjon for inngående merverdiavgift påløpt ved kjøp av varer til bruk på fartøy eller luftfartøy dersom varene er til bruk utenfor merverdiavgiftsområdet, men hvor levering skjer i merverdiavgiftsområdet.

§ 10-6 Lottfiskere

(1) Lottfiskere som selv holder fiskeredskap i vedkommende fiske, har rett til refusjon av inngående merverdiavgift som er betalt ved kjøp av de redskapene lottfiskerne deltar med.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for refusjon.

II Merverdiavgift betalt ved innførsel

§ 10-7 Varer som gjenutføres eller er feildeklarerert

(1) Den som ikke er avgiftssubjekt, har rett til refusjon av merverdiavgift betalt ved innførsel dersom

- a) varen gjenutføres i uforandret stand fordi varen er feilsendt, feilbestilt eller ikke levert som avtalt
- b) varen gjenutføres av andre årsaker enn de som er nevnt i bokstav a og tollene blir eller kunne blitt tilbakebetalt etter tolloven § 11-2 første og annet ledd og § 11-4 første ledd
- c) varen gjenutføres og det ikke skulle ha vært beregnet merverdiavgift ved innførselen etter § 7-2 annet ledd
- d) det er gjort feil ved fortollingen av varen

(2) For varer som gjenutføres, jf. første ledd bokstav a til c, er det et vilkår for refusjon at varen gjenutføres innen ett år etter innførselen. Tollregionen kan i særlige tilfeller forlenge fristen. Kravet om gjenutførsel kan frafalles dersom varen blir tilintetgjort under kontroll av eller etter avtale med tollregionen mot at den som var ansvarlig for merverdiavgiften etter § 11-2 bærer kostnadene.

§ 10-8 Varer som innføres midlertidig – delvis refusjon

(1) Etter at varen er gjenutført, har den som ikke er avgiftssubjekt rett til refusjon av merverdiavgift betalt ved innførsel av

- a) varer som er leid eller lånt fra steder utenfor merverdiavgiftsområdet
 - b) anleggsmaskiner og anleggs- og transportmateriell som næringsdrivende med forretningssted eller hjemsted utenfor merverdiavgiftsområdet tar med seg for utføring av oppdrag her
- (2) I refusjonsbeløpet gjøres fradrag med fem prosent per måned eller del av måned regnet fra innførselen av varen.

§ 10-9 Refusjon til avgiftssubjekter

Avgiftssubjekter kan ikke få refundert merverdiavgift betalt ved innførsel. Refusjon kan likevel gis dersom

- a) varen er deklarerert på feil mottaker
- b) merverdiavgiften er betalt både av den som innfører varen og av vedkommendes fullmektig. Fullmektigen kan da få refundert merverdiavgiften.

Kapittel 11 Beregning og betaling av merverdiavgift

I Ansvar for beregning og betaling

§ 11-1 Omsetning og uttak

(1) Avgiftssubjektet skal beregne og betale merverdiavgift av merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak.

(2) Dersom et avgiftssubjekt er registrert ved representant, er representanten sammen med avgiftssubjektet ansvarlig for at merverdiavgiften blir beregnet og betalt.

(3) Departementet kan gi forskrift om at merverdiavgift skal kunne beregnes og betales på annen måte enn ved representant.

§ 11-2 Innførsel av varer

Ved innførsel av varer skal den som etter tolloven er ansvarlig for toll, beregne og betale merverdiavgift.

§ 11-3 Innførsel av tjenester

(1) Ved kjøp av fjernleverbare tjenester omfattet av § 3-30 første til tredje ledd, skal mottakeren av tjenestene beregne og betale merverdiavgift. Er mottakeren ikke registrert i Merverdiavgiftsregisteret, skal merverdiavgift først beregnes og betales når de samlede kjøp for en termin overstiger 2 000 kroner, merverdiavgift ikke medregnet.

(2) Ved kjøp av elektroniske kommunikasjonstjenester omfattet av § 3-30 fjerde og femte ledd, skal tilbyder som nevnt i § 2-1 annet ledd beregne og betale merverdiavgift.

§ 11-4 Beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift

(1) Et avgiftssubjekt skal betale beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift i salgsdokumentasjon. Dette gjelder merverdiavgift oppgitt med et for stort beløp og merverdiavgift oppgitt for omsetning som er unntatt fra loven eller fritatt for merverdiavgift.

(2) Den som ikke er avgiftssubjekt og som i strid med § 15-14 første ledd har oppgitt beløp uriktig betegnet som merverdiavgift i salgsdokumentasjon, skal betale beløpet.

(3) Betaling kan unnlates dersom feilen rettes overfor kjøperen.

II Utbetaling av inngående merverdiavgift

§ 11-5 Utbetaling av inngående merverdiavgift

(1) Dersom inngående merverdiavgift overstiger utgående merverdiavgift i en termin, skal overskytende inngående merverdiavgift utbetales. Omsetningsoppgaver må være levert for tidligere terminer.

(2) Selv om utbetaling av beløpet ikke har funnet sted innen neste avgiftstermin, har avgiftssubjektet ikke rett til å fradragsføre beløpet i senere omsetningsoppgave.

§ 11-6 Utbetaling ved forlis mv.

(1) Fiskere som skal levere omsetningsoppgave en gang i året etter § 15-4 kan etter forlis av fartøy, større redskapstap eller større skade på fartøy, fiskeredskap eller fartøyets varige driftsutstyr få utbetalt overskytende inngående merverdiavgift etter særskilt avregning før utløpet av vedkommende kalenderår.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen, herunder om vilkår for utbetaling.

Kapittel 12 Avgiftsmyndighetene

§ 12-1 Avgiftsmyndigheter i første instans

(1) Skattekontoret er avgiftsmyndighet i første instans.

(2) Tollregionen er avgiftsmyndighet når merverdiavgift skal beregnes ved innførsel av varer, ved kompensasjon etter § 10-5 og ved refusjon etter §§ 10-7 til 10-9.

§ 12-2 Sentrale avgiftsmyndigheter

(1) Skattedirektoratet, Toll- og avgiftsdirektoratet og Klagenemnda for merverdiavgift er sentrale avgiftsmyndigheter.

(2) Departementet kan gi forskrift om organiseringen av og saksbehandlingen i Klagenemnda for merverdiavgift.

Kapittel 13 Generelle saksbehandlingsregler

§ 13-1 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder hvis ikke annet er bestemt i denne loven.

§ 13-2 Taushetsplikt

(1) Enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til avgiftsforvaltningen, skal hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det hun eller han i sitt arbeid har fått vite om noens formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold. Den som tiltrer verv, stilling eller oppdrag skal gi skriftlig erklæring om at hun eller han er kjent med og vil overholde taushetsplikten. Forvaltningsloven §§ 13 til 13 e gjelder ikke for taushetsplikten etter denne paragrafen.

(2) Taushetsplikten etter første ledd er ikke til hinder for at opplysninger gis

- a) til offentlig myndighet som kan ha bruk for dem i sitt arbeid med skatt, toll, avgifter, trygder, tilskudd eller bidrag av offentlige midler,

- b) til offentlig myndighet for bruk i forbindelse med håndheving av lovgivningen om arbeidsmiljø, obligatorisk tjenstepensjon, regnskapsplikt og regnskapsførere, revisjonsvesen, valutaregulering eller aksjeselskaper, eller som reviderer offentlig virksomhet,
- c) til offentlig myndighet for bruk til statistikkformål,
- d) til offentlig myndighet når det er nødvendig for å innhente ytterligere opplysninger,
- e) til offentlig oppnevnt granskningskommisjon,
- f) til politi eller påtalemyndighet til bruk i straffesak. Gjelder straffesaken overtredelse av bestemmelser utenfor avgiftsmyndighetenes forvaltningsområde, kan opplysninger bare gis når det foreligger rimelig grunn til mistanke om overtredelse som kan medføre høyere straff enn fengsel i seks måneder,
- g) til Økokrim etter anmodning grunnet i en melding om en mistenkelig transaksjon gitt i medhold av hvitvaskingsloven,
- h) til andre der det følger av regler gitt i eller i medhold av lov at taushetsplikten ikke skal være til hinder for å gi opplysningene,
- i) til namsmyndighetene i saker om utlegg eller arrest, eller
- j) i forbindelse med utveksling av informasjon (samordning) som forutsatt i oppgaveregisterloven.

(3) Departementet kan uten hinder av første ledd gi opplysninger

- a) til forskningsformål i samsvar med forvaltningsloven § 13 d, eller
- b) som vitneprov eller dokumentframlegging under rettergang.

(4) Hvis opplysninger gis med hjemmel i annet ledd, tredje ledd bokstav a eller forvaltningsloven § 18 til noen som ikke selv har taushetsplikt etter annen lov, gjelder taushetsplikten etter første ledd tilsvarende for den som får opplysningene. Den som gir opplysningene skal samtidig gjøre oppmerksom på dette. Opplysningene kan likevel brukes til det formål som begrunnet at de ble gitt.

(5) Taushetsplikten omfatter ikke opplysninger om at en næringsdrivende er eller ikke er registrert i Merverdiavgiftsregisteret.

§ 13-3 *Merverdiavgift påløpt ved innførsel av varer*

(1) § 13-2, kapittel 14, §§ 15-1 til 15-9, § 15-10, § 15-14, kapittel 17, kapittel 18, § 19-1, § 19-2, § 20-2, § 21-2 og § 21-3 gjelder ikke for merverdiavgift som påløper ved innførsel av varer.

(2) Den som ved innførsel av varer er ansvarlig for merverdiavgiften etter § 11-2, skal tollbehandle varene etter reglene i tolloven. Tolloven § 12-1, §§ 12-10 til 12-12 og § 16-10 gjelder tilsvarende.

Kapittel 14 Registrering i Merverdiavgiftsregisteret mv.

§ 14-1 *Søknad om registrering*

(1) Søknad om registrering sendes uten ugrunnet opphold til skattekontoret eller til Enhetsregisteret når vilkårene i kapittel 2 er oppfylt.

(2) Registreringspliktige etter foretaksregisterloven må

være registrert i Foretaksregisteret før registrering kan skje. Når særlige forhold foreligger, kan skattekontoret samtykke i at registrering i Merverdiavgiftsregisteret skjer før registrering i Foretaksregisteret.

(3) Frivillig registrering og fellesregistrering kan tidligst skje med virkning fra og med den oppgaveterminen den elektroniske søknaden om registrering blir loggført i mottakssentralen som godkjent. Godkjenning bekreftes ved elektronisk kvittering. Dersom søknaden er levert på papir, kan registreringen tidligst skje med virkning fra og med den oppgaveterminen søknaden ble postlagt.

(4) Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger søknaden skal inneholde og fastsette skjema for søknad.

§ 14-2 *Registrering av konkursbo og dødsbo*

(1) Konkursbo registreres på eget nummer med virkning fra åpningen av bobehandlingen. Bostyrer skal gi melding til skattekontoret om åpning og avslutning av behandlingen av et registrert avgiftssubjekts konkursbo.

(2) Dødsbo forblir registrert på avdødes registreringsnummer. Tingretten skal gi melding til skattekontoret om åpning og avslutning av bobehandlingen ved offentlig skifte av et avgiftssubjekts dødsbo hvor avdødes gjeld ikke er overtatt.

§ 14-3 *Sletting og fortsatt registrering*

(1) Avgiftssubjektet skal melde fra til skattekontoret eller Enhetsregisteret når den registrerte virksomheten opphører.

(2) Den registrerte virksomheten skal slettes i Merverdiavgiftsregisteret dersom virksomheten er opphørt eller skattekontoret av særlige grunner finner å kunne slette registreringen.

(3) Dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak er falt under den til enhver tid gjeldende beløpsgrensen i § 2-1 første og annet ledd uten at virksomheten er slettet i medhold av denne paragrafen, skal avgiftssubjektet forbli registrert i minst to hele kalenderår.

(4) Når vilkårene for fellesregistrering etter § 2-2 tredje ledd ikke lengre er til stede, skal de samarbeidende selskapene gi melding til skattekontoret om dette, slik at fellesregistreringen slettes. Solidaransvaret etter § 2-2 tredje ledd består fram til det er gitt slik melding om sletting.

Kapittel 15 Opplysningsplikt om egne forhold mv.

I Omsetningsoppgaven

§ 15-1 *Omsetningsoppgave*

(1) Avgiftssubjektet skal levere omsetningsoppgave.

(2) Omsetningsoppgaven skal vise

- a) samlet omsetning og uttak
 - b) omsetning og uttak som det etter kapittel 6 ikke skal beregnes merverdiavgift av
 - c) utgående merverdiavgift, fradragberettiget inngående merverdiavgift, og
 - d) avregning av utgående og inngående merverdiavgift
- Alle beløp avrundes nedover til nærmeste hele krone.

(3) I omsetningsoppgaven for primærnæringene kan det tas med omsetning fra annen næringsvirksomhet dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak i denne virksomheten ikke overstiger 30 000 kroner, merverdiavgift ikke medregnet.

(4) Merverdiavgift som skal beregnes ved kjøp av fjernleverbare tjenester, skal innberettes som utgående merverdiavgift.

(5) Beløpet for utgående merverdiavgift skal også omfatte beløp uriktig betegnet som merverdiavgift som nevnt i § 11-4 første ledd. Dette kan unnlates dersom feilen rettes overfor kjøperen.

(6) Avgiftssubjektet skal levere omsetningsoppgave selv om merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak er falt under beløpsgrensen i § 2-1 første og annet ledd.

(7) Departementet kan fastsette skjema for omsetningsoppgave.

(8) Departementet kan treffe enkeltvedtak om at merverdiavgift som beregnes ved omsetning av elektroniske kommunikasjonstjenester i forbindelse med en humanitær innsamlingsaksjon, ikke skal føres i omsetningsoppgaven, eller at beregnet merverdiavgift kan tilbakeføres.

§ 15-2 *Alminnelig oppgavetermin*

Omsetningsoppgave skal leveres seks ganger i året. Første termin er januar og februar, annen termin er mars og april, tredje termin er mai og juni, fjerde termin er juli og august, femte termin er september og oktober og sjette termin er november og desember.

§ 15-3 *Oppgavetermin ved lav omsetning*

(1) Dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak i løpet av et kalenderår ikke overstiger en million kroner, merverdiavgift ikke medregnet, kan skattekontoret samtykke i at omsetningsoppgave skal leveres en gang i året. Oppgaveterminen er kalenderåret.

(2) Departementet kan gi forskrift om utfylling og gjennomføring av denne paragrafen.

§ 15-4 *Oppgavetermin for primærnæring mv.*

(1) Avgiftssubjekt innen fiske, skogbruk eller jordbruk med binæring, skal levere omsetningsoppgave en gang i året. Det samme gjelder avgiftssubjekt som er frivillig registrert etter § 2-3 annet og tredje ledd. Oppgaveterminen er kalenderåret.

(2) Departementet kan gi forskrift om hvem som omfattes av denne paragrafen.

§ 15-5 *Kortere oppgaveterminer*

(1) Dersom inngående merverdiavgift regelmessig overstiger utgående merverdiavgift med minst 25 prosent, kan skattekontoret samtykke i at omsetningsoppgaven leveres tolv ganger i året.

(2) Dersom inngående merverdiavgift regelmessig overstiger utgående merverdiavgift med minst 50 prosent, kan skattekontoret samtykke i kortere terminer enn det som følger av første ledd. Terminene kan likevel ikke settes kortere enn en uke.

(3) Når særlige forhold foreligger, kan skattekonto-

ret samtykke i at avgiftssubjekt innen primærnæringene følger de alminnelige oppgaveterminene.

(4) Samtykke gis normalt for to år regnet fra første forkortede termin.

§ 15-6 *Særskilt omsetningsoppgave mv. for mottakere av fjernleverbare tjenester*

(1) Mottakere av fjernleverbare tjenester som plikter å beregne merverdiavgift etter § 11-3 første ledd annet punktum, skal levere særskilt omsetningsoppgave som viser vederlaget for tjenesten, omregnet til norske kroner, og beregnet merverdiavgift. Beløpene avrundes nedover til nærmeste hele krone.

(2) Den særskilte omsetningsoppgaven leveres terminvis. Første termin er januar, februar og mars, annen termin er april, mai og juni, tredje termin er juli, august og september og fjerde termin er oktober, november og desember.

(3) Departementet kan fastsette skjema for omsetningsoppgave.

§ 15-7 *Levering og signering*

(1) Omsetningsoppgave skal leveres for hver termin selv om det ikke har vært merverdiavgiftspliktig omsetning eller uttak i terminen. Skattekontoret kan i enkelttilfeller fritta fra leveringsplikten for en eller flere terminer. Mottaker av fjernleverbare tjenester omfattet av § 15-6 skal bare levere oppgave for de terminer det oppstår plikt til å beregne merverdiavgift.

(2) Ved lottfiske skal den reder, høvedsmann eller fisker som leverer fisken til kjøperen, eller som på fartøyets eller fiskerens vegne mottar oppgjøret for fisken, levere omsetningsoppgaven.

(3) Omsetningsoppgaven skal leveres elektronisk eller på papir og sendes den mottakssentral Skattedirektoratet bestemmer. Omsetningsoppgave som er levert på papir skal undertegnes.

(4) Departementet kan gi forskrift om elektronisk levering av omsetningsoppgave, herunder fastsette nærmere vilkår for slik levering.

§ 15-8 *Oppgavefrister*

(1) Oppgavefristen er en måned og ti dager etter utløpet av hver oppgavetermin eller fra tidspunktet for virksomhetens opphør. Fristen for tredje termin etter § 15-2 er likevel 31. august. For avgiftssubjekt innen primærnæringene som har kalenderåret som oppgavetermin, er oppgavefristen tre måneder og ti dager. For avgiftssubjekt med lav omsetning og kalenderåret som oppgavetermin er oppgavefristen to måneder og ti dager.

(2) Oppgave som er levert elektronisk anses kommet fram når den er loggført som godkjent i mottakssentralen. Godkjenningen bekreftes ved elektronisk kvittering. Oppgave som er levert på papir anses kommet fram hvis den er poststemplet innen utløpet av fristen.

§ 15-9 *Tidfesting*

(1) Beløp som nevnt i § 15-1 og § 15-6 oppgis i om-

setningsoppgaven for den terminen dokumentasjonen er utstedt.

(2) Når særlige forhold foreligger, kan departementet treffe enkeltvedtak om at betalingstidspunktet legges til grunn for fordeling av omsetning og merverdiavgift på terminene.

(3) Departementet kan gi forskrift om unntak fra første ledd.

II Dokumentasjons-, opplysnings- og bistandsplikt mv.

§ 15-10 Dokumentasjonsplikt

(1) Inngående merverdiavgift må dokumenteres med bilag for å være fradragsberettiget.

(2) Avgiftssubjektet skal beregne utgående merverdiavgift, med mindre det ved regnskapsmateriale eller på annen måte som avgiftsmyndighetene godkjenner, kan godtgjøres at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved omsetningen eller uttaket.

(3) Salgsdokumentasjon for en merverdiavgiftspliktig omsetning kan ikke utstedes før ved levering av varen eller tjenesten.

(4) Departementet kan gi forskrift om plikt til registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger. Departementet kan også gi forskrift om tidspunktet for utstedelse av salgsdokumentasjon og dokumentasjon av uttak, herunder gjøre unntak fra tredje ledd.

§ 15-11 Opplysnings- og bistandsplikt

(1) Et avgiftssubjekt skal uten opphold legge fram, utlevere eller sende inn registrerte og dokumenterte regnskapsopplysninger, regnskapsmateriale og andre dokumenter av betydning for avgiftskontrollen når avgiftsmyndighetene krever det. Med dokumenter menes også elektronisk lagrede dokumenter. Pliktene gjelder også elektroniske programmer og programsystemer. Avgiftssubjektet plikter å gi fullstendige opplysninger om forhold som myndighetene finner kan ha betydning for kontrollen. Det samme gjelder den som er ansvarlig for merverdiavgift ved innførsel av varer, samt den som er pålagt bokføringsplikt etter bokføringsloven § 2 tredje ledd.

(2) Næringsdrivende, virksomhetens ansatte eller andre tilknyttede personer skal yte nødvendig veiledning og bistand og gi avgiftsmyndighetene adgang til befarings-, besiktigelse, gjennomsyn av virksomhetens arkiver, taksering mv. av fast eiendom, anlegg, innretninger med tilbehør og optelling av besetninger, beholdninger av varer, råstoffer mv. Ved gjennomsyn av virksomhetens arkiver kan avgiftsmyndighetene foreta kopiering til datalagringsmedium for senere gjennomgang hos den opplysningspliktige eller hos avgiftsmyndighetene. Det samme gjelder den som er pålagt bokføringsplikt etter bokføringsloven § 2 tredje ledd.

(3) Næringsdrivende som ikke har plikt til å levere omsetningsoppgave, skal gi de opplysninger om virksomheten som avgiftsmyndighetene krever.

(4) I enkeltpersonforetak påhviler opplysnings- og oppgaveplikten foretakets innehaver. I selskap, forening, institusjon eller innretning påhviler plikten den daglige leder

av virksomheten, eller styrelederen dersom virksomheten ikke har daglig leder.

§ 15-12 Bokføringspålegg

(1) Avgiftsmyndighetene kan pålegge bokføringspliktige som plikter å sende oppgave over omsetning mv. etter denne lov eller i henhold til bestemmelser gitt med hjemmel i denne lov, å oppfylle sin plikt til å innrette bokføringen, spesifikasjonen, dokumentasjonen og oppbevaringen av regnskapsopplysninger i samsvar med regler gitt i eller i medhold av bokføringsloven.

(2) Pålegg som nevnt i første ledd (bokføringspålegg) rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon og sendes hvert styremedlem. Det skal fastsettes en frist for oppfyllelse. Fristen skal være minimum fire uker og ikke lengre enn ett år.

(3) Ligningsloven § 3-6 om klage over pålegg skal gjelde tilsvarende for klage over bokføringspålegg.

§ 15-13 Politiets bistandsplikt

Politiet skal på anmodning fra avgiftsmyndighetene yte bistand ved avgiftskontrollen. Politiet kan kreve opplysninger og utlevering av materiale som nevnt i § 15-11.

III Merverdiavgift i salgsdokumentasjon

§ 15-14 Adgang til å oppgi merverdiavgift i salgsdokumentasjon mv.

(1) Bare den som er registrert avgiftssubjekt kan oppgi merverdiavgiftsbeløp i salgsdokumentasjon og opplyse i prisangivelse at vederlaget omfatter merverdiavgift.

(2) Den som i strid med første ledd har oppgitt beløp betegnet som merverdiavgift i salgsdokumentasjon, skal gi skattekontoret skriftlig melding om dette innen ti dager etter utløpet av den måneden salgsdokumentasjonen ble utstedt. Melding kan unnlates dersom feilen rettes overfor kjøperen.

(3) Departementet kan gi forskrift om at foreninger og samvirkeforetak som hovedsakelig omsetter produkter fra medlemmenes fiske, skogbruk eller jordbruk med binæringer, skal kunne oppgi merverdiavgift i sitt avregningsoppgjør med en leverandør som ikke er registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Departementet fastsetter nærmere vilkår for gjennomføringen av ordningen og kan bestemme at ordningen skal gjelde tilsvarende for andre avtaker og produsenter. Departementet kan i forskrift bestemme at ordningen etter første punktum også skal gjelde for forhandlere av produkter fra hjemmeprodusenter av håndverks- og husflidsarbeid, selv om omsetningen ikke hovedsakelig gjelder slike produkter.

Kapittel 16 Kontrollopplysninger og -oppgaver fra andre enn avgiftssubjektet

§ 16-1 Plikt til å opplyse om forretningsforbindelser mv.

(1) Enhver som driver næringsvirksomhet skal når avgiftsmyndighetene krever det, gi opplysninger om ethvert økonomisk mellomværende som vedkommende har eller har hatt med andre navngitte næringsdrivende, når det

knytter seg til begge parters virksomhet. Avgiftsmyndighetene kan kreve opplysninger om og spesifiserte kontrolloppgaver over varelevering og -kjøp, tjenester, vederlag og andre forhold som knytter seg til mellomværendet og oppgjøret for dette. Dette gjelder også når omsetning er skjedd gjennom mellommann.

(2) Avgiftsmyndighetene kan kreve oppgave over oppdragsgivere av enhver som driver næringsvirksomhet ved kjøp eller salg etter oppdrag fra andre. Hos oppdragsgiver kan avgiftsmyndighetene kreve oppgave over de mellommenn vedkommende har gitt oppdrag. Oppgave kan også kreves over størrelsen på omsetning som omfattes av oppdraget i et nærmere angitt tidsrom.

(3) Hos produksjons-, omsetnings- og transportorganisasjoner, herunder sammenslutninger og innretninger med virksomhet som gjelder fastsetting og kontroll av kvaliteter, kvoter eller priser, kan avgiftsmyndighetene kreve kontrolloppgave over mellomværender som er oppstått ved organisasjonens egen virksomhet, eller virksomhet som er foregått under organisasjonens medvirkning eller kontroll.

(4) § 15-11 gjelder tilsvarende for den som har plikt til å gi opplysninger og oppgaver etter første, annet og tredje ledd.

(5) Departementet kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om at opplysninger og kontrolloppgaver som nevnt i denne paragraf kan innhentes også for grupper av ikke navngitte næringsdrivende.

§ 16-2 *Opplysningsplikt for finansinstitusjoner mv.*

(1) Etter krav fra avgiftsmyndighetene plikter

- a) finansinstitusjoner, jf. finansieringsvirksomhetsloven § 1-3, og andre som driver utlånsvirksomhet eller låneformidling som næring,
- b) verdipapirforetak, jf. verdipapirhandelloven § 1-4, og andre som har penger til forvaltning, og
- c) pensjonskasser

å gi opplysning om navngitt næringsdrivendes midler som forvaltes, og om avkastning av disse, om innskudds- og gjeldskontoer, deposita og andre økonomiske mellomværender med navngitt næringsdrivende. Opplysningsplikten etter første punktum omfatter også opplysninger i underbilag og annen dokumentasjon til transaksjoner, herunder om hvem som er parter i transaksjonene.

(2) Postoperatører plikter etter krav fra avgiftsmyndighetene å gi opplysninger om pengeforsendelse ved verdibrev for navngitt person, bo, selskap eller innretning.

(3) Avgiftsmyndighetene kan hos institusjon som nevnt i første og annet ledd foreta undersøkelser eller kreve opplysninger om et navngitt avgiftssubjekts midler som forvaltes, og om avkastning av midlene, om innskudds- og gjeldskontoer, deposita og andre økonomiske mellomværender med et navngitt avgiftssubjekt som nevnt. Skattedirektoratet, eller den direktoratet har gitt fullmakt, kan hos institusjoner som er nevnt i første ledd kreve opplysninger eller foreta undersøkelser om et ikke navngitt avgiftssubjekt.

(4) Den som undersøkelsen skjer hos, skal yte den bistand som er nødvendig for gjennomføringen av kontrollen, og plikter å legge fram dokumenter, registrerte

regnskapsopplysninger og regnskapsmateriale som kan ha betydning for undersøkelsen.

§ 16-3 *Opplysninger om abonnent til telefonnummer mv.*

Når særlige hensyn gjør det nødvendig, og det foreligger mistanke om overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan Skattedirektoratet eller den direktoratet gir fullmakt pålegge tilbyder av tilgang til elektronisk kommunikasjonsnett eller -tjeneste å gi opplysninger om navn og adresse til en abonnent som ikke har offentlig telefonnummer eller telefaksnummer.

§ 16-4 *Opplysningsplikt ved bygg- og anleggsarbeid*

(1) Enhver som får utført arbeid på bygg eller anlegg plikter etter krav fra avgiftsmyndighetene å navngi entreprenør, håndverker, arkitekt, konsulent og andre som har medvirket i arbeidet for egen regning, samt å gi opplysninger som nevnt i § 16-2 første ledd annet punktum om arbeidet og sitt økonomiske mellomværende med slike personer.

(2) Den som har medvirket i arbeid som nevnt i første ledd, har tilsvarende opplysningsplikt om dette og sitt økonomiske mellomværende med byggherren og oppdragsgiveren.

§ 16-5 *Offentlige myndigheters opplysningsplikt*

(1) Offentlige myndigheter, innretninger mv. og tjenestemenn plikter etter krav fra avgiftsmyndighetene å gi de opplysninger som de er blitt kjent med i sitt arbeid, og skal i nødvendig utstrekning gi utskrift av protokoll, kopi av dokumenter mv.

(2) Uten hinder av den taushetsplikt som de ellers har, skal

- a) myndigheter som fastsetter eller innkrever skatter, toll, avgifter eller utbetaler erstatninger, tilskudd, bidrag, trygder, stønader mv., etter krav fra avgiftsmyndighetene gi opplysninger om de fastsatte, innkrevde eller utbetalte beløp og om grunnlaget for dem,
- b) myndigheter som er tillagt kontrollerende funksjoner etter verdipapirhandelloven, etter krav fra avgiftsmyndighetene gi opplysninger som de er blitt kjent med under dette arbeidet, dersom opplysningene er gitt kontrollorganet i medhold av lovbestemt opplysningsplikt,
- c) myndigheter som er tillagt kontrollerende funksjoner etter eiendomsmeglingsloven, etter krav fra avgiftsmyndighetene gi opplysninger som de er blitt kjent med under dette arbeidet.

(3) Departementet kan gi forskrift om at opplysninger etter første og annet ledd også skal gis om ikke navngitt person, bo, selskap eller innretning. Departementet kan også gi forskrift om at opplysninger til bruk for direkte kontroll av oppgaver skal leveres elektronisk, herunder om vilkår for slik levering.

§ 16-6 *Opplysningsplikt ved skifte av dødsbo*

Utstedes det proklama ved skifte av dødsbo, plikter loddeiere, tingrettsdommer, testamentfullbyrder og andre som yter hjelp ved skifteoppgjøret, å gi de opplysninger

som avgiftsmyndighetene finner nødvendig for å avgjøre om boet skylder merverdiavgift.

Kapittel 17 Bindende forhåndsuttalelser

§ 17-1 Bindende forhåndsuttalelser

(1) Skattedirektoratet og skattekontoret kan på anmodning gi forhåndsuttalelse om de avgiftsmessige virkningene av en konkret planlagt disposisjon før den igangsettes. Dette gjelder bare når det er av vesentlig betydning å få klarlagt virkningene før igangsetting eller spørsmålet er av allmenn interesse.

(2) Forhåndsuttalelse gitt etter dette kapitlet skal legges til grunn som bindende ved fastsettingen dersom den uttalelsen gjelder krever det, og den faktiske disposisjonen er gjennomført i samsvar med forutsetningene for uttalelsen.

§ 17-2 Gebyr

Det skal betales et gebyr for en bindende forhåndsuttalelse.

§ 17-3 Klage og domstolsprøving

(1) Skattedirektoratets og skattekontorets avgjørelse om ikke å gi bindende forhåndsuttalelse kan ikke påklages.

(2) En bindende forhåndsuttalelse kan ikke påklages eller prøves i egen sak for domstol.

(3) Avgjørelse hvor bindende forhåndsuttalelse er lagt til grunn, kan påklages eller bringes inn for domstol.

§ 17-4 Forskriftsfullmakt

Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av dette kapitlet, herunder om gebyr.

Kapittel 18 Fastsetting av merverdiavgift ved skjønn, endring av vedtak mv.

§ 18-1 Fastsetting av merverdiavgift ved skjønn

(1) Avgiftsmyndighetene kan fastsette beregningsgrunnlaget for utgående merverdiavgift og beløpet for inngående merverdiavgift ved skjønn, herunder rette feil i et avgiftssubjekts avgiftsoppgjør, når

- omsetningsoppgave ikke er kommet inn til avgiftsmyndighetene. Oppgave som kommer inn etter at vedtak om skjønn er truffet, anses ikke som innkommet etter denne bestemmelsen,
- mottatt omsetningsoppgave er uriktig eller ufullstendig eller bygger på regnskap som ikke er ført i samsvar med gjeldende regnskapslovgivning, eller
- noen er blitt registrert i Merverdiavgiftsregisteret eller blitt stående registrert uten å fylle vilkårene for registrering, og staten på grunn av dette er påført et avgiftstap.

(2) Fastsetting ved skjønn for mer enn en termin kan foretas samlet, men ikke for et lengre tidsrom enn ett kalenderår. Retting av konkrete poster i et avgiftssubjekts avgiftsoppgjør må knyttes til bestemte terminer.

(3) Fastsetting ved skjønn kan foretas inntil ti år etter utløpet av den aktuelle terminen.

§ 18-2 Fastsetting av beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift

(1) Dersom beløp uriktig betegnet som merverdiavgift ikke er oppgitt i omsetningsoppgave, jf. § 15-1 femte ledd, eller i melding, jf. § 15-14 annet ledd, kan avgiftsmyndighetene fastsette beløpet.

(2) Fastsetting kan foretas inntil ti år etter utløpet av den aktuelle terminen.

§ 18-3 Endring av vedtak uten klage

(1) Vedtak etter § 18-1, § 21-2 og § 21-3 kan endres av skattekontoret og Skattedirektoratet. Det samme gjelder vedtak om registrering eller sletting i Merverdiavgiftsregisteret når det samtidig er truffet vedtak etter § 18-1 som har direkte sammenheng med registrerings- eller slettingsvedtaket.

(2) Dersom det foreligger nye opplysninger som viser at det tidligere vedtaket er uriktig, kan vedtaket endres til ugunst for den som vedtaket retter seg mot. Slikt vedtak kan treffes inntil ti år etter utløpet av vedkommende termin. Dersom det ikke foreligger nye opplysninger, må varsel om endring til ugunst gis innen to år etter tidspunktet for vedtaket.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende for vedtak om refusjon etter § 10-1 og vedtak fastsatt etter § 18-2.

(4) Skattedirektoratets endringskompetanse etter første ledd er begrenset til vedtak hvor etterberegnet beløp er under 15 000 kroner, renter ikke medregnet.

(5) Avgiftsmyndighetene skal ta opp spørsmål om endring som følger av eller forutsettes i en domstolsavgjørelse. Slik endringssak må tas opp innen ett år etter at avgjørelsen ble rettskraftig.

Kapittel 19 Klage og avgiftslempning

§ 19-1 Klage

(1) Klagenemnda for merverdiavgift avgjør klage over skattekontorets eller Skattedirektoratets vedtak etter § 18-1, § 18-3 første og annet ledd, § 21-2 og § 21-3. Det samme gjelder klage over vedtak om registrering eller sletting i Merverdiavgiftsregisteret når det samtidig klages over vedtak etter § 18-1 som har direkte sammenheng med registrerings- eller slettingsvedtaket.

(2) Er klagegjenstandens verdi under 15 000 kroner, renter ikke medregnet, avgjøres klagen av Skattedirektoratet. Det er ikke klagerett dersom klagegjenstandens verdi er under 4 000 kroner, renter ikke medregnet. Skattedirektoratet kan likevel samtykke i at saker som nevnt i første og annet punktum som har prinsipiell interesse, bringes inn for Klagenemnda for merverdiavgift. Skattedirektoratets avgjørelse kan ikke påklages.

(3) Klage over vedtak etter § 18-1 første ledd bokstav a behandles bare når klageren samtidig med klagen sender inn omsetningsoppgave for den eller de terminer vedtaket gjelder.

§ 19-2 Sakskostnader

(1) Dersom Klagenemnda for merverdiavgift endrer et vedtak til gunst for klager, avgjør skattekontoret om

det skal tilkjennes sakskostnader etter forvaltningsloven § 36.

(2) Skattekontorets vedtak etter første ledd kan påklages til Klagenemnda for merverdiavgift.

§ 19-3 *Avgiftslempling*

(1) Dersom det foreligger særlige forhold, kan departementet treffe enkeltvedtak om helt eller delvis unntak fra loven, fritak for merverdiavgift eller om at det ikke skal beregnes merverdiavgift ved innførselen.

(2) Skattedirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet kan sette ned eller ettergi fastsatt merverdiavgift dersom det av særlige grunner knyttet til fastsettingen virker særlig urimelig å fastholde hele kravet. Det samme gjelder tilleggsavgift ilagt etter § 21-3 og tolloven § 16-10.

Kapittel 20 Søksmål

§ 20-1 *Søksmål mot staten*

(1) Søksmål mot staten anlegges etter vernetingsreglene i tvisteloven. Når skattekontoret er avgiftsmyndighet, utøves statens partsstilling av det skattekontoret som har truffet vedtak i første instans. Departementet kan gi instruks om utøvelsen av statens partsstilling generelt og i enkeltsaker. Departementet kan i enkeltsak eller i grupper av saker overta utøvelsen av partsstillingen eller overføre den til annen avgiftsmyndighet.

(2) Når domstolen i søksmål mot staten som gjelder rettinger og plikter etter denne lov kommer til at et avgiftssubjekt bare skal betale en del av et omtvistet avgiftsbeløp eller bare skal ha tilbake en del av et tilbakebetalingskrav, og det ikke foreligger tilstrekkelige opplysninger til å fastslå det riktige beløpet, skal det i domsslutningen angis hvordan ny fastsetting skal utføres. Kommer domstolen til at et vedtak om grunnlaget for et merverdiavgiftskrav ikke kan opprettholdes på grunn av formelle mangler, skal den henvise vedtaket til ny behandling av vedkommende avgiftsmyndighet.

§ 20-2 *Søksmål fra staten*

(1) Staten kan ved søksmål få prøvet om et vedtak fattet av Klagenemnda for merverdiavgift skal oppheves helt eller delvis fordi det bygger på feilaktig faktisk grunnlag eller uriktig oppfatning av et rettsspørsmål. Dette gjelder likevel ikke vedtak truffet på grunnlag av en bindende forhåndsuttalelse etter kapittel 17.

(2) Søksmål rettes mot Klagenemnda for merverdiavgift ved lederen.

(3) Søksmål må være reist innen fire måneder etter at klagenemndas vedtak ble truffet. Avgiftssubjektet skal varsles om søksmålet.

Kapittel 21 Administrative reaksjoner og straff

§ 21-1 *Tvangsmulkt*

(1) Avgiftsmyndighetene kan pålegge den som ikke har etterkommet plikten til å gi opplysninger eller kontrolloppgaver etter §§ 16-1 til 16-6, å gi opplysningene under en daglig løpende tvangsmulkt.

(2) Avgiftsmyndighetene kan ilegge den som ikke har etterkommet bokføringspålegg etter § 15-12 innen den fastsatte fristen, en daglig løpende tvangsmulkt fram til utbedring skjer. Tvangsmulkten skal normalt utgjøre ett rettsgebyr per dag, jf. rettsgebyrloven § 1 annet ledd. I særlige tilfeller kan tvangsmulkten settes lavere eller høyere, men oppad begrenset til ti rettsgebyr per dag. Samlet tvangsmulkt kan ikke overstige en million kroner.

(3) Vedtak om tvangsmulkt rettes til styret i selskap, samvirkeforetak, forening, innretning eller organisasjon og sendes hvert styremedlem i rekommandert brev. Tvangsmulkten kan inndrives så vel hos medlemmene av styret som hos selskapet, samvirkeforetaket, foreningen, innretningen eller organisasjonen.

§ 21-2 *Forhøyet utgående merverdiavgift*

(1) Når omsetningsoppgave ikke er kommet inn i rett tid eller ikke er utfylt på riktig måte, kan avgiftsmyndighetene forhøye utgående merverdiavgift for vedkommende termin med minst 250 kroner eller med inntil tre prosent av avgiftsbeløpet. Avgiften kan ikke forhøyes med mer enn 5 000 kroner. Forhøyelsen kan foretas inntil tre år etter utløpet av vedkommende termin.

(2) Forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsling gjelder ikke for vedtak om forhøyet utgående merverdiavgift.

§ 21-3 *Tilleggsavgift*

(1) Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne loven eller forskrifter gitt i medhold av loven, og ved det har eller kunne ha påført staten tap, kan ilegges inntil 100 prosent avgift i tillegg til merverdiavgift fastsatt etter § 18-1 og § 18-3 første og annet ledd. Tilleggsavgift kan ilegges inntil ti år etter utløpet av den aktuelle terminen.

(2) For så vidt gjelder ansvar etter denne paragraf svarer et avgiftssubjekt også for medhjelperes, ektefelles og barns handlinger.

§ 21-4 *Straff*

(1) Den som forsettlig gir uriktig eller ufullstendig opplysning i omsetningsoppgave eller i annen oppgave eller forklaring til avgiftsmyndighetene, og ved det unndrar merverdiavgift eller oppnår uberettiget tilbakebetaling av merverdiavgift, straffes som for bedrageri etter straffeloven § 270 og § 271.

(2) Den som forsettlig unnlater å registrere seg i Merverdiavgiftsregisteret etter kapittel 2 og 14, eller overtrer reglene om omsetningsoppgave og dokumentasjons- og bistandsplikt i kapittel 15 eller reglene om opplysningsplikt i kapittel 16, straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Det samme gjelder ved overtredelse av forskrifter gitt i medhold av disse bestemmelsene eller forskrifter om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger gitt i medhold av denne loven. Har hensikten vært å unndra merverdiavgift eller å oppnå uberettiget tilbakebetaling av merverdiavgift, kan fengsel inntil tre år idømmes, og bot kan anvendes sammen med fengselsstraffen.

(3) Medvirkning straffes på samme måte som overtredelse.

(4) Er en overtredelse som nevnt i denne paragrafen skjedd ved uaktsomhet, er straffen bøter.

(5) Denne paragrafen gjelder for så vidt overtredelsen ikke rammes av strengere straffebestemmelser.

Kapittel 22 Sluttbestemmelser

§ 22-1 Endringer i merverdiavgiftsregelverket

(1) Ved omsetning og uttak skal merverdiavgiften beregnes etter de regler og satser som gjelder på tidspunktet for leveringen og for uttaket. Ved innførsel av varer skal merverdiavgiften beregnes etter de regler som gjelder på fortollingstidspunktet.

(2) Er det inngått kontrakt om levering før en omsetning ble merverdiavgiftspliktig eller før en økning av merverdiavgiftssatsen, plikter mottakeren å betale et tillegg motsvarende merverdiavgiften eller den forhøyede satsen. Dette gjelder ikke dersom det kan godtgjøres at det ved prisansettelsen har vært tatt hensyn til merverdiavgiften.

(3) Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser ved ikrafttreden av denne loven og ved endringer av denne loven eller av merverdiavgiftsvedtaket.

§ 22-2 Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

(1) Loven gjelder fra det tidspunktet Kongen bestemmer.

(2) Fra samme tidspunkt oppheves lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift. Enkeltvedtak truffet med hjemmel i § 70 bortfaller seks måneder etter at denne loven trer i kraft. Dersom parten innen disse seks månedene har søkt om en tilsvarende avgiftslempning med hjemmel i § 19-3 første ledd, gjelder enkeltvedtaket fram til avgiftsmyndighetene har truffet vedtak i saken.

(3) Denne loven § 3-3 første ledd annet punktum, § 9-1 tredje ledd og § 9-4 oppheves med virkning fra 1. januar 2011.

§ 22-3 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 4. november 1948 nr. 1 om avgift på omsetning av billedkunst m.m. (kunstavgiftsloven) skal § 6 lyde:
Den avgift som i henhold til *merverdiavgiftsloven* i tilfelle skal innbetales til statskassen, berøres ikke av denne lov.

2. I lov 19. juni 1969 nr. 67 om avgift på investeringer mv. skal § 7 lyde:

Ved overtredelse av denne lov eller av forskrifter gitt i medhold av loven gjelder straffebestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* § 21-4 tilsvarende.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven, og statskassen derved er eller kunne ha vært unndratt avgift, kan ilegges *tilleggsavgift* som bestemt i *merverdiavgiftsloven* § 21-3.

Grunnlaget for beregning av avgift etter denne lov kan fastsettes ved skjønn i samsvar med bestemmelsene i *merverdiavgiftsloven* § 18-1 og § 18-3.

For så vidt angår proklama som utstedes i bo, får bestemmelsen i *skattebetalingsloven* § 10-3 tilsvarende anvendelse.

Ved gjennomføringen av denne lov får for øvrig bestemmelsene i merverdiavgiftsloven anvendelse så langt de passer.

3. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) skal § 67 annet ledd bokstav d lyde:

forbrytelse mot militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, lov om toll og vareførsel § 16-7, merverdiavgiftsloven § 21-4, ligningsloven § 12-1, utlendingsloven § 47 annet ledd, jf. femte ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum og bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum.

4. I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) gjøres følgende endringer: § 79 tredje ledd skal lyde:

Føreren av Konkursregisteret skal sende melding om konkursåpningen i samsvar med *merverdiavgiftsloven* § 14-2 første ledd annet punktum.

§ 138 første ledd fjerde punktum skal lyde:

Videre skal føreren av Konkursregisteret gi melding i samsvar med *merverdiavgiftsloven* § 14-2 første ledd annet punktum.

5. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak skal § 10-2 første ledd annet punktum lyde:

For foretak som er registrert i *Merverdiavgiftsregisteret*, skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.

6. I lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd bokstav b nr. 4 skal lyde:

Merverdiavgiftsregisteret (merverdiavgiftsloven kapittel 14).

§ 23 tredje punktum skal lyde:

For enheter registrert i *Merverdiavgiftsregisteret* skal salgsdokumenter i tillegg inneholde bokstavene MVA plassert bak organisasjonsnummeret.

7. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) skal § 14-3 annet ledd lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende for inntekt ved salg av egenproduserte kunstverk som nevnt i *merverdiavgiftsloven* § 3-7 fjerde ledd.

8. I lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. gjøres følgende endringer:

§ 4 annet ledd nr. 1 og 2 skal lyde:

1. Når det foreligger rett til fradrag for inngående merverdiavgift etter bestemmelsene i merverdiavgiftsloven *kapittel 8*.

2. For merverdiavgift på anskaffelser som nevnt i merverdiavgiftsloven § 8-3.

§ 19 skal lyde:

Ved overtredelse av denne loven eller forskrift gitt i medhold av denne loven gjelder straffebestemmelsene i merverdiavgiftsloven § 21-4 tilsvarende.

9. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-1 annet ledd bokstav f skal lyde:

merverdiavgift etter *merverdiavgiftsloven*

§ 10-30 skal lyde:

(1) Innenlands merverdiavgift for en periode forfaller til betaling samme dag som det skal leveres omsetningsoppgave til avgiftsmyndighetene etter *merverdiavgiftsloven* § 15-8.

(2) *Beløp som nevnt i merverdiavgiftsloven § 11-4 annet ledd forfaller til betaling samme dag som det skal leveres melding etter merverdiavgiftsloven § 15-14 annet ledd.*

§ 10-51 bokstav f skal lyde:

tilleggsskatt etter ligningsloven § 10-2, tilleggsavgift etter *merverdiavgiftsloven* § 21-3, lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 44 og lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 3 og § 4 første ledd, lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter § 3, og tilleggstoll etter tolloven § 16-10.

§ 10-51 bokstav g skal lyde:

tvangsmulkt etter *merverdiavgiftsloven* § 21-1.

§ 10-60 fjerde ledd skal lyde:

For krav på tilbakebetaling av merverdiavgift til registrerte næringsdrivende etter *merverdiavgiftsloven* § 11-5 regnes fristen fra omsetningsoppgaven er mottatt av avgiftsmyndigheten.

§ 11-2 femte ledd skal lyde:

Av for *mye utbetalt refusjon etter merverdiavgiftsloven § 10-1 og for mye utbetalt avgift etter merverdiavgiftsloven § 11-5*, beregnes renten fra beløpet ble utbetalt og fram til det treffes vedtak om endring *mv.*

§ 16-30 skal lyde:

Departementet kan i forskrift bestemme at den som har mottatt varen eller tjenesten, er ansvarlig for merverdiavgift av varer og tjenester fra utenlandsk næringsdrivende som ikke er registrert ved representant etter reglene i *merverdiavgiftsloven* § 2-1 femte ledd.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram 17 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Ulf Leirstein på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 4 og 5, fra Ulf Leirstein på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 6, fra Svein Flåtten på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 7 og 8, fra Ulf Leirstein på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 9 og 10, fra Svein Flåtten på vegne av Høyre og Venstre
- forslagene nr. 11–13, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 14–17, fra Gunnar Kvasheim på vegne av Venstre

Forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, lyder:

«I

Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning som indeksregulerer beløpene for hhv. egenutført og innkjøpt FoU i Skattefunn-ordningen hvert år.

II

Stortinget ber Regjeringen styrke Skattefunn-ordningen ved at regelen om maksimal timesats på 500 kroner fjernes.

III

Stortinget ber Regjeringen styrke Skattefunn-ordningen ved å fjerne regelen om at antall timer ved personal- og indirekte kostnader begrenses for egne ansatte til maksimalt 1 850 timer pr. år.

IV

Stortinget ber Regjeringen gjeninnføre tilskuddsordningen for ulønnet arbeid som ikke omfattes av den ordinære Skattefunn-ordningen med virkning fra og med arbeid som er utført i 2008. Ulønnet arbeid som har funnet sted i 2006–2007, gis tilskudd i form av bagatellmessig støtte på samme måte som for perioden 2002–2005.

V

Stortinget ber Regjeringen evaluere hvordan Skattefunn-ordningen kan innrettes for å bidra bedre til forskning og utvikling også for større virksomheter.

VI

Stortinget ber Regjeringen opprette et eget styringsorgan for Skattefunn, med flertall av brukerrepresentanter.»

Dette forslaget blir i tråd med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

For å redusere antall voteringer i denne saken vil presidenten foreslå en omforent voteringsorden. Dette innebærer at hvis mindretallsforslag faller, vil forslagsstillerne støtte innstillingen på disse paragrafene.

Presidenten vil understreke den selvfølgelige forutsetning at når partiene aksepterer en slik voteringspraksis, skal dette ikke bli brukt mot et parti ved en senere anledning. – Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det vil bli gått fram slik.

Presidenten vil først ta opp mindretallsforslagene, hvor vi starter med minste fraksjon.

Det votes over forslagene nr. 14–17, fra Venstre.

Forslag nr. 14 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6-31 annet ledd skal lyde:

(2) Det gis minstefradrag i brutto virksomhetsinntekt til selvstendig næringsdrivende etter § 5-30.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2009.»

Forslag nr. 15 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) m.m. gjøres følgende endringer:

§ 8-34 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom en selvstendig næringsdrivende er syk-meldt på grunn av svangerskapsrelatert sykdom, og tilrettelegging eller omplassering til annet arbeid i virksomheten ikke er mulig, skal trygden dekke sykepengen med 100 pst. fra første sykemeldingsdag.

Nåværende tredje, fjerde og femte ledd blir fjerde, femte og sjette ledd.

§ 9-5 første ledd skal lyde:

Til en arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende som har omsorg for barn ytes det omsorgspenger dersom han eller hun er borte fra arbeidet

- a) på grunn av nødvendig tilsyn med og pleie av sykt barn i hjemmet eller i helseinstitusjon,
- b) fordi den som har det daglige barnetilsynet er syk,
- c) fordi den som har det daglige barnetilsynet er forhindret fra å ha tilsyn med barnet fordi vedkommende følger et annet barn til utredning eller til innleggelse i helseinstitusjon, eller
- d) fordi barnet på grunn av sykdom trenger en oppfølging i form av legebesøk mv. selv om barnet ikke er sykt eller pleietrengende den aktuelle dagen.

§ 9-9 nytt tredje ledd skal lyde:

For selvstendig næringsdrivende yter trygden omsorgspenger fra 1. dag med 100 pst. av sykepengegrunnlaget.

§ 9-16 nytt andre ledd skal lyde:

Ytelsene gis med den prosent av sykepengegrunnlaget som gjelder ved egen sykdom, men selvstendig næringsdrivende vil ikke få redusert prosent som ved egen sykdom. Til arbeidsledige gis ytelsen etter bestemmelsene i § 8-49 om sykepenger til arbeidsledige.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra 1. juli 2009.»

Forslag nr. 16 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

16-10 tredje ledd første og andre punktum skal lyde:

Innbetalt sparebeløp kan ikke overstige 20 000 kroner pr. inntektsår. Samlet innbetalt sparebeløp på kontoen kan ikke overstige 200 000 kroner.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2009.»

Forslag nr. 17 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 6-19 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Fradrag kan gis med inntil 1 800 kroner eller inntil 2 promille av samlet utbetalt lønn.

§ 6-20 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Fradrag kan samlet gis med inntil 1 800 kroner eller med en forholdsmessig del av dette beløpet når fradragsberettiget kontingent er betalt for bare en del av året.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med 1. juli 2009.»

Voterings-

Forslagene fra Venstre ble med 69 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.57.37)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 11–13, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av for-

mue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 16-62 oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning for inntektsårene 2008 og 2009.»

Forslag nr. 12 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6-50 fjerde ledd annet punktum skal lyde:

Det gis maksimalt fradrag for gaver etter denne paragraf med til sammen 18 000 kroner årlig.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2009.»

Forslag nr. 13 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endring:

§ 23-2 åttende ledd annet punktum skal lyde:

Fritaket etter første punktum gjelder bare dersom institusjonens eller organisasjonens totale lønnsutgifter er opp til 500 000 kroner, og bare for lønnsutbetalinger opp til 50 000 kroner per ansatt.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntekståret 2009.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 68 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.57.54)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9 og 10 fra Høyre og Venstre.

Forslag nr. 9 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 14-43 første ledd bokstav d skal lyde:

- d. personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar, mv. – 25 prosent.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med 1. juli 2009.»

Forslag nr. 10 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 4-10 tredje ledd med tilhørende overgangsregel oppheves.

§ 17-10 skal lyde:

§ 17-10 Begrensning i samlede skatter

1. Hvis skattyters samlede skatter ved endelig ligning overstiger 80 prosent av alminnelig inntekt fradratt tillegg i alminnelig inntekt etter § 10-42, skal formuesskatt til staten og dernest formuesskatt til kommunen nedsettes slik at nevnte grense ikke overskrides. Skatt av nettoformue over 1 000 000 kroner kan likevel ikke nedsettes inder 0,8 prosent av den overskytende formue.
2. Skatt som utlignes med hjemmel i petroleumsskatteloven kan ikke nedsettes.
3. Samlede skatter etter første ledd omfatter:
 - a. Inntekts- og formuesskatt til staten med unntak av toppskatt.
 - b. Inntekts- og formuesskatt til kommunen.
 - c. Inntektsskatt til fylkeskommunen.
4. Følgende beløp tas ikke i betraktning ved anvendelsen av §§ 17-10 og 17-11:
 - a. Inntekt som skatlegges med særskilt sats etter § 11-22 første ledd og skatt av slik inntekt.
 - b. Særskatt til staten etter petroleumsskatteloven § 5.
 - c. Tillegg etter ligningsloven kapittel 10.
5. Begrensning etter denne paragraf gis bare for skattyter med rett til personfradrag etter § 15-4 og for slik skattyters dødsbo.

§ 17-11 skal lyde:

§ 17-11 Særlig om begrensning i samlede skatter for ektefeller

Ved ligning etter §§ 2-10 til 2-16 gjelder bestemmelsene i § 17-10 første ledd for inntekt som lignes under ett, og for skatten av denne inntekten og felleslignet formue. Nedsettelsen av skatt skal beregnes før fordeling etter § 2-13 og fordeles mellom ektefellene etter størrelsen av den enkeltes nettoformue ved statsskatteligningen.

II

I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver gjøres følgende endring:

§ 11A skal lyde:

§ 11A Verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer og andeler i ansvarlig selskap og kommandittselskap
Verdien av ikke-børsnoterte aksjer settes til 30 prosent av aksjenes forholdsmessige andel av aksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi slik denne fastsettes etter skattelovens § 4-12 annet og fjerde ledd. Andeler i ansvarlige selskap og kommandittselskap verdsettes på tilsvarende måte. Ikke-børsnoterte aksjer i utenlandske selskaper verdsettes til 30 prosent av aksjenes antatte omsetningsverdi, eller til 30 prosent av aksjenes forholdsmessige andel av aksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi slik denne fastsettes etter skattelovens

§ 4-12 tredje og fjerde ledd når den avgiftspliktige krever dette.

Den avgiftspliktige kan likevel velge at verdien settes til aksjens eller andelens forholdsmessige andel av selskapets samlede skattemessige formuesverdi.

Verdsettelsestidspunktet etter denne paragraf er 1. januar i det år rådigheten erverves.

III

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2009.

Endringen under II trer i kraft straks og med virkning for arv og gave hvor rådigheten erverves av arve- og gavemottaker 1. januar 2009 eller senere.

IV

Ved ikrafttreden av endringene under II oppheves overgangsregel A og B til § 11A i lov 12. desember 2008 nr. 87 om endringer i lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver.»

Votering:

Forslagene fra Høyre og Venstre ble med 59 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.58.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 14-43 første ledd bokstav e skal lyde:

e. skip, fartøyer, rigger mv. – 20 prosent.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med 1. januar 2009.»

Forslag nr. 8 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 6-32 første ledd bokstav b skal lyde:

b. Minstefradrag i pensjonsinntekt, jf. § 6-31 første ledd bokstav b, gis med 26 pst. av summen av slik inntekt. Fra 1. juli 2009 gis minstefradrag med 33 pst. av summen av slik inntekt.

II

Endringen under I trer i kraft med virkning fra 1. juli 2009.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 58 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.58.35)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre. Forslaget lyder:

«I lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 18-6 nytt sjette ledd:

(6) Anskaffelsesverdi for driftsmiddel som benyttes til produksjon av fornybar energi kan i tillegg til å avskrives etter § 14-43 og § 18-6 første til femte ledd avskrives med inntil 7,5 prosent av grunnlaget årlig i de fire første inntektsårene etter at driftsmiddelet er ervervet. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler til utfylling og gjennomføring av dette, herunder hvilke driftsmidler som omfattes.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2009.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 54 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.58.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«I

I lov 6. juni 1975 nr. 29 gjøres følgende endring:

Ny § 3 skal lyde:

Kommunestyret kan berre skriva ut eigedomsskatt i klårt avgrensa område som heilt eller delvis er utbygde på byvis, eller der slik utbygging er i gang. Utan omsyn til om det i kommunen er område som nemnd i første punktum eller ikkje, kan kommunestyret velja å skrive ut eigedomsskatt berre på verk og bruk som nemnde i § 4 andre leden andre og tredje punktum. Vedtaket kan gjelda for heile kommunen når vilkåra etter første punktum er stetta.

II

Endringen under I trer i kraft med virkning fra og med 1. januar 2010.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 49 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.59.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«I

Lov 19. juni 1964 nr. 14 om arveavgift oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med 1. juli 2009.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 45 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.59.35)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 16-40 annet ledd bokstav a første punktum skal lyde:

Skattyters kostnader til egenutførte forsknings- og utviklingsprosjekt, begrenset til 8 mill. kroner i inntektsåret.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2009.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 40 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.59.55)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I

I lov 14. desember 2007 nr.107 gjøres følgende endring:

X Overgangsregler:

Tiende ledd oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2009.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 40 mot 33 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 23.00.16)

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slike vedtak til

lover:

A.

Vedtak til lov

om endring i lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter

I lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter gjer ein følgjande endring:

I

§ 7 skal lyde:

Reglene om taushetsplikt mv. i tolloven § 12-1 gjelder tilsvarende for tollmyndighetenes arbeid knyttet til denne lov.

II

Endringa under I tek til å gjelde straks.

B.

Vedtak til lov

om endring i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane

I lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane gjer ein følgjande endring:

I

§ 28 skal lyde:

Gjer særlege grunnar at det kom til å verta sær urimeleg om heile eigedomsskatten vart innkravd, kan skatten setjast ned eller ettergjevast *av formannskapet*.

II

Endringa under I tek til å gjelde straks.

C.

Vedtak til lov

om endringar i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. gjer ein følgjande endringar:

I

§ 3 ny bokstav j skal lyde:

Det gis ikke fradrag for kostnader til å dekke et økonomisk ansvar etter petroleumsloven § 5-3 tredje ledd. Motatt oppgjør etter petroleumsloven § 5-3 tredje ledd tas ikke til inntekt.

II

§ 9 blir oppheva.

III

Endringa under I tek til å gjelde frå den tid departementet bestemmer.

Endringa under II tek til å gjelde straks.

D.
Vedtak til lov

om endring i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift

I lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift gjer ein følgjande endring:

I

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Er eiendoms- eller bruksrett til fast eiendom overtatt med hjemmel i lov til pris som er fastsatt med hjemmel i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker, i lov 11. juni 1993 nr. 66 om *pristiltak*, i lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste eller i lov 7. juni 1966 nr. 33 om *Opplysningsvesenets fond* skal avgiften beregnes etter denne pris. Er retten overtatt med hjemmel i lov til åsetespris, gjelder bestemmelsene i lov 19. juni 1964 om arveavgift § 14 fjerde ledd tilsvarende.

II

Endringa under I trer i kraft 1. juli 2009.

E.

Vedtak til lov
om endringar i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjer ein følgjande endringar:

I

§ 5-2 tredje og fjerde ledd blir oppheva.

§ 12-11 annet ledd bokstav b skal lyde:

særskilt fradrag for fiskere og fangstfolk etter § 6-60, særskilt fradrag for sjøfolk etter § 6-61, jordbruksfradrag fastsatt etter § 8-1 *femte* ledd, reindriftsfradrag fastsatt etter § 8-1 *sjette* ledd og skiferfradrag fastsatt etter § 8-1 *sjuende* ledd.

II

§ 2-30 første ledd bokstav g ny nr. 6 skal lyde:

6. *Eksportutvalget for fisk AS*

III

§ 5-10 bokstav e skal lyde:

e. erstatning for ikke-økonomisk skade ved usaklig oppsigelse eller urettmessig avskjed, jf. arbeidsmiljøloven § 15-12 og § 15-14, så langt erstatningen overstiger 1½ ganger folketrygdens grunnbeløp.

§ 6-32 første ledd bokstav c blir oppheva.

Noverande bokstav d til e blir bokstav c til d.

§ 6-32 første ledd bokstav d siste punktum skal lyde:

Bokstav c annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 10-3 første ledd skal lyde:

(1) Konsernbidrag regnes som skattepliktig inntekt for mottakeren i samme inntektsår som det er fradragsberettiget for giveren. Den del av konsernbidraget som giveren

ikke får fradrag for på grunn av reglene i § 10-2 annet ledd eller fordi det overstiger den ellers skattepliktige alminnelige inntekt, er ikke skattepliktig for mottakeren.

§ 14-41 fjerde ledd skal lyde:

(4) Driftsmidler som inngår i gruppe a, b, c og d avskrives under ett. Grupperingen foretas for hver av skattyterens næringer, jf. § 14-42 første ledd, og for hver kommune når samme næring drives i flere kommuner, jf. § 14-45 første ledd. I gruppene e, f, g, h og i føres hvert enkelt driftsmiddel på egen saldo. Driftsmidler som inngår i gruppe j skal avskrives under ett for hver bygning.

§ 14-44 fjerde ledd skal lyde:

(4) For gevinst på driftsmiddel i saldogruppe e til i realisert ved brann eller annen ulykke eller ved ekspropriasjon m.v. gjelder § 14-70 så langt den passer. For driftsmidler i saldogruppe j gjelder reglene om betinget skattefritak så langt de passer for eventuell negativ saldo som oppstår som følge av nedskrivning av saldo for driftsmidlene. Hvis skattyteren ikke oppfyller vilkårene for gjenanskaffelse, skal 20 prosent av gevinsten (evt. negativ saldo i saldogruppe j), eller en forholdsmessig del av den, skattlegges i det inntektsåret fristen løper ut. Den resterende gevinsten (evt. negativ saldo i saldogruppe j) skal i samme inntektsår føres på gevinst- og tapskontoen, jf. § 14-45.

§ 14-46 skal lyde:

For inntektsår hvor saldo i gruppe a, c, d og j, fastsatt i henhold til § 14-42, er negativ, skal en andel minst tilsvarende gruppens maksimale avskrivningssats inntektsføres.

§ 14-47 andre ledd skal lyde:

(2) Negativ saldo i gruppe a, c, d og j og gevinstsaldo på gevinst- og tapskonto som ved utløpet av inntektsåret, før årets inntektsføring, er mindre enn 15.000 kroner, skal i sin helhet inntektsføres dette året.

§ 14-48 første ledd første og andre punktum skal lyde:

(1) Ved skattyterens død skal negativ saldo i gruppe a, c, d og j, samt gevinstsaldo på gevinst- og tapskonto, føres til inntekt i dødsåret. Tilsvarende skal tapsaldo på gevinst- og tapskonto og positiv saldo i gruppe a, c, d og j hvor tilhørende driftsmidler er realisert, føres til fradrag.

§ 14-70 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

For gevinst på driftsmiddel i saldogruppe e til h og negativ saldo i saldogruppe j gjelder § 14-44 fjerde ledd tredje og fjerde punktum.

§ 17-1 tredje ledd siste punktum blir oppheva.

IV

§ 16-20 første ledd skal lyde:

(1) Skattyter som nevnt i §§ 2-1 og 2-2 som her i riket må svare skatt av

a. inntekt med kilde i fremmed stat, eller

b. formue i fremmed stat,

kan kreve fradrag i norsk skatt for endelig fastsatt inntektskatt eller formuesskatt eller tilsvarende skatt som godt-

gjøres å være ilagt skattyteren og betalt i vedkommende fremmede stat hvor inntekten har kilde eller formuen er. I norsk skatt ilagt virksomhet som er skattepliktig etter petroleumsskatteloven §§ 3 og 5, kan det bare kreves fradrag for skatt ilagt og betalt i fremmed stat av inntekt som er skattepliktig i Norge etter de nevnte bestemmelsene. *Det gis ikke fradrag for skatt betalt i fremmed stat av inntekt som er skattepliktig etter § 2-38 sjette ledd.* Skattyter som etter skatteavtale skal anses som skattemessig bosatt eller hjemmehørende i fremmed stat, kan ikke kreve fradrag i norsk skatt etter bestemmelsene i denne paragraf.

§ 16-30 nytt åttende ledd skal lyde:

(8) Det gis ikke fradrag etter andre ledd bokstav a for skatt betalt til annen stat av inntekt som er skattepliktig etter § 2-38 sjette ledd.

Noverande niende og tiende ledd blir nye tiende og ellefte ledd.

V

Endringane under I tek til å gjelde straks.

Endringa under II tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2006.

Endringane under III tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2009.

Endringane under IV tek til å gjelde straks med verknad frå 1. januar 2009.

F.

Vedtak til lov

om endringar i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)

I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) gjer ein følgjande endringar:

I

§ 1-1 andre ledd bokstav i skal lyde:

Toll omfattet av tolloven.

§ 10-51 første ledd bokstav f skal lyde:

f) tilleggsskatt etter ligningsloven § 10-2, tilleggsavgift etter *folketrygdloven § 24-4 tredje ledd*, lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift §§ 64 og 73, lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 44, lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 3, lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter § 3, og tilleggstoll etter tolloven § 16-10.

Ny § 11-4 femte ledd skal lyde:

(5) Ved utbetaling av for mye betalt petroleumsskatt etter ny avregning, jf. § 7-2, skal det beregnes renter fra 1. januar i året etter inntektsåret frem til forfallstidspunktet i § 10-60.

Ny § 11-7 tredje ledd skal lyde:

(3) Departementet kan i forskrift fastsette regler om renter når det på grunn av endringer i utskrevet terminskatt eller innbetalinger etter lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. § 7 nr. 4, er forskjell på innbetalingene av de tre første og de tre siste terminene.

II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

G.

Vedtak til lov

om endringar i lov 14. desember 2007 nr. 107 om

endringar i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt

av formue og inntekt (skatteloven)

I lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringar i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjer ein følgjande endring:

I

X. Overgangsregler. Ved ikrafttredelse av endringene under V §§ 8-14, 8-15 og 8-17 gjelder følgende overgangsregler:

Tiende ledd skal lyde:

(10) Selskap som har gjenstående ubeskattet gevinst etter annet eller tredje ledd kan ikke yte lån til eller stille sikkerhet til fordel for skattytere utenfor ordningen med direkte eller indirekte eierinteresser i selskapet. Tilsvarende gjelder for lån til eller sikkerhetsstillelse til fordel for selskap som slik skattyter har direkte eller indirekte eierinteresser i, eller til skattyterens nærstående. Som nærstående regnes skattyterens foreldre, ektefelle, ektefelles foreldre, barn, barnebarn, samboer eller samboers foreldre. Første og annet punktum gjelder ikke sikkerhetsstillelse til fordel for selskap utenfor ordningen, når sikkerheten stilles overfor en finansinstitusjon med konsesjon til å yte kreditt etter finansieringsvirksomhetsloven eller tilsvarende finansinstitusjon med konsesjon til å yte kreditt i annen stat.

II

Endringa under I tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2009.

H.

Vedtak til lov

om endringar i lov 21. desember 2007 nr. 119 om

toll og vareførsel (tolloven)

I lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) gjer ein følgjande endringar:

I

§ 12-12 fjerde ledd skal lyde:

(4) Spørsmål om endring til gunst må tas opp innen tre år etter fortollingen. Tollmyndighetene kan likevel av rimelighetsgrunner treffe vedtak om endring til gunst også i andre tilfeller der det er beregnet for meget toll på grunn av feil som skyldes tollmyndighetene.

§ 12-12 femte ledd blir oppheva.

§ 14-4 første ledd skal lyde:

(1) Tjenestepersonell som utøver annen stats tollmyndighet innen *kontrollområder* på norsk område, etter overenskomst med vedkommende stat, skal anses som offentlig tjenestepersonell etter straffeloven kapittel 12 og 34. Straffeloven kapittel 34 gjelder også for handlinger foretatt på annen stats territorium, overfor tjenestepersonell som utfører norsk tolltjeneste etter overenskomst med annen stat.

II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten har Kenneth Svendsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i allmenngjøringsloven m.m.
(solidaransvar mv.)

I

I lov 4. juni 1993 nr. 58 om allmenngjøring av tariffavtaler mv. gjøres følgende endringer:

§ 1-1 oppheves.

Ny § 1 skal lyde:

§ 1. Lovens formål

Lovens formål er å sikre utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår som er likeverdige med de vilkår norske arbeidstakere har, og å hindre konkurransevridning til ulempe for det norske arbeidsmarkedet.

Gjeldende § 1-2 blir ny § 2.

Gjeldende § 2 blir ny § 3.

Ny § 4 skal lyde:

§ 4. Krav om allmenngjøring av tariffavtaler mv.

For at Tariffnemnda skal ta et krav om allmenngjøring av en tariffavtale til behandling, er det et vilkår at kravet er fremsatt av en arbeidstaker- eller arbeidsgiverorganisasjon som er part i avtalen og har innstillingsrett etter lov 5. mai 1927 nr. 1 om arbeidstvister § 11 nr. 1. Bare slike organisasjoner kan kreve at nemnda realitetsbehandler et krav om allmenngjøring.

Organisasjon som nevnt i første ledd, må fremlegge dokumentasjon som gir grunn til å tro at lovens vilkår for å treffe vedtak om allmenngjøring er oppfylt, jf. § 5.

Tariffnemnda kan av eget tiltak treffe vedtak om allmenngjøring dersom allmenne hensyn krever slik regulering.

Ny § 5 skal lyde:

§ 5. Vedtak om allmenngjøring av tariffavtaler mv.

Tariffnemnda kan treffe vedtak om at en landsomfattende tariffavtale helt eller delvis skal gjelde for alle arbeidstakere som utfører arbeid av den art avtalen omfatter, i en bransje eller en del av en bransje, med de begrensninger som følger av eller i medhold av arbeidsmiljøloven § 1-7.

Tariffnemnda kan treffe slikt vedtak dersom det er dokumentert at utenlandske arbeidstakere utfører eller kan komme til å utføre arbeid på vilkår som samlet sett er dårligere enn det som gjelder etter landsomfattende tariffavtaler for vedkommende fag eller bransje, eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke.

Ny § 6 skal lyde:

§ 6. Vedtakets innhold

Vedtaket om allmenngjøring etter § 5 kan bare gjelde de deler av tariffavtalen som regulerer de enkelte arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår. I særlige tilfeller kan Tariffnemnda fastsette andre lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av tariffavtalen.

Dersom Tariffnemnda finner det nødvendig å fastsette lønns- og arbeidsvilkår på områder som også er regulert i annen lovgivning, skal dette begrunnes særskilt.

I tillegg til de opplysninger som er nevnt i forvaltningsloven § 38 første ledd bokstavene a og b, skal nemndas vedtak inneholde:

- a) en nærmere angivelse av de tariffavtalebestemmelser som *allmenngjøres* og de bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår som fastsettes i medhold av *første* eller *andre* ledd foran,
- b) bestemmelser om tidspunktet for vedtakets ikrafttreden.

De lønns- og arbeidsvilkår som er fastsatt i Tariffnemndas vedtak, skal gjelde som ufravikelige minstevilkår i arbeidsforholdet mellom en arbeidstaker som omfattes av vedtaket og dennes arbeidsgiver.

Ny § 7 skal lyde:

§ 7. Vedtakets gyldighetstid

Vedtaket etter § 5 gjelder inntil Tariffnemnda treffer nytt vedtak. Vedtaket opphører likevel å gjelde dersom partene i tariffavtalen ikke har krevet nytt vedtak innen en måned etter at tariffavtalen er avløst av en ny avtale.

Ny § 8 skal lyde:

§ 8. *Vilkår for å videreføre vedtak om allmenngjøring av tariffavtaler mv.*

Dersom en part i en allmenngjort tariffavtale fremmer krav om nytt vedtak om allmenngjøring i samme sak, kan Tariffnemnda treffe slikt vedtak uten at det fremlegges ny dokumentasjon for lønns- og arbeidsvilkårene i bransjen.

Gjeldende § 6 blir ny § 9.

Ny § 10 skal lyde:

§ 10. Opplysningsplikt

Etter pålegg fra Tariffnemnda plikter offentlige myndigheter uten hinder av taushetsplikt å gi alle opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår som nemnda finner det nødvendig å få kjennskap til som ledd i saksforberedelsen. Det samme gjelder arbeidsgiver, den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten, virksomhetens arbeidstakere og enhver annen som er knyttet til virksomheten.

Ny § 11 skal lyde:

§ 11. *Tilsyn med lønns- og arbeidsvilkår*

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at lønns- og arbeidsvilkår som følger av vedtak om allmenngjøring blir overholdt. Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at oppdragsgivers plikter gitt i medhold av § 12 blir overholdt.

Arbeidstilsynet gir de pålegg og treffer de enkeltvedtak ellers som er nødvendige for gjennomføringen av vedtak om allmenngjøring og plikter i medhold av § 12. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, andre, sjette, syvende og åttende ledd samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. Eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

Enhver som er underlagt tilsyn etter bestemmelsen skal, når Arbeidstilsynet krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Slike opplysninger kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder. Arbeidstilsynet kan anmelde overtredelser til politiet.

Petroleumstilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, andre og tredje ledd.

Enhver som er underlagt tilsyn etter første ledd, skal når oppdragsgivers tillitsvalgte krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere i virksomheter som utfører arbeid som er omfattet av vedtak om allmenngjø-

ring. Innsyn kan kreves av tillitsvalgte som representerer den organisasjonen som er part i den allmenngjorte tariffavtalen.

Den tillitsvalgte har taushetsplikt om opplysningene som vedkommende får etter femte ledd. Taushetsplikten gjelder ikke overfor tilsynsmyndighetene, jf. første og fjerde ledd. Tillitsvalgte kan bare benytte innsynsretten til å undersøke om vedtak om allmenngjøring etterleves.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om innsynsretten, taushetsplikten og eventuell bruk av rådgivere.

Gjeldende § 9 blir ny § 12.

Overskrift til § 12 skal lyde:

§ 12. *Informasjons- og påseplikt for oppdragsgivere*

Ny § 13 skal lyde:

§ 13. *Solidaransvar for oppdragsgivere*

Leverandører og underleverandører som setter ut arbeid eller leier inn arbeidstakere, hefter på samme måte som en selvskyldnerkausjonist for utbetaling av lønn og overtidsbetaling etter allmenngjøringsforskrifter og opp-tjente feriepenger, jf. lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie, til arbeidstakere ansatt hos virksomhetenes underleverandører.

Arbeidstaker må fremme skriftlig krav overfor solidaransvarlig senest innen tre måneder etter lønnens forfallsdato. Forfallstiden for feriepenger reguleres av lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie. Solidaransvarlig skal betale kravet innen tre uker etter at kravet er kommet frem. Solidaransvarlig skal snarest mulig og senest innen to uker skriftlig varsle øvrige ansvarlige leverandører og underleverandører om kravet.

Solidaransvarlig kan nekte å dekke kravet dersom arbeidstakeren visste at forutsetningen for arbeidsoppdraget var at lønn mv. helt eller delvis skal dekkes av en solidaransvarlig.

Departementet kan gi nærmere regler om utformingen av ansvaret i forskrift. Departementet kan også gi forskrift om at virksomhet som bestiller et produkt eller et resultat, skal omfattes av solidaransvaret dersom særlige hensyn tilsier det. Dette gjelder ikke bestiller som er forbruker.

Ny § 14 skal lyde:

§ 14. *Boikott*

Organisasjon som nevnt i § 4 kan iverksette boikott som tar sikte på å fremtvinge at en arbeidsgiver oppfyller sine forpliktelser etter vedtak som er truffet i medhold av § 5, uten hinder av de begrensninger som følger av boikottloven § 2 bokstav c andre og tredje alternativ.

For øvrig gjelder bestemmelsene i lov 5. desember 1947 nr. 1 om boikott.

Ny § 15 skal lyde:

§ 15. Straff

Arbeidsgiver som forsettlig eller uaktsomt unnlater å rette seg etter et vedtak av Tariffnemnda, straffes med bøter. Det samme gjelder den som i arbeidsgivers sted leder virksomheten.

Berørte arbeidstakere eller deres fagforening kan reise privat straffesak etter reglene i straffeprosessloven kap. 28.

Unnlatelse av å følge pålegg som nevnt i § 10 straffes med bøter.

Gjeldende § 11 blir ny § 16.

II

I lov 29. april 1988 nr. 21 om ferie gjøres følgende endringer:

§ 11 nr. 6 skal lyde:

(6) (Utbetaling fra solidaransvarlig oppdragsgiver etter allmenngjøringsloven)

Der solidaransvarlig oppdragsgiver utbetaler arbeidsvederlag til arbeidstaker i medhold av allmenngjøringsloven § 13, utbetales feriepenger av arbeidsvederlaget samtidig.

§ 11 nr. 6 til 8 blir nye nr. 7 til 9.

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Det voteres først over forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«Ny § 8 annet ledd skal lyde:

Adgangen til å treffe vedtak etter første ledd er begrenset til tariffperioden etter tariffperioden da vedtaket først ble fattet.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 49 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.23)

Presidenten: Det voteres så over innstillingen til ny § 13 under I.

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til I ny § 13 ble bifalt med 43 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.01.50)

Presidenten: Det voteres så over de øvrige paragrafer under I samt II og III.

Votering:

Komiteens innstilling til de øvrige paragrafer under I samt II og III ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helt ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten har Ib Thomsen satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige lovendringer for at utlendingslovens definisjon av flyktning blir i samsvar med flyktningbegrepet i Flyktningkonvensjonen.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover

I

1. I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 5 annet ledd skal lyde:

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket, *jf. § 55 første ledd*. Kongen kan *også* fastsette unntak i forskrift for andre utlendinger.

§ 23 første ledd bokstav c nytt tredje punktum skal lyde:

Unntak gjelder også for utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrert skip.

§ 23 fjerde og femte ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver kan få adgang til å la en arbeidstaker arbeide mens søknaden om oppholdstillatelse er under behandling (ordning med tidlig arbeidsstart), herunder sette vilkår for at en arbeidsgiver kan omfattes av ordningen, pålegge arbeidsgiver plikter for å benytte ordningen og gi nærmere bestemmelser om gjennomføring av ordningen med tidlig arbeidsstart.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse, situasjonen ved arbeidsledighet og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 24 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

Ny § 27 a skal lyde:

§ 27 a *Misbruk av ordningen med tidlig arbeidsstart*

Kongen kan fastsette forskrift om sanksjoner mot arbeidsgiver som misbruker ordningen med tidlig arbeidsstart.

§ 35 annet ledd skal lyde:

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 76 annet ledd, instruere i sak om innreisetillatelse etter bestemmelsen her.

§ 38 femte ledd skal lyde:

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at

- a) *tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse,*
- b) *tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for oppholdstillatelse etter lovens kapittel 6 for utlendingens familiemedlemmer,*
- c) *tillatelsen ikke skal kunne fornyes, eller*
- d) *at tillatelsens varighet skal være kortere enn ett år.*

§ 44 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det er et vilkår at søkeren ikke er gift med eller skal bo sammen med barnets andre forelder.

§ 60 fjerde ledd skal lyde:

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. *Begrensninger i referansepersonens tillatelse gitt etter § 23, som går ut på at retten til å ta arbeid er knyttet til en bestemt arbeidsgiver, en bestemt type arbeid eller et bestemt arbeid, gjelder likevel ikke.* Kongen kan fastsette unntak fra første punktum i forskrift.

§ 62 femte ledd og sjette ledd skal lyde:

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. *Oppholdet utenfor riket anses å være sammenhengende selv om utlendingen har hatt ett eller flere opphold av en viss varighet i riket, jf. sjette ledd.* Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at tillatelsen faller bort.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om bortfall av permanent oppholdstillatelse etter femte ledd.

Kongen kan også fastsette nærmere regler om hvor langvarig et mellomliggende opphold i Norge må være for at opphold i utlandet ikke skal regnes som sammenhengende etter femte ledd. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 65 annet ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse og om fornyelse av midlertidig oppholdstillatelse. *Kongen kan også fastsette at politiet skal kunne avgjøre førstegangssøknader og søknader om fornyelse av utlendingspass, samt innvilge førstegangssøknader og søknader om fornyelse av reisebevis.* Kongen kan også fastsette i forskrift at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

§ 66 første ledd innledningen og bokstav a skal lyde:

- En utlending uten oppholdstillatelse kan utvises
- a) når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her, *forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven,* eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,

§ 79 nytt tredje ledd skal lyde:

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av Utlendingsnemnda etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

2. I lov 27. november 1992 nr. 112 om gjennomføring i norsk rett av vedlegg V punkt 2 rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 i EØS-avtalen om fri bevegelse for arbeidstakere mv. innenfor EØS skal § 1 første punktum lyde: EØS-avtalens vedlegg V punkt 2 (rådsforordning (EØF) nr. 1612/68 som endret ved rådsforordningene (EØF) nr. 312/76 og nr. 2434/92 og direktiv 2004/38/EF) om fri bevegelse for arbeidstakere m v innenfor EØS gjelder som lov med de endringer og tillegg som følger av vedlegg V, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.
3. I lov om utdanningsstøtte 3. juni 2005 nr. 37 skal § 3 annet ledd første punktum lyde: Loven gjelder for norske statsborgere og for EØS-borgere eller EFTA-borgere som har arbeidstilknytning, eller EØS-borger som har annen særlig tilknytning til Norge.
4. I lov 7. mars 1940 nr. 1 om adgangen til visse områder skal § 2 tredje ledd lyde: Utlending som handler mot disse bestemmelser, kan utvises av riket i overensstemmelse med utlendingsloven kapittel 8.
5. I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. for utlending som har rett til fri rettshjelp etter utlendingsloven § 92 første ledd, annet ledd og tredje ledd første punktum, eller for den som har rett til fri rettshjelp etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd første punktum.

§ 16 første ledd nr. 4 skal lyde:

4. for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 92 tredje ledd annet punktum og fjerde ledd eller for den som har rett til fri sakførsel etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd annet punktum.

6. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker skal § 67 annet ledd bokstav d lyde:

d) forbrytelse mot militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, tolloven § 66, merverdiavgiftsloven § 72, ligningsloven § 12-1, utlendingsloven § 108 annet ledd, jf. femte ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum og bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum.

7. I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 1-7 lyde:

§ 1-7. Flyktning

Med flyktning menes i denne loven en person som er innvilget oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven § 28.

8. I lov 13. juni 1997 nr. 42 om kystvakten skal § 12 første ledd bokstav g lyde:

g) lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven),

9. I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass skal § 1 tredje ledd lyde:

Kongen kan bestemme at § 6 annet ledd (innhenting og lagring av biometrisk personinformasjon i passet) og § 6 a (innsyn i og sletting av biometrisk personinformasjon innhentet for personalisering av passet og etterfølgende identitetskontroll) også skal omfatte diplomatpass, spesialpass og tjenestepass utstedt etter regler gitt i medhold av lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenriktjenesten, samt utlendingspass i medhold av utlendingsloven § 64.

10. I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem skal § 7 nr. 2 lyde:

2. opplysninger om personer som ikke skal gis tillatelse til innreise fordi det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 66 bokstav a, b, c, e eller f, §§ 67 eller 68 er truffet vedtak om innreiseforbud, og vedtaket fortsatt er gjeldende

11. I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder for nyankommet utlending mellom 18 og 55 år som

har behov for grunnleggende kvalifisering og som har fått

- a) asyl, jf. utlendingsloven § 28,
- b) oppholdstillatelse etter innreisetilattelse som overføringsflyktning, jf. utlendingsloven § 35 tredje ledd
- c) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om asyl, eller kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon, jf. utlendingsloven § 34, eller
- d) oppholdstillatelse som familiemedlemmer til personer som nevnt i bokstav a, b og c, jf. utlendingsloven kapittel 6. For å være omfattet av denne bestemmelsen er det et vilkår at personer som nevnt i bokstav a, b og c ikke har vært bosatt i en kommune i mer enn fem år før det søkes om familiegjenforening.

§ 3 tredje ledd skal lyde:

Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til nyankommet utlending med oppholdstillatelse i henhold til utlendingsloven kapittel 6 som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i § 2, til nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i § 2 første ledd, og til nyankommet utlending som nevnt i § 2 som er bosatt i kommunen uten særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen.

§ 17 skal lyde:

§ 17. Rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Rett og plikt til deltakelse i gratis opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer gjelder for utlending mellom 16 og 55 år som har fått

- a) oppholdstillatelse etter utlendingsloven som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- b) kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon etter utlendingsloven § 34.

Utlending mellom 55 og 67 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i bokstav a eller b har rett, men ikke plikt, til å delta i opplæring som nevnt i første ledd.

Rett til deltakelse etter første og annet ledd gjelder ikke for utlending med oppholdstillatelse etter utlendingsloven §§ 23 og 25 og deres familiemedlemmer med tillatelse etter utlendingsloven kapittel 6. Utlending mellom 16 og 55 år med tillatelse som nevnt i første punktum som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til sammen 300 timer, jf. § 18 første ledd annet punktum.

Rett eller plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap foreligger ikke dersom det dokumenteres at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i norsk. Plikt til deltakelse foreligger ikke dersom det dokumenteres at vedkommende har tilstrekkelige kunnskaper i samisk. Dersom særlige helsemessige eller andre tungtveiende årsaker tilsier det, kan kommunen fritta den enkelte fra plikt til deltakelse.

Rett eller plikt til deltakelse etter første til tredje ledd inntreffer ved innvilgelse av førstegang oppholdstillatelse etter

utlendingsloven, eller fra ankomst til riket for utlending som har fått slik tillatelse før innreise. For personer som omfattes av første ledd bokstav b, inntretr rett og plikt til deltakelse fra det tidspunkt vedkommende blir bosatt i kommunen i henhold til særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen. Rett til deltakelse etter første og annet ledd gjelder i tre år. I særlige tilfeller kan rett og plikt til deltakelse inntre fra det tidspunktet krav om opplæring settes fram. Departementet kan i forskrift gi utfyllende regler om hva som her skal være å anse som særlige tilfeller.

12. I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstavene d og e skal lyde:

- d) fyller vilkårene for *permanent oppholdstillatelse* i utlendingsloven § 62,
- e) har til sammen syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med *oppholdstillatelser* av minst ett års varighet, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnet i syvårsperioden, jf. femte ledd,

§ 11 annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel til sammen ha fem års opphold i riket i løpet av de siste syv årene, med *oppholdstillatelser* av minst ett års varighet.

§ 12 første ledd annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel til sammen ha minst tre års opphold i riket i løpet av de siste ti årene med *oppholdstillatelser* av minst ett års varighet.

§ 14 første ledd skal lyde:

For søker som har tillatelse etter utlendingsloven kapittel 13 om særlige regler for utlendinger som omfattes av *Avtale* om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og *Konvensjon* om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen), gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav d. Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med *oppholdsrett* i medhold av utlendingsloven §§ 112 til 116.

§15 annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket med *oppholdstillatelser* av minst ett års varighet de siste to årene.

§ 16 tredje punktum skal lyde:

Statsløs søker som har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket med *oppholdstillatelser* av minst ett års varighet de siste tre årene.

§ 17 annet ledd skal lyde:

Barnet må likevel ha oppholdt seg i riket de siste to årene med *oppholdstillatelser* av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i to-

årsperioden. Kravet om *oppholdstillatelse* gjelder likevel ikke barn som er statsborger av et annet nordisk land.

§ 27 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Utlendingsloven §§ 77 og 78 gjelder tilsvarende ved behandling av saker etter loven her.

13. I lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav skal § 4-1 annet ledd annet punktum lyde:

Pliktene og ansvaret påhviler også den som oppgir å være arbeidsgiver i saker etter utlendingsloven §§ 23 tredje ledd og 24 annet ledd.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram et forslag fra Ib Thomsen på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige forslag for å avvikle ordningen med supplerende stønad til personer med kort botid i Norge.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endring i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg (økning av stønadsattsene)

I

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg skal § 5 første ledd lyde:

Full supplerande stønad skal vere

- a) 1,97 gonger grunnbeløpet for einslege stønadstakarar
- b) 2,47 gonger grunnbeløpet for personar med ektemake under 67 år
- c) 1,82 gonger grunnbeløpet for kvar av ektemakane når begge har fylt 67 år.

II

Loven trer i kraft straks og gis virkning fra 1. mai 2009.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.03.30)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 57 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.03.54)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endring i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

I

I lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) skal § 35 nr. 1 lyde:

Vedtaket treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet følger av denne lov eller av valgloven § 9-2 annet ledd eller § 9-3 annet ledd. *Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende.*

II

Loven trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A Lov

om endringer i helsepersonelloven

I

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 53 lyde:

§ 53 Tildeling av autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning

Helsedirektoratet eller den det bemyndiger gir autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning mot nærmere fastsatt godtgjørelse. *Helsedirektoratet eller den det bemyndiger* gir også rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, jf. § 52 første ledd. Departementet kan i forskrift pålegge den enkelte utdanningsinstitusjon og andre med utdanningsansvar å gi autorisasjon for utdanninger der det ikke kreves praktisk tjeneste (turnustjeneste), jf. § 48 andre ledd *bokstav b*.

Helsedirektoratet eller den det bemyndiger kan nekte en søker autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning eller rett til å utøve yrke som helsepersonell midlertidig i Norge uten norsk autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning, hvis det foreligger omstendigheter som ville gitt grunnlag for tilbakekall etter § 57.

Vedtaket etter bestemmelsens første og andre ledd er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

Hvis det er grunn til å tro at tilbakekallsgrunn foreligger, kan *Helsedirektoratet eller den det bemyndiger* pålegge helsepersonell å underkaste seg undersøkelser som omtalt i § 60.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B

Stortinget ber Regjeringen legge frem en egen sak om organisering og vilkår for den fremtidige ordningen

med speisalistgodkjenning og utdanning av spesialister i helsevesenet.

Presidenten: B blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering:

Komiteens innstilling til A ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 15

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i helsepersonelloven m.m. (oppfølging av born som pårørende)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 10 a skal lyde:

§ 10 a Helsepersonells plikt til å bidra til å ivareta mindreårige barn som pårørende

Helsepersonell skal bidra til å ivareta det behovet for informasjon og nødvendig oppfølging som mindreårige barn av pasient med psykisk sykdom, rusmiddelavhengighet eller alvorlig somatisk sykdom eller skade kan ha som følge av forelderens tilstand.

Helsepersonell som yter helsehjelp til pasient som nevnt i første ledd, skal søke å avklare om pasienten har mindreårige barn.

Når det er nødvendig for å ivareta barnets behov, skal helsepersonellet blant annet

- a) *samtale med pasienten om barnets informasjons- eller oppfølgingsbehov og tilby informasjon og veiledning om aktuelle tiltak. Innenfor rammene av taushetsplikten skal helsepersonellet også tilby barnet og andre som har omsorg for barnet, å ta del i en slik samtale*
- b) *innhente samtykke til å foreta oppfølging som helsepersonellet anser som hensiktsmessig*

c) *bidra til at barnet og personer som har omsorg for barnet, i overensstemmelse med reglene om taushetsplikt, gis informasjon om pasientens sykdomstilstand, behandling og mulighet for samvær. Informasjonen skal gis i en form som er tilpasset mottakerens individuelle forutsetninger.*

Departementet kan gi forskrifter som utdyper innholdet i helsepersonellens plikter etter denne bestemmelsen.

§ 25 nytt tredje ledd skal lyde:

Med mindre pasienten motsetter seg det, kan taushetsbelagte opplysninger gis til samarbeidende personell når dette er nødvendig for å ivareta behovene til pasientens barn, jf. helsepersonelloven § 10 a.

Nåværende § 25 tredje ledd blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Personell som nevnt i første, andre og tredje ledd har samme taushetsplikt som helsepersonell.

II

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. gjøres følgende endringer:

Ny § 3-7 a skal lyde:

§ 3-7a *Om barneansvarlig personell mv.*

Helseinstitusjoner som omfattes av denne loven, skal i nødvendig utstrekning ha barneansvarlig personell med ansvar for å fremme og koordinere helsepersonells oppfølging av mindreårige barn av psykisk syke, rusmiddelavhengige og alvorlig somatisk syke eller skadde pasienter.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om barneansvarlig personell i forskrift.

III

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-6 femte ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om dekning av reise- og oppholdsutgifter for pasienter og utgifter til nødvendig ledsager, herunder dekning av utgifter ved fritt sykehusvalg, om utbetaling av refusjon og om frister for fremsetting av krav.

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Under debatten har Gunn Olsen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen hadde innstilt Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A
Lov

om endringer i apotekloven

I

I lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek gjøres følgende endringer:

- § 1-3 første ledd bokstav a, b og c skal lyde:
- apotek: *salgssted i helsetjenesten for legemidler til sluttbruker hvor det gis legemiddelfaglig veiledning, som er fysisk tilgjengelig for publikum;*
 - hovedapotek: det apotek hvor *apotekeren* har den stedlige ledelsen når driftskonsesjonen også omfatter filialapotek;
 - filialapotek: *apotek under samme apotekkonsesjon og driftskonsesjon som et hovedapotek;*
§ 1-3 første ledd bokstav g oppheves. Nåværende bokstav h, i, j, k og l blir g, h, i, j og k.

§ 1-5 tredje ledd skal lyde:

Tittelen apoteker må ikke brukes av noen som ikke er apoteker etter denne loven. *Kommersiell bruk av ord-sammensetninger som inneholder denne tittelen, er ikke tillatt.*

§ 1-6 skal lyde:

§ 1-6 Erstatningsansvar

For pasientskader gjelder reglene i pasientskadeloven. Apotekenes ansvar ved tilvirkning av legemidler reguleres i produktansvarsloven kapittel 3.

For øvrig gjelder alminnelige erstatningsregler.

I § 2-2 skal overskriften lyde:

Apotekkonsesjon

§ 2-2 første ledd første punktum skal lyde:

Med de begrensninger som følger av § 2-3, har *en søker* rett til apotekkonsesjon hvis følgende krav er oppfylt:

§ 2-2 første ledd bokstav a og c oppheves. Nåværende bokstav b og d blir ny bokstav a og b.

I § 2-3 skal overskriften lyde:

Søkere som ikke kan gis apotekkonsesjon

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5 Apotekkonsesjon til sykehusapotek

Apotekkonsesjon til sykehusapotek kan gis til staten, *kommuner*, fylkeskommuner og til foretak som eies helt av stat, *kommune* eller fylkeskommune. *Konsesjon til sykehusapotek kan også gis til privat søker.*

Søkere må oppfylle kravene i § 2-2 jf. § 2-3 første ledd bokstav a, b og d.

§ 2-6 oppheves

§ 2-7 annet ledd bokstav a skal lyde:

- Tillatelse til etablering av medisinsalg i *områder uten apotek*. Tillatelse til å ha medisinsalg kan kalles tilbake med 6 måneders varsel, og skal kalles tilbake hvis det etableres et apotek på stedet.

§ 2-8 første ledd bokstav b skal lyde:

- utføring av farmasøytisk *kvalitetskontroll* i den lokale helsetjenesten

§ 2-8 første ledd bokstav e skal lyde:

- sikring av legemiddelforsyningen gjennom opprettelse og drift av apotek eller medisinsalg i område uten apotektilbud, eller gjennom overtakelse av apotek eller medisinsalg i område som står i fare for å miste *apotektilbudet*

§ 2-8 første ledd ny bokstav f og g skal lyde:

- medvirkning til forsvarlig legemiddelberedskap*
- tilvirkning og leveringsplikt av viktige legemidler av hensyn til den nasjonale legemiddelforsyningen.*

§ 2-10 skal lyde:

§ 2-10 Opplysningsplikt og særlige meldeplikter

Apotekkonsesjonæren skal gi departementet melding om vesentlige endringer av de *opplysningene* som ligger til grunn for *konsesjonsvedtaket*.

§ 3-2 første ledd bokstav a og b skal lyde:

- Søker har norsk eksamen cand.pharm., *master i farmasi eller utenlandsk utdanning som anerkjennes som jevn god med norsk eksamen, jf. lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. § 48 tredje ledd bokstav a.*
- Søker har minst 2 års farmasøytisk praksis etter eksamen, *hvorav minst 12 måneder ved apotek fra EØS-området. Apotekpraksis fra land utenfor EØS-området kan legges til grunn dersom den vurderes som relevant for norske forhold.*

§ 3-2 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

I særlige tilfeller kan det tillates at samme person kan opprettholde en driftskonsesjon i inntil 6 måneder etter at personen har begynt å fungere som apoteker på grunnlag av ny driftskonsesjon.

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 Krav til apotekvirksomheten

Før driftskonsesjonen gis må apotekkonsesjonæren godtgjøre at apoteket fyller de kravene som gjelder for apotekvirksomheten, herunder at det kan dokumenteres tilfredsstillende leveringsevne av apotekfremstilte legemidler.

§ 3-4 skal lyde:

§ 3-4 Filialapotek

I tillegg til hovedapoteket kan det gis tillatelse til drift av inntil tre filialapotek, som hver skal være under stedlig ledelse av en person med autorisasjon som provisorfarmasøyt eller reseptarfarmasøyt, hvis apotekkonsesjonæren godtgjør at:

- Person med kvalifikasjoner som nevnt i § 3-2 første ledd ikke lar seg ansette som apoteker av årsaker som ikke kan lastes apotekkonsesjonæren.
- Apoteket tilbyr apotektenester som stedets befolkning ikke kan skaffe seg på annen måte uten urimelig kostnad eller ulempe. I særlige tilfeller kan dette kravet fravikes.

Kravene i første ledd bokstav a og b gjelder ikke hvis apoteket på søknadstidspunktet er i drift som filialapotek. I dette tilfellet bør tillatelsen tidsbegrenses til varigheten av arbeidsforholdet til filialapotekets stedlige leder.

§ 3-7 skal lyde:

§ 3-7 Driftskonsesjonsansvaret ved apotekers fravær

Ved sykdom, permisjon og annet midlertidig fravær over 1 måned skal virksomhetens daglige ledelse overlates til en person med rett til å utøve yrke som provisorfarmasøyt eller med autorisasjon som reseptarfarmasøyt. Vedkommende skal ha tilstrekkelig apotekpraksis til å overta driftsansvaret. Ved sammenhengende fravær over 3 måneder skal det sendes melding til departementet. Perioden kan normalt ikke overstige 12 måneder, men departementet kan i særlige tilfeller godkjenne at den forlenges.

§ 3-8 annet ledd skal lyde:

Konsesjonen faller bort når apotekers arbeidsforhold avsluttes. Rettighetene og pliktene etter konsesjonen kan ved melding til departementet likevel overføres for en periode på inntil 6 måneder til en annen person som fyller vilkårene i § 3-2 eller til en person som fyller kravene til å overta driftsansvaret etter § 3-7.

§ 3-9 tredje ledd skal lyde:

Hvis tilbakekallsgrunnen bare gjelder filialapotek eller medisinsalg, kan tilbakekallet begrenses til å gjelde denne delen av driftskonsesjonen.

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 Apotekets faglige personale

Apotekets farmasøytiske personale er de ansatte med rett til å utøve yrke som provisorfarmasøyt eller reseptarfarmasøyt.

Apotekets tekniske personale er de ansatte med rett til å utøve yrke som apotek teknikere.

§ 4-2 oppheves

§ 5-2 skal lyde:

§ 5-2 Åpnings- og lukningstider

Apoteket skal være åpent for ekspedisjon og utlevering av legemidler til publikum innenfor sine åpningstider. Dersom ikke annet er fastsatt i medhold av annet ledd, står apoteket fritt til å bestemme sine åpnings- og lukningstider.

Departementet kan ved forskrift bestemme minste åpningstider for apotek, og kan også fastsette lukningstider på søndager. I forskrift kan det også gis bestemmelser om plikt til rapportering og kunngjøring av åpningstidene.

Ny § 5-5 a skal lyde:

§ 5-5 a Dokumentasjon av reseptekspedisjon

Apoteket skal oppbevare opplysninger om ekspedisjon og utlevering av legemidler og handelsvarer etter resept og rekvisisjon. Departementet gir nærmere bestemmelser om slik registrering, herunder krav til oppbevaringsperioder og hva som skal registreres.

For pasienters innsynsrett i lagrede opplysninger gjelder pasientrettighetsloven.

Ny § 5-8 skal lyde:

§ 5-8 Nedlegging av apotek

Ved nedlegging skal apotekets eier sikre forsvarlig behandling av legemidler, relevant dokumentasjon og personopplysninger som oppbevares eller lagres i apoteket. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om krav i forbindelse med nedlegging.

§ 6-1 annet ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift som begrenser apotekets adgang til forsendelse av legemidler.

§ 6-9 nytt annet ledd skal lyde:

Første ledd gjelder tilsvarende dersom feil eller kvalitetsmangler på legemidler avdekkes i apoteket før utlevering.

§ 6-11 skal lyde:

§ 6-11 *Markedsføring*

Apotekets eksponering av varer overfor publikum skal domineres av varer som hører inn under apotekets *forhandlingsplikt*.

Apoteket kan med de begrensninger som er gitt i lov og forskrifter, markedsføre sine varer, tjenester, priser, rabatter og leveringsbetingelser.

Bare varer som omfattes av forhandlingsplikten, kan markedsføres generelt som varer som fås på apotek. Andre varer kan bare knyttes til apotek sammen med angivelse av hvilket eller hvilke apotek som forhandler varen.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om markedsføring av apoteks varer og tjenester, herunder bestemmelser som innskrenker adgangen til markedsføring etter denne paragrafen.

§ 6-12 oppheves

§ 7-1 skal lyde:

§ 7-1 Rett til tilvirkning

Departementet kan gi *apotekkonsesjonær* tilvirkertilatelse for apotek som oppfyller vilkårene for slik tillatelse. For tilvirkning utenfor apotek kan det gis tillatelse til andre enn *apotekkonsesjonær* dersom tilvirkningen skjer på oppdrag fra apoteket. Departementet gir forskrift med nærmere bestemmelser om hvilke krav som må være oppfylt for å få tilvirkertilatelse, og om tilbakekall av tillatelsen.

Departementet kan forby tilvirkning eller lagring av visse legemidler og varer i apotek.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2 Tilvirkningsstandard

Tilvirkning av legemidler etter dette kapitlet skal være forsvarlig og i samsvar med god tilvirkningspraksis. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kvalitets- og sikkerhetskrav.

§ 7-3 første til tredje ledd skal lyde:

Apotek har rett til å selge egentilvirkede legemidler til sluttbruker i apotek som omfattes av *driftskonsesjon*.

Legemidler som er tilvirket etter den enkelte *resepten*, kan selges til eller gjennom apotek av virksomhet med tilvirkertilatelse som leieprodusent for *resepturproduksjon*. Hvis ikke annet følger av avtale, svarer leieprodusenten for legemidlets sammensetning, holdbarhet, emballasje og for leveringen til mottagende apotek.

Legemidler som er tilvirket til lager, kan bare selges til apotek og til grossist på grunnlag av særskilt tillatelse fra departementet. Tillatelsen kan gis for et begrenset tidsrom og på nærmere vilkår, som kan endres etter at tillatelse er gitt. Apotek med tillatelse til salg av lagerproduksjon etter dette ledd kan pålegges *leveringsplikt* til apotek og grossist for legemidler som omfattes av tillatelsen.

§ 8-2 første og annet ledd skal lyde:

Den som er gjenstand for tilsyn, plikter å sørge for at tilsynsmyndigheten har uhindret tilgang til apotek. Tilsynsmyndigheten skal videre gis nødvendig tilgang til den delen av *apotekkonsesjonærens* virksomhet som er knyttet til drift av apotek.

Tilsynsmyndigheten kan pålegge *apotekkonsesjonæren*, apotekeren og *apotekets stedlige leder*, eller representanter for disse, å være tilstede under tilsynet.

§ 8-3 skal lyde:

§ 8-3 Pålegg om retting

Hvis apoteket eller *apotekkonsesjonæren* ikke oppfyller krav til virksomheten fastsatt i lov og forskrifter, kan tilsynsmyndigheten gi pålegg om retting innen en fastsatt frist.

§ 8-4 annet ledd skal lyde:

Beslutning om advarsel regnes som enkeltvedtak og rettes både til *apotekkonsesjonæren* og til apotekeren. Når særlige grunner foreligger, kan advarselen rettes kun til *apotekkonsesjonæren*.

§ 9-1 første ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette at Statens helsepersonellnemnd skal være klageinstans for vedtak etter kap. 3 til 9 som er fattet av underordnet organ i kraft av loven eller etter delegasjon fra departementet.

§ 10-3 annet ledd annet punktum skal lyde:

Den tilsatte *bestyreren* skal anses som apoteker for fili-
alapoteket og ha tittelen apoteker, dersom vilkårene i § 3-2 første ledd er oppfylt.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å tillate etablering av Internett-apotek (e-apotek) i løpet av høsten 2009.

C

Stortinget ber Regjeringen igangsette en evaluering av legemiddelforvaltningen for å se om denne fungerer på en tilfredsstillende og ønsket måte.

Presidenten: B og C blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling til A I, § 1-3 første ledd bokstav a og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 2. juni 2000 nr. 39 om apotek (apotekloven) skal § 1-3 første ledd bokstav a lyde:

a) apotek: salgssted for legemidler til sluttbruker hvor det gis legemiddelfaglig veiledning, som er fysisk tilgjengelig for publikum;»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til A I, § 1-3 første ledd bokstav a og forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble forslaget bifalt med 40 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.06.24)

Presidenten: Det voteres over resten av A.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Jan-Henrik Fredriksen på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Jan-Henrik Fredriksen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen så raskt som mulig sørge for at EUs pasientdirektiv implementeres i norsk rett, slik at også pasienter i Norge kan få mulighet til å benytte sykehus tjenester i hele EU.»

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede nye refusjonsordninger som inkluderer bruk av sykehusbehandling og øvrige utelatte helsetjenester innen EØS-området.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordnens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i folketrygdloven m.m. (etablering av en ordning for refusjon av pasienters utgifter til helsehjelp i andre EØS-land)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) skal ny § 5-24 a lyde:

§ 5-24 a Stønad til helsetjenester i et annet EØS-land

Det ytes stønad til dekning av utgifter til helsetjenester som medlemmet har hatt i et annet EØS-land etter regler fastsatt av departementet i forskrift.

Forskriften kan ha nærmere bestemmelser om blant annet:

- a) hvilke helsetjenester og varer det ytes stønad til
- b) hvem som har rett til stønad
- c) vilkår for stønad, herunder krav til tjenesteyteren
- d) beregning av stønaden
- e) dekning av reise- og oppholdsutgifter
- f) krav til dokumentasjon og oversettelse av dokumenter
- g) forholdet til andre regler om stønad til helsehjelp mottatt i annet land.

II

I lov 19. november 1982 nr. 66 om helsetjenesten i kommunene skal § 5-1 nytt sjettede ledd lyde:

I den utstrekning helsetjenester som omhandlet i § 1-3 gir rett til stønad etter regler fastsatt i forskrift i medhold av folketrygdloven § 5-24 a, skal kommunen dekke utgifter til helsetjenester som personer bosatt i kommunen har mottatt i et annet EØS-land. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om utgiftsdekningen.

III

I lov 3. juni 1983 nr. 54 om tannhelsetjenesten skal § 5-1 nytt fjerde ledd lyde:

I den utstrekning tannhelsetjenester som omhandlet i § 1-3 gir rett til stønad etter regler fastsatt i forskrift i medhold av folketrygdloven § 5-24 a, skal fylkeskommunen dekke utgifter til tannhelsetjenester som bosatte i fylkeskommunen har mottatt i et annet EØS-land. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om utgiftsdekningen.

IV

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. gjøres følgende endringer:

§ 5-2 nytt fjerde ledd skal lyde:

Det regionale helseforetaket i pasientens bostedsregion skal dekke utgifter til spesialisthelsetjenester mottatt i et annet EØS-land i den utstrekning helsehjelpen gir rett til stønad etter regler fastsatt i forskrift i medhold av folketrygdloven § 5-24 a. Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om utgiftsdekningen.

§ 5-2 nåværende fjerde og femte ledd blir nytt femte og sjettede ledd.

V

I lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskader mv. (pasientskadeloven) skal § 19 annet punktum lyde:

Loven gjelder også skade ved helsetjenester som mottas i utlandet i medhold av pasientrettighetsloven § 2-1 fjerde

eller femte ledd eller etter annet oppdrag fra norske myndigheter, og som det offentlige helt eller delvis bekoster, herunder behandlingsreiser.

VI

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette de enkelte bestemmelsene i kraft til ulik tid.
2. Refusjon kan gis for helsehjelp mottatt inntil tre år før ikrafttredelsestidspunktet. Krav som gjelder helsehjelp mottatt før ikrafttredelsen, må være fremsatt innen seks måneder etter ikrafttredelsestidspunktet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 18

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om utvalg som skal undersøke forhold knyttet til at personer med kjent psykisk lidelse har tatt liv

§ 1 Formål

Formålet med loven er å gi utvalg oppnevnt av Kongen i statsråd 24. april 2009 som skal undersøke mulig svikt i systemer og forløp knyttet til mennesker med psykisk lidelse og som har tatt liv, tilgang på opplysninger som er nødvendige for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet.

§ 2 Opplysninger til utvalget

Uten hinder av taushetsplikt kan utvalget gis de opplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid.

§ 3 Behandling av sensitive personopplysninger

Utvalget kan behandle sensitive personopplysninger som er nødvendige og relevante for formålet med utvalgets arbeid uten at det foreligger samtykke fra de personer opplysningene gjelder.

Utvalget trenger ikke konsesjon etter personopplysningsloven kapittel VI.

§ 4 Taushetsplikt

Medlemmene av utvalget og enhver som utfører tjenes-

te eller arbeid for utvalget har taushetsplikt etter reglene i forvaltningsloven av 10. februar 1967 §§ 13 til 13 f.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal tilsvarende strenge taushetsplikt gjelde.

Personer som nevnt i første ledd har taushetsplikt om opplysninger som er fremkommet under forklaring for utvalget etter § 2.

Taushetsplikt som nevnt i andre og tredje ledd er ikke til hinder for at opplysningene bringes videre i den grad den som har krav på taushet samtykker, dersom opplysningene gis i statistisk form, eller dersom de er alminnelig tilgjengelig andre steder.

Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet tjenesten eller arbeidet og etter at utvalget har avsluttet sin virksomhet.

§ 5 Forbud mot bruk som bevis i senere straffesak eller sivil sak

Opplysninger som utvalget mottar i medhold av § 2 kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak mot den som har gitt opplysningene.

§ 6 Ikrafttredelse mv.

§§ 1 til 6 trer i kraft straks. § 7 trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer, og de enkelte endringene i andre lover kan settes i kraft til forskjellig tid.

§§ 1 til 3 gjelder til og med 30. juni 2012.

§ 7 Endringer i andre lover

1. I lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v. skal § 29 lyde:

§ 29 Opplysninger til forskning mv.

Departementet kan bestemme at opplysninger kan eller skal gis til bruk i forskning, og at det kan skje uten hinder av taushetsplikt etter § 21. Til slikt vedtak kan knyttes vilkår. Reglene om taushetsplikt etter denne lov gjelder tilsvarende for den som mottar opplysningene.

Departementet kan delegerer myndigheten etter første ledd til den regionale komiteen for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om bruk av taushetsbelagte opplysninger i forskning.

Departementet kan i forskrift regulere helsepersonells rett til utlevering og bruk av taushetsbelagte opplysninger til andre formål enn helsehjelp, når pasienten har gitt samtykke. Det gjelder formål som forsikring, kredittinstitusjoner o.l.

2. I lov 20. juni 2008 nr. 44 om medisinsk og helsefaglig forskning skal § 53 første ledd første punktum lyde:

Statens helsetilsyn og Datatilsynet kan fastsette en løpende tvangsmulkt for hver dag, uke eller måned som går etter utløpet av den fristen som er satt for oppfylling av pålegget etter §§ 51 eller 52, inntil pålegget er oppfylt.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 19

Presidentskapet hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen

I

I lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 14 annet ledd første punktum blir tredje punktum i første ledd.

§ 14 annet ledd skal lyde:

Tjenestemennenes lønn, pensjon og arbeidsvilkår fastsettes i henhold til de avtaler og bestemmelser som gjelder for arbeidstakere i statsstilling.

II

Endringene under I trer i kraft straks.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 20

Presidentskapet hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter

I

I lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter gjøres følgende endringer:

§ 6 første ledd skal lyde:

For rett til etterlattepensjon, barnepensjon og barnetillegg etter denne lov, og for behandling av saker om uførepensjoner, gjelder bestemmelsene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse kap. 6 og 7 §§ 27 til 38 og § 44 tiende ledd på tilsvarende måte.

§ 10 nye tredje og fjerde ledd skal lyde:

Ved behandling av krav om ytelser, eller ved kontroll av løpende og tidligere utbetalte ytelser etter loven, kan den som administrerer ordningen innhente nødvendige opplysninger fra medlemmet selv, nåværende og tidligere arbeidsgivere, folketrygdens organer samt skatteetaten uten hinder av eventuell taushetsplikt disse måtte være pålagt.

Om tilbakebetaling av ytelse etter loven gjelder lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse § 44 sjette til niende ledd tilsvarende.

§ 12 nytt annet ledd skal lyde:

For dem som ikke har opparbeidet rettigheter etter denne lov før 1. oktober 2009, skal ny lov om pensjonsrettigheter for stortingsrepresentanter kunne gjøres gjeldende fra nevnte dato.

II

Loven trer i kraft straks.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 1 på tilleggsdagsordenen

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov
om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19
om folketrygd (folketrygdloven)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 3-2 fjerde og femte ledd skal lyde:

Full grunnpensjon utgjør likevel 90 prosent av grunnbeløpet dersom pensjonisten lever sammen med en ektefelle

- a) som får foreløpig uførepensjon, uførepensjon eller alderspensjon,
- b) som får avtalefestet pensjon som det godskrives pensjonspoeng for, se § 3-19 sjette ledd, eller
- c) som har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn to ganger grunnbeløpet.

I tillegg til de personene som er likestilt med ektefeller etter § 1-5 skal bestemmelsene i fjerde ledd også gjelde for samboerpar som har levd sammen i 12 av de siste 18 månedene. Full grunnpensjon skal utgjøre 90 prosent av grunnbeløpet også når pensjonistens samboer mottar pensjon eller overgangsstønad etter kapitlene 16 eller 17.

§ 3-3 fjerde ledd skal lyde:

Stortinget fastsetter særtilleggets størrelse i prosent av grunnbeløpet.

§ 3-3 femte ledd oppheves.

§ 3-3 sjette ledd skal lyde:

For en pensjonist som fyller vilkårene for rett til ektefelle tillegg for forsørget ektefelle over 60 år, utgjør særtillegget to ganger grunnbeløpet.

§ 3-4 annet ledd skal lyde:

For en enslig pensjonist utgjør minstepensjonen summen av to ganger grunnbeløpet.

§ 3-4 tredje ledd skal lyde:

For et ektepar utgjør minstepensjonen 180 prosent av grunnbeløpet tillagt to ganger grunnbeløpet.

§ 3-21 første ledd første punktum skal lyde:

Et medlem som blir ufør før fylte 26 år på grunn av en alvorlig og varig sykdom, skade eller lyte som er klart dokumentert, får medregnet framtidige pensjonspoeng med minst 4,30 for hvert år.

II

Ikrafttredelse og overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft straks, og virkningene av loven etterregnes fra 1. mai 2009. Endringene gis også virkning for pensjonstilfeller som har begynt å løpe før 1. mai 2009.»

Forslaget er tatt inn på sidene 3 og 4 i innstillingen, som er omdelt på representantenes plasser i salen.

Komiteen hadde innstilt til Odelstinget å gjøre slikt vedtak:

Dokument nr. 8:111 (2008–2009) – representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Carl I. Hagen om lov om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) – bifalles ikke.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom forslaget fra Fremskrittspartiet og innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 58 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.09.57)

Sak nr. 21 [23:10:05]

Referat

1. (139) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
 1. lov om overføring av rettigheter og forpliktelser ved omklassifisering av veg etter vegloven § 62 tredje ledd i forbindelse med forvaltningsreformen (Besl. O. nr. 91 (2008–2009))
 2. lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Besl. O. nr. 92 (2008–2009))
 3. lov om endringer i lov 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting (Besl. O. nr. 93 (2008–2009))
 4. lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) (Besl. O. nr. 94 (2008–2009))
 5. lov om endring av lov om odelsretten og åsetesretten, lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom mv. og lov om jord mv. (Besl. O. nr. 95 (2008–2009))
 6. lov om endringer i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer (Besl. O. nr. 96 (2008–2009))
 7. lov om endring i forvaltningsloven (habilitet for styremedlemmer mv. i offentlig heleide selskaper) (Besl. O. nr. 97 (2008–2009))
 8. lov om endringer i utlendingsloven 1988 og utlendingsloven 2008 (gjennomføring av forordning nr. 767/2008 og rådsbeslutning nr. 633/2008 vedrørende visuminformasjonsystemet VIS) mv. (Besl. O. nr. 98 (2008–2009))
 9. lov om endringer i arbeidsmiljøloven (Besl. O. nr. 99 (2008–2009))

10. lov om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (Besl. O. nr. 100 (2008–2009))
 - og at lovvedtakene er sendt Kongen.
2. (140) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i folketrygdloven (utvidelse av fedrekvoten mv.) (Besl. O. nr. 84 (2008–2009))
 2. lov om endringer i lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) mv. (Besl. O. nr. 79 (2008–2009))
 - er sanksjonert under 12. juni 2009
 - Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (141) Lov om endringer i lov om Statens Pensjonskasse og i enkelte andre lover (Ot.prp. nr. 101 (2008–2009))
 - Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
 - Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
 - Presidenten vil minne om at det siste Odelstinget i denne perioden og i historien vil være på fredag førstkomende.
 - Forlanger noen ord før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 23.11.
